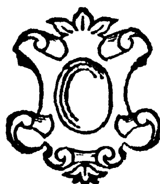
THE BOOK WAS DRENCHED

శ్రీ

ధర్మఖండము

(ద్వితీయసంపుటము)

ఈదులపల్లి భవానీశకవి.

శ్రీ

ధర్మఖండము

(ద్వితీయసంపుటము)

ఈఁదులపల్లి భవానీశకవీంద్ర

ప్రణీతపద్యకావ్యము

శ్రీపీఠికాపురసంస్థానాధీశ్వరుల యాజ్ఞ ననుసరించి

విమర్శాదర్శక

నడకుదుటి వీరరాజకవిగారిచేఁ

పరిష్కరింపఁబడి

శ్రీ విద్వజ్జన మనోరంజనీ ముద్రాశాలయందు

ముద్రింపఁబడినది.

1931.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

షష్ఠాశ్వాసము

శ్రీకరమౌళిశశాంక
ప్రాకటనవకౌముదీనిరాకృతలోకా
నీకాంధకారచయ ద
ర్వీకరరాజన్యవలయ శ్రీగిరినిలయా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె నట్లు బృహస్పతి సురపతి కిట్లనియె. 2

క. రక్షోవరుఁ డైన హిర
ణ్యాక్షుఁడు దెగటార నతనియనుజుఁడు పంకే
జాక్షునితోఁ బగఁగొనియెన్
సాక్షముఁడై కనకకశిపుఁ డాగ్రహవృత్తిన్. 3

మ. హరిదేవాలయపంక్తిఁ ద్రోచి హరివే
షాన్వీతులన్ శ్రీహరి
స్మరణాసక్తుల నూర్ధ్వపుండ్రతులసీ
సన్మంజరీధారులన్
బరమామర్షత నొంచె విష్ణుహితదం
భపక్రియన్ వేదశా
స్త్రరహస్యార్థము లుజ్జగించితిరి మీ
ర లందఱు లంచున్ వెసన్. 4

క. కమలాక్షునిభక్తుల రై
క్రమమున శివనిందసేయుకష్టులు మీరల్
శమనుఁడు దండించు మిమున్
శమనుఁడు నేఁ గాక యొండు శమనుఁడు గలఁడే. 5

ఆ. అనుచు విష్ణుభక్తు లగుమహీవిబుధుల
ఫాలభాగరచితభాసమాన
శృంగభంజనంబు చేసి బాధించె నా
దితితనూభవుండు ద్వేషపరత. 6

వ. అంతఁ గులవృద్ధులను బంధుమిత్రాదులను గనుంగొని
యిట్లనియె. 7

గీ. హరి మదగ్రజుఁ డగు హిరణ్యాక్షుఁ దునిమె
నతనిఁ గ్రిమ్మటఁ దునుమక యూఱ దీయ

నల్పశోకాగ్ని తజ్జయోపాయ మరసి
తెలుపఁదగు మాకు మీరలు గలఫలంబు. 8

వ. అనిన విని వారలు దేవా! నీ వెఱుంగనికార్యంబు లెయ్యవి బలశౌర్యవంతుండగు నీకు నింత విచారింప వలయునె యైనను మానేర్చుతెఱంగున విష్ణుని జయించు నుపాయంబు దెల్పెద మని యిట్లనిరి. 9

సీ. అఖిలలోకంబులు వ్యాపించి విష్ణుండు
వెలయు నాత్మవిభూతి విలసనమున
నబ్జాకరముల దేవాయతనంబుల
యజ్ఞవాటముల ఋష్యాశ్రమముల
బిల్వవటాశ్వత్థపృథ్వీరుహముల సు
మారామభూముల యతులయందు
వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాధ్యయనధరఁ
బావనస్థలుల బృందావనముల
సత్యవంతులయెడఁ బ్రియశాలికలను
వ్రతపరాయణు లగు విప్రవరులయెడల
ధర్మపరు లగు క్షత్రియోత్తములయెడలఁ
దరల కుండును విష్ణుండు దనుజనాథ. 10

ఆ. పుణ్యతీర్థములను భూరిసాలగ్రామ
పూజనముల సత్త్రభూములందుఁ

బుణ్యకర్ము లైన భూసురులందు మ
హామహాలందు విష్ణుఁ డధివసించు. 11

క. పదునాల్గులోకముల నె
య్యది నిరతశ్రీసమృద్ధి నలరు మఱియు నె
య్యది ధర్మకర్మమూలం
బది హరిమయ మనుచుఁ దెలియు మసురాధీశా. 12

ఉ. వీరల నిగ్రహించుటయె
విష్ణుజయించుట యట్లు గాన నీ
వోరజనీచరేశ్వర బ
లోద్ధతి సాధుల బాధసేయుమా
కూరిమితోడఁబుట్టువు న
కుంఠితలీల వధించినట్టి య
వ్వైరము దీఱునే యకట
విష్ణుని నీక్రియ నొంపకుండినన్. 13

వ. కావునఁ జతుర్దశలోకంబులు బాధింపు మని బోధించిన
సంతసించి రక్కసులతోఁడు వారలకుం బరితోషంబుగా
ననేకధనంబు లొసంగి యంత. 14

సీ. దండ ప్రచండ దుర్దండ మషీవర్ణ
వక్రాస్య వికటాస్య వక్రకేశ
శతబాహు దశభుజ శతముఖ దశముఖ
దీర్ఘోష్ఠ రక్తప దీర్ఘజిహ్వ

వహ్నిసన్నిభ కుక్షివక్త్ర చతుర్నేత్ర
పలలభుక్కీకసభక్షకోగ్ర
ఘోరాస్య వికట వక్షోలోచ నైకపా
దైకకర్ణ గదాధరైకబాహు
దీర్ఘదంత ప్రభృతిఘోరదివిజవైరి
వీరులను సాధుబాధ గావింపఁ బనిచి
కదలెఁ దానును లోకము ల్గాకుపఱుపఁ
జటులచతురంగవాహినీసహితుఁ డగుచు. 15

చ. హరిపదభక్తులం గెడపి
యాగతతు ల్నిరసించి సజ్జనో
త్కరముల నొంచి మానులమ
దం బడఁగించి తటాకపంక్తు లు
ద్ధురదురహంకృతిం గలఁచి
తోఁట లొగిం బడఁద్రోచి ధారుణీ
సురుల వధించి దైత్యులు వ
సుంధరఁ గ్రుమ్మరి రుద్ధతక్రియన్. 16

ఉత్సా. ఆహిరణ్యకశిపుఁ డంత నఖిలలోకపాలురన్
సాహసక్రియం జయించి సర్వలోకసంపదల్
దా హరించి యసురవరు లతంద్రభక్తిఁ గొల్వ ను
త్సాహదీప్తుఁ డయ్యె వాయుసంగతాగ్నికైవడిన్. 17

వ. ఇత్తెఱంగునఁ జతుర్దశభువనంబులు జయించి తనవశంబు
చేసికొని బ్రహ్మాండంబునకు శిక్షకుండును రక్షకుండును
దానయై హరిం బరాజితుంగాఁ దలంచి యతనిపరా
జయం బెల్లలోకంబులఁ జాటించి యుత్సవం బొనరించి
నేన జగన్నాయకుండ నని తలంచుచు నెదురులేక మదం
బునం బొదలుచుండె నిట్లుండి దురితవిపాకంబుకతంబున
నొక్కనాఁడు నిజనందనుం డగు ప్రహ్లాదుని రావించిన. 18

క. హరిభక్తుఁ డఖిలశాస్త్రా
ర్థరహస్యవిదుండు పూర్ణరజనికరకరో
త్కరవిమలుఁడు ప్రహ్లాదుఁడు
గురుగృహముననుండి వచ్చె గురుసన్నిధికిన్. 19

సీ. హరి రమాపతి సనకాదిమునిస్తుతుఁ
డననెమ్మనంబునఁ దలఁచువానిఁ
గేశవాచ్యుతరామకృష్ణహరే యంచు
మించువేడుకఁ బఠియించువాని
జగము శ్రీహరిమయం బగు సత్యమని యెంచి
పులకాంకితాంగుఁ డై పొలుచువాని
ననిశంబుఁ దనుఁగాంచు నజ్ఞుల నైనను
బ్రాజ్ఞులఁ గావించు ప్రతిభవాని

తే. జలధిఁ దరఁగలువోలె నీజగము లెల్ల
విష్ణునం దుండు నంచు భావించువాని

విమలతరశంఖచక్రచిహ్నములవానిఁ
గాంచెఁ బ్రహ్లాదు నపుడు రక్కసులఱేఁడు. 20

ఉ. ఆయన వచ్చువేళ నసు
రాధిపుఁ డెవ్వని నెందుఁ గాంచెఁ దా
నాయెడ వానియందు హరి
యాకృతి గానఁగనయ్యె విస్మితుం
డై యతఁ డంత నన్ను నదె
రా వెఱపింపఁగ విష్ణుఁ డీగతిం
బాయక యిట్టిబూమియలు
వన్నె నటంచుఁ దలంచె నెమ్మదిన్. 21

తే. వీఁడు హరిభక్తి మరఁగెనో వీనిఁ జూడ
హరిఁ గనుంగొనునట్టుల యయ్యె నతని
చిహ్నములు దాల్చి వచ్చె నక్షీణమహిమ
విష్ణుఁ డరుదెంచెనో వీనివెంటఁ దగిలి. 22

తే. చతురమతి వేదశాస్త్రము ల్చదివెనేని
సిరులు వఱలఁగ యువరాజుఁ జేయువాఁడ
మద్విరోధికి భక్తుఁడై మసలెనేని
వీని నిప్పుడె శిక్షఁ గావింతుఁ బట్టి. 23

వ. అని తలంచి భస్మచ్ఛన్నాగ్నిచందంబునఁ దేజరిల్లుచు
నెదుట నిల్చిన కుమారుం గనుంగొని యద్దనుజవిభుండు

వత్సా యిన్నిదినంబు లె వ్వైవిద్య లభ్యసించితివి విని
పింపు మనినఁ బ్రహ్లాదుఁ డిట్లనియె. 24

తే. జగము గలిగింప రక్షింప సంహరింపఁ
గర్త యగు హరి పాంచజన్యోదకంబుకరణి
నొగిఁ జరాచరముల నిండియుండు ననుచుఁ
దెలియఁ జదివితి నీవిద్య దితిజరాజ. 25

వ. అనిన నతండు దత్సహచరులగు బాలకులం జూచి మీ
రెట్టితెఱంగునఁ జదివితి రనిన వార లిట్లనిరి. 26

క. హరియే తత్త్వము సత్యము
హరి జగముల నిండియుండు నాహరికంటెం
బర మేమియు లే దని యీ
సరణిం జదివితిమి రజనిచరకులతిలకా! 27

వ. అనిన విని క్రోధతామ్రాక్షుండై వారలం జదివించు
గురువులం జూచి యిట్లనియె. 28

క. మిము నమ్మి యాప్తు లనుచుం
గొమరునిఁ జదువంగ నిడినఁ గుత్సితమతి మ
ద్వ్యమతునకు వశ్యుఁ జేసితి
రమరఁగ మీ రాతతాయు లై యిబ్బాలున్. 29

వ. అని వారికి నుచితదండం బొనరించిన వార లిట్లనిరి. 30

ఉ. తాళక నిచ్చలుం దనకుఁ
దా గురుఁడై గురుఁ డయ్యె మాకు నే

వేళల విష్ణుకీర్తనము
విష్ణుకథాకథనంబుఁ జేయు ని
బ్బాలునిచంద మే మనుచుఁ
బల్కెద మోదనుజాధినాథ య
మ్మేలగు వీనిబోధ విని
మేమును నట్టిర మైతి మే మనన్. 31

వ. మశకపాత్రియు లైనమమ్ము దండింప లాభంబేమి నీకు మారకు శిక్షింపు మనిన నతండును దద్వాక్యబోధితుం డై యబ్బాలుని శిక్షింపు మని కూత్రిరకర్ము లైన భృత్యుల నియోగించిన వారును నాతని బాధింపఁదొడంగి రంత. 32

చ. శమనునివీటఁబోలె దను
జపత్రిభువీటఁ దనర్చె యాతనా
సముదయ మంత విష్ణుపద
సారసభావనఁ జొక్కుచున్న య
క్కొమరుఁడు దైత్యభృత్యకృత
ఘోరతరామితయాతనావళిం
దెమలక మంచుచే నహీమ
దీధితి కైవడి నొప్పె నెంతయున్. 33

తే. వెలి మఱచె విశ్వ మంతయు విష్ణునందు
రూఢి నధ్యస్త మై శుక్తిరూప్యభంగిఁ

గదిరె హరియే నిజంబు జగంబు మిథ్య
యనుచుఁ దలపోయుచుండె నయ్యర్భకుండు. 34

ఉ. ఆదివిజారి వీరభటు
లందఱు నొక్కటఁ జేయుబాధ ప్ర
హ్లాదున కెండమావులజ
లంబు తెఱంగున వ్యర్థమయ్యె నా
వేదన యించుకైనఁ బ్రభ
వింపఁగఁ జేయ కనల్పరోషమూ
నాదివిదూరుఁడై పరగు
నాతని కాపద లంట నేర్చునే. 35

సీ. మునియందుఁ గడఁదిమాలనియందు మదమత్త
గజమునందును మశకంబునందు
శత్రువర్గమునందు మిత్రవర్గమునందు
దీనునియందు భూజానియందు
మేదినీస్థలియందు మృదుశయ్యయందును
దారుపుత్త్రికయందుఁ దరుణియందు
స్తుతియందు శాపసంగతియందు నతివదా
న్యునియందు మఱి లోభిజనునియందుఁ
తే. గాంచనమునందు లోష్టనికరమునాదు
హీనవంశజునందుఁ గులీనునందు

మాడువులయందు నీచసద్మంబులందుఁ
బరఁగు సమదర్శనస్థితిఁ బండితుండు. 36

వ. ఇట్లు బాధించి విసివి యక్కింకరు లహంకరణంబుఁ దక్కి
హిరణ్యకశిపుం జేరి యిట్లనిరి. 37

మ. శరకుంతక్షురముద్గరప్రముఖశ
స్త్రశ్రేణిచేఁ బంచి భీ
కరబుభుక్షాహితరక్షకుర్కురకము
ఖ్యక్రూరసత్త్వాళిచే
నరుదారం గఱపించి నొంచితిమి దే
వా పెక్కుచందంబులన్
హరిభక్తుం డగు నీకుమారకుఁడు డ
య్యం డేమిటన్ ధీరతన్. 38

ఉ. అంబులు ముంపలే దనలుఁ
డాఁగి దహింపఁగఁ దక్కె మత్తనా
గంబులు నొంపలేక విము
ఖత్వము గైకొనియెన్ మదీయకృ
త్యంబులు మాకె బాధకము
లై కడుఁ బీడ యొనర్చె నీసుతుం
డంబుజనాభదాసుఁడు మ
హాత్ముఁడు గాక కిశోరమాత్రుఁడే. 39

చ. అనయముఁ గ్రూరకర్ముల మ
హార్యశిలాగణకర్కశంబు మా
మనము మదీయరూపము స
మస్తజగజ్జనభీతిదంబు మే
మనితరభేద్యవిక్రముల
మార్కతెఱంగున నిట్టిమాకు నీ
యనఘునిసంగతిన్ మృదుల
తాకరలీలఁ దనర్చె హృద్గతుల్. 40

వ. అని తెల్పిన నతండు క్రోధరక్తాంతలోచనుండును గలుషీకృతమానసుండు నై భ్రుకుటినిటలతటంబున నటింప హరిచరణస్మరణపరాయణుం డగు నాశాబకు రావించి యతనితో నిట్లనియె. 41

మ. హరిసేవారతి మాని వం గొలువు పు
త్రా యౌవరాజ్యంబు బం
ధురకారుణ్యత నిచ్చెదం దనయు లెం
దున్ ధర్మకాంతామతిన్
ధరణిం గొల్వఁదగుం గుడుం గురుఁడె తీ
ర్థం బర్థమున్ ధర్మమున్
గురుఁడే భర్తయు హర్తయుం గ్రియయుఁ బె
క్కు ల్వల్క నిం కేఁటికిన్. 42

వ. అనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 43

ఉ. పుత్త్రసరూప విశుద్ధగుణ
బోధకుఁడై తగువాఁడె తండ్రి; యి
ద్ధాత్రి నిజోదరంభరుఁడు
తండ్రియె తండ్రి! ప్రమత్తదానవా
మిత్త్రు హరిన్ భజింప నియ
మించితి వేనియుఁ దండ్రి వాఁడు; స
త్పుత్త్రుఁడు దండ్రిఁ దండ్రి తన
పుత్త్రిఁ దరింపఁగఁ జేయు టొప్పగున్. 44

తే. కులము వెలయించు తనయుండు గలిగనేని
పితృసముత్కర మెంతయుఁ బ్రీతిఁ జెలఁగుఁ
గశ్యపుఁడు నిన్నుఁ గాంచి సౌఖ్యంబుఁ గానఁ
డయ్యెఁ గ్రవ్యాద నీదుదౌష్ట్యంబుకతన. 45

క. కారాగారములం దిడి
కారించితి వాదితేయగణముల దివిష
న్నారులఁ గైకొంటివి మం
దారాదిస్ఫారసారతరువులతోడన్. 46

చ. గురుఁడు సమస్తలోకముల
కుం గరుణావరుణాలయుండు శ్రీ
ధరుఁ డనిశంబు నాతనిము
దంబునఁ గొల్వక వైరివృత్తిచేఁ

బఱఁగెదు తత్పదాంబురుహ
భక్తి భవాబ్ధికి నావ యమ్మహా
పురుషుఁడు పత్త్రపుష్పఫల
పూజితుఁడై యిడు వాంఛితార్థముల్. 47

తే. గాత్రమాత్రంబునకుఁ దండ్రి కారణంబు
గాని విద్యాప్రదుండైన ఘనుఁడె తండ్రి
హితము సేకూర్చు నహితంబునే పడంచు
నతఁడు గల్గునె బహుళపుణ్యములఁగాని. 48

వ. విద్యాశీలాదు లుపదేశించునతండె తండ్రి దోషదూషి
తుండ వీ వెట్లు తండ్రి వనినం దండ్రి యిట్లనియె. 49

తే. ఏను దయ నన్ను మొసఁగి నిన్నేదకున్న
జీవనం బెట్లు గడచురా చెనఁటి నీకు
వ్యక్తి యొందాఁక నిలుచు నీవంతదాఁక
నను భజింపుము చెడనేల యధమశీల. 50

వ. అనినం గొడు కిట్లనియె. 51

తే. జననిగర్భములో నున్న సమయమునను
వృత్తిఁ గల్పించె నెవ్వఁ డవ్విభుఁడు శేష
జీవనోపాయకల్పన సేయలేఁడె
మఱచి నిద్రించునో లేక మొఱఁగిచనునో. 52

వ. అనిన హిరణ్యకశిపుండు నారాజ్యంబున నుండక యెచ్చటి
కేనియుం జను మనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 53

తే. ఇచట నుండుట యొండెడ కేఁగుటయును
నాకు నొక్కసమం బగు నాకనైరి
యనిశమును సర్వగతుఁ డయి యచ్యుతుండు
వెలయు నతనికి నాకును వేఱు లేదు. 54

వ. అనిన నతండు మదీయం బైన ధనం బంతయుం గొని
ధర్మంబు సలుపుచు నాపగతుపక్షంబు విడువు మనినఁ
బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 55

ఉ. ఏమి యొనర్తు నెచ్చటికి
నేఁగుదు నెద్ది గ్రహింతు నింక నే
నేమి దొలంగువాఁడఁ బర
మేశ్వరుఁ డంతట నిండియుండ నా
శ్రీమహిళేశుసేవ మెయిఁ
జేకుఱు సౌఖ్యము లెందు నందునుర్
వేమఱు నాయనం బరిభ
వించుట పాతకహేతు వారయన్. 56

వ. అనిన నతండు దుఃఖంబుఁ దొలంగి సుఖ వగు మిట్టి
యసహ్యాలాపంబులు మాని హితవచనంబులు వలుకు
మనిన నబ్బాలుం డిట్లనియె. 57

తే. దుఃఖ మటు గల్గుచోఁ గదా తొలఁగవలయు
సుఖము గల్గిన మఱిగదా చొక్కవలయు

నాత్మసుఖదుఃఖహీనత నతిశయిల్లు
నాత్మయే హరి హరి నేన యసురవర్య. 58

వ. జగదీశ్వరుం డైన హరి నెఱుంగు మిదియ హితోపదే
శం బనిన దివిజవైరి యిట్లనియె. 59

క. నీవు కులీనుండవు వి
ద్యావిదుఁడవు ఖ్యాతియుతుఁడ వతులజ్ఞాన
శ్రీవిలసద్బుద్ధివి మే
ధావివి నీ కిట్టిభ్రాంతి తగునె కుమారా. 60

వ. అనినం బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 61

మ. త్రిగుణాతీతు హరిన్ భజించునతఁ డెం
తే సుప్రసిద్ధుండు జ్ఞా
నగరిష్ఠుండు గులీనుఁ డార్యుఁడు జగ
న్మాన్యుండు మేధావి యా
జగదాధారు నెఱుంగునాకు భ్రమ మే
చందంబునం జెందుఁ బొం
దుగ రూపభ్రమఁ జెందునే జగతి నెం
దున్ శుక్తి విజ్ఞాతకున్. 62

వ. అనిన నతండు నీవు బాలుండవయ్యు నిర్భయంబున
నాయెదుటఁ బ్రేలుచున్నవాఁడవు నిన్ను శిక్షింతు శిక్ష
వలన ననేకగుణంబులు గల్గు ననిన డింభకుం డిట్లనియె. 63

ఆ. బాల్యయౌవనాదిభావము ల్మేనికిఁ
గాని యాత్మ కెపుడు గలుగ వరయ
భేదబుద్ధులకును భీతి సంధిల్లు ని
ర్భేదబుద్ధులకును భీతి గలదె. 64

వ. సర్వశిక్షకుం డైన పద్మాక్షునిచే శిక్షుఁ గాంచి త్రిగుణా
తీతుండ నైతి నింక నాకు వెండియు గుణంబు లేచందం
బునం గల్గు ననిన విని దనుజభర్త యిట్లనియె. 65

క. మదబంధురసింధుర మదె
యదయాత నిను నొంపవచ్చె నర్భక నీ వీ
యదనం బఱవక నిల్చెద
వదెరా నినుఁ గాచు నెవ్వఁ డనుపమకరుణన్. 66

వ. అనినం బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె. 67

పంచ. ప్రపంచభేదబుద్ధిఁ ద్రాఁడుఁ బాము గాఁగ నెంచు వాఁ
డపారభీతిఁ బొఱుఁగాక యద్వయోరునిష్ఠచేఁ
బ్రపూర్ణతామసీష గల్గఁ బాఱిపోవ నేఁటికిం
గృపాకరుండు నన్నుఁ గాచుఁ గేశవుండు వేడుకన్. 68

వ. అనిన నతండు క్రోధఘూర్ణితనేత్రుండై యోరీ విష్ణు
నవలంబించి బుద్ధిచాపల్యంబునం బ్రతికూలంబులు పలి
కెద వతం డెం దుండుఁ దెల్పు మనవుడుఁ బ్రహ్లాదుం
డిట్లనియె. 69

తే. ఆతృణంబాది బ్రహ్మపర్యంతమైన
యబ్జజాండంబునందుఁ దా నవిరతంబు
హరి పరేశుఁడు పరిపూర్ణుఁ డై వెలుంగు
సర్వగతుఁ డవ్యయుండు నిస్సంశయంబు. 70

వ. అనవుడు. 71

తే. హరియె సర్వగతుండు దా నయ్యె నేని
యతనిభక్తుఁడ వగుచు నీవలరుదేని
యీసభాస్తంభమునఁ జూపు మిప్పు డతని
ననుచు ధట్టించి పల్కె నయ్యసురభర్త. 72

తే. అంత భక్తార్తిహరుఁ డైన హరి హిరణ్య
కశిపు వధియింపఁ దలఁచి యాగ్రహము చెలఁగ
నాసభాస్తంభగతుఁడయి యపు డొసర్చె
ఘనఘనామేయగర్జ యక్కజము గాఁగ. 73

చ. వితతశిఖాకలాపములు
వెల్వడెఁ గంభమునం జటచ్ఛటా
తతనినదంబులన్ విలయ
దావకృశానునిరీతిఁ దత్సభా
పతు లగు రక్కసు ల్గలఁగి
పాఱఁ దొడంగిరి భీతిఁ జెంది య
ప్రతిమజవంబునన్ దనుజ
పాలకుఁ డొక్కఁడు దక్క నందఱున్. 74

ఉ. ఆయెడ దేవసంఘము ల
హార్యసమానవిమానరూఢులై
యాయధమాసురప్రళయ
మాత్మలఁ గోరి వసించి రౌత్స్యు వై
హాయసవీథి నంత నసు
రాంతకుఁ డుద్భవమయ్యె భక్తునిం
గాయ నయోమయం బయిన
కంబమునన్ నరసింహమూర్తి యై. 75

శా. అంభోధుల్ గలఁగెన్ శిలోచ్చయములూ
టాడెన్ దిశల్ వ్రస్సె ది
క్కుంభీంద్రంబులు బ్రుగ్గఁ గుంగఁబడియెం
గుంభీనసస్వామి య
య్యంభోజాప్తుఁడు మాసెఁ గ్రోశయుగదై
ర్ఘ్యస్తంభసంభూతుఁడై
యంభోజాక్షుఁడు నారసింహవపురు
ద్యచ్ఛ్రీ విడంబింపఁగన్. 76

వ. ఇట్లు ఘోరాకారుండును దంష్ట్రాకరాళవదనుండును నిశాతవజ్రనఖాయుధుండును గహకహాట్టహాసత్రాసితభువనత్రయుండును విలయధూమకేతుజ్వాలాజాలాభీలాంగుండును దుర్నిరీక్షుండును నై నృసింహదేవుం డావిర్భవించిన. 77

తే. దితిజుఁ డత్తఱిఁ జిత్రపుత్త్రిక తెఱఁగున
నుక్కు దఱఁగియు ధైర్యసంయుక్తి కలిమి
ఖడ్గఖేటకహస్తుఁడై కదిసె నతనిఁ
బవనసఖుమీఁదఁ జను శలభంబువోలె. 78

శా. రక్షఃకుంజరుఁ బట్టి తెచ్చి నరహా
ర్యక్షుండు దిగ్భిత్తులన్
రూక్షాక్షిచ్ఛవి నిప్పు లుప్పతిల నూ
రుస్థాయిఁ గావించి త
త్కుక్షిచ్ఛేదన మాచరించె నఖర
క్రూరాసిధారాహతిన్
రక్షించెన్ భువనంబు లిప్పు డని గీ
ర్వాణుల్ ప్రశంసింపఁగన్. 79

శా. భక్తోక్తిప్రతిపాలనార్థి యగు శుం
భన్నారసింహాకృతిన్
నక్తంచారి గతాసుఁ జేసి త్రిజగ
న్నాథుండు క్రోధంబునన్
రక్తం బొక్కట దిక్కుల న్నినుచుచున్
రాగిల్లి తద్రక్తసం
సిక్తాంగుం డయి పొల్చె నంత విలయా
ర్చిర్మాలిచందంబునన్. 80

చ. అభిరతి నప్సరోవనిత
లాడిరి తోడనె దుందుభు ల్గుభుల్
గుభు లని మ్రోయఁజేయుచును
గ్రొన్ననవాన లొసంగ నిర్జరుల్
నభమున నిల్చి సన్నుతి యొ
నర్చిరి పంకజనాభుఁ బద్మినీ
విభుఁడు ప్రభం జెలంగెఁ దెలి
విం దనరారె సమస్తదిక్కులున్. 81

క. ఆనరకేసరి యపు డ
ద్దానవునిం దుంచి దిగ్వితానము లడలన్
దా నద్భుతగతిఁ గ్రోధము
మానక విలయదవదహనుమాడ్కిఁ జెలంగెన్. 82

వ. అనిన నింద్రుండు హిరణ్యకశిపునిం ద్రుంచియు నరహరి
మరలం గ్రోధి యగుటకుం గారణం బెయ్యది యానతి
మ్మనిన గురుం డిట్లనియె. 83

ఆ. తనదుభక్తుఁ డైన దనుజార్భకుని యార్తి
దలఁచుచునికిఁ గ్రోధకలితుఁ డయ్యె
నచ్యుతుండు తనయునార్తిఁ దలంచిన
తండ్రి క్రోధి యగుచుఁ దనరునట్లు. 84

వ. సాత్త్వికియు, రాజసియు, తామసియునన భక్తి మూఁడు
విధంబు లై పరగు నందు. 85

శా. శంభుద్వేషులు దోషదూషితులు హిం
సాతత్పరుల్ క్రోధులున్
శుంభత్కర్మవిదూరులున్ బుధజన
స్తోమక్రియాదూషణా
రంభగ్రస్తులు నైన భక్తులు సురేం
ద్రా తామసుల్ విష్ణుఁ డా
దంభాచారుల దుష్కుమారులవలెం
దాఁ గన్గొనున్ నిష్కృపన్. 86

మ. ఫలకాంక్షారతిఁ గర్మము ల్సలిపి ద
ర్పక్రోధమానాఢ్యులై
యలవోకన్ హరిపూజసేయుచును భో
గాసక్తులై యుండువా
రు లలిన్ రాజసభక్తు లెంతయును గ్రూ
రు ల్మానవా వారి స
న్నలినాక్షుం డగుణాఢ్యపుత్త్రులగతిం
బాటించు నెల్లప్పుడున్. 87

మ. నిరహంకారులు నిర్వికారు లనఘుల్
నిర్మత్సరుల్ సత్యవా
క్నిరతుల్ నిర్మలు లన్యకర్మవిముఖుల్
నిర్దంభవేషుల్ నితం

తరవిజ్ఞానులు ప్రేమసమేతులు సదా
నందుల్ ధరణి సాత్త్వికుల్
హరి తద్భక్తుల సత్కుమారులవలెన్
హర్షించి కాంచుం దయన్. 88

వ. ప్రహ్లాదుండు సాత్త్వికభక్తియుక్తుండు గావున హరికిఁ
బ్రియుం డయ్యె నంత సురగణంబు లాప్రహ్లాదుని లక్ష్మీ
దేవిం బురస్కరించుకొని వచ్చి యానరసింహదేవుని
నిట్లని స్తుతియించిరి. 89

సీ. జగదుద్భవస్థితిసంహారకారిణే
ఫాలేక్షణాయ తుభ్యంనమోస్తు
సకలభూతగ్రహోచ్చాటనహేతవే
ఫణిభూషణాయ తుభ్యంనమోస్తు
నిత్యాయ విష్ణవే నీరజబంధుచం
ద్రాగ్నినేత్రాయ తుభ్యం నమోస్తు
పరయంత్రహరణాయ హరయే విషాగ్నిస
ర్పనిషూదనాయ తుభ్యంనమోస్తు
వ్యాఘ్రచర్మాంబరాయ తుభ్యంనమోస్తు
భయదదంష్ట్రాయుధాయ తుభ్యంనమోస్తు
ప్రబలదైత్యాంతకాయ తుభ్యంనమోస్తు
పాహి నో నారసింహ తుభ్యంనమోస్తు. 99

తే. గీ. మీనకచ్ఛపకిటినర మృగతనువులు
దాల్చి తిరుగ వటుభృగుకులోత్తంసరామ
ఖలజినోత్తమకల్కిరూపములు దాల్చి
గలవు జగములు మనుప రక్కసులఁ దునుమ. 91

వ. దేవా భవదీయవదనగుహానిర్గతశిఖిశిఖాసందోహంబులు లోకంబులకు బాధ యొనరించుచున్నయవి దేవకంటకుం డగు హిరణ్యకశిపుండు నిహతుం డయ్యె దేవకార్యంబు సఫలంబయ్యె నింక నీయుగ్రకోపం బుపసంహరింపుము శరణాగతుల మగు మమ్ము మనిచి జగంబులకు శుభంబు గలిగింపు మని యనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించి దండప్రణామంబు లాచరించిన దరస్మితసుందరవదనారవిందుండై యద్దేవుం డిట్లనియె. 92

క. ఈదనుజుఁ దునుముటకుఁ బ్ర
హ్లాదహితార్థముగ నే నయస్తంభంబుం
భేదించి యవతరించితి
నో దేవతలార భీతి యుడుగుఁడు మీరల్. 93

తే. గీ. అనుచుఁ బల్కి ప్రసన్నత నలరు నమ్మ
హాత్ముఁడాపలికుటుఁ వెక్కె నబ్జగేహ
యుటఁ దదీయాంగసంగసుఖానులబ్ధి
సురల కభయప్రదుం డయ్యె హరియు నంత. 94

పృథ్వి. మహర్షులు ప్రహృష్టులై మహితవేదసూక్తంబులన్
మహామతి నుతించి రమ్మనుజకేసరిన్ వారిజా
సహాయు సురదుందుభుల్ చదల మ్రోసెఁ గల్పావనీ
రుహచ్యుతసుమావళీరుచిరవర్షసామగ్రితోన్. 95

క. ఆదేవుఁ డతులకృపఁ బ్ర
హ్లాదుని(జేరంగఁ జీఱి యసురాధిపుఁ డు
క్కేది హతుఁడయ్యె నియ్యెడఁ
బా దగుతనపూర్వకర్మపరిపాకమునన్. 96

ఉ. యాచకు దాతఁ జేయు నతి
హర్షితు దుఃఖితుఁ జేయు నెంతయున్
నీచుని రాజుఁ జేయుఁ దరు
ణీనవమన్మథు వృద్ధుఁ జేయుఁ దాఁ
గాఁచి దృఢాంగు రోగయుతుఁ
గా నొనరించు నమాన్యు మాన్యుగా
నేచి యొనర్చుఁ గాలగతి
హేళిమెయిం దురితక్రమోద్ధతిన్. 97

తే. అట్టికాలాత్మకుఁడ నేన యదియుఁ గాక
యాత్మ యంతటఁ బరిపూర్ణమై వెలుంగ
బాధ్యబాధకవృత్తు లేపగిదిఁ బుట్టు
నవియు మాయాకృతంబులై యలరుఁగాక. 98

వ. కావున నీవు తండ్రికి వగపకుండు మని పలికి యరుణార

విందసుందరం బగు నిజహస్తంబున నతనియంగంబు నిమిరి కృతార్థుం గావించి దైత్యదానవరాజ్యంబునకుఁ బట్టాభిషిక్తుం గావించి సురగణంబులం గనుంగొని మీరలు నిజస్థానంబులకుం జని సుఖంబున నుండుండు యుష్మత్కృతంబైన స్తోత్రంబున కేను బ్రీతుండ నైతి నీస్తోత్రరాజం బెవ్వండు పఠియించు నతండు దురితవిముక్తుం డగు నని యానతిచ్చి మఱియు నిట్లనియె. 99

చ. స్థిరమతి నెవ్వఁ డేనియు నృ
సింహ నృసింహ నృసింహ యంచుఁ దా
నిరవుగ నెల్లవేళ జపి
యించు నతండు నృసింహమూర్తియై
పరగును వానిఁ గన్గొనినఁ
బాఱుఁ బిశాచనిశాచరగ్రహో
త్కరవరమారికాగణము
తద్దయు భీతిలి భూతకోట్లతోన్. 100

మ. అరి మిత్రం బగు దుష్టనాగచయముల్
హారంబులై చెల్వగున్
బరమాపద్వ్రతతుల్ దొలంగు శుభసం
పల్లాభసంసిద్ధి యౌ
నరపాలుం డతివశ్యుఁడై మెలఁగు నె
న్నన్ ముక్తి పాణిస్థితిం

బొరయున్ శ్రీనరసింహనామపఠనం
జాల్పొందు మర్త్యాళికిన్. 101

వ. అని యానతిచ్చె నని చెప్పి గురుం డిట్లనియె. 102

తే. నరులబంధంబు లూడ్చుట నారసింహుఁ
డనఁగ విఖ్యాతిఁ జెలువొందె నమ్మహాత్ముఁ
డానృసింహపదస్మరణాఢ్యు లైన
మర్త్యు లనిశము పూజ్యు లమర్త్యులకును. 103

తే. మఱి నృసింహయుతాక్షరీమనుజపంబు
సేయుమనుజున కిష్టార్థసిద్ధు లెసఁగు
ననఘులీల నృసింహతాపని పఠించు
నట్టినరుఁడు జీవన్ముక్తుఁ డగు నిజంబు. 104

తే. ఘననృసింహు దత్తాత్రేయుఁ గార్తవీర్యు
నవనిజాలక్ష్మణసమేతుఁ డైనరాము
నాత్మఁ దలఁచినఁ జోరబాధాదు లణఁగి
మార్గమున లాభలబ్ధి యగు మనుజులకును. 105

ఆ. ఈనృసింహుచరిత మీప్రహ్లాదు భక్తితో
వినుచునుండు నట్టిమనుజవరుఁడు
నిఖిలదురితతతుల విరసించు స్వర్గలో
కమున నధివసించు నమలచరిత. 106

వ. అనిన నింద్రుం డిట్లనియె. 107

క. ఉరువైరాగ్యాన్వితుఁడై
పరగియు దైత్యమణి యైన ప్రహ్లాదుఁడు శ్రీ
హరిదత్తరాజ్యరమ యే
కరణిం బాలించెఁ దెల్పఁగాఁ దగు ధిషణా. 108

వ. అని యడిగిన గురుం డిట్లనియె. 109

ఉ. ఆతఁడు రాజ్యలక్ష్మిఁ గని
నంతనె తొంటివిరక్తి డించి తా
నాతతి నింద్రియప్రతతి
నాఁపఁగఁజాలక భోగలోలుఁడై
భూతల మేలుచుండె సిరి
పొంపిరివోవఁగఁ జిత్తనిగ్రహ
ఖ్యాతిఁ జెలంగ శర్వునకుఁ
గాక పొసంగునె యొందుదేహికిన్. 110

తే. అవని దున్నక పండె ధేనువులు పిదికెఁ
బాలు, జలవహ్నితస్కరబాధ లెడలెఁ
బౌరు లెల్లరు హర్షసంపదఁ జెలంగి
రవనిఁ బ్రహ్లాదుఁ డేలు నయ్యవసరమున. 111

ఉ. భాసురదివ్యమాల్యపట
భవ్యవిభూషణభూషితాంగుఁడై
యాసవశర్కరాజ్యపల
లాంసలుఁడై రమాసీమసీరళి

వ్యాసవిలాసతన్ మలయ
జాగరుచర్చఁ దనర్చి తా నవి
ద్యాసముపేతుఁడై పొదలె
నాతఁడు భోగరసప్రమత్తతన్. 112

తే. అతనికి విరోచనుం డను *నాత్మజాతుఁ
డొదవె నతనికి బలి యమ్మహోద్ధతునకు
బాణుఁ డుదయించె నీగతి బలిసి రసుర
లొక్కఁ డొక్కఁడె జగముల నొడువఁజాలి. 113

ఉ. తక్కటిదైత్యపుంగవు ల
తండ్రిబలోద్ధతిఁ దత్సహాయులై
తక్కక యుద్ధకాంక్ష నతి
దర్పితులై యెదు రెందు లేక యే
దిక్కునఁ దారయై మెలఁగ
దివ్యులు ‡దాపసమానవావళుల్
పొక్కిదొణంగి రెంతయును
బూర్వగతిఁ భయవిహ్వలాంగులై. 114

క. నానారూపసమన్వితు
లై నిత్యము భోగభుక్తి నలరుచు దర్పా
ధీనమతి నుర్వి నిండిరి
దానవులు హిరణ్యకశిపుతనువు లనంగన్. 115

---

* నాత్మజుండు, వుట్టె—వ్రా. ప్ర. ‡దానవ—వ్రా. ప్ర.

వ. అత్యవసరంబున నొక్కనాఁడు. 116

ఉ. చారుతటిల్లతాలలిత
శారదమేఘ ఘనం గడాళిశృం
గారజటాచ్ఛటాకలిత
గౌరతనుద్యుతి చెంగలింపఁగా
నారదుఁ డేఁగుదెంచె గగ
నంబుననుండి సమీరణాహతిం
దారి విపంచి మించి హరి
తత్త్వమహత్త్వము లుగ్గడింపఁగన్. 117

తే. పింగళజటాప్రభాజాలపీతచేల
మృగమదాసితవల్లకీశ్రీశమూర్తి
దనరెఁ దత్తుషారాంశుసుధాసముద్ర
మధ్యశయనక్రియామేయమహిమ చెలఁగ. 118

క. కృష్ణాజినోత్తరీయుం
డుష్ణాంశుప్రతిమతేజుఁ డురుతరవిద్యా
నిష్ణాతుఁ డఖిలవంద్యుఁడు
కృష్ణస్మరణాఢ్యుఁ డతఁడు కృతకృత్యుఁ డిలన్. 119

తే. అటు యదృచ్ఛాగతుండయినట్టిదివ్య
మునికిఁ బ్రహ్లాదుఁ డెదురుగాఁ జని నమస్క
రించి యుచితాసనం బిడి యెంతయుభక్తి
నాతిథేయార్హసత్క్రియ లాచరించె. 120

చ. అతిథిగృహాగతుం డయిన
యప్పుడ యధ్వరవేళ యప్పుడే
పితృమునివర్యతీర్థసుర
బృందసమాగమవేళ యమ్మహా
మతులకుఁ జేయునర్చలు ర
మాహృదయేశ్వరుఁ జెందుఁ దత్తిర
స్కృతి సుకృతంబు నాయువును
శ్రీయు హరించు మనుష్యకోటికిన్. 121

ఆ. అతిథిపూజఁ దనిపి యలరించు నేగృహి
యతనిగృహమె సద్గృహాఖ్య నమరు
నతఁడు విముఖుఁ డైన నమరులు మునులును
విముఖు లగుదు రింక వేయు నేల? 122

క. కావునఁ బ్రహ్లాదుం డ
ద్దేవమునిం బూజసల్పి ధృతి సంతుష్టుం
గావించి యంత బలద
ర్పావిలమతి నిట్టు లనియె నాతనితోడన్. 123

క. సూర్యగతిన్ లోకముల న
వార్యగతిన్ సంచరించు వాఁడవు నీ వో
యార్యమతి నీవెఱుంగని
కార్యగతు ల్గలుగ నీజగంబులయందున్. 124

వ. సచరాచరంబైన త్రైలోక్యంబున సుపర్వగంధర్వయక్ష

రక్షోగణంబులలోన న న్నెదిరించువీరుం డొక్కరుండును
లేఁడు కలిగెనేనియుఁ దెల్పుము వానిం జయించెద నిజ్జ
గంబుల కేన ప్రభుండనై శిక్షణరక్షణంబు లాచరించుచు
సర్వవంద్యుండ నై వర్తిల్లుదు సమానాధికరహితుండ
నిగ్రహానుగ్రహదక్షుండ నేన యని గర్వంబుగాఁ బలికిన
విని యమ్ముని తనమనంబున. 125

ఆ. ఇతఁ డభేదబుద్ధియుతుఁ డయ్యు హరిభక్తుఁ
డయ్యు రాజ్యమత్తుఁ డైనకతన
జ్ఞానహీనుఁ డయ్యె జగతి నైశ్వర్యమ
త్తునకు జ్ఞానసిద్ధి యొనరు నెట్లు. 126

తే. సంగమాత్రిన జ్ఞాన మడంగిపోవు
ననినచో రాజ్యలక్ష్మీమదాంధుఁ డైన
నరున కేరీతి నబ్బు జ్ఞానంబు నడఁచు
వస్తు వొక్కటి సిరికంటె వసుధఁగలదె. 127

వ. రాజ్యధనోన్మాదనిమిత్తంబునను స్త్రీద్యూతాసవనిమి
త్తంబునను గులరూపవయోవిద్యానిమిత్తంబునను వినాశ
కారణం బై మదం బుదయించు నివృత్తజ్ఞానవైరాగ్యుం
డగు నితనికిఁ దత్త్వమార్గం బుపదేశించి బోధింప నేల
పాషండపాపాచారదూషకజార చోర పిశున రాజ్యశ్రీ ధన
ప్రమత్తకోపనుల బోధించిన భస్మన్యస్తహవ్యంబును
జలలిఖితాక్షరంబునుంబోలె నిరర్థకం బగు శ్రీమదాంధు

నకు దారిద్ర్యంబ పరమౌషధం బని విచారించి యన్నా
రదుం డిట్లనియె. 128

తే. అనఘ దైత్యేంద్ర వైకుంఠ మనఁగ నొక్క
వీడు చెలువొందుఁ దత్పతి విష్ణుదేవుఁ
డతఁడు రక్షఃకులాంతకుఁ డహితగర్వ
భంజనుఁడు భక్తలోకైకరంజనుండు. 129

ఉ. ఆతఁడు శంఖచక్రధరుఁ
డామరమౌళిచిరత్నరత్నవి
ఖ్యాతగభస్తిరంజితప
దాంబుజుఁ డంబుదనీలవిగ్రహుం
డాతతశౌర్యశాలి శర
ణాగతవత్సలుఁ డంబుజాతసం
జాతనుతుం డశేషదను
జప్రభుమర్దనుఁ డెన్ని చూచినన్. 130

ఆ. మఱి హిరణ్యకశిపు మధుకైటభుల హిర
ణ్యాక్షు నుక్కడంచె నదియుఁగాక
యతఁడు జగములందు వ్యాపించి యుండు ము
నీంద్రచిత్తనిలయుఁ డీశ్వరుండు. 131

శా. దేవద్రుప్రకరప్రకీర్ణమును సం
దీప్తాచ్ఛరత్నాలయ

శ్రీవిస్ఫూర్తి నిరస్తసోమతపనా
ర్చిర్మాలితేజంబునై
భావాతీతమహోచ్చకాంచనమయ
ప్రాసాదసంకీర్ణమై
యానైకుంఠము పోల్చు నన్యుల కజే
యంబై జగద్వంద్యమై. 132

క. ఘనసారమృగమదాదులు
వినుమీ రాసులయి పొల్చు విష్ణునివీటన్
ఘనతరరత్నవిమానము
లనుపమగతి లెక్క కెక్కుడై విలసిల్లున్. 133

మ. హరిణీనేత్రలు సింహమధ్యలు శుకీ
వ్యాహారిణుల్ కంబుకం
ధర లంభోదవినీలవేణులు శర
ద్రాకేందుబింబాననల్
కరిణీయానలు పల్లవోష్ఠలు తటి
ద్గౌరాంగు లాపోర్లిసుం
దరు లావృత్తపయోధరల్ నటనగాం
ధర్వప్రవీణల్ గదున్. 134

వ. కడిందిబలంబు గలదేని యచ్చటికిం జని సాధింపు మని
పల్కిన నద్దేవమునిం జూచి యతం డవ్వైకుంఠపతి నట్ల
గెల్చెద విజయానందసందోహశాలి నగు నన్ను వీక్షింపు

మని పల్కి యతని ననిచి మణికాంచనమయంబును ముక్తావితానసంయుక్తంబును రత్నతోరణభూషితంబును గంజరాగశిలాబద్ధరంజితంబును రత్నసోపాన మండితంబును యోజనాయామవిస్తారంబును ద్రిభువనసారవస్తు ప్రశస్తవిభవంబును దేజోమయంబును నైన నిజసభాభవనంబున రత్నసింహాసనాసీనుండై యొక్కయెడ సనకసనందన వసిష్ఠ వాలఖిల్య పులస్త్య పులహ క్రతుముఖ్యులును నొక్కయెడ యక్ష రాక్షస దేవగణంబులు నొక్కయెడ మహీపాలురును నిజముఖవిన్యస్తదృష్టులై హ్రిదాలీనగ్రాహంబులరీతిం గొలువ వేత్రహస్తులు సాహోనినాదంబులు హెచ్చరింపఁ బేరోలగం బుండి రక్కసులం జూచి యిట్లనియె. 135

తే. ఏను వైకుంఠపురముపై నిపుడు దాడి
వెట్టి తద్విభు గెల్చి యవ్విభవవితతిఁ
గొని యథేప్సితభోగంబు లనుభవింతు
నీయుపాయంబు నారదుఁ డెఱుఁగఁజెప్పె. 136

క. లోకంబుల బలవంతుఁడు
నాకంటె నొకండు గల్గె నా విని చిత్తం
బేకరణి సుస్థితం బగు
జోకన్ సుఖనిద్ర యెట్లు చొప్పడు నాకున్. 137

వ. అని పలికి. 138

క. అభియాతిగర్భభిద్దుం
దుభి నటవఁగఁ బనిచి దంతి తురగరథాళీ
సుభటావృతుఁ డై దనుజ
ప్రభుఁడు గదలె నతులబలపరాక్రమ మెలయన్. 139

వ. అర్ణవపరివృతుం డైన వరుణుండునుంబోలె ననేకసహ
స్రాక్షౌహిణీయాతుధానబలపరివృతుం డై చని నాకంబును
సత్యలోకంబును నతిక్రమించి విష్ణులోకం బైన వైకుం
ఠంబుఁ దఱిసి తత్పురోపకంఠోపవనంబుల నకుంఠితో
త్కంఠ దీపింప విడిసిన. 140

తే. అపుడు పురవాసు లాతెఱం గరసి కోట
గవను లిడి తాళము లొగ్చి ఘనతరాయ
సార్గళంబులు గట్టిగా ననువుపఱిచి
ద్వారసంరక్షణస్థితిఁ దనరి రంత. 141

తే. ఉపవనంబులు భంజించి యుగ్రదనుజు
లపుడు శతయోజనోన్నతం బైనకోట
యెక్కఁజాలక యాచుట్టు నొక్కమొగిని
విడిసి యుక్కునఁ బీడ గావింపఁ గొంచి. 142

వ. తత్పురరక్షకు లైన పార్షదవీరవరు లనేకకోటు లశనిప్రా
యంబు లైనయంగారంబులు వర్షించుశతఘ్నిప్రముఖ
శతసహస్రాయసపరుషయంత్రంబులు పన్నియు లోష్ట
పాషాణవర్షు లగు దంచనంబు లెత్తియుఁ దప్తతైలకటా

హంబులు నిలిపియు ననేకసైన్యంబులఁ బ్రాకారంబుల
చుట్టు రక్షణార్థంబు నిలువ నియమించియు వ్యూహ
నాథు లగు ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధవాసుదేవసంకర్షణులయొ
ద్దకుం జని యిట్లనిరి. 143

మ. ఘోరాకారులు లంబనాసికు లతి
క్రూరు ల్మషీవర్ణు లం
గారాక్షుల్ వికృతైకకర్ణచరణు
ల్గవ్యూతితుంగాంగకుల్
శూరు ల్దైత్యులు జంగమాద్రు లన నె
చ్చోనుండియో వచ్చి ప్రా
కారప్రాంతవనాంతరద్రుమతతుల్
ఖండించి రత్యున్నతిన్. 144

క. వాహిను లంతటఁ బోవక
బాహాబలలీల వెలయఁ బ్రాకారం బా
రోహించి ఘోరయంత్రశి
లాహతులను నొచ్చి చుట్టు నలమిరి మఱియున్. 145

క. ఆరాక్షససేన లకూ
పారముగతి నవధి లేక భాసిల్లి చతు
ర్ద్వారంబు లందు నిల్చి ర
పారబలుల్ దృఢకవాటపాటనపటిమన్. 146

ఆ. పూర్ణశీతభానుపోలుపున ధవళాత
పత్త్ర మబ్బలాధిపతికి నమరె
వ్యజనవీజనముల నలరెడు నద్దురా
త్మకు నుపేక్షసేయఁ దగునె మీకు. 147

వ. అని తెల్పిన వార లిట్లనిరి. 148

తే. వెఱవకుఁడు పురరక్ష యేమఱక సల్పఁ
డితఁడు ప్రహ్లాదుఁ డను దైత్యపతి రమేశ
దత్తసామ్రాజ్యుఁ డయ్యుఁ బ్రమత్తుఁ డయ్యె
నతులభోగమదోన్మత్తుఁ డగుటకతన. 149

క. శ్రీమదాౢజ్యమదాంధులు
కామాంధులు నొక్కటే యకార్యముఁ గార్యం
బేమియుఁ గానరు సౌఖ్యం
బీమహిఁ గోరుదురు హితుల నెఱుఁగంగలరే. 150

వ. రాక్షసులకు నధర్మగుణంబు నైసర్గికం బని పల్కి వార
లప్పుడ యసంఖ్యాతబలసమన్వితులై చని యారక్కసు
లం దలపడి రంత. 151

క. సరిపోరి రుభయసేనలు
శరముద్గరపరిఘపరశుశస్త్రాహతులం
గరి కరి హరి హరి యరదం
బరదము భటుఁడు భటుండు నతిరోషమునన్. 152

వ. అంత వాసుదేవుండు ప్రహ్లాదునిఁ బ్రద్యుమ్నుండు విరోచనుని సంకర్షణుండు బలి ననిరుద్ధుండు బాణుని మార్కొని ద్వంద్వయుద్ధం బొనరించి యనేకశస్త్రాస్త్రంబుల నొప్పించి విరథులం గావించి సమరపరాఙ్ముఖులం జేసి తక్కటిసేనలకుం గవిసి వజ్రంబునం గదళీతరుషండంబులం ద్రెంచులీలం బడవైచి విజయంబు సేకొని మరలి పురంబున కేతెంచి వ్యూహనాథులు లక్ష్మీకాంతునకుఁ దద్వృత్తాంతం బాద్యంతంబును విన్నవించిన నబ్భగవంతుం డిట్లని యానతిచ్చె. 153

మ. నరసింహాకృతిచే హిరణ్యకశిపు
న్మర్దించు నవ్వేళఁ ద
త్పరివారం బగు దైత్యబృందములు మ
త్ప్రాంతంబున న్నిల్వలే
క రయోదగ్రతఁ బాఱి రాక్షసులు లో
కంబు ల్వేతం గుంద దు
ర్భరబాధాకరు లైరి మీఱి భువికిన్
భారంబు సంధిల్లఁగన్. 154

తే. వారి నేరీతిఁ దునుమంగ వలయునొక్కొ
యనుచుఁ దలపోయ నారదమునివరేణ్యు
ప్రేరణంబునఁ బ్రహ్లాదుఁ డీరసమున
భోగమదమత్తుఁ డగుట వేవేగ వచ్చె. 155

క. ఆదనుజపతిభుఁ డగుప్ర
హ్లాదుఁడు మద్భక్తియుక్తి నలరియు రాజ్య
శ్రీదర్పితుఁడై జ్ఞానం
బేది బలాన్వితుఁ డగుచు ని ట్లరుదెంచెన్. 156

వ. కల్యాణగుణాస్పదు లైన మద్భక్తులకు నేన గతి దుర్గతిం
బొంద నర్హులు గారు కావున మీరలు మదీయంబైన
యాయుధపంచకంబుఁ గొని చని ప్రహ్లాదుండుదక్కఁ
దక్కినరక్కసుల నుక్కడంచి యతనిపై శంఖోదకంబు
చల్లి సుజ్ఞానవంతుం జేసి చనుదెం డనిన వారలు నట్ల
మరలి వచ్చునెడ. 157

సీ. అసురాధిపతియు నిజానీకినుల నెల్లఁ
బురిగొల్పి వారితోఁ బోరొనర్పఁ
గదిసి యథాపూర్వగతి ద్వంద్వయుద్ధమ్ము
విలసిల్లె గజముల బృంహితములు
వాజిఘోషలు రథవరనేమినినదంబు
వీరులయట్టహాసారవంబు
పృథుధనుష్టంకారభేరీవిరావముల్
గగనదిగంతరగహ్వరములు
నిండ శరకుంతముద్గరభిండివాల
తోమరాద్యాయుధంబులఁ దుములసమర

మాచరించిరి యిరువాగు నపుడు బలర
జోంధకారంబు దిక్కుల నాక్రమించె. 158

సీ. అపుడు వ్యూహాధినాయకులు రాక్షసయూథ
నాథులఁ గ్రోధసనాథు లగుచుఁ
గొందఱు నందకకూరధారాహతిఁ
గొందఱు శంఖనిర్ఘోషనిహతి
శార్ఙ్గధనుఃక్షిప్తశరవృష్టిఁ గొందఱు
నటఁ గొందఱు సుదర్శనాభిహతిని
బరితతకౌమోదకీపరిహతులఁ గొందఱఁ
బరిమార్చి పరిహ్లాదు విరథుఁ జేసి
దర్పితుని వానిఁ బుత్త్రపౌత్త్రప్రపౌత్త్ర
సహితముగఁ గట్టి వైచి పార్షదులు వొగడ
విజయమంగళకాహళవితతి మొరయ
జితవిరోధులు డించిరి క్షితిభరంబు. 159

తే. అంత లజ్జితుఁ డైన పరిహ్లాదుఁ జూచి
వాసుదేవుఁడు దరహాసభాసురాస్యుఁ
డగుచు నీజ్ఞాన మెచ్చట నడఁచి తౌర
భోగమత్తుఁడవై మూఢబుద్ధిఁ దనరి. 160

క. అని శంఖతీర్థజలమా
యనపైఁ జల్లుటయు ననఘుఁడై యతఁ డజ్ఞా

ననివృత్తుఁ డయ్యె మధుభం
జనుకృపఁ గనువారలకును జడమతి గలదే. 161

వ. ఇట్లు జ్ఞానవంతుండై ప్రహ్లాదుండు వాసుదేవునిం గనుం
గొని దేవా నాయపరాధంబు క్షమియింపుము దానవు
లకు బుద్ధి గలదే వారలు ధార్మికు లని విశ్వసింపం
దగదు చాపల్యంబును బాపకారిత్వంబును స్వామిద్రో
హంబును నసహిష్ణుత్వంబును మాకు నైసర్గికగుణంబులు
దురాత్ములకు ధర్మగుణంబును స్నేహంబును వాత్సల్యం
బును బంధుత్వంబును గలుగనేర్చునే యని దండప్రణా
మం బాచరించి యతనిచే ననుజ్ఞాతుండై నిజరాజ్యం
బున కేతెంచి పుత్త్రుం డగు విరోచనుని రాజ్యంబున
కభిషిక్తుం జేసి వీతరాగుండై హరిపూజ సేయుచుఁ గృతా
ర్థుం డయ్యె నిది ప్రహ్లాదుచరిత్రంబు దీని వినినం జది
విన సర్వపాపంబులు దొలంగు నని చెప్పిన. 162

తే. విని బలాసురదమనుఁ డో యనఘవర్య
శ్రీవరాహనృసింహులచేతఁ బొలిసి
దితిజు లిద్దఱు నేమైరొ తెలియఁజెప్పు
మనినఁ జిత్రశిఖండినందనుఁడు పల్కె. 163

క. వారలు వెండియు దానవు
లై రావణకుంభకర్ణు లనఁ బుట్టుదు రి

ద్ధారుణిఁ గైకసి యను సుర
నారీమణికిం బులస్త్యునకుఁ గ్రూరాత్ముల్. 164

క. వారలకు ననుజయై తగు
దారుణముఖి శూర్పణఖ మదనగురుభక్తి
శ్రీరమ్యుఁ డంత గల్గు ను
దారుండు విభీషణుండు దత్సోదరుఁడై. 165

ఆ. కడిఁది కుంభకర్ణుకాయంబు త్రిశతయో
జనసమున్నతంబు శక్ర వినుము
బ్రహ్మకడకు నొక్కపర్వకాలంబున
జనకుతోడ నరుగుఘనుఁ డతండు. 166

ఉ. ఆతనిఁ జూచి బ్రహ్మయు భ
యాతురుఁడై కను లెల్ల మూసి నీ
వీతఱి వచ్చినట్టిపని
యెయ్యది దెల్పు మనంగ నబ్జసం
జాతునితోడ నిర్దయ యొ
సంగు మటంచును వేఁడఁబోయి తా
నాతఁడు నిద్ర యిమ్మనిన
నబ్జజుఁ డట్ల యొసంగు నవ్వుచున్. 167

ఆ. అపుడు వానిజనకుఁ డతిదుఃఖితుం డైన
నబ్జగర్భుఁ డీతఁ డాఱునెలల

కొక్కనాఁడు లేచు నురుభుజబలయుతుం
డనుచు సెల వొసంగఁ జన్ను నతండు. 168

ఉ. రావణకుంభకర్ణులు ది
రంబుగ నుగ్రతపంబుసేసి వా
ణీవరుచే వరంబుగొని
నిర్జరమానవదానవావళిం
జేవడి నుక్కడంతు రట
శ్రీదుని గాదని యాతఁ డేలు లం
కావరపట్టణంబు గొని
క్రౌర్యమునన్ వసియింతు రచ్చటన్. 169

ఉ. ఆవరపట్టణంబు మణి
హర్మ్యవితానవిరాజితంబు న
స్తావరణప్రకాండసము
దంచితకాంచనచిత్రగోపురం
బావృతసింధుబంధురము
నై విలసిల్లి త్రికూటనామక
గ్రావమునం జెలంగు సుర
రాజ మరాసురదుర్విభేద్యమై. 170

ఉ. ఆదనుజాధినాథునిప్రి
యాంగన మంగళగాత్రి యొప్పు మం

క్షోదరి నాఁగఁ దత్పుత్త్రుఁ డ
తౌన్నత్యుఁ డింద్రజిదాహ్వయుండు ని
న్నా దనుజుండు గెల్వఁగలఁ
డాదశకంఠునియూథపుల్ ప్రహ
స్తాదు లవక్రవిక్రమస
మగ్రు లుదగ్రబలాఢ్యు లెన్నఁగన్. 171

ఆ. నిజసమాను లైన రజనీచరావళి
బలసి తను భజింపఁ బంక్తికంఠుఁ
డఖిలలోకములకు నార్తి యొనర్ప ని
ర్జరులు విష్ణుకడకు నరిగి రంత. 172

క. నతులు న్నుతులుం జల్పిన
వితతకృపాదృష్టి వారి వీక్షించి జగ
త్పతి గుశల మడుగ రావణ
కృతబాధలు దెల్పుదురు రమేశ్వరుతోడన్. 173

చ. దనుజుని యిల్వదాగతి స
దా కసవ్యాధుచు నంబుధంబు లిం
పునఁ గలయంపిఁ జల్లు శిఖి
ష్టాంధ్రుగఁ బాక వొనర్చుఁ జందురుం
డనుపమతాపహారి యగు
నాఁగి నిదాఘమ్మునందు మాల్యముల్

పనుపడుచుఁ బుతూత్కారము
భానుఁడు వేఁడి యగుఁ హిమాగతిన్.

ఉ. అంబుజగర్భుఁ డద్దనుజు
నాత్మజులం జదివించు వేదముల్
తుంబురునారదు ల్గడఁగి
తోరపువీణియ లెత్తి హత్తి ని
త్యంబును బాడుచుందురు
హరిమెయిం దిదశాళి దాసకృ
త్యంబులు నిర్వహింపుచు భ
యంబున వర్తిలు సేవసేయుచున్. 175

క. పనులయెడ వేళదప్పిన
ననువుగఁ బనిసేయకున్న నసురాధము లీ
సున నీసురనికరములఁ
ఘనగతి నొంపుదురు ముష్టిఘాతోద్ధతులన్. 176

క. నందనవనసంస్థితహరి
చందనమందారపారిజాతాదితరుల్
పొందుగఁ బెటికి యమందా
నందమునం దనదుపెరట నాఁటుం గడిమిన్. 177

క. అని విన్నవింప వారల
ననుకంపాదృష్టిఁ జూచి హరి యిట్లను న

ద్దనుజునియెడ భయమేఁటికి
వినుఁడీ రచియింతు నొక్కవృత్తాంత మిఁకన్. 178

ఉ. పూతమనీషి పంక్తిరథు
పుత్త్రుఁడనై జనియింతు రామవి
ఖ్యాతిఁ జెలంగి లక్ష్మణస
హాయతఁ గౌశికు యజ్ఞపాలనం
బాతతిఁ జేసి గౌతముప్రి
యాంగన శాపవిముక్తఁ జేసి నే
సీతఁ బరిగ్రహింతుఁ బుర
జిద్వరచాపము వంచి మెల్పునన్. 179

తే. పరశురామునిఘనబాహుబలముఁ గుంచి
దూషణుని ఖరుఁ ద్రిశిరునిఁ దుంచి యట క
బంధుఁ బొలియించి పంకజబంధుతనయు
నేలి వాలి జయించి యింపెసఁగ నంత. 180

ఉ. భార్యసమేతు నాదివిజ
బాధకు రావణు సంహరించి సా
కేతపురంబుఁ జేరి ముని
కీర్తితకీర్తిఁ జెలంగి పొంగి నే
భూతనయాన్వితుండ నయి
భూతల మేలుదుఁ బన్నొకండువే

లాతతవత్సరంబు లట
నాత్మపదంబున కేఁగుదెంచెదరఁ. 181

వ. అని పలికి భగవంతుం డంతర్ధానంబుచేయు, నిక్కడ వాల్మీకి రామాయణంబుగా రచియింపఁగలం డారామాయణశ్రవణపఠనంబుల దురితముక్తియు శుభావాప్తియు నగు నివ్వాల్మీకి యఖిలజగద్ధితార్థంబు తపంబుసేయు చున్నవాఁ డితనివలన భయంబు వలవ దని యనేక విధంబుల బోధించిన గురునివాక్యంబు లాకర్ణించి హృష్టచిత్తుండై సురపతి భీతిఁ దొఱంగి యగ్గురుం బూజించె ననిన. విని శౌనకుండు రామాయణశ్రవణపఠనఫలం బుపదేశింపు మనిన సూతుం డిట్లనియె. 182

ఆ. వేదవేద్యుఁ డైన విష్ణుండు దశరథ
పుత్త్రుఁ డగుచుఁ బుడమిఁ బుట్టుకతనఁ
బ్రోధి వేదవితతి రామాయణాకృతి
వామలూరుజన్మువలనఁ గలిగె. 183

క. గాయత్రీమంత్రాన్విత
మై యిరువదినాల్గువేల నమరిన శ్రీరా
మాయణము వినినఁ జదివిన
శ్రీయుతులకు నఘము డిందుఁ జెందు శుభంబుల్. 184

వ. ఇందుల కుదాహరణం బైన యొక్కయితిహాసంబు గల దది యెట్లనిన. 185

ఆ. విప్రవర్యుఁ డొకఁడు వేదవేదాంగపా
రగుఁడు గలఁడు దొల్లి రామభక్తుఁ
డామహామహుండు రామాయణంబు ప
ఠించు ననిశమును భుజించు వెనుక. 186

చ. అతఁడు ధనార్జనమ్మునకు
నై నిజశిష్యసమేతుఁడై ద్విజ
ప్రతతులఁ గూడి పోవుచు న
రణ్యపదంబున నొక్కచోట న
చ్ఛతరజలాంచితం బయిన
చారుతటాకతటంబునందుఁ దా
నతులబుభుక్ష నన్నపచ
నార్థము నిల్చెఁ గృతాత్మకృత్యుఁడై. 187

ఆ. వండి యుచితనియతి వడ్డించుకొనువేళ
నచటివటతరువును నాశ్రయించి
మెలఁగు బ్రహ్మరాక్షసులు యతిరూపముల్
దాల్చి వచ్చి రపు డుదగ్రబలులు. 188

శా. కక్షాలంబితదండకుండికులు న
త్కాషాయవస్త్రావృతుల్
ద్రాక్షాతీతవచస్కు లచ్ఛతనులి
ప్తస్వచ్ఛభూతుల్ యతుల్

వృక్షచ్ఛాయల నిల్చి యక్షసరముల్
వే పాణులం ద్రిప్పుచుఁ
భిక్షాం దేహి యటంచుఁ జేరి రపుడా
పృథ్వీసురాభ్యాశముఁ. 189

తే. యతికరంబున జల మిడి యంత భిక్ష
మొసఁగి వెండియుఁ దగ జల మొసఁగవలయు
నటుఁ దదన్నము మేరుతుల్యంబు తజ్జ
లంబు లంబుధిసమములై డంబుమీఱు. 190

క. కావున యతులకు నబ్భా
దేవుఁడు భిక్ష యిడి తృప్తిఁ దేలిచి తానుం
బావన మతి భుజియించె ధ
రావిబుధులతోడఁ దత్సరఃప్రాంతమునన్. 191

వ. అంత నతండు వాల్మీకికృతంబైన రామాయణంబు పఠి
యించుటకు నవ్వటభూరుహప్రాంతంబున నాసీనుండై
యున్నంత. 192

ఆ. మనము వీరి మ్రింగ ననువు విచారింపఁ
దార వచ్చి యిచటఁ దారసిల్లి
రీవటాంతికమున నిది కార్యసిద్ధికిఁ
గారణంబు మనకుఁ గలిగె భుక్తి. 193

క. అని బ్రహ్మరాక్షసులు తమ
మనముల నూహించి వారి మున్నిగొనఁగ న

ల్లనఁ జనుచో నవ్విప్రుం
డనఘుఁడు రామకథఁ జదువ నాయితపడుచున్. 194

ఆ. అక్ష శిక్షణాతిదక్షుని శేముషీ
మంతు నఖిలలోకమాననీయు
ననిలతులితవేగు ననిలాత్మజుని రామ
దూతఁ గొలుతుఁ గీశనేత నిపుడు. 195

ఉ. రంగదభంగమాగళత
రంగభుజంబుల నింగిగంగ నా
లింగన మాచరించుకొను
లీలఁ జెలంగెడువార్ధి దాఁటి సీ
తాంగనశోకభీకరద
వాగ్ని వెసన్ హరియించి లంకఁ ద
త్సంగతి నిర్దహించు సుర
సన్నుతుఁ గొల్చెద నాంజనేయునిన్. 196

క. ఎచ్చట రామునికథ దగు
నచ్చట సుఖవారిపూరితాత్ముం డగుచున్
నిచ్చలు భక్తిన్ మ్రొక్కెడు
నచ్చతురుని వాయుపుత్త్రు నభివర్ణింతున్. 197

ఆ. అనుచు నాందిఁ జదువ యతివేషధరుఁ డయి
చేరి విప్రవరులచెంత నున్న

పాఱుటసుర లెల్లఁ బఱచిరి భీతిచే
ననిలసూనుపేరు వినినమాత్రి. 198

క. హనుమంతునకుం బీఠం
బనువ్రపఱచి చదువఁదొడఁగ నతఁడు పవిత్రిం
బును ముక్తిదంబు నగు రా
మునిచరితం బఖిలభూతములు వెఱఁగొందన్. 199

తే. శ్రోత్రృజనరంజనప్రౌఢి నాతఁ డిట్లు
చదువ్రుచున్నంతఁ దత్కథాశ్రివణకలన
నలరె బహుపాన్మహానోకహంబు డిగ్గి
వేగ చనుదెంచె బ్రహ్మరక్షోగణంబు. 200

శా. న్యగ్రోధావనిజాతసంశ్రయులు బ్ర
హ్మఘ్నుల్ మహాకాయు ల
త్యుగ్రాకారులు విప్రవేషు లఘక
ర్మోద్యుక్తు లత్యంతసూ
క్ష్మగ్రీవాఢ్యులు బ్రహ్మరాక్షసు లుద
గ్రస్ఫూర్తి నేతెంచి య
భ్యగ్రక్షోణి వసింప విప్రులు భయ
భ్రాంతాత్ములై రందఱున్. 201

వ. అంత నందుఁ బెద్ద యగు రక్కసుం డవ్విప్రునకు నిట్లనియె.

చ. వెఱవఁగనేల మీరు ప్పథి
వీసురసత్తమ మమ్ముఁ గాంచి యి

త్తతి భవదుక్తరాఘవక
థాశ్రవణంబున రాక్షసత్వముల్
దొలఁగితి మింక మే మమర
దూతవినీతవిమానపంక్తి లిం
దలమును నెక్కిపోయెదము
నాకమునన్ వసియింప నింపునన్. 203

క. శ్రీరామాయణపఠనా
పారీణు న్నిన్నుఁ గాంచి భాషించి చనం
గోరి యరుదెంచితిమి నీ
కారుణ్యమె మముఁ బవిత్రగాత్రులఁ జేసెన్. 204

వ. సత్పురుషులతోడ సంభాషించుటయుఁ దత్సహవాసం
బును స్వర్గాపవర్గంబులకుఁ గారణం బగు దురితవిము
క్తియు నగు నిందులకు నేమె దృష్టాంతం బనిన విని
యవ్విప్రుండు మీ రెట్టికర్మంబున నిట్లు బ్రహ్మరాక్షసు
లైతి రని యడిగిన వాఁ డిట్లనియె. 205

ఆ. వె. ఓమహానుభావ నే మును వేదశా
స్త్రార్థవిదుఁడనైన యవనిసురుఁడ
లేమిచేత నొగిలి భామినీపుత్త్రులఁ
బోవ వెరవు లేక పొలుపు దఱిఁగి. 206

వ. తులాచార్యుండనై పదియార్వురు బుత్విగ్జనంబులు నేను
దులాపూరుషంబు ప్రతిగ్రహించి యనంతధనవంతుండ

నై నితాంతలోభాకాంతమతిఁ బ్రవర్తిలుచు. 207

చ. అతిథులఁ బూజఁ దన్ప నిల
యాగతులైన యతీంద్రులన్ దిర
స్కృతి యొనరింతు నంజలియుఁ
జేయక కేవలదర్శవేళలన్
బితృతతికి న్నివాపజల
బిందుల నైనను దృప్తిసల్ప నే
నతులితలోభదీనమతి
నై ఖలవృత్తి మెలంగుదుం దగన్. 208

ఉ. శ్రీదవినోదసంపదఁ గు
సీదమహావ్యవహారమేదురా
మోదముసందడిన్ ధనస
ముత్కరవాంఛఁ జెలంగి పొంగి నే
వేదము శాస్త్రముం జదువు
వేడుక యూడిచి పుణ్యతీర్థయా
త్రాదులు దేవతార్చనము
నగ్నిసపర్యయుఁ జేయ మానితిన్. 209

క. గాయత్రి వేయిమాఱులు
పాయక నిత్యము జపింపఁ బాపము లడఁగున్
గాయత్రీమంత్రమునకు
నేయెడ నెక్కుడగుమంత్ర మిలపైఁ గలదే. 210

చ. పది జపియింప నేకజని
 పాపము నూఱు జపింపఁ బూర్వజ
న్మదురితముం దొలంగు గరి
 మంబున వేయిటినిం జపించినం
గదురు యుగత్రయోపచిత
 కల్మషము ల్దొలఁగించు మంగళా
స్పద యగు వేదమాత ఘన
 పాతకజాలవనాగ్నికీలనై. 211

ఆ. వె. అనఘ వేదజనని యైనగాయత్రి క
సాధ్య మైనపాపచయము గలదె
యాజపంబు సల్పు నతఁడు జీవన్ముక్తుఁ
డదియుఁ జేయనేర నైతి నకట. 212

వ. ఉగ్రదానప్రతిగ్రహంబుకంటెం గర్మవర్జనంబునం బా
పంబు ద్విగుణంబయ్యెఁ దత్కారణంబున ఋత్విక్సహి
తంబుగా బ్రహ్మరాక్షసుండనై యిమ్మఱ్ఱి నాశ్రయించి
దురంతక్షుత్పిపాసాతురతం బరిభ్రమించుచుండితి. 213

క. ఇట మునుపట నొకనాఁ డీ
వ్వటనికటము చేర విప్రవర్యుఁ డొకఁడు వ
చ్చుటయుం గనుఁగొని యేను
త్కటమతి నతనిఁ వధింపఁ దలఁచితి మంతన్. 214

క. అప్పు డతఁడు జితేంద్రియుఁడుం
జపశీలుఁడు ధర్మయుతుఁడు సదయాత్ముఁడు గ
ర్మపరుండు నగుటఁ జేరక
యపారభీతిం దొలంగి యరిగితిమి వెసన్. 215

వ. శ్రుతివిరుద్ధకర్మంబులును విధిహీనం బగుకర్మంబులుఁ జే
యువారలఫలం బనుభవించుచుందుము మఱియు. 216

తే. గీ. అలికి ముగ్గు ఘటింపని యవనియందు
జనులు భుజియించు నన్నరసంబు మేము
మున్ను మెసఁగుదు మన్నిరసాన్న మంత
జనులు భుజియించిపోవుదు రనఘవర్య. 217

వ. ఇ ట్లున్నవారము బ్రహ్మకల్పంబునందుం బాయని మా
దురితంబు రామాయణశ్రవణకారణంబున నష్టం బయ్యె
నని పల్కి యవ్విప్రులు గనుంగొన దారుణశరీరంబులు
విడిచి దివ్యదేహంబులు ధరియించి విమానంబు లెక్కి
నాకంబునకుం జని రంత నాభూసురుండు నచ్చెరువు నొం
దుచు యథేచ్ఛం జనియె నని సూతుం డెఱింగించిన. 218

తే. గీ. అంత నాశౌనకాదు లోయనఘచరిత
రావణుఁడు కుంభకర్ణుఁడు రాముచేతఁ
బొలిసి యెచటఁ జనించిరొ తెలుపు మనిన
సూతుఁ డి ట్లని పలికెఁ బ్రఖ్యాతఘనశీలి. 219

క. ధారుణిఁ బుట్టిరి వెండియు
వారలు శిశుపాలదంతవక్త్రాహ్వయులై
వారిఁ దునుమ యదుకులమున
శ్రీరమణీశ్వరుఁడు పుట్టె శ్రీకృష్ణుఁడై. 220

వ. శిశుపాలుండును ద్వినేత్రచతుర్భుజంబులతోడ నుదయించిన,

ఆ. ఎవ్వఁ డెత్తికొనఁగ నిబ్బాలువికృతవే
షం బడంగు నతఁడె చదుపు వీని
ననిన నారదోక్తి విని తల్లి యందఱ
చేతి కిచ్చుచుండెఁ జిఱుతవాని. 222

క. ఒకనాఁడు కృష్ణుఁ డయ్యా
ర్భకు నంటఁగ నెక్కుడగు కరంబులు నిటలాం
బకమును నడంగె హరి వా
నికి నరి యగు నని తదంబ నిజమతిఁ దలఁకన్. 223

తే. హరికి మేనత్త యైన యాహరిణనేత్ర
తనయు మనుపు మటంచుఁ బ్రార్థన మొనర్పఁ
గ్రమగతి శతాపరాధముల్ క్షమ యొనర్తు
ననుచు నానతి యొసఁగె నాయనఘమూర్తి. 224

సీ. హరి దేవకీపుత్త్రుఁడై నందగోకులం
బున నిల్చి పూతన మనికి మాన్చి
శకటతృణావర్తబకమహాజగరవ
త్సాదులం దునిమి దావాగ్ని యార్చి

కాళియాహిపుఁ దోలి కేల గోవర్ధన
గిరి యెత్తి ధేనుకాసురు వధించి
జంగమస్థావరసకలప్రపంచంబు
వేణుగానామృతవృష్టిఁ దన్పి
సద్వశామధ్యమత్తగజంబువోలె
నఖిలగోపాంగనావృతుఁ డగుచుఁ దనరి
యర్కకన్యాతటాంతవనాంతరమున
రాసకేళిమహోల్లాసభాసి యయ్యె. 225

వ. అనిన విని శౌనకాదు లాగోపకాంతలు మోహాక్రాంతలై హరిం గూడి క్రీడించుటకుం గారణం బెయ్యది చెప్పు మనిన సూతుం డిట్లనియె. 226

క. నీలేందీవరసురవర
నీలఘనశ్యాము రాము నిర్జరనుతు సీ
తాలక్ష్మణయుతుఁ గనుఁగొని
శ్రీలక్ష్మియు మునులు మోహశీలితమతు లై. 227

వ. ఒక్కనాఁడు దండకారణ్యవాసి యగు సద్దేవునిసన్నిధి కేతెంచి యిట్లనిరి. 228

శా. నీసౌందర్యవిలాసభాసురతనూ
నిర్వంచనాలింగనా
శ్రీసౌఖ్యం బెదఁ గోరి వచ్చితిమి ని
ర్ణిద్రానురాగోద్ధతిం

బ్రాసూనాంబకశంబబాణహతి ధై
ర్యస్ఫూర్తి యూఁటాడె మ
మ్మోసర్వేశ యనంగసంగరసము
ద్యోగాబ్ధి నోలార్పవే. 229

ఆ. అనినఁ జెవులు మూసికొని రాముఁ డమ్ముని
వరులఁ జూచి పురుషుఁ బురుషుఁ జెందుఁ
గవయువింత గలదె ననని జాతిభ్రంశ
కాఖ్య మైన దురిత మది తలంప. 230

వ. అదియునుంగాక బాల్యంబునం బలాత్కారంబున నజ్ఞానంబునం జేయంబడు పాపంబునకు నిష్కృతి గలదు గాని బుద్ధిపూర్వకంబుగం జేసిన పాపంబునకుఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు గలుగనేరదు విశేషించియు మీరు మునిశ్రేష్ఠులు జ్ఞాననిధులు నగుట నిట్టివిరుద్ధమనోరథంబు మీకుం గొఱగాదు తపోధనంబు రక్షించుకొనుండు చనుం డని పల్కిన వార లిట్లనిరి. 231

ఆ. నీయనుగ్రహమున నిఖిలబంధమ్ములు
నూడిపోవు నింక నొండుబంధ
మెట్లు గల్గు మాకు నే మెట్టు లయినను
నిన్నుఁ జెందెదము వినీలదేహ. 232

తే. ఈశ్వరుఁడ వవ్యయుండవు శాశ్వతుఁడవు
సర్వగతుఁడవు గర్తవు సర్వసాక్షి

వసథు నీయాత్మ యెఱుఁగని యర్థ మెద్ది
మామనోరథ మీడేర్చి మనుపవలయు. 233

క. అనిన విని రాఘవుం డా
మునులం గని యాదవకులమునఁ గృష్ణుఁడనై
జనియింతు నపుడు మీకో
రినకోరెక దీర్చి మీకుఁ బ్రీతి ఘటింతున్. 234

క. మునులార మీరు గోపాం
గన లయి జనియించి నన్నుఁ గవయుఁడు మీయం
గన లెల్ల ధేనుగణమై
గనియెదరు మదీయకరుణఁ గల్యాణమతిన్. 235

తే. అని పలికి పద్మసద్మయాననముఁ జూచి
నీవు రుక్మిణి వై జనియించు మపుడ
యవనిపుల గెల్చి నినుఁ బెండ్లి యగుదు నందు
నగు మదీయాంగసంగసౌఖ్యంబు నీకు. 236

వ. అది గావున నేకపత్నీవ్రతస్థుండ నైన నే ని న్నె ట్లిప్పుడు
పరిణయింతు ననినఁ గోపించి లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె. 237

ఆ. నీమనోహరాంగనిత్యసౌఖ్యంబు నే
నభిలషింప నన్ను నాదరింప
వైతి నీమనంబు రాతిది నీవును
రాయివై వసింపు రఘుకులేశ. 238

వ. అనిన రామభద్రుం డిట్లనియె. 239

శా. నీలేందీవరచారునేత్రి వినుమా
నీపల్కు తథ్యంబుగా
సాలగ్రామశిలాకృతి న్మెలఁగెదన్
శశ్వత్పవిత్రస్థితిన్
మేలై సర్వజగద్ధితార్థముగఁ ద
న్మిశ్రింబులేశాప్లుతిం
జాలం గల్గు నశేషతీర్థసలిల
స్నానక్రియాపుణ్యముల్. 240

మహాస్రగ్ధర. ఆసాలగ్రామదానం బఖిలభువనదా
నాదిపుణ్యౌఘతుల్యం
బాసక్తి న్నను శంభుం డజుఁడును నిజమ
ధ్యస్థితిన్ లీలఁ గ్రాలన్
భాసిల్ల న్నిచు లయినన్ బలసి తవుల ని
ష్పాటవసీటం దొలంపం
దాసమ్యక్శుద్ధవృత్తిం దనరు నెపుడు త
త్ప్రిస్తరం బంబుజాక్షీ. 241

ఆ. అట్టి దివ్యశిలకు నావాహనంబు ను
ద్వాసనంబు లేదు తదభిషేక
జలకణంబు తత్ప్రసాదంబు పాదజా
దులు గ్రహింపఁదగదు జలజవేణి. 242

వ. అని పల్కి రామదేవుండు వారల నందఱ ననిచి యథే

చ్చం జనియెఁ దత్కారణంబునం గృష్ణుండు వ్రేతలం
గూడి క్రీడావినోదంబులం గ్రీడించె నంత. 243

క. కంసప్రేరితుఁ డగుచు నృ
శంసుఁడు కేశి యను రజనిచరుఁ డశ్వంబై
హింసామతి రాఁగ యదూ
త్తంసుఁడు ఖండించి వైచెఁ దత్తనువు ధరన్. 244

ఆ. అంతఁ గృష్ణుఁ బిల్వ నక్రూరుఁ డక్రూర
మతిఁ జెలంగ నందు మందిరమున
కరుగుదెంచెఁ గంసుఁ డనుపంగ గోదోహ
నావసరమునందు సర్వగతిని. 245

క. అక్రూరచరితుఁ డగుహరి
యక్రూరునిప్రార్థనమున నగ్రజయుతుఁడై
విక్రమసంపద వెలయ మ
హాక్రూరునిఁ గంసుఁ దునుమ నరిగె మధురకున్. 246

ఉ. హరిరథాధిరూఢుఁ డయి
యంబురుహాంబకుఁ డంబుదాభుఁ డ
క్రూరుఁడు తోడ రా మధుర
కుం జనుచు న్నిజవిశ్వరూప మిం
పారఁగఁ జూపి యాతనిఁ గృ
తార్థునిఁ జేసెఁ గళిందనందనీ

సారససంచరన్మధుప
జాలసమంచితగానలోలుఁ డై. 247

తే. అంత సాయాహ్నసమయంబునందుఁ దత్పు
రాంతికోపవనావని నధివసించె
వనజనయనుఁ డవ్వార్త కంసునకుఁ దెల్పి
చనియె నక్రూరుఁ డాత్మీయసదనమునకు. 248

క. అరుణోదయమున సీరియు
హరియుం గృతకల్యకృత్యు లయి నిరతిశయ
స్ఫురణంబున నా మధురా
పురికిం జని రాజమార్గమున వచ్చుతఱిన్. 249

మ. మదమత్తద్విపరాజయానలు లస
న్మాణిక్యభూషాఢ్యలన్
సదసన్మధ్యల సంచరత్తుహినకృ
ష్ణత్విష్మభృదచ్ఛాంగులన్
మృదులశ్యామపిశంగవాసుల దర
స్మేరాస్యలం దత్పురీ
సుదతుల్ సూచిరి రామకృష్ణుల సుధాం
శుబ్రధ్నరోచిష్ణులన్. 250

ఉ. వీథుల వీథులందు నలి
వేణులు వేణువినోదిఁ జూచు చం

భోషరచుంబిచంద్రమణి
పుంజితరంజితహైమవిస్ఫుర
త్సౌధము లెక్కి వారికను
దమ్ములు శోభిలె నల్లగల్వలన్
మాధవుఁ డేఁగుదేర గరి
మంబునఁ దోరణ గట్టిరో యనన్. 251

క. అబ్జాతగంధి యపు డొక
కుబ్జాంగన గంధసారకుంకుమపరిపూ
ర్ణాబ్జమణిపాత్రి మరుణక
రాబ్జంబునఁ బూని చనఁగ హరి సరసోక్తిన్. 252

క. సేమం బొదవు స్నీకుం
గామిని మా కిమ్ము యక్షకర్దమ మన న
బ్బామిని మదిఁ బొదలి యదు
గ్రామణి సౌందర్యగరిమ గని విస్మితయై. 253

తే. చక్కఁదనమున వన్నెకు నెక్కు దీవ
యలఁదుకొ మ్మని యొసఁగె నయ్యలరుఁబోఁడి
సాంద్రచందనచర్చానుచర్చఁ దేలి
హరియు నయ్యింతిఁ గరుణింప నాత్మఁ దలఁచె. 254

తే. అది స్వభావముచే నింతి యదియుఁగాక
దాసి యాఃచారవర్జిత దాని కొసరె

శ్రీవిభునిఁ జందనమున నర్చించుసుకృత
మానసరోజాక్షిభాగ్య మే మనఁగవచ్చు. 255

తే. వాఙ్మనఃకర్మధర్మైకవర్తనమున
నలరి నిర్మలబుద్ధిచే నలినసయనుఁ
బూజసల్పినఁ గోర్కు లప్పుడ ఫలించు
గంద మొసఁగి త్రివక్రి యిం పొందినట్లు. 256

తే. పూర్వజన్మంబునందు నపూర్వలీల
నెంత దప మాచరించెనో యీత్రివక్రి
కాకయుండిన భగవంతుఁ గంతుజనకు
నీశ్వరు నెఱింగి సిరిగంద మొ ట్లొసంగు. 256

చ తనదొరయానయుం దొఱఁగి
తక్క హరి వేఁడిన దూషణస్థితిం
దనరక గంధ మిచ్చి వని
తామణి తా మనిర్మ శుభాత్మయై
మొనసి యదూషణోద్యమన
మున్నతభక్తి మెలంగనేని యు
మ్మనుజు నుమాధవుండును ర
మాధవుఁడుం గృపఁ బోవకుందురే. 257

క. పై దలిపదమునఁ బదమిడి
యాదటఁ దచ్చుబుకసీమ సంగుళు లిడి యా

శ్రీదయితుఁడు నిగుడించిన
మోదంబున నదియు రుచిరమూర్తి వహించెన్. 258

తే. కుబ్జవంకలు దీరిచి కోర్కె లొసఁగి
యబ్జనాభుండు గంసునియంబరములు
మడఁకలుగఁ జేసికొని వచ్చుచెడుగురజకు
నడిగె మాకిమ్ము చేలమ్ము లనుచుఁ బ్రీతి. 259

వ. ఆరజకుండు రామకృష్ణుల కిట్లనియె. 260

ఉ. కోరఁగఁ జన్నె దుష్టమతిఁ
గోకలు బాలిశులార మీర లా
భీరులు గ్రామ్యవస్తువుల
పేరు నెఱుంగరు మీకు వన్య మా
హార మసారవల్కలము
లంబరముల్ వనచారు లౌట నీ
సారెకుఁ దప్పుఁ గాచితి వె
సం జనుఁ డిర్వురు జీవితార్థులై. 261

క. రాజార్హ దివ్యవస్తువు
లోజం గామింపఁగూడ దురుబుద్ధులకున్
రాజప్రతికూలకళా
యోజన తత్పుత్రమైత్రియును మానఁదగున్. 262

క. నృపమంత్రితకార్యంబుల్
కపటస్థితి బయలుసేయఁగా వలవదు త

న్నృపదారలతో నెప్పుడుఁ
జపలమతిన్ మాటలాడఁ జనదు బుధునకున్. 263

క. క్షౌరకరజకులు నృపులకు
నారయ నేకాంతమిత్రు లటుగావున మీ
కోరిక నావలనన్ విని
మారాజు సహింపఁ డిపుడు మాట లిఁకేలా. 264

క. బాలుఁడు చందురుఁ డెమ్మను
పోలికఁ గోరితిరి కంసభూపతివలువల్
మే లగుజీవితముపయిన్
బాళి దొఱఁగెనేమొ మీకు బాలిశులారా. 265

తే. అనుచు విపరీతగతిఁ బల్కు నధమరజకు
ముష్టిహతి నుగ్గుగావించి ముఖ్యవస్త్ర
తతులు రాముఁడు దాను సన్మతి ధరించి
తక్కటివి గోపకుల కిచ్చె దనుజభేది. 266

క. మక్కువనాగరయువతుల
దృక్కుముదము లలర రామదేవుఁడు దానుం
బ్రక్కారునియింటికిఁ జని
తక్కక యచ్యుతుఁడు పువ్వుదండలు గొనియెన్. 267

ఉ. ఆతతిఁ బౌరకాంతలు గృ
హాంతరకార్యము లుజ్జగించి స

త్పూతమతిం గనుంగొనిరి
పుష్పవదాభయశఃప్రతాపవి
స్ఫీతుల 'సింహశౌర్యుల న
పేతకళంకుల శోభనాంగులన్
ఖ్యాతుల రామకేశవుల
రత్నవిభూషణభూషితాంగులన్. 268

*సుగంధివృ. ప్రాతరంబుజాతనేత్రు భాను తేజు నీలజీ
మూతమేచకాంగు విశ్వమోహనాసితాలక
వ్రాతసంవృతాస్యుఁ బీతవాసుఁ గృష్ణుఁ గాంచి య
ఘ్రాతగంధు లెల్లఁ జిత్తజాతకృత్తచిత్తలై. 269

క. మదనోన్మాదభ్రాంతిన్
మదవతులు కనుంగవలును మానసవృత్తుల్
యదునందనుపై నిడి య
య్యదనఁ దగిరి సాలభంజికాకారములన్. 270

ఉ. ఆరయ మేఁకవన్నెపులు
లట్ల యదూద్వహు లంత ఘోరవై
రారివిమర్దనక్రియకు
నాయితమై చని రంగమంగళ
ద్వారము సొచ్చి రందు బల
దర్పితులం దముఁ గాంచి సైనికుల్

* వీరభద్రవిభూషణావృత్తము—వ్రా. ప్ర.

ఫేరవముల్ మృగేంద్రముల
బిట్టు గనుంగొనులీల నుల్కఁగన్. 271

తే. తాళసాలోన్నతంబును స్థూలతరము
యాగయోగార్చితంబును నైన ధనువు
విఱిచి తత్ఖండములఁ గంసవీరభటులఁ
జదిపె నన్నయుఁ దానును జక్రపాణి. 272

వ. అంత హతశేషులైన భటులు కంసు డగ్గఱి యిట్లనిరి. 273

ఆ. దీప్తసాంద్రనీలదేహు లమానుషా
హీనసత్త్వు లిర్వు రేఁగుదెంచి
భటుల మూఁడుకోట్లఁ బరిమార్చి యాగీయ
ధనువు ఖండములుగఁ దునిమి రధిప. 274

ఆ. అబ్ధికూపములకు హర్యక్షజంబుక
ములకు క్షీరనీరములకుఁ గల్గు
నంతరంబు సువ్వె యమ్మహాసింహప
రాక్రములకు మాకు రాజవర్య. 275

వ. అని చెప్పిన విని కంసుండు కోపోద్దీపితమానసుం డయ్యె
నంత. 276

తే. అతనిపాలికి నారదుఁ డరుగుదేర
నర్హసత్కార మొనరించి యనఘవర్య
విప్రపితృమాతృబంధువిద్వేషబుద్ధి
మెట్టికారణమున నాకు నెలసెఁ జెప్పుము. 277

తే. హరిహరాదులభక్తిపై నాస మానె
వనతటాకాదిభంజనవాంఛ గొఱలెఁ
బాపకర్మలతో మైత్రి పరిఢవించె
నామనం బేఁటి కిట్టిచందంబు నొందె. 278

చ. అన విని దేవమౌనివరుఁ
డాతని కిట్లనుఁ గాలనేమి నాఁ
జను దనుజుండ వీవు మును
సారసనాభునిచే హతుండవై
విను మిపు డుగ్రసేనపృథి
వీపతికిం దగ క్షేత్రజుండవై
యొనరితి కంసనామమున
నుగ్రబలాఢ్యుఁడ వై ధరాధిపా. 278

ఆ. విప్రవిష్ణుబంధువిద్వేషణము ననా
చారజారచోరసౌహృదంబు
ప్రాజ్ఞమాతృపితృతిరస్కరణంబును
జారసంభవులకు సహజగుణము. 279

వ. నీవు జారజుండవు రక్కసుండవుం గావున నిట్టిదుర్గుణవిశిష్టుండ వైతివి విష్ణుండు కృష్ణుండై జనియించి నిన్నుఁ దునుముట కరుగుదెంచినవాఁ డిందులకుఁ బ్రతీకారంబు విచారింపు మని తెల్పి నారదుం డరిగిన యనంతరం బాకంసుండు చాణూరముష్టికు లను మల్లులను గువల

యాపీడఁ బనుగజంబును గృష్ణవధార్థంబు నియోగించి
తానును మహోత్సేధసౌధం బారోహించి రామకృష్ణులం
బిలిపించిన. 280

ఉ. వీరులు రామకేశవులు
వింధ్యధరాధరబంధురంబు దు
ర్వారమదాష్టకాన్వితము
వారిజబంధుసుధాంశునిగ్రహో
దారవిధుంతుదగ్రహవి
ధాముహురూర్ధ్వదిశాప్రసారణ
స్ఫారకరాంచితంబు నగు
సామజరాజముఁ గాంచి రయ్యెడన్. 281

ఆ. ఆమదావళంబు నాధోరణప్రియు
క్తమున దానవారి దానవారిఁ
దడిపి బృంహితములఁ దారాపథం బెల్లఁ
బగుల నెదిరి మీఁది కెగయుటయును. 282

క. పుష్కరనయనుఁడు నిజకర
పుష్కరమునఁ గుంభమధ్యమునఁ బొడువ వెసన్
బుష్కరమార్గమునంటన్
బుష్కర మెగయించి తుండి భూస్థలి మ్రొగ్గెన్. 282

చ. వెఱ పొకయింత లేక యదు
వీరుఁడు వారణఘోరదంతముల్

పేటికి తదీయపాలకుని౯
బీఁచమడంచి నిశాటకోటి నం
దటుఁ దెగటార్చి యన్నయును
దాను మహోద్ధతి రంగభూమి న
త్తెఱపి నెమర్చుమల్లుల వ
ధించి వసించిరి తద్ధరాస్థలిన్. 285

వ. ఇట్లల్పమృగంబుల సింహంబులుంబోలెః జాణూరముష్టి
కుల మడియించి రనంతరం బాపౌరులు వారల నుద్దేశించి.

ఉత్సా. వీర లాశ్వినేయు లొక్కొ విధుదినేశమూర్తులో
మారకోటిసుందరుల్ ప్రమత్తనాగయాను లా
భీరవీరు లిట్టివారె పృథ్వి నెన్న నిమ్మహా
పూరుషు ల్దలంప నాదిపూరుషోత్తమాకృతుల్. 286

మ. అని చంద్రోదయఘూర్ణమానజలధి
వ్యాఘోషలీలః జనుల్
ఘనులం దాలఖగాంకులం బొగడ న
క్కంసుండు హింసామతి౯
దనయోధావళిఁ జీఁటి యీంకుమతుల౯
ధట్టించి వే తోయ్రియుఁ డీ
వనసంచారులు మత్సమీపమున ని
ల్వం జాత్రుతే కుత్సితుల్. 287

చ. అన విని దండతాడితమ
హాహి తెఱంగునఁ గ్రోధి యై జనా
ర్దనుఁడు తనర్చ వేసం గదియఁ
దావకృశానునిలీల వచ్చు న
య్యనఘునిఁ గంసుఁ డుగ్రనిశి
తాసిఁ జలంబున వైచె వైవ దా
నిన కొని వానిమస్తకము
నెట్టన ద్రుంచె సరోజనాభుఁడున్. 288

వ. అంత. 289

క. నీరదవర్ణునిఁ బొడుచు
శారదనారదపటీరచంద్రాంశుసుధా
పారదనిభశుభవర్ణుఁడు
నారదముని వింగి నిలిచి నాట్యము సల్పెన్. 290

క. మధురాపురభేదనమున
మధుసూదనుఁ డుండె జనకమాతృయుతుండై
మధురత బాంధవులం గా
మధురభిమతధనవితీర్ణి మహిమఁ దనుపుచున్. 291

సీ. అంత జరాసంధుఁ డాకంసవధయు శ్రీ
పతి వసుదేవునిసుతుఁ డగుటయు
నిఖిలరాక్షసకోటి నెఱిఁ గూల్చు ననియు నా
రదమునివలన సర్వంబు నెఱిఁగి

యేను మున్నుగఁ గృష్ణు నెదిరించి గెల్చిన
రాక్షసనివహంబు బ్రదుకఁ గాంచు
నని తలంచుచు ననేకాక్షౌహిణీపరి
వృతుఁడై బలోద్ధత రేణుపటలి
కదిసి మిన్నును మన్ను నొక్కటిగ నదుక
దనుజవంశాటవీచ్ఛిదాదక్షరూక్ష
నందనందనపరశువు నవ్యసమర
శాణమున వాఁడి గావించుజాడ నరిగె. 292

వ. ఇట్లరిగి మధురాపురంబు నిరోధించె నంత. 293

తే. ఫలము దునుకలు చేసి సపత్ను లిరువు
రొకట భక్షింప మానవశకలయుగము
గలిగె జర యనునది వానిఁ గలయ నదుక
నట జరాసంధుఁ డనునాఖ్య నమరె నంత. 294

వ. అని నారదమునీంద్రుచే విని కృష్ణుండు. 295

ఆ. సింహబలుఁడు భీమసేనజరాసంధ
బకసుయోధనులు సపారబలులు
తుల్యసత్త్వు లగుటఁ దునిఁచు వీరల భీముఁ
డేను వీనిఁ దునుమ నేల యనుచు. 296

ఉ. రాముఁడు కేశవుండు మధు
రాపురి వెల్వడి యేఁగుదెంచి సు

త్రామముఖామరప్రహిత
ధన్వశిలీముఖమండలాగ్రము
ఖ్యామితదివ్యశస్త్రచయ
మక్షయతూణశతాంగసంగతిన్
వ్యోమపదంబునం డిగ న
యోన్నతిఁ గైకొని రుద్ధతక్రియన్. 297

చ. పరబలవార్ధిఁ జొచ్చి యరి
భంజను లుగ్రగదాప్రకాండశం
ఖరణసచక్రఖడ్గహల
కార్ముకముక్త మహాశరాహతిన్
హరుల మతంగజంబుల శ
తాంగములన్ భటకోటులం బొరిం
బొరి నుఱుమాడి రక్తజల
పూరనదుల్ పరగించి రుక్కునన్. 298

క. రంగస్థలిఁ దగునటులతె
ఱం గమరఁగఁ జిత్రవేషరాజితు లగుచున్
రంగద్గతిమాతంగతు
రంగశతాంగతతిఁ జదిపి రహిఁ నాడి రటన్. 299

తే. కృష్ణకార్ముకనిర్ముక్త హేమపుంఖ
కాండములు వైరివీరనికాయకాయ

కాండములఁ జొచ్చి టొప్పెను జండలీల
వామలూరుతతుల్ సొచ్చుపాము లనఁగ. 300

తే. మత్తదంతావళములు తామరసపరసి
నాడు తెఱఁగునఁ గ్రీడించి రమ్మహాత్ము
లరిభటాళి నిజాభిముఖ్యము భజించి
యగ్గిపైఁ బడుశలభంబు లట్ల మడియ. 301

వ. ఇట్లిరువదియక్షౌహిణుల నుగ్గాడి యంత భగ్నశాఖం బైన వృక్షంబునుంబోలె నున్న జరాసంధునకుఁ గవిసి ఘోరయుద్ధం బొనర్చి రందు బలుండు హలముసలం బులు పూని వానిం దెగటార్ప నుంకించి గగనవాణిచేత నివారితుండై వాని విడిచి విజయంబు గైకొని పురంబు ప్రవేశించె నంత. 302

తే. ఆజరాసంధుఁ డెప్పటియట్ల బలము
లెక్కుడుగఁ గూర్చుకొని యిర్వదొక్కమాఱు
సమర మొనరింప సైన్యంబు సమయఁజేసి
యతని నొక్కనిఁ బోనిచ్చు నచ్యుతుండు. 303

వ. ఇట్లు ధారుణీభారంబు నివారించుచు వారిజాక్షుండు మధురానగరంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు నారదుండు కాలయవనునియొద్దకుం జని యతనిచేఁ బూజితుండై యిట్లనియె. 304

క. జనకుఁడె గురుఁడుం దైవము
జనకుఁడె సద్బాంధవుండు జనకాజ్ఞాపా
లన మొనరించుచు మెలఁగిన
యనఘాత్ముఁడు పుత్త్రుఁ డనఁగ నలరుం ధరణిన్. 305

ఆ. క్షితి నపుత్త్రకునకు గతిలేదు సౌఖ్యంబు
నొందఁ డెందునైన నిందఁ జెందుఁ
బుత్త్రవంతుఁ డఖిలపూజ్యుండు వానికి
నిదియె త్రిదశలోక మెఱిఁగికొనుము. 306

ఉ. యాదవు లాత్మవంశగురు
నాథ్యుని గర్గముసీందుఁ జూచి యి
వ్వేదజడుండు షండుఁ డప
విత్రితగాత్రుఁడు వీనిముట్టఁగాఁ
గాదు నిరర్థకుం డఖిల
కర్మబహిష్కృతుఁ డంచు నార్యమ
ర్యాదఁ దొఱంగి మత్తు లయి
హాస్యరసోక్తిఁ దిరస్కరించినన్. 307

వ. ఇట్లవమానితుండై. 308

క. గర్గుం డాయాదవులన్
దుర్గుణవంతు లని వారిత్రుళ్లణఁప జగ
త్సర్గస్థితిలయకారణు
భర్గున్ మది నిల్పుకొని తపం బొనరించెన్. 309

తే. దినదినము లోహచూర్ణంబుఁ దినుచు నిట్టు
లుగ్రతప మాచరింపఁగ నుగ్రుఁ డింపు
దపులఁ బ్రీత్యుడు మగుచు యాదవులఁ దు్రించు
నాత్మజు నొసంగె నమ్మని యాత్మఁబొంగ. 310

క. గర్గుం డట దాసీసం
సర్గం బొనరింప నీవు జనియించితి దు
ర్మార్గుల యదుకులజన్ముల
దొర్గర్వ మడంగఁజేయ ధూర్జటికరుణన్. 311

తే. అంత ననపత్యుఁ డగు నొక్కయవననృపతి
మనుప నటఁ గాలయవనసమాఖ్యఁ జెంది
తీవు జనకునియాజ్ఞ దదీయభక్తిఁ
జలిపి కీర్తి వహింపుము శాశ్వతముగ. 312

తే. యదుకులంబున శ్రీకృష్ణుఁ డనఁగఁ బుట్టి
మధుర నున్నాఁడు దానవమదవిభేది
కంసుఁ దునిమె జరాసంధుగర్వ మడఁచె
నిపుడు శిశుపాలుఁ జెగటార్ప నిచ్ఛగించె. 313

వ. యాదవవినాశంబునకు గర్గునివలన జనియించిన మహా
బలుండవు యాదవులు మధురాపురంబునఁ గృష్ణపాలి
తులై యున్నవారు వారిని జయింపు మని చెప్పి నార
దుం డరిగిన. 314

చ. యవనుఁడు క్రోధదీప్తుఁ డయి
యావనవీరులు మూఁడుకోట్లతో
జవగతి వచ్చె సాగరము
చందమునన్ మధురాపురంబుపై
నవల జరాసుతుండును మ
హాబలసంవృతుఁడై కడంగి వె
న్దవులఁగ సర్వయాదవక
దంబములం దమియించునీసునన్. 315

సీ. అతఁడు గర్గాచార్యసుతుఁ డుగ్రుఁ డనుచు శ్రీ
ధన్యుఁ డాత్మ నెంచి యుద్ధవునిఁ జూచి
విప్రకోప మనిష్టవిధికి హేతువు పరి
హాసంబు సేయంగ నగునె వారి
యాదవు లెఱుఁగక యుపహసించిరి గర్గు
నాయన కోపాగ్ని యవనరూప
మున వచ్చె నే వీనిఁ దునిమినఁ గినియు న
మ్మునివరుం డీఁక వీనిఁ దునుమకున్న
యాదవులఁ బిల్కుమార్చు నీయవనుఁ డేచి
యాజరాసుతుండును వచ్చి యాజి కొనరె
దీని కెయ్యది నీతి చింతింపు మనిన
నుద్ధవుం డిట్లు లను మధురోక్తు లమర. 316

వ. దేవా నీ వెఱుంగనియర్థం బెయ్యది భవత్సన్నిధానంబున

నమరాచార్యుండును బలుక సమర్థుండె యైనను జెప్పెద.

ఆ. నీలవర్ణ మధుర నీ వుండి యీ జరా
తనయుతోడఁ బోరఁ దగవు గాదు
కాలయవను నీవు ఖండింప వలవదు
గర్గకోపవహ్ని గలయు నలమ. 318

వ. పదంపడి చేయవలసిన కార్యంబు సేయుం డనిన మెచ్చి
యుద్ధవునిఁ దనబహిఃప్రాణం బని మన్నించె నంత. 319

చ. వననిధిమధ్యదేశమున
ద్వారక యన్ పురి సంఘటింపు మీ
వని యదునందనుఁ డదన
కానతియిచ్చిన విశ్వకర్మ య
వ్వననిధినూత్నరత్నము ల
వారణఁ గైకొని చిత్రలీల నే
పున రచియించెఁ బట్టణ మ
పూర్వతరం బయి డంబు మీఱఁగన్. 320

చ. అది తగు దేవదానవదు
రాసదహాటకవప్రదీప్రమున్
సదనమణిప్రభాస్తమిత
సాంద్రనిశాతిమిరక్రమంబు శా
రదశశికౌముదీవిశద
రత్నవితానవిరాజితంబు న

భ్యదితరవిప్రభాచ్ఛమణి
పుష్కలతోరణమండితంబు నై. 321

క. స్వర్గమునకంటె మిగులు ని
సర్గవిభావైభవమున జనములు గొలువన్
వర్గత్రయి యరుదే యప
వర్గంబును సంఘటించు ద్వారక యెపుడున్. 322

ఉ. ఆపురిసౌధవీథుల వి
హారము సల్పు విలాసినీమణుల్
పాపలచేతినూనియల
పాటునఁ గాళిమఁజెందె నంచు న
భ్రాపగలోని పద్మరజ
మాశశిబింబముమీఁద రాచి తా
రేపున నీడఁ జూచుతఱి
నేమఱుపాటునఁ బోవు చంద్రుఁడున్. 323

తే. చంద్రశాలల విహరించు చంద్రముఖుల
జడలయందంబు వీక్షించి చంద్రసూర్యు
లడఁగి యడఁగియుఁ బోవుదు రప్పురమున
బహువిధుంతుదతనులతాభ్రాంతు లగుచు. 324

క. ఆరవిసోములు చనుటకు
ద్వారంబులు రెండమర్చి వరణమున కలం

కారార్థంబుగ వెండియు
ద్వారద్వితయంబు త్రిదశవర్ధకి నిల్పెన్. 325

తే. యంత్రపాంచాలికాతతి కమరసతులు
గగనసరిదబ్జకలికలు గానుకిచ్చి
మేడలకుఁ జేర నవియు మాటాడకునికి
విన్ననై చన నగుదు రప్పాటిసతులు. 326

చ. అరుణమయూఖబింబము ర
యంబున నంబరవీథి నేఁగఁ ద
త్పురవరసౌధకేతుహతి
పొందునఁ జిల్లులుపోయెఁ గానిచో
నరు దగునట్టి ఘోరసమ
రావనియందు నవార్యశౌర్యులై
పరగిన యోధబృందములు
పల్మరు దూఱఁగ దారిగల్గునే. 327

మ. అగరూద్యద్ఘనధూపధూమ మిభచ
ర్మాచ్ఛాదనప్రక్రియన్
మిగులన్ స్వర్ణది శీర్షసన్నిధిగ నె
మ్మిన్ శోణమాణిక్యకుం
భగణప్రాంశురుచుల్ జటాపటలిగాఁ
బ్రత్యక్షభర్గాకృతిన్

మగరామేడలు తత్పురాంతరమునన్
భాసిల్లు నచ్ఛచ్ఛవిన్. 328

చ. పరిఘుజలంబు లాడఁ జని
పన్నగకన్యలు దేలి యిచ్చు సుం
దరమణిహారము ల్గొని ము
దంబున సౌధము లెక్కి సౌరసుం
దరులకు నిచ్చి వా రొసఁగు
నాకమహీజసుమాళి భోగిసుం
దరులకు నిత్తు రిం పమరఁ
దత్పురకాంతలు మైత్రి పెంపునన్. 329

తే. తత్పురోద్యానవాటికాంతరమహీజ
వితతి యెప్పుడు సుమముల విఱ్ఱవీఁగ
మగుడ దోహదధూపము ల్మగువ లిడుదు
రాసకమినొక్కొ కడు ముగ్ధ లగుటనొక్కొ. 330

క. వరపద్మవితరణంబున
గురుకవితతి మనిచి మధురగుణసంగతిచే
సరసులు సరసులకెప్రియ సు
స్థిరగతిఁ బురి నమరు నచ్ఛజీవనమహిమన్. 331

వ. ఇట్లత్యంతరమణీయంబుగాఁ బురంబు నిర్మించిన. 332

తే. మధుర నున్న జనంబు లేమఱి సుషుప్తిఁ
జెంద వారల ద్వారకఁ జేర్పు మనుచు

యోగివంద్యుండు హరి నిజయోగమాయ
కానితిచ్చిన నదియును నట్ల చేసె. 333

వ. మధురావాసు లందఱు ద్వారకానగరంబున సుఖంబున నుండి రంత ననంతుండు జరాసంధునితోఁ బోర బల రాము నియోగించి తా నయ్యవనునిం దలఁపడి కొండొ కడడవు సమరంబుసేసి యోడినతెఱంగునం బఱచి ముచికుందుం డను రాజర్షి నిద్రించుచున్న గుహఁ జొచ్చి యం దొక్కకోణంబున డాఁగి యుండె వాఁడును వెను వెంటన తగిలి యాగుహాలోని కరిగి నిద్రించుముచికుం దునిం గాంచి ముకుందుండకాఁ దలంచి. 334

క. ఓరీ యాదవ నాతో
ఘోరాజి యొనర్చి యలసి కూర్కెదవే యి
ద్దారుణగుహ నాముందట
నేరీతిం బఱవవచ్చు నెఱుఁగవు కంటే. 335

క. అని నిజపదహతిచే న
య్యనఘునిఁ దాఁచుటయు నాతఁ డప్పాటన మే
ల్కని యలిగి చూడ వాఁ డం
తన భస్మీభూతుఁ డగుచు ధాత్రిఁ ద్రెళ్లెన్. 336

ఉ. అంతట శంఖచక్రధరుఁ
డాయనముందఱఁ గౌస్తుభప్రభా

కాంతదిశాంతుఁ డై నిలువఁ
గన్గొని చాఁగిలి మ్రొక్కి లేచి దై
త్యాంతక కృష్ణ యాదవకు
లాంబుధిపూర్ణసుధామయూఖ శ్రీ
కాంత భవత్పదాబ్జములు
గాంచి కృతార్థుఁడ నైతి నీశ్వరా. 337

వ. అని వెండియు నమ్ముచికుందుండు. 338

తే. జలచరక్రోడహరివటుజామదగ్న్య
కమలహితకులబలజినకల్కిముఖ్య
దివ్యమూర్తులు ధరియించి దితిజసమితిఁ
జదుపుప్రోడవు నీకు మ్రొక్కెద ననంత. 339

క. వారిధరవర్ణ పరమో
దారా కుక్షిస్థలోక తామరసాక్షా
వారినిధిశయన హరి గిరి
ధీరా రక్షింపు మమ్ము దితిజవిపక్షా. 340

క. కంసాంతకాయ నిర్జర
సంసన్మకుటమణివిహితచరణాయ యదూ
త్తంసాయ మునిమనోంబుజ
రంసాభృంగాయ కృష్ణరాయ నమస్తే. 341

వ. అని వినుతింప మెచ్చి హరి
యమ్ముచికుందునిఁ జూచి నీమనం

బునఁ గల కోర్కెఁ దెల్పు మది
పొందుగ దుర్లభమైన నిత్తు నా
విని నిను నిట్లు గాంచియును
వెండియుఁ గోరిక యెట్లు గల్గు నో
వనజదళాక్షు డైన నప
వర్గ మొసంగి కృతార్థుఁ జేయవే. 342

వ. అనిన హరి యిట్లనియె. 343

తే. జ్ఞానమునఁ గాని ముక్తి పొసంగనేర
దీవు క్షత్త్రియుఁడవు మృగయావినోద
మహిమఁ బెక్కుమృగంబుల మన్నిగొంటి
వకట హింసాపరుండు మోక్షార్హుఁ డగునె. 344

తే. మద్యమాంసాశనులకుఁ బ్రమత్తరాజ
తతికిఁ గైవల్య మబ్బునే ధర్మశీల
శాంతిదాంత్యాదియుతులకు సాత్త్వికులకు
నతులవైరాగ్యమతులకు నబ్బుఁగాక. 345

వ. అది గావున నాదర్శనంబు గల్గుటంజేసి నీకు జన్మాంతరంబున ముక్తి గల్గు నని యానతిచ్చిన నమస్కరించి ముచికుందుండు బదరికాశ్రమంబునకుం జనియె జరాసంధుండును హరిం బరాజితుంగాఁ దలంచి నిజస్థానంబునకుం బోయెఁ గృష్ణుండును రామసహితుండై వచ్చి ద్వారకాపురంబును బ్రవేశించె నంత కలహప్రియుం డైన నారదుం

డొక్కనాఁడు శిశుపాలునొద్దకుం జని సత్కృతుండై
యిట్లనియె. 346

చ. గుణవతియున్ మనోరమయు
గుర్వనుకూలినియున్ మనోజ్ఞభా
షిణియును సుందరాంగియు సు
శీలయు బాలికయుం బతివ్రతా
మణియును నైన భార్య గల
మానవుఁడే శుభవంతుఁ డట్టి ల
క్షణవతి లేని హీనవరు
జన్మమునిష్ఫల మెన్ని చూచినన్. 347

సీ. వినుము కుండినపురంబున భీష్మనరపతి
పుత్త్రి రుక్మిణి యను పువ్వుఁబోఁడి
గలదు సౌభాగ్యలక్ష్మికై వడి సర్వల
క్షణలక్షితాంగి యక్కాంతఁ బెండ్లి
యై కృతకృత్యుండ వగు మని నారదుం
డెఱిఁగించి చన నమ్మహీశుఁ డపుడ
బంధువర్గంబులఁ బనిచి యక్కన్నియ
నడిగించి తత్సోదరానుమతిని
నెల్లి లగ్నం బనుచు నిశ్చయించి కదలి
తను జరాసంధముఖ్యమిత్రవ్రజంబు

బలసి చనుదేర కుండినపట్టనంబు
చేరి వైవాహికోత్సవశ్రీఁ దనర్చె. 348

వ. నారదుండును రుక్మిణీదేవిసన్నిధికిం జని యిట్లనియె. 349

చ. తగినమగండు నీకు వని
తా మునితాపహారుండు కృష్ణుఁ డా
నగధరుఁ బూర్ణశీతకిర
ణప్రతిమాననుఁ బీతవాసు న
త్యగణితచిద్విలాసు జల
జాయతలోచను బంధమోచనుం
దగ వరియింపు మింక నొరుఁ
బాపకరుణ్ వరుఁ గోర నేఁటికిన్. 350

వ. అనిన విని రుక్మిణి మున్నె కృష్ణునిం గోరియున్నదిగావున
నద్దేవముని కిట్లనియె. 351

క. ద్వారకకుం జని నారద
సారదయాప్రేమ వెలయ జలజోదరుఁ గం
సారిం గృష్ణునిఁ గని నా
కోరిక వచియించి యతనిఁ గూర్పుము నన్నున్. 352

తే. ద్విరదపతిఁ గాచె వైకుంఠపురి వసించి
తనిపెఁ దలిదండ్రులను గంసుఁ దునిమివైచి
రావణునిఁ ద్రుంచె జానకీరమణిఁ బ్రోచె
హరికి ననుఁ గాచు టరుదె సంయమివరేణ్య. 353

క. అని నిజకుచమధ్యస్థిత
ఘనముక్తాహార మపుడు కంజాక్షుని కి
మ్మని యొసఁగి యనుప నారద
మునియుం ద్వారకకు నేఁగె మోద మెలర్పన్. 354

ఉ. నీరజబంధుబింబకమ
నీయతనుద్యుతి చెంగలింప న
న్నారదుఁ డేఁగుదెంచి యదు
నందనుఁ గన్గొని యర్ఘ్యపూజ లిం
పారఁగఁ గాంచి రుక్మిణికి
నాత్మఁ బొసంగినకోర్కెఁ దెల్పి తా
నారమణీమణిప్రహిత
హార మొసంగె నుదారవైఖరిన్. 355

ఉ. హరియును గంఠదేశమున
నామణిహారముఁ దాల్చె రుక్మిణీ
తరుణిఁ గవుంగిలించినవి
ధంబునఁ దత్తరళోత్తమంబు త
ద్గురుకుచకుంభసంకుమద
కుంకుమపంకసుగంధబంధుర
స్ఫురణము నొందుటన్ విరహ
పుష్కలతాపము దీఱఁజేయఁగన్. 356

ఉ. ఆమునివర్యుఁ డంత జల
జాయతలోచనుతోడఁ బల్కె న
బ్భామిని నగ్రజుండు శిశు
పాలుని కీయఁ బ్రతిజ్ఞసేయఁ దా
నామున నట్ల పెండిలికి
నాయితమై యతఁ డేఁగె నోయదు
గ్రామణి సంతసంబున జ
రాసుతముఖ్యనృపాలకోటితోన్. 357

తే. దేవ యాచంద మెఱిఁగి యాదేవి యొక్క
పలుకు నీ కెఱిఁగింపంగఁ బనిచె ననిన
హరికి నప్పల్కు వినుతమి యలమెఁ బతికిఁ
దరుణిపలుకులు భువిసుధాధార లగుట. 358

సీ. దండకాటవిలోన దయ నానతిచ్చిన
పలుకులు వాటింపు పద్మనాభ
కులదేవయాత్రకై గుడికి నేతెంచి నే
నంబికఁ బూజింతు నప్పు డరసి
కడిఁది సింగము జంబుకమ్ములఁ బోఁదోలి
యాత్మభాగము గొనునట్ల వచ్చి
భూపాలకుల నెల్లఁ బోఁద్రోలి నన్నుఁ బ
రిగ్రహింపుము దేవ రేప వచ్చి

యనుచు సద్దేవిసందేశ మమరపాని
దెలుపఁ బులకాంచితాంగుఁ డై జలజనేత్రుఁ
డపుడు గరుడనిపై నెక్కి యతఁడుఁ దానుఁ
జనియెఁ గుండినపట్టనంబునకుఁ బ్రీతి. 359

తే. అంత బలరాముఁడును జతురంగసైన్య
కోటి గొలువఁగ వెన్నునిఁ గూడ నరిగెఁ
గృష్ణుఁ డవ్వార్త యపుడు రుక్మిణికిఁ దెలుప
నారదునిఁ బంచి కుండిననగరి సొచ్చె. 360

క. వనజేక్షణునకు నెదురుగఁ
జని తోడ్తెచ్చెఁ విదర్భజనపతి వినయం
బునఁ దనుఁ గృతకృత్యునిఁగా
మనమునఁ దలపోయుచును సమగ్రప్రీతిఁ. 361

సీ. అభ్రంకషస్ఫటికాశ్మవప్రంబుచే
విధుమణిప్రాసాదవితతిచేత
జాతరూపనిబద్ధసదనబృందంబుచే
నవ్యముక్తావితానములచేత
నాగవల్లీదళపూగీఫలాళిచే
రమణీయమణితోరణములచేత
బహుళవస్తుసమృద్ధపణ్యవీథికలచేఁ
బ్రవిమలకమలాకరములచేత

నందనోద్యానతులితవనములచేత
నమితచతురంగవాహినీసమితిచేతఁ
దత్పురమతల్లి సురపురితల్లి యనఁగ
నంత యదుకాంతు నద్భుతాకాంతుఁ జేసె. 362

తే. దేవమునియును రుక్మిణీదేవితోడ
దేవదేవుఁడు వచ్చినతెఱఁగుఁ దెల్పి
హర్షవారిధి నోలార్చి నంతఁ బౌర
తరుణు లుత్కంఠ గదుర సౌధమ్ము లెక్కె. 363

ఉ. శ్యామలకోమలాంగు జల
జాతదళాయతనేత్రుఁ గౌస్తుభ
శ్రీమణిశోభితుం బురుష
సింహునిఁ గాంచనవాసు వీరల
క్ష్మీమహనీయుఁ గృష్ణుఁ గని
శ్రీరమణీమణిఁ బోలు రుక్మిణీ
కామిని కీవిభుండు దగుఁ
గాంతయు నీతనిపత్ని గాఁదగున్. 364

తే. ఇద్దఱకుఁ దుల్యసౌందర్య మెంచిచూడఁ
దగినదాంపత్య మిదియ యిద్ధరణిలోన
నీసతీమణిరూపవిలాసలక్ష్మి
కితఁడె తగినమగండు పర్వేందువదన. 365

వ. అని చెప్పికొని రంత వారిరాక విని రాజు లెల్లరు రుక్మి

ణీహరణంబునందు నిరాశులై రి హరియును రుక్మిణిచేసి
నసమయంబు ప్రతీక్షించుచుండె నంత. 366

ఉ. ఆమఱునాఁడు రుక్మిణియు
నర్హవిధిం గయిసేసి యుబ్బునం
గామునిపూజ్యరాజ్యరమ
కై వడి వచ్చెఁ గడానిపల్లకిన్
సామజరాజవాజిభట
సంఘ మసంఖ్యము గొల్చి రా సఖీ
స్తోమసమేతయై త్రిపుర
సుందరిమందిరసీమ చేరఁగన్. 367

సీ. పూర్ణచంద్రోదయఘూర్ణమానార్ణవ
ధ్వనుల వాదిత్రనిస్వనము లెసఁగఁ
బణ్యపుణ్యాంగనల్ ప్రస్తుతు లొనరింప
నన్యోన్యసమ్మర్ద మరయ కాత్మ
సుందరవదనారవిందవీక్షానంద
కందాత్ము లగునృపనందనాళి
కట వేత్రహస్తప్రహారవారచ్ఛిన్న
హారముక్తామణుల్ తార లట్ల

వింత గొలుపంగ నయ్యాదుకాంతుఁ దనదు
స్వాంతమున నిడి దేవీనిశాంతమునకుఁ

గాంత వచ్చె సఖీజనాక్రాంత యగుచుఁ
గాంతతరలీలఁ గంతుపూబంతివోలె. 368

క. దేవళము సొచ్చి యపు డ
ద్దేవి యుచితనియతి వెలయ దృఢతరభక్తిన్
దేవోపచారముల న
ద్దేవిం బూజించి పరిస్తుతింపందొడఁగెన్. 369

చూర్ణిక. జయజయానితంబబింబలంబిసింహికానస్దనస్రభమభృ ద్వేణీబంధనిధ్యానయోగసముద్వేగ సమాకులగళత్సుధా రసవతంసితసుధామయూఖ రేఖాంశుసంవృత మేదుర మేచక కచనిచయభారే ముఖారవిందసౌందర్యకల్లోలినీవలమాన మీనమిథునవిలాస విలోల కర్ణాంతాయతనయనతరంగిత కరుణాసారే సమంతతోవృత కేశపాశధ్వాంతసంతానాభి యాతిపరిబద్ధతరుణారుణారుణకిరణశ్రోత్తమ లీలా లసత్సీ మంతసిందూర రేఖాపరిధానే, బంధూకపరిసూనారుణ పరిధానే, రాకాశశాంకవిజయనిజసుషమాసమాహృత తత్కీర్తిప్రతాపడంబరవిడంబినాసామౌక్తికశోణమాణిక్య తాటంకప్రభావిభాసితవదనే, సారఘనసారవీటికాపాటల దాడిమీబీజ విలాస భాసురరదనే, ఆతామ్రమరదచ్ఛదా భరణచ్ఛవిచ్ఛటాన్యక్కారాంగీకృత పార్శ్వద్వయసేవక భావపరివాళపల్లీతల్లజ శంకాకృదభంగుర పాటలిమ రంగ న్మృదులబాహాలతాకలితే, వరాభయపాశాంకుశవత్కర

తామరసాతిలలితే, సాధకయూథదారిద్ర్యవిద్రావణాసల్ప విశ్రుతైశ్వర్యకల్పనాకల్పవల్లీమతల్లికే, జంభారికుంభి కుంభగరిమకుచకుంభభారసమత్సదసన్మధ్యవల్లికే, గభీర నాభీసరోవర శ్యామరోమావళీ కుల్యాసముద్ధూత డిండీర ఖండమండలీసౌభాగ్యసందేహకృత్తారహారభూషితే, హృల్లేఖామనుపరసతత్పరమునిజనసమస్యాతోషితే, అనంగ మంగళశంఖలావణ్యధురంధరబంధురకంధరాబద్ధదేవచ్ఛందాదిముక్తావళీసమ్మిళితమాంగళ్యసూత్రే, పత్రపాశ్యాగ్ర పద్మరాగమణిప్రసరత్ప్రభాభ్రమదకోకసదచ్ఛాయాసముద్దీపితనిటలభాగాంచన్నేత్రే, రత్నాకరమేఖలాగరిమధురీణ శ్రోణిఫలకసమంచితరత్నాకరమేఖలాధాళధళ్యరుచికమనీయే, చంద్రికాదరహాసభాసురముఖచంద్రశోభారమణీయే, స్తంబేరమశుండాదండవైరనిర్యాతనార్థనిజరూపవైభవసమాత్తతద్విజయవిభాసిసుస్నిగ్ధరంభాస్తంభసముల్లసదూరులతే, సహస్రదళకమలమధ్యాధ్యాసీనసదాశివయుతే, జగత్త్రయవిజయోద్యమమకరపతాకశోణమణి తూణవిభ్రమభృన్మంజుజంఘాప్రకాండే, చండముండాద్యఖండాఖండలారిచండదోర్దండఖండనప్రవీణబాణకాండే, పురందరసుందరీముఖ్య బృందారకదారబృంద చికురనికర ఘటిత రాజీవరాగమణిగణ నీరాజితాంఘ్రినీరజాత గుంజన్మంజుమంజీరవిరాజితే, ద్వాదశదళాంచదనాహతకమల

సపర్యాచతురసమంచమతనిరతపరిపూజితే, కలకంఠకుల
కంఠ కాకలీచంచత్పంచమస్వరప్రపంచితవిపంచీక్వణనతా
లోద్భేదరణత్కణికంకణాంకితకరసరసిజకాంతికాంతే, యో
గీంద్రస్వాంతైకనిశాంతే, సుధాసింధుమధ్యభద్రకల్పద్రుమ
రాజిరాజన్మణిద్వీప చింతామణి సుందరమందిర విహారిణి,
శుంభనిశుంభ విదారిణి, శర్వదనశ్వరవిలాసరంజితమహే
శ్వరి, సకలభువనేశ్వరి తే నమస్తే నమస్తే నమః. 370

ఆ. అనుచుఁ బ్రస్తుతించి యార్య! నాకార్యంబు
సంఘటింపు మనుచుఁ జాఁగి మ్రొక్కి
కుండినేంద్రతనయ గుడిలోన వెలువడి
వచ్చె మెచ్చి యెల్లవారుఁ జూడ. 371

క. అటమున్నె రామకృష్ణులు
చటులధ్వజినీకదంబసహితు లగుచు న
చ్చట నిల్చిరి ద్విరదసము
త్కటగతిఁ దదాప్తజకన్యకాగ్రహణేచ్ఛన్. 372

ఆ. తరుణి మరలి వచ్చుతఱిఁ జూత మనుచు రా
జన్యు లెల్ల నాత్మసైన్యసమితి
గొలువ నిలిచి రంత మెలుపుగఁ దొలకరి
మెఱపుచంద మమర మెలఁత వచ్చె. 373

మత్త. వ్యోమయానము లెక్కి నిర్జర
యూథముల్ గగనస్థలిం

బేర్మి నిల్చి కనన్ సురారివి
భేది కృష్ణుఁడు రాజక
న్యామణిన్ వెసఁ బట్టి తెచ్చి శ
తాంగసంస్థితఁ జేసె న
బ్భూమిపాలకు లెల్ల చిత్రిత
పుత్రికాకృతి నుండఁగన్. 374

ఉ. అప్పుడు చూచి భూమిపతు
లాత్మలఁ గ్రోధ మబాధలీలచే
నుప్పతిలంగ యాదవుఁ డ
యో నృపకన్య గ్రహించె బల్మి నే
మిప్పుడ వీనిఁ జుట్టుకొని
యాతరుణిన్ విడిపింపకున్న చో
నొప్పమి వచ్చు నుగ్రరణ
యోధుల కూరకయుండఁ జెల్లునే. 375

క. గెలిచిన భీష్మకకన్యక
గలుగున్ మడసినను దివిదివకాంతలతో ని
చ్చలు చెలిమి గలుగు మనకిఁకఁ
దలఁకఁగ నేమిటికి శూరతరులకు ననికిన్. 376

తే. సమర మొనరింపఁ జాలని క్షత్త్రియుండు
నాత్మకర్మంబు సల్పని యవనిసురుఁడు

కడిఁది పరలోకసౌఖ్యంబుఁ గాంచలేరు
వసుధ నిర్గంధకుసుమముల్ వార కారె. 377

వ. అని సమయంబు చేసికొని యుద్ధంబునకుఁ గవిసి రంత. 378

తే. బలుఁడు గృష్ణునిఁ జూచి యిప్పుడఁతిఁ గొనుచు
నీవు ముందఱ నేఁగు మే నిపుడు వీరి
గర్వ మడఁచెద లాంగలాగ్రప్రహతుల
గోరఁ జీరెడు పనికినై గొడ్డలేల. 379

సీ. అని పల్కునంతలో నభియాతివీరులు
గదిసి గదాశూలఖడ్గబాణ
హతుల నొంచుచుఁ జుట్టు నలమిన బలకృష్ణు
లాబలంబులతోడ నని యొనర్చి
యందఱఁ దెగటార్చి యట జరాసుతశిశు
పాలాదినృపతులఁ బాఱఁ దఱిమి
రంతభీష్మకనందనాగ్రణి రుక్మిఁ డ
య్యదుపతిపై రోష మడర నలిగి
బవర మొనరింప దేవకీపట్టి వాని
గర్వ మడఁగించి పెడకేలు గట్టివైచి
విశిఖ మొక్కటి గొని వాని విశిఖుఁ జేసెఁ
జిఱునగవు మోముఁదమ్మిపైఁ జిగురులెత్త. 380

వ. అప్పుడు రుక్మిణీదేవి హరి వానిప్రాణంబుల కలుగు నని
శంకించి యిట్లనియె. 381

తే. ఈతఁ డపరాధి యగు నైన నితని మనిచి
భ్రాతృభిక్ష నా కొసఁగుము పద్మనేత్ర
సాపరాధుల రక్షించు టరుదు గాక
యనపరాధుల రక్షించు టవని సరుదె. 382

క. అని రుక్మిణి ప్రార్థింపఁగ
వనజాక్షుఁడు వల్కె వీని వైరూప్యయుతున్
గొనిచనియెద ద్వారకలో
ఘనతర కేలీమృగంబుగాఁ జేయుటకున్. 383

క. పాలసుఁడై యీతఁడు శిశు
పాలునకున్ హితముఁ గూర్చ పలుమఱు నన్నున్
గేలి యొనరించె నైనను
బాలింపుదు వీని నీదుప్రార్థన నబలా. 384

వ. ఇట్లు పల్కుచుండె నంత. 385

చ. హలియును నంతలోన నభి
యాతిబలంబులఁ బిల్కుమార్చి యా
జలజదళాక్షుఁ జేరఁ జని
చయ్యన రుక్మినిఁ గాంచి కృష్ణ యి
బ్బలియుని నీగతిన్ వికృత
భావునిఁగా నొనరింపఁజెల్లునే
యులిపి నటంచు బంధనము
లూడిచె సాంత్వనపూర్వకంబుగన్. 386

వ. ఇంక హరితోడ నెన్నండు విగ్రహింపకు మని యనిపిన
వాఁడునుం బోయె నంతఁ గృష్ణుండు రుక్మిణీబలభద్ర
సహితుండై నిజబలంబులు గొలువఁ దనరాకకు నలం
కృతం బైనద్వారవతిం బ్రవేశించి కవిగాయకవంది
మాగధస్తుతిరవంబును శంఖభేరీమృదంగకాహళవీణావేణు
ప్రముఖవాద్యనిస్వనంబును నేకీభవింప నెడనెడ గణికా
సహస్రంబులు లాస్యంబు లొనరించుచు నేఁగుదేర
సురలు గుసుమవర్షంబులు వర్షింప నిజమందిరంబున కేఁగు
దెంచి దేవకీవసుదేవులకు నమస్కరించి రుక్మిణిం బరిణ
యంబు గాఁదలంచి యుండునంత. 387

సీ. పాకారిముఖ్యదిక్పాలకుల్ వసువులు
గంధర్వనాగయక్షవ్రజంబు
వామదేవవసిష్ఠవాలఖిల్యసనంద
నాత్రిగౌతమనారదాదిమునులు
నట మేనకానసూయారుంధతీముఖ్య
దివ్యపతివ్రతాస్త్రీగణంబు
చిత్రరేఖాసుకేశీపుంజకస్థలా
రంభాదినిఖిలాప్సరఃప్రతతియు

నవనిఁ గల రాజపుత్త్రులు నవనిసురులు
హరితలంపున వైకుంఠపురసమంబు

నిర్మలము విశ్వకర్మవినిర్మితంబు
నైన ద్వారక కేతెంచి రధ్వాగతుల. 383

వ. అప్పుడు మహావైభవంబున గర్గాచార్యానుమతుండై కృష్ణుండు రుక్మిణీదేవిం బాణిగ్రహణం బాచరించి యనంతరంబ వైవాహికోత్సవదిదృక్షాసమాగతసురమునిభూసురభూపాలకాదిసకలజనంబుల జాంబూనదాంబరహారమణిభూషణాన్నోదకాదిదానంబులఁ దృప్తులం గావించి యుడుగర లొసంగి నిజస్థానంబుల కనిచి యంత. 389

చ. హరుఁడును గౌరియున్ మఱి హి
మాద్రియు మేనయు వార్ధియున్ సరి
ద్వరయునుబోలెఁ గృష్ణుఁడును
వారిరుహాయతనేత్రి రుక్మిణీ
తరుణియు సంతతంబును ము
దంబునఁ గేళిరసైకలోలతం
గర మనురక్తి సౌఖ్యరమఁ
గాంచి వసించిరి ద్వారకాపురిన్. 390

వ. అనిన నైమిశేయు లనంతరకథావృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని యడుగుటయు. 391

శా. దుగ్ధాంభోధినిషంగసంగతఫలాం
ధోపిర*రక్తోర్మిసం

---

* రక్తాళి—పాఠాం.

దిగ్ధాపాటలకైటభారిశర పృ
థ్వీభృన్మహాకార్ముకా
దృగ్ధామాహతసూనసాయక తను
శ్రీఖండపంకాంకిత
స్నిగ్ధస్వచ్ఛశరీరతోషితభవా
నీమానసాంభోరుహా. 392

చతుర్విధకందము.

గోరాజగమన దురితవి
దారా వారాశితూణ దక్షమఖారీ
తారేశమకుట హార ఫణి
హారా నీరేజకాండహర భవదూరా. 393

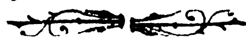
స్వాగత. ముగ్ధచంద్రధర ముక్తిద వ్యాఘ్రా
స్రగ్ధరాపట విరించనశీర్ష
స్రగ్ధురీణ భవజాలకతమిస్ర
ప్రాగ్ధరోదయవిభాకరమూర్తీ. 394

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావైభవ
యీాదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన
స్కాందపురాణంబున ధర్మఖండం
బను ప్రబంధంబునందు
షష్ఠాశ్వాసము.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

సప్తమాశ్వాసము

శ్రీగమణీశ్వరనయనాం
భోరుహాపరిపూజితాంఘ్రిపుష్కరనయన
శ్రీరంజితభువనౌఘు యు
మారమణీసంగతాంగ మల్లయలింగా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె నక్కాలంబున సత్రాజిత్తుం డనురాజు సూర్యునింగూర్చి పరమదుష్కరం బగుతపంబు సేయం దొడంగె. 2

ఆ. అంబికయును భానుఁ డంబికాసూనుండుఁ
గొలుచువారలకును గోర్కు లొసఁగి
యామయంబు లడఁచి యంతరాయములఁ బోఁ
దోలి మనుపుదురు విశాలకరుణ. 3

ఆ. వేయిమాఱు లాదిగాయత్రి జపియింపఁ
దగు నుపాసకులకుఁ దత్పరమతి
నట్లు సలుపకున్న నమ్మంత్రితతి కుక్కు-
టాగ్రనిహితహేమమట్లు మఱియు. 4

వ. గాయత్రి జపియించి పదంపడి యిష్టమంత్రంబులు జపి
యించిన ఫలదంబు లగు ననంతరంబ హోమంబును విప్ర
సంతర్పణంబును జేయనగుం గావున సత్రాజిత్తుం డట్ల
తత్కర్మంబు లాచరించుచుం దపంబునల్ప వరదాభయహ
స్తుండును శంఖచక్రాభిశోభితుండును హారకేయూరకిరీట
కుండలాన్వితుండును హిరణ్మయతనుండును నగు
భానుండు ప్రసన్నుండైన దండప్రమాణంబు లాచరించి
యిట్లని స్తుతియించె. 5

సీ. గ్రహపతయే హేమకందుకరూపాయ
తిమిరహంత్రే జగద్దీపకాయ
పంకజబంధవే పంకజహస్తాయ
పద్మినీపతయే ప్రభాకరాయ
రవయే రమాధిపబ్రహ్మేశరూపాయ
పరమాత్మనే జగద్బాంధవాయ
శ్రుతిమూర్తయే జగద్ధితచరిత్రాయ ద్యు
మణయే చిదానందమందిరాయ

సమదమం దేహనాశాయ శాశ్వతాయ
సర్వకర్మౌఘసాక్షిణే శర్మదాయ
భాస్కరా యాంఘ్రిపద్మయశస్కరాయ
భానవే లోకచక్షుషే తే నమోస్తు. 6

ఉ. ఒక్కతురంగమంబు మఱి
యొక్కరథాంగము గల్గునట్టి తే
రొక్కటఁ బిచ్చుకుం టతిర
యోద్ధతి రొప్పఁగ సంబరస్థలిన్
మక్కువ నేఁగుచుణ్ దివస
మానము తప్పకయుండఁ జేయునీ
యక్కజమైనవింతఁ గాని
యాడఁగ నెంతటివార మయ్యయా. 7

వ. అనుచుం బ్రార్థించిన నద్దేవుండును వరం బడుగు మను
టయు. 8

ఆ. అంగశోషణంబు లగువ్రతములు క్షితి
దానముఖ్యనిఖిలదానవిధులు
యాగయోగతతులు సన్నియుఁ బుత్త్రసం
జననపుణ్యమునకు సాటి యగునె. 9

వ. కావున సంతానం బొసంగు మనిన నట్లకాక యని ప్రసే
నుం డనుకుమారుని సత్యభామ యనుకన్యకను శమంత

కమణియును నిచ్చిన సత్రాజిత్తుండును లబ్ధమనోరథుండై
సుఖంబున నుండె నంత. 10

చ. నలినదళేక్షణుండు గణ
నాథునిఁ బూజ యొనర్చి సంతసం
బెలయఁగఁ దచ్చతుర్థినిశి
నిందునిఁ గన్గొని సందియంబునం
గలఁగుచు దేవమౌనివరుఁ
గాంచి గణేశచతుర్థిఁ జంద్రునిం
బెలుచనఁ జూడఁగూడ దని
పెద్దలు పల్కు రదేమి తెల్పుమా. 11

తే. అనిన నారదుఁ డిట్లను నబ్జనాభ
యీగణేశచతుర్థి గణేశుఁ గొలువ
గరిమ నావత్సరమున విఘ్నంబు లణఁగు
నని గణేశుఁ బూజింపుదు రవనిజనులు. 12

చ. నలినదళాక్ష మున్ను గణ
నాయకుఁ డందఱుఁ జేయు భక్తిపూ
జలు గొని పాయసాన్నమును
శర్కరయుక్ మఱి లడ్డుకంబులుక్
ఫలములు మోదకంబులు న
పారముగా భుజయించి యంతఁ దా

నలసత నేఁగె మోదకము
హస్తమునం గొని యల్లనల్లనన్. 13

ఆ. బొజ్జ మోవలేక పోవుహేరంబుని
దొసఁగుఁ గాంచి యచ్చతుర్థియందుఁ
దగఁ బ్రదోషవేళ నగియెఁ బక్కున హరి
ణాంకుఁ డపుడు హాస మాఁపలేక. 14

వ. అంత నేకదంతుండు నిజలంబోదరభారంబుఁ గాంచి నవ్వ
టగాఁ దెలిసి యామృగలాంఛనుం గని యోరీ సౌంద
ర్యగర్వంబునం గన్నులుగానక యపహాసించితివి గావున
నిన్నుం గనుంగొనినవార లపయశంబునం బొందుదు రని
శపియించె నంత నమరగణంబులు చంద్రశేఖరు సన్నిధికి
నేతెంచి యిట్లనిరి. 15

చ. కరివదనుండు శాప మిడె
కైరవమిత్రున కిప్పు డాతనిం
బొరిఁ గనుఁగొన్న దుర్యశము
పొందు మముం బరమేశ యానిశా
కరుఁ డుదయింపకుండిన జ
గంబులు నాశము నొందుఁ గావునన్
స్థిరకరుణాప్తి నీయడరుఁ
దీఱిచి ప్రోవుము మమ్ము నందఱన్. 16

ఆ. అనుడు హరునియాజ్ఞ నాశాపవిధికి దు
ర్వ్యాదఁ జేసె నప్పు డచ్యుతుండు
నాగణేశుదినమునందు నిందునిఁ జూచు
వారి కపయశంబు వఱలు ననుచు. 17

వ. అమ్మహాత్ముం డట్లు వ్యవస్థం గల్పించెం గాని శాపనిస్తా
రణోపాయంబు సేయఁడయ్యె నయ్యచ్యుతుండవు నీవ
కావె కావున నీకు దుర్యశఃప్రాప్తి గాఁగలయది భవత్క
థాకథనంబున జనంబుల కపయశంబు నివర్తించు నని
తెల్పి నారదుం డరిగిన. 18

సీ. అంత సత్రాజిత్తుఁ డంబరమణిదత్త
మణి కంఠమునఁ దాల్చి మధువిరోధి
సభ కేఁగుదెంచిన సభ్యులు తన్మణి
ఘృణికలితాంగు నానృపతిఁ జూచి
వనమాలిఁ గనుఁగొన వచ్చినదినమణి
యని తలపోసి రయ్యదుపతియును
గడు విస్మితాత్ముఁడై కౌస్తుభమణికంటె
నమ్మణిమీఁదఁ జేరాస పూని
దాని నడిగించె నప్పు డుద్ధవునిచేత
నాతఁ డదియును నిత్యంబు జాతరూప
వర్షి యగుటను మది ధనవాంఛ దొరయ
నొసఁగఁడయ్యె నప్పురుషోత్తమునకు. 19

సీ. హరి యొక్కతఱి మృగవ్యార్థం బరణ్యాని
కరిగ రథారూఢుఁ డగుచు నంత
వాసరమణిదత్తవరమణి దాల్చి న
త్రాజిత్సుతుండును వాజి నెక్కి
చనియె వెంబడిన యాసాయాహ్నమును గ్రూర
మృగనముల వేఁటాడి మొగులు పన్ని
పెళపెళ నుఱుముచుఁ బెనువాన గురియు న
వ్వర్షబాధార్తిచే వడఁకునట్టి
నృపభటరథాశ్వమాతంగనికరసహితుఁ
డగుచు నిజపురి కేతెంచె నచ్యుతుండు
నటఁ బ్రసేనుని నొక్కహర్యక్ష మాఁగి
తునిమి యమ్మణిఁ గైకొని చనియె నంత. 20

ఆ. అచ్ఛభల్లనాథుఁ డమ్మణిఁ గొనియె సిం
గంబు నడిచి యంతఁ గపటవృత్తి
నాప్రసేనుఁ దునిమి హరియించె మణి యని
హరికి నింద వఱలె నచట నచట. 21

క. తనకౌస్తుభమణికంటెన్
ఘనమో యీచిఱుతరాయి కమలాక్షునకున్
ధనతృష్ణఁ గొనియె నవనిన్
ధనలోభికి ధర్మమును నధర్మము గలదే. 22

ఆ. ధనముమీఁదివాంఛఁ దల్లిని దండ్రిని
భ్రాతృవృద్ధజనులఁ బరిభవించుఁ
దవిలి నరుఁడు బుద్బుదప్రాయ మైనకా
యంబు నిత్య మనుచు నాత్మ నెంచి. 23

వ. అని. 24

ఉ. ఈగతి ద్వారకానగరి
నిండుల నిండుల వీథి వీథులన్
నైగమవృద్ధు లెల్ల యదు
నందను నింద యొనర్చుచుండ న
న్నాగశయానుఁడుం దనమ
నంబున నెంతయుఁ గుందుచున్ యదృ
చ్ఛాగతుఁ డైన నారదున
కంజలిచేసి ప్రియోక్తు లొప్పఁగన్. 25

క. లోకంబులఁ గలవార్తలు
మాకుం దెల్పు మన నతఁడు మాధవుతోడన్
నీ కెఱుఁగఁబడనియర్థము
లోకంబులఁ గలదె యఖిలలోకాధీశా. 36

ఉ. ఐనను విన్నవించెదఁ గృ
తాంతసభం గనినట్టివింత ప్ర
జ్ఞానిధి చిత్రగుప్తుఁ డని
శంబు జనంబులపుణ్యపాపముల్

దా నియతిఁ లిఖించు నెడ
ద్వారకలోపలిమర్త్యకోటికిం
బూనినపాప మొక్కటి పఱ
పూజ్యమతిఁ లిఖియించెఁ జెచ్చెరన్. 27

ఆ. జనునిపుణ్యపాపసముదయంబులు ప్రతి
రాత్రిమును దదీయగాత్రయష్టి
నీడ వోయి తెల్ప నెటి చిత్రగుప్తుండు
వ్రాయుచుండు ధర్మరాజునొద్ద. 28

క. మఱిలోభంబున నతిని
ర్ఘృణుఁడై తునిమెం బఱిసెనుఁ గృష్ణుం డని ప
ట్టణజనులు లేనిపాపము
గణుతించిరి నిన్నుఁగూర్చి గరుడతురంగా. 29

వ. అట్టిమిథ్యాభిశంసనదురితంబు వారలయిందిరియాధిదేవతలు ఛాయారూపంబున వసియించి యెఱింగించినఁ జిత్రగుప్తుండు లిఖియించె నీవు నిమ్మిథ్యారోపణపాపంబు నిర్వాపణంబు సేయందగు నాత్మకృతంబును నారోపితంబును నను పాతకంబులు రెండు తెఱంగులం బ్రవర్తించు మిథ్యారోపితపాపుండు వ్యవహారదక్షుండు గా నేర్చునే యదియునుంగాక జపాకుసుమసాన్నిధ్యంబున స్ఫటికంబు రక్తవర్ణం బైనయట్లు దురాత్ములసహవాసంబునఁ బురుషుండు గీడొందుఁ గావున నీవును నీదుష్టపరిజలసహవా

సంబు చేసి విశ్వసింపం దగదు పెండియు. 30

తే. వసుధ నల్పున కుత్కృష్టవస్తులబ్ధి
జీవనాశకరంబు ప్రసేనుఁ డడవి
గెడసె మణికారణంబునఁ గేసరియును
సమసె నమ్మణికతన ఋక్షపతిచేత. 31

క. ఆజాంబవంతుచే ని
ర్వ్యాజమతిఁ దానిఁ దెచ్చి రహిఁ నీ విడఁ ద
దాప్రిజన్మణికతమున స
త్రాజిత్తుఁడుఁ డెగు నిఁక శతధన్వునిచేతన్. 32

వ. ఆశతధన్వుండును నారత్నంబు కారణంబుగా నీచే నిహ
తుం డగు నమ్మణి నిన్నుం జేరఁగలదు బలవద్భాగ్యం
బైన రత్నంబు నీ దుులం జేరునె యని శుభోదర్కవృత్తాం
తం బెఱిఁగించి నారదుం డరిగె నంత. 33

చ. హరి మఱునాఁడె రేపకడ
యాదవసంఘముతోడఁ జొచ్చె ని
ర్జరమునిశిల్పనేకపది
చాయన యేఁగుచు నయ్యరణ్యముం
గరికిరిసింహఖడ్గవృక
కాసరసంచరణానుగుణ్యముఁ
దరణికరప్రతారణవి
ధానిబిడాంధతమోగ్రగణ్యముఁ. 34

ఆ. అట్లు సొచ్చి నిహతు లైనప్రసేనకే
సరులచొప్పుఁ గాంచి జాంబవత్ప
దాంకితాధ్వసీమ నల్లన యేఁగి త
ద్బిలముఁ జూచి యచట నిలిచి యంత. 35

వ. నిజాప్తులం గనుంగొని యిట్లనియె. 36

ఉ. ఆయువు నూఱువత్సరము
లందు సగంబు సుషుప్తిచేఁ జెడుఁగా
బాయును బాలకస్థవిర
భావములన్ మఱి సాము యౌవన
శ్రీయుతుఁడై వధూమణుల
క్రీడలజాడలఁ జొక్కు నింకఁ దా
నేయెడ నాచరించు నరు
డిద్ధమహామతి ధర్మకర్మముల్. 37

తే. ధర ననాచారరతుఁడైన నరునియాయు
వణఁగు ఛిద్రఘటాంబువు ననుకరించి
యొగి సదాచారి యపమృత్యువును జయించి
మను శతాబ్దము లమరసమానుఁ డతఁడు. 38

తే. అందఱకు జీవితంబుపై నాస బలియు
నయిన నయశోధురంధరుం డైన నరుని
తనువు వ్యర్థంబు వాఁ డెంతదడవు మనిన
నేమి ధనవంతుఁ డైనను నేమియుఱవు. 39

వ. కావున నాకుం బ్రాపించినదుర్యశంబుఁ బాపికొనుటకు
మఱిఁ దేనరిగెద నంధకారబంధురంబును సురాసురాగ
మ్యంబును నైన యిబ్బిలంబు మీకుం జొర నశక్యంబు
నారాకఁ బ్రతీక్షించి యుండుం డని వారల నందఱ
నచ్చట నిల్పి యబ్బిలంబుఁ జొచ్చి చని జాంబవంతుని
ప్రోలు గని యంత. 40

క. సింగము ప్రసేనుఁ దునిమెన్
సింగంబుం జాంబవంతుచే హత మయ్యెన్
రంగయినపట్టి ! వగవకు
మంగళకర మీశమంతమణి నీయదిరా. 41

చ. అని శిశురోదనప్రశమ
నార్థము పాడిన దాదిపాటఁ దా
విని మది సంతసం బొదవ
వెన్నుఁడు శంఖము మ్రోయఁజేసెఁ ద
ద్ఘనతరనిస్వనంబు లయ
కాలఘనాఘనగర్జచండమై
మొనయఁగ జాంబవంతుఁడు స
మున్నతసంశయసంకులాత్ముఁడై. 42

ఉ. ఈనినదంబు నన్ను దయ
నేలినశ్రీరఘురామశంఖన

ధ్వానముకై వడిన్ శ్రవణ
దారణకారణలీలఁ బొల్చు ము
న్నానినదంబు తా విని ని
జాత్మఁ గలంగి తొలంగి పాఱె దు
ర్మాని దశాననుం డమర
మానవిమర్దనకర్దనుం డనిన్. 43

ఉ. ఆరఘురామదేవుఁడు స
మాగతుఁడయ్యెనో యంచు నేఁగి యా
శూరుఁడు రుక్మిణీవిభునిఁ
జూచి యమానుషశౌర్యుఁ డీతఁ డా
క్షీరసరిద్వరాలయుఁడొ
శ్రీబదరీతరుషండమండితా
గారవిహారియో యొరుఁడు
గాఁ డని విస్మితుఁ డయ్యె నంతయున్. 44

మ. అతనిం గృష్ణుఁడు గాంచి వీఁడు విధిజృం
భారంభవేళాసము
చ్ఛ్రితలీలాజనితుం డఖండితబల
శ్రీశోభితుండై రయో
ద్ధతి హేమాద్రిఁ బ్రదక్షిణించి విఱిచెం
దచ్ఛృంగరాజంబు జా

నుతలాఘాతములన్ మెలంగు ధర
నెందున్ భగ్నజానుప్రిథక్. 45

చ. తతబలగర్వితుం డితని
దర్పము శిక్ష యొనర్ప నేన కా
కితరులచేతఁ గా దనుచు
ఋక్షబలాధిపుఁ డాఁకి యుద్ధమ
ప్రతిహతశౌర్యదీప్తుఁ డయి
పద్మదళాక్షుఁ డొనర్చె నంతఁ దా
నతఁడును మల్లయుద్ధగతి
నాహరితోడఁ బెనఁగెఁ గ్రొవ్వునన్. 46

వ. ఇట్లన్యోన్యవిజిగీష నేకవింశతివాసరంబులు ఘోర
యుద్ధం బొనర్చి రంత గోపాలముష్టిఘాతప్రతాడితుండై
నొచ్చి భల్లూకనాయకుం డతివిస్మితుండై యితఁడు
సాక్షాద్విష్ణుండు గాని ప్రకృతిమనుజుండు గాఁ డని నిశ్చ
యించి నీ వెవ్వండ వెద్ది కారణంబున వచ్చి తని యడి
గినఁ గృష్ణుండు గణేశచతుర్థీచంద్రదర్శనసంభవదుర్యశః
పంకసంక్షాళనార్థం బరుగుదెంచితి నని నిజవృత్తాంతం
బంతయు వివరించిన నజ్జాంబవంతుండును సంతుష్టమాన
సుండై జాంబవతి యనుకన్యకామణియు శమంతకమ
ణియు నొసంగి యనుప మరలి ద్వారక కేతెంచి. 47

క. సుత్రామవంద్యుఁ డాహరి
సత్రాజిత్తునకు నొసఁగె నమ్మణి కరుణన్
మిత్రామాత్యస్థవిర
శ్రోత్రియబుధబంధునృపతిసూనులయెదుటన్. 48

వ. అప్పుడు సత్రాజిత్తుండును దనమనంబున. 49

ఉ. లోభము క్లేశకారణము
లోభముచేతనె ప్రాణహాని యా
లోభికి దుర్యశం బొదవు
లోభ మనర్థకరంబు లోభి దాఁ
బ్రాభవహీనలీల గురు
బంధుబుధాళిఁ దిరస్కరించుఁబో
లోభసమన్వితుండు భువి
లోఁ గడు నిందితుఁ డౌఁ దలంపఁగన్. 50

క. వైభవము గలిగెనేనియు
లోభికి సౌఖ్యంబు సున్న లోభ మవిద్యా
లాభప్రద మగుఁ గావున
లోభము విడువఁదగు ధరణిలో మనుజవరుల్. 51

వ. అని మున్ను గృష్ణుండు మణి యడిగిన నొసంగ కుండిన తనలోభంబును నిందించి వెండియు సద్దేవునికారుణ్యంబు వడయుటకు నుపాయంబు విచారించి. 52

క. దానములలోనఁ గన్యా
దానంబును మేదినీప్రదానము విద్యా
దానము నుత్తమములు దురె
తానీకము నడఁచు నెపుడు నతిఫలదములై. 53

వ. అందు. 54

తే. ఇవల నూఱుతరంబులు నవల నూఱు
తరములును నక్షీణమ పుణ్యతరులఁ జేయు
కన్యకాదాత దత్పుణ్యగణన సేయ
వశమె భూరజ మెన్నంగ వచ్చుఁగాక. 55

తే. మాతృపితృదారకులములమనుజవితతి
కక్షయస్వర్గ మొసఁగుఁ గన్యాప్రదాత
యెన్నిగింజలు తిలరాశి కన్నివత్స
రములు తానును నాకలోకమున నుండు. 56

క. ఇనమండలపర్యంతము
నెనసినయవరాశి గింజ లెన్ని యగుం దా
నును నన్నివత్సరము లు
బ్బునఁ గన్యాదాత త్రిదివమున వసియించున్. 57

వ. కావున.

సీ. ఎవ్వనియూరుపు లెల్ల వేదంబులు
వివిధాగమాదిసద్విద్య లెల్ల

నేమహాత్మునిదివ్యనామాంకపఠనంబు
పాపనిర్వాపణప్రాపకంబు
శ్రీకరం బెవ్వానిచిరతరకీర్తి యె
వ్వాఁడు సురమునిబృందవందితుండు
చుళుకాంబుతులసికాదళమాత్రి మొసఁగిన
నెవ్వండు సాయుజ్య మిచ్చుఁ దవిలి

యట్టిపురుషోత్తమునకు విశ్వాధిపతికిఁ
గన్య నిచ్చి కృతార్థతాగరిమఁ గాంతు
ననుచుఁ దనపుత్రి సత్యభామాఖ్య నాశ
మంతమణితోడ నొసఁగె శ్రీకాంతునకును. 59

వ. శ్రీకృష్ణుండును సత్యభామాజాంబవతుల మహావైభ
వంబున వివాహం బయ్యె నంత. 60

సీ. దివ్యసంయమిచిత్తభవ్యకంజాతప్ర
భాకరుం డాశ్రితశ్రీకరుండు
దారుకావనమానిదారికామానస
చోరకుం డంహోవిదారకుండు
జగదుద్భవస్థితిసంహారణోదార
కుర్దనుం డంగజమర్దనుండు
జాటజూటకుడుంగసత్సుమాయితనిశా
నాయకుం డపవర్గదాయకుండు

శంకరుఁడు భక్తలోకవశంకరుండు
వారణామరరిపుదర్పవారణుండు
హరుఁడు శ్రీశైలజామనోహరుఁడు ప్రేమ
నాముకుందునిఁ జూడంగ నరుగుదెంచె. 61

వ. అప్పుడు వివాహవైభవదిదృక్షాసమాగతు లైన బ్రహ్మా
దులును పురందరాదిబృందారకబృందంబును నయ్యిందు
ధరునకు వందనంబు లాచరించిరి నందనందనుండును
షోడశోపచారంబుల నద్దేవునిం బూజించె నంత నమ్మహా
దేవుం డందఱిం గనుంగొని. 62

సీ. తగ నభోమణి శమంతకమణి సత్రాజి
దవనిపాలున కిచ్చు టాది గాఁగఁ
బద్మాక్షుఁ డీసత్యభామఁ బెండిలియగు
టిది తుదిగా నిమ్మహీయచరిత
మెవ్వఁ డేనియును గణేశచతుర్థి మృ
గాంకునిఁ గాంచినయట్టివేళఁ
దతభక్తి నోడువఁ దత్సంబంధదుర్యశః
కలుషంబు వానికిఁ గాక తొలఁగు
ననుచు నానతి యిచ్చిన నమరవరులు
యక్షగంధర్వులును సనకాదిమునులు
నందనందనుఁడును సదానందగరిమఁ
జెంది నుతియించి రప్పు డాశ్రీగిరీశు. 63

వ. అంత నయ్యాశ్వరుం దోట్టి వేల్పు లందఱును యథేచ్ఛం
జని రని చెప్పి సూతుం డిట్లనియె. 64

ఉ. ఈకథ విన్న మానవుల
కీహితము ల్సమకూరుఁ బాపని
ర్మోకవిముక్తి యౌఁ జెలఁగి
ముక్తికరస్థితవర్తి యౌ మఘా
నీకఫలంబు గల్గు కమ
నీయచిరాయురుపేతులై సుఖ
శ్రీకలితాత్మవర్తన న
శేషశుభోన్నతిఁ గాంతు రుర్వరన్. 65

వ. అని చెప్పి వెండియు నిట్లనియె నట్లు హరి మఱియు
నేవురురాజకన్యకల వివాహంబై ద్వారకానగరంబున
నుండునంత నరకాసురుచేత బాధితులై సురమునిగణం
బులు శరణు నొందినఁ దద్వధార్థం బరుగ నిశ్చయించి
వైనతేయునిం దలంప నక్షణంబ. 66

మ. శరదిందుతుషారపారదసుధా
స్వచ్ఛాననాబ్జుండు గ
ర్వ్బురధాత్రీధరతుంగసంహననుఁ డు
త్ఫుల్లాబ్జనేత్రుండు భా
స్కరతేజఃప్రథితుండు తుండనఖశ
స్త్రప్రోజ్జ్వలుం డాశుగ

స్ఫురదుద్యద్గతి నేఁగుదెంచె వినతా
సూనుం డనూనోద్ధతిన్. 67

చ. హరి నరకాసురుం గెలువ
నాయితమై తగ సత్యభామతో
గరుడని నెక్కి కౌస్తుభవి
కస్వరభాస్వరదీధితు ల్విభా
కరకరదీప్తులన్ మలపఁ
గాఁ జని తత్పురపాలకున్ మురా
సురుని వధించె నాబలని
షూదనముఖ్యులు సంతసింపఁగన్. 68

మ. సరసీజేక్షణుఁ డంత భీషణగతిన్
శంఖంబు పూరింపఁ ద
ద్వరకల్పాంతఘనాఘనస్తనితదు
ర్వారారవస్ఫూర్తిచే
ధరణీసూనుఁడు క్రోధదీప్తుఁ డగుచుం
దామోదరుం దాఁకి సం
గరసంక్రీడ యొనర్చె దారుణగదా
ఖడ్గాస్త్రశస్త్రోద్ధతిన్. 69

మత్త. రామరావణులట్ల నిర్జర
రాజవృత్రులయట్ల సం

గ్రామకేళి యొనర్చి రయ్యెదు
రాజదైత్యులు గొంతసే
పామెయిం దగ సత్యభామ ము
రాంతకాజ్ఞ నొసఙ్చె నా
భూమిపుత్త్రునితోడ యుద్ధ మ
పూర్వవిక్రమమై ఖరిన్. 70

ఉ. అవనితాలలామము ర
యంబున నంబుధరంబు వర్షధా
రావళి యద్రిపైఁ గురియు
నట్లు కదంబకదంబకంబు ల
ద్దేవవిరోధిపైఁ గురియ
దీకొని వాఁడును ఘోరబాణముల్
దేవిపయిన్ వెసం బఱపె
దేవత లచ్చెరు వొంది కన్గొనన్. 71

శా. ఆరామామణి వానిఁద్రుంచుట తృణ
ప్రాయంబుగా నెంచి ప
ద్మారాధిపునాజ్ఞ లేమి నియతిం
దత్కార్యముల్ మానె భ
ద్రారూఢస్థితి నట్లకాదె ధరఁ బ
త్యాజ్ఞాసముల్లంఘన

ప్రారంభంబు పతివ్రతామణులకుఁ
బాపవహాంబె కదా. 72

సీ. పతియాజ్ఞ దాఁటినసతులపుణ్యం బగ్నిఁ
గార్పాసగిరి యట్ల కాఁగిపోవుఁ
బ్రాణేశు వంచించునది యన్నపానవి
హీనత విధవయై యెపుడుఁ గుందుఁ
బతియె దైవము కులసతులకుఁ దత్సేవ
యిహపరసౌఖ్యంబు లిడుచునుండు
జగతిఁ బాతివ్రత్యసమధికతప మర్థిఁ
దపములలోన నుత్తమతపంబు
భర్తృసేవాదిహీనయై పరగునట్టి
తెఱవఁ బ్రోవంగ నోపఁ డేదేవుఁ డైన
పతియె దైవంబు గురుఁడును బతియె తీర్థ
మతివలకు నొండుధర్మంబు లవనిఁ గలవె. 73

చ. హరియు శరాసనంబుఁ గొని
యానరకాసురుమీఁద మార్గణో
త్కరము నిగుడ్చె వాఁడు నది
గన్గొని వ్యాళగళస్థమైన ద
ర్దురము బుభుక్షఁ దీర్చుకొన
రోయుగతిన్ విజయంబు గోరి ము

ద్గరశరభిండివాలములఁ

గప్పి హరిం గడు మూఢబుద్ధులై. 74

తే. వ్యాళనకులంబు లాఖుబిడాలములును

నాగపంచాస్యములు భేకనాగములును

పోలెఁ బొల్చిరి దానవపుంగవుండు

నబ్జనాభుండుఁ బోరాడునవసరమున. 75

క. శరసంధానము మోక్షము

కరవరలాఘవము యుద్ధకౌశలము నవి

స్మరణంబును నుద్ధతియును

స్థిరతయు ధీరతయు నమరె శ్రీవిభునందున్. 76

మ. కరకంజాంచితశార్ఙ్గకార్ముకము చ

క్రిపరిక్రియం బొల్ప నా

హరి దిగ్భాగగనాంతరాళము శర

వ్యాప్తంబు గావించెఁ ద

చ్ఛరసంధానవిమోక్షణాంతరము లెం

చన్ లేక భూపుత్రుఁ డ

చ్చెరువొందెం బెగడొందె దుర్భరబల

శ్రీముక్తుఁ డయ్యెన్ మదిన్. 77

చ. అరుదుగ మేరుమందరహి

మాచలము ల్పెకలించుశక్తిచే

నిరతముఁ గ్రొవ్విసట్టి ధర
ణీసుతుఁ డంబుధివేలవోలె శ్రీ
ధరుని నతిక్రమించుటకుఁ
దానొకయింతయుఁ జాలఁ డయ్యె నా
హరియును జక్రముం దలఁచె
నయ్యసురాధముఁ ద్రుంపఁ బెంపునన్. 78

ఉ. నీరజబంధుకోటికమ
నీయమహోమహాసీయముగ సహ
స్రారసమన్వితంబుఁ బ్రళ
యానిలతుల్యమహారయోర్జిత
శ్రీరమణీయమున్ దనుజ
శిక్షణదక్షము భక్తలోకమం
దారము నై ప్రసంగిన సు
దర్శనచక్రము వచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 79

తే. హరి తపం బొనరించిన హరుఁడు మెచ్చి
యాసుదర్శన మొసఁగె నత్యంతకరుణ
నదియు హరిచే నియుక్తమై యసురసమితిఁ
ద్రుంచి తత్కరమున కరుదెంచు మరల. 80

క. చక్రము దారితదానవ
చక్రము శతపత్రనయనసప్తాశ్వసుహృ

చ్చక్రము పాలితధరణీ
చక్రము వేగ చనుదెంచె సాధిష్ఠగతిన్. 81

తే. కృష్ణుఁ డాచక్రి మప్పుడు కేలఁ బట్టి
త్రిప్పుచుఁ ద్రిలోచనునిమాడ్కిఁ దేజరిల్లెఁ
బ్రళయవేళార్కతేజు నాప్రభునిఁ జూచి
జగము లన్నియు భీతిల్లి సంచలించె. 82

ఉ. ఆదనుజుండు యజ్ఞకిటి
యంగనిదాఘపయఃకణాప్తిచే
మేదినిఁ బుట్టెఁ గావున స
మిద్ధబలోద్ధతు వాని సత్యభా
మాదయితుండు పుత్త్రుఁ డని
మన్నక తుంపఁదలంచె నట్లయౌఁ
గాదె తనూజునైనఁ గృపఁ
గాతురె క్రూరుని ధర్మవర్తనుల్. 83

వ. అప్పుడు నరకాసురుండు శ్రమంబునం గుందక మనఃఖే
దంబుఁ జెందక క్షుత్తృష్ణాలస్యాదిరహితుండై యుద్ధం
బొనరింప నతనిధైర్యస్థైర్యబలమహాత్త్వంబులకు మెచ్చి
కృష్ణుం డతనితో నీకిష్టంబైన వరం బడుగు మిచ్చెద
ననిన నతం డిట్లనియె.

సీ. అపవర్గ మడుగ నే నచ్యుత యది దైన్య
యాఞ్చాదిగుణముల నబ్బఁగలదె

ధరణి నిష్టాపూర్తధర్మము ల్సేయించి
ఫల మిచ్చి దేహుల భ్రమలఁ బెట్టి
యమ్ముక్తిఁ గాక్షింప నంతరాయము నీవ
చేయుదు వీక వేఱ చెప్ప నేల
షండునిఁ గాంచినసతులకుబలె బ్రహ్మ
సంవిదుపయి సురసమితి రోయు

నైన నీచేత హతులైన యట్టివార
లందఱు భవత్పదంబున నధివసింతు
రట్లు గావున ముక్తి నే నభిలషింప
నీదుక్రోధంబె వరమయి నివ్వటిల్లు. 85

సీ. అయినను నొక్కటి యడిగెద నీవు న
న్నేవాసరమున జయించి వెలయు
దావాసరమునఁ దైలాభ్యంగ మొనరించు
నరులకు నెల్లను నరకబాధ
లేకుండ వర మిమ్ము లోకేశ యని పల్కి
నిబిడసాయకవృష్టి నిగుడఁ జేయ
హరియును గుపితాత్ముఁడై చక్రిసహాతి న
న్నరకాసురారాతిశిరముఁ దునిమె

నంత నచ్చర లెల్ల నాట్యంబు సల్పి
రమరగణములు కుసుమవర్షములు గురిసి

రఖిలదిశలుఁ బ్రసన్నత నతిశయిల్లె
రావణవధనావసరమునఁబోలె. 86

వ. అప్పుడు హరివల్లభ యైన భూదేవి సాకారయై చతుర్భు
జయును శాలీక్షుప్రముఖసస్యాధిదేవతాసమన్వితయు నై
యిందీవరశుకంబులు కరంబులం దనర మత్తమాతంగగ
మనంబునం జనుదెంచిన మన్నించి కృష్ణుండు తత్పుత్రుం
డగు భగదత్తునిం బ్రాగ్జ్యోతిషపురంబున కభిషిక్తుం
జేసె నంత. 87

తే. ఆశ్వయుజకృష్ణపక్షమహాత్రియోద
శీవిధూదయవేళ నశేషజనులు
చెలఁగి యభ్యంజనక్రియ సేయవలయుఁ
దైలమున నారకవ్యథ దానఁ దొలఁగు. 88

ఆ. ఆదినంబునందు నభ్యంజనము లేని
మూర్ఖజనుఁడు నరకమున వసించుఁ
దైల మబ్బకున్నఁ దద్దర్శనముచేసి
హరి భజించె నేని యఘము లడఁగు. 89

వ. అని లోకోపకారార్థంబుగా మున్ను నరకుండు గోరిన
తెఱంగున వరం బొసంగి భూదేవిం బ్రీతాత్మం జేసె
నంత నబ్ధాదేవత నరకాసురానీతషోడశసహస్రరాజక
న్యకల ద్వారకాపురంబునకుం గొనిచని పాణిగ్రహణం

బాచరింపు మని తెల్పిన భగవంతుం డట్ల సమ్మతించి
యానరకాసురునిపురంబుఁ బ్రవేశించె నంత. 90

ఉత్సా. మారకోటిసుందరుం బ్రమత్తనాగయానుఁ బం
కేరుహాక్షు విపులవక్షుఁ గృష్ణుఁ గాంచనాంబరున్
నీరదాసితాంగుఁ జూచి నృపకుమారికామణుల్
భూరితేజు నమ్మహాత్ముఁ బొందఁగోరి రాత్మలన్. 91

వ. ఇట్లు మోహించిన పదియాఱువేవురు రాజకన్యలం గొని
కృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున కేతెంచి యంత. 92

సీ. యువతుల నందఱ నొక్కలగ్నంబున
నుద్వాహ మగుటకు నుత్సహింప
నావధూమణులకు హాటకాగారముల్
వేవేలు రచియించె విశ్వకర్మ
నాకమహీజ చింతామణి సురగవి
ప్రముఖవస్తువులతో బలవిభేది
యరుదెంచె బహుసహస్రాంబుజాక్షీమణి
యుగపద్వివాహమహోత్సవాప్తి
నలరునటె కృష్ణుఁ డని విస్మితాత్ము లగుచుఁ
దరలివచ్చిరి స్వర్గపాతాళమర్త్య
వాసు లందఱుఁ దద్వైభవంబు గనఁగ
నఖిలలోకంబులకు ముదం బావహిల్లె. 93

ఆ. హరియు నపుడు గర్గు నాచార్యకృత్యంబు
నడుపు మనిన నతఁడు నాదుశక్తి
కొలఁదిఁ జల్పువాఁడ గోవింద యనిన న
య్యంబుజాయతాక్షుఁ డల్ల నగుచు. 94

ఉ. ఒక్కొకవేదియందుఁ దగ
నొక్కొకగర్గమునిన్ సృజించి తాఁ
గ్రక్కున నట్ల వ్యాసముని
గౌతమనారదముఖ్యమౌనులన్
బెక్కువగా సృజించి యటఁ
బెంపునఁ దానును బెక్కురూపులై
యక్కజమైనలీల నుప
యామవితర్దిక లెక్కె నొక్కటన్. 95

వ. అత్తెఱంగున విశ్వరూపధరుండై యద్దేవుండు షోడశసహ
స్రరాజకన్యకల నేకలగ్నంబునఁ బాణిగ్రహణం బాచ
రించిన నమ్మహిమంబుఁ గాంచి యఖిలదేవమునిగణం
బులు నితాంతవిస్మయాక్రాంతస్వాంతులై కొనియాడు
చుండె నాసమయంబున నారదుండు తద్విభవంబు విలో
కించి కృష్ణుం డొక్కరుండు నిందఱు సుందరుల నొక్క
ముహూర్తంబున నేచందంబునఁ బరిణయం బగునో
యని తత్పరీక్షాసక్తిం ద్రిమ్మరుచు వీణాపాణులును గాన
విద్యాప్రవీణులు నతులతేజోధురీణులు నగు ననేకస హ

సరినారదులం గాంచి విస్మితుండును లజ్జాకలితుండును
ఖిన్నమానసుండును నై పదంపడి. 96

క. తనవీణియ యొకచో ము
న్ననిచినవాఁ డగుట దాని నొగిఁ దెచ్చుటకున్
జని కానఁడయ్యెఁ బ్రీతిగృహ
మున నొక్కతెఱంగు రంగు పూనుకతమునన్. 97

ఉ. నారదుఁ డిట్లు శేషభవ
నంబులు గ్రుమ్మరి పెక్కుకృష్ణులన్
నారదులం గనుంగొని మ
నంబున నచ్చెరువంది కుంది ప
ల్మాఱును వీణె యారయుచు
మాటికిఁ జింతఁ గలంగి కుఱింగి దు
ర్వారతరభ్రమార్తుఁ డయి
వచ్చినచోటికె వచ్చుఁ గ్రమ్మఱన్. 98

క. ఏ నారదుండఁ గానో
పూనిననావీణె యొందు వోయెనో మద్వి
జ్ఞానం బేమయ్యెనో యని
యానారదమౌని లజ్జ నతిఖిన్నుండై. 99

ఉ. వారిజనాభమందిర ము
వఱ్ఱిగతిం జొరఁబోయి యొక్కచో

వారక ద్వారపాలకని
వారితుఁడై యట నిల్చి నే నహో
నారదమౌని నన్ను, నగి
నారదు లిందు సహస్రసంఖ్య; లో
చోరుఁడ నారదుం డయినఁ
జూపు విపంచి యటంచు వారనన్. 100

చ. మును దనుఁ గాంచి పూజలు స
మున్నతభక్తిని జాలఁ జేయు న
మ్మనుజులు నీచుఁ గన్గొనిన
మాడ్కిఁ దిరస్కరణం బొనర్చుచున్
వినుతియుఁ జేయ కేఁగఁ గని
విన్నఁదనంబున నబ్జగర్భనం
దనుఁడు చరించుచుండె భవ
నంబుల వెంబడి వీణె యారయన్. 101

ఉ. గానరసైకలోలుఁ డయి
కంజదళాక్షుఁడు పిల్వఁబంచె బ్ర
జ్ఞానిధి! నీదువీణియ వె
సం గొనిరమ్మని యొక్కరుండు స
న్మానన మొనర్చి తన్బిలువ
నారదుఁ డాత్మవిపంచి ఘేమి లా

జ్ఞానిరతిం దిరస్కరిణీ
చాటున నీఁగెను వాఁడు నవ్వఁగన్. 102

తే. అత్తెఱంగున విష్ణుమాయార్ణవమున
మునిఁగి త్రిమ్మరుచుండె నమ్మునివరేణ్యుఁ
డిట్లు సుజ్ఞానవంతులు నెఱుఁగ రనిన
నెట్లు జడమతు లమ్మాయ * నెఱుఁగఁగలరు. 103

వ. అని చెప్పి సూతుం డిట్లనియె. 104

ఉ. ఆతఁడు మున్ను కృష్ణుని మ
హామహిమంబుఁ బరీక్షఁజేసి తా
నీతెఱఁగియ్యెఁ గావున న
హీనగుణాఢ్యుని నెవ్వఁడేని దు
ర్నీతిఁ బరీక్షసేయు నత
నిం బెడబాయు సమస్తలోకవి
ఖ్యాతియు భూరితేజము న
ఖర్వమనీషయు శ్రీయు నాయువున్. 105

చ. అతిథుల వేదవిత్తముల
నర్థిజనంబుల నార్యవర్యులం
గృతకమతిం బరీక్ష యొన
రించుటకంటెఁ దృణాదిభక్షణ

* నెఱుఁగువారు.— పా. అం.

స్థితిఁ బొలుపొందు నీచపశు
జీవనముల్ గడు మేలు వెండి సం
తతవిషభక్షణవ్యథయుఁ
దాఁ గడు మే లగు నెల్లభంగులన్. 106

వ. అవధరింపుఁ డది యట్లుండె నట్లు గుఱియమ్మరునారదుం జూచి కరుణాకరుండును భక్తవత్సలుండును నగు భగవంతుండు వృద్ధబ్రాహ్మణరూపంబునం జనుదెంచి వీణాయ యున్నచో ప్పెటెంగించి మాయాయవనికాపసరణం బొనరించిన నతండును బ్రికృతిస్థుండై యనేకవిధంబులఁ బ్రిస్తుతించె నంతఁ బరిణయవీక్షాగతచతుర్దశలోకనివా సులకు వివిధమణిభూషణాదు లొసంగి సత్కరించి యనిచి గోవిందుం డాసుందరుల నందఱం గూడి క్రీడింపం దొడంగె వెండియు. 107

క. నాయింట నుండుఁ గృష్ణుఁడు
నీయింటం గలఁడె తెల్పు నెలఁత యనఁగఁ దా
నాయింతికిఁ జూపున్ సతి
శ్రీయుత సుఖపృచ్ఛసేయు శ్రీవల్లభునిన్. 108

చ. ఒకసతితో రమించు మఱి
యొక్కసతిం గడగూడి పల్కు నొం
డొకతరుణీమణిం గలసి
ద్యూత మొనర్చు విలాసలీల వే

ఓకసతి గేహసీమఁ దన
యుం గృప లాలన మాచరించు నొం
డొకసతికిం గృహోపకర
ణోత్కరముల్ ఘటియించు నర్మిలిన్. 109

సీ. ఒకయింటఁ బుత్త్రిని నుపలాలన మొనర్చు
నొకయింట భోజనయుక్తి నొనరు
నొకయింట సుతవివాహోద్యుక్తిఁ దిరిమ్మరు
నొకయింట మధుమధురోక్తిఁ దనరు
నొకయింట గానరసోత్సాహరసికుఁ డౌ
నొకయింట సుఖనిద్ర యొనరఁజేయు
నొకయింట సద్ధ్యాత ముబుసుపోకకు నాఁడు
నొకయింట సద్గోష్ఠి *నోలి మెలఁగు
షోడశసహస్రయువతులతోడ నిల్లు
క్రీడలాడుచు నుండె నాకేశవుండు
తన్మహాతత్త్వ మెఱుఁగంగఁ దరమె కమల
జాదిసురవరులకు సనకాదులకును. 110

క. ఈపావనకథఁ జదివిన
నోపికతో వినిన శుభసమున్నతి వెలయున్
బాపసముచ్చయ మడఁగున్
శ్రీపతికారుణ్య మెలయు క్షితి మనుజులకున్. 111

---

*నోగి మెలంగు—పాఠాం.

సీ. అంత బాణాసురు నని గెల్చి తత్పుత్త్రి
యగుసుషాకన్యక నర్హసరణి
నాత్మపౌత్త్రుండైన యనిరుద్ధునకుఁ బెండ్లి
గావించి యట ద్వారకాపురమున
నక్రూరవసుదేవహలధరోద్ధవముఖ్య
హితవృద్ధజనపురోహితసమేతుఁ
డై సుధర్మాఖ్య సభాంతరాళంబునఁ
జెలఁగి సింహాసనాసీనుఁ డగుచుఁ

గొలువు గూర్చుండి కవిబుధగోష్ఠి నలరు
నాయదూత్తముఁ బుండరీకాక్షుఁ జూడ
సమరనాయకుపనుపున నరుగుదెంచె
నారదుఁడు గానవిద్యావిశారదుండు. 112

క. ఆనారదునకు వైద
ర్భీనాథుఁడు పూజ యాచరించినఁ బ్రీతుం
డై నుతియించి పదంపడి
యానిర్జరమౌని యిట్టు లనియె మృదూక్తిన్. 113

తే. దేవ శిశుపాలునాజ్ఞచే ద్విజులు మఘము
లాచరింపక దుర్మార్గు లైనకతన
క్షుత్పిపాసార్తిఁ గలఁగిరి సురగణములు
తత్పురోడాశభుక్తిచేఁ దనరలేమి. 114

తే. దేవ పంచమహాయజ్ఞతృప్తి లేమి
నఖిలమునిపితృసుర లనాహారకలన
నలఁగిరి ద్విజాళి స్నానసంధ్యావిహీను
లగుచు శ్రుత్యుక్తవిధదూరు లగుటఁ జేసి. 115

క. భూదేవకర్మముల బ్ర
హ్మాదిసురలు తృప్తి నొంది యతులితజవస
త్త్వాదిసమన్వితులై రో
గాదు లడఁగి దీప్తదేహు లగుదురు కడిమిన్. 116

ఉ. బాలిశబుద్ధి యైన శిశు
పాలుఁడు వేదవిరుద్ధకర్మలన్
లాలన మాచరించి మద
లంపటవృత్తి మెలంగు దాన దే
వాలయదేవతాప్రతిమ
లర్చ యొనర్చుజనంబు లేమి బ్రా
ల్మాలి మహిం బడెన్ ద్విజు ల
మాన్యత నొందెఁ గర్మహీనులై. 117

వ. కావున నప్పాపాత్ముని సంహరించి లోకంబులు రక్షింపుమని పురందరసందేశం బెఱింగించి యద్దివ్యముని వెండియు నాకలోకంబునకుం జనియె నంత నమరసభామధ్యంబున నున్న పాండురా జతని కిట్లనియె. 118

తే. ఓమహాత్మ యుధిష్ఠిరభీమవిజయ
నకులసహదేవనాములు నాదుసుతులు
మున్ను శతశృంగపర్వతమున వసించి
రిపుడు వా రెచ్చటికిఁ జని రెఱుఁగఁజెపుమ. 119

వ. దేహాంతరప్రాప్తుండ నయ్యుఁ బుత్త్రమోహంబుఁ దొ
లంగఁజాలకున్నవాఁడఁ గావునం దద్వృత్తాంతంబుఁ
దెల్పు మనుటయు నారదుం డిట్లనియె. 120

సీ. సీతనూజాతు లజాతారిముఖ్యు ల
నూనసంయమినీయమాను లగుచు
జననీసమేతులై శతశృంగగిరినుండి
కరిపురి కేతెంచి కరము వేడ్క
సురసరిత్తనయవిదురలాలనంబుచేఁ
గురుకుమారులతోడఁ గూడి క్రీడ
లాడుచు నుండి రయ్యవసరంబున వార
లందఱిలోపల ననిలసుతుఁడు
బలయుతుం డౌటఁ గాంచి నొంపఁగఁ దలంచి
వ్యాళములచేతఁ గఱపించి క్ష్వేళ మిడియుఁ
గృష్ణరక్షితుఁ డగువాని గెలువలేక
యాత్మలోఁ గుందె ధార్తరాష్ట్రాగ్రజుండు. 121

వ. ధృతరాష్ట్రుండును బుత్త్రమోహంబున దుర్యోధనుఁడు
సేయుకృత్యంబులు నివారింపఁడయ్యె నంతఁ గృపాచార్యు

నొద్ద రాజకుమారు లందఱు విలువిద్యఁ గఱచుచునుండి
రయ్యెడ. 122

ఉ. పాండవకౌరవౌఘములు
పట్టణబాహ్యవనాంతరంబునం
గందుకకేలి సల్పునెడఁ
గాంచనరత్ననిబద్ధమైన యా
గంధుక మొక్కనూతఁ బడఁ
గాంచి తదుద్ధరణం బొనర్చె ద్రో
ణుం డను విప్రముఖ్యుఁడు ధ
నుష్కలితోరుపృషత్కపంక్తులన్. 123

ఆ. వేదశాస్త్రముఖ్యవిద్యాన్వితుని ధను
ర్వేదవిదుని ద్రోణు నాదరించి
భీష్ముఁ డాత్మపౌత్త్రిబృందంబునకు నెల్ల
కార్ముకాదివిద్యఁ గఱపఁ బనిచె. 124

చ. అతఁడును రాజసూనులకు
నందఱకున్ వివిధాస్త్రశస్త్రసం
తతు లుపదేశ మిచ్చి ప్రథ
నప్రతిబాధ్యులఁ జేసి యంత ను
ద్ధతబల*వంతుఁ డైనద్రుప
దక్షితిపాలకుఁ బట్టి తేర నం

* మత్తు — పాఠాం.

చిత్రగతిఁ బంచె వీరభట
సింధురసైంధవబంధుకోటితోఁ. 125

తే. తొల్లి తన నవమానించె ద్రుపదుఁ డనుచుఁ
బగ మనంబున నిడి వానిఁ బట్టి తేర
గురుఁడు పనిచినఁ బాండవకురుకుమారు
లందఱుఁ దదాజ్ఞఁ దలమోచి యరిగి రంత. 126

వ. ద్రుపదభూనాథురాజధానియైన కాంపిల్యనగరంబునకుం
జని యతనితోఁ బవరం బొనర్చి కర్ణసహితంబుగాఁ
బరాజితులై మరల నరుగుదెంచి రంత నర్జునుం డొక్క
రుండును ద్రుపదుం బట్టి తెచ్చుటకుం బ్రతిజ్ఞచేసి చని
వానితో మహాయుద్ధంబుచేసి యోడించి పెడకేలు గట్టి
గురునకు దక్షిణగా నిచ్చిన. 127

సీ. గురుఁడును ద్రుపదుఁ గన్గొని యుల్లసములాడి
విడిచిన నప్పు డప్పుడమిఱేఁడు
కడు లజ్జితుండయి కాననంబున కేఁగి
యచట దుష్కరతపం బాచరింప
హరుఁడు ప్రసన్నుఁడై యడుగుము వర మన్నఁ
గుంభసంభవుఁ గెల్చు కొమరు నొకని
నర్జునునకుఁ బత్ని యగుపుత్త్రి నొక్కతె
నడిగి తద్వరమున ననలకుండ

మున జనించు ధృష్టద్యుమ్నుఁ డనుతనూజుఁ
గృష్ణ యనుకన్యఁ గాంచి పరిహృష్టచిత్తుఁ
డయ్యె నయ్యింద్రతనయు బాహాపరాక్రి
మంబుఁ గొనియాడి రఖిలజనంబు లుర్వి. 128

చ. కరిపురవాసు లందఱును
కర్ణసుయోధనముఖ్యులం దిర
స్కరణ మొనర్చి యర్జుని
సాధితసద్గురుకార్యశౌర్యధీ
గరిమ నుతింపఁ జొచ్చిరి ని
కామముదన్వితచిత్తవృత్తులై
కెరలిన వీఁడు నన్నయిన
గెల్చు నటంచుఁ దలంచె ద్రోణుఁడున్.

క. సురసరిదాత్మజుఁ డపు డ
న్నరునిభుజాబలమునకు మనంబునఁ దగ న
చ్చెరు వంది నాదుశిష్యుఁ
నరిసూదనుఁ డితఁడె యనుచు నభినందించెన్. 130

ఉ. ఈవిధి నింద్రసూను నుతి
యింపఁగఁ గర్ణసుయోధనాదియో
ధావళి సిబ్బితి న్నొగిలి
యాతెఱఁగుల్ ధృతరాష్ట్రితోడ న

త్వావిలచిత్తులై తెలుప
నాతఁడు పుత్త్రిమతానువర్తియై
భావమునం దలంకి యట
పాండుతనూజులఁ జీఱి యిట్లనున్. 131

ఆ. భూరితేజులార వారణావతపుర
వరమునకును మీర లరుగుఁ డదియు
నఖలవైభవాఢ్య మై సస్యసంపూర్ణ
మగుచు ధర్మకృజ్జనాప్తి నలరు. 132

మత్త. వారణావతపట్టణంబు నివాసయోగ్యము మీకు నో
ధీరవిక్రములార మీర లతిత్వరం జని యందు నిం
పారఁ దద్వరరాజ్యపాలనమాచరింపుఁ డనంగ న
వ్వీరు లప్పురి కేఁగి రక్కురువీరవర్యునియానతిన్. 133

సీ. అపుడు సుయోధనుం డతికలుషాత్ముఁ డై
సౌబలకర్ణదుశ్శాసనాది
మంత్రిదుర్మంత్రినిమంత్రణ వారణా
వతపట్టణమ్మున జతుగృహములు
రచియింపఁ బనిచె నారాజన్యు లయ్యిండ్ల
నేమఱియున్న దహింపఁదలఁచి
యంత నప్పాండవు లాలక్కయిండ్లలో
నధివసింపఁగ విదురానుమతిని

ఖనకుఁ డొక్కఁడు ధర్మజుకడకు *వచ్చి
క్రోధకలితుఁ డైన దుర్యోధనుండు
సేయుదుర్మంత్ర మంత్రముఁ జెప్పి వారు
వెలువడఁగ నొక్కబిలము గావించె నచట. 134

వ. కృష్ణాంగారకచతుర్దశినాఁటి నడురేయిఁ దద్బిలద్వారం
బున జననీసహితులైన పాండవుల వెలువరించి ఖనకుం
డరిగెఁ దదనంతరంబ యాలాక్షాగారంబున వారలు
నిద్రించియున్నవార లని తలంచి. 135

చ. తొడరి సుయోధనప్రహిత
దూతజనంబులు తద్గృహంబు లు
బ్బడర దహించి రట్టితెఱఁ
గారసి పౌరులు సంభ్రమించి య
జ్జడమతు లైన సూతసుత
సౌబలకౌరవనాథముఖ్యులం
గడుకొని నిందసేయుచు ని
కామశుగార్తిఁ గలంగి రయ్యెడన్. 136

ఆ. అయుతదంతిసత్త్వుఁ డనిలతనూజుఁడు
నడువలేక నిదుర జడత నొందు
సోదరులను దల్లి నాదట మోచుక
యరిగెఁ జీకటనక యతిరయమున. 137

---

* నరిగి—పాఠాం.

చ. అనిలసుతుండు గండున మ
హావిపినంబున వీతభీతుఁడై
యనిలజవంబునన్ శ్రమము
నాఁకలి దప్పియుఁ జెంద కేఁగెఁ దాఁ
జనునెడ నూరువేగహతి
సాలలతావళి మ్రొగ్గి డిగ్గనం
బొనుఁగుపడం బిడాహతుల
పొందునఁ బ్రిస్తరపంక్తి నుగ్గుగన్. 138

తే. ఇట్లు యామద్వయంబున నిరువదేను
యోజనంబులు గడచి సూర్యోదయావ
సరమునం దొకవటతరుచ్ఛాయ డించె
నన్నదమ్ములఁ దల్లి నయ్యనిలజుండు. 139

ఉ. అంత హిడింబ నాఁగ నొక
యాసురకామిని యేఁగుదెంచి దు
ర్దాంతబలాఢ్యు భీము నవ
తామరసాయతచారులోచనుం
గంతుమనోహరాంగుఁ గని
కాంతవకుంతనిపీడితాంగియై
చింతఁ గలంగి యాయనకుఁ
జేతులు మోడ్చుచు నల్ల నిట్లనున్. 140

సీ. అనఘ యివ్వని హిడింబాసురుం డనునొక్క
యసుర గలండు నాయగ్రజుండు
భక్షణార్థము మిమ్ముఁ బట్టి తెచ్చుటకు న
న్ననిచిన నిచటికి నరుగుదెంచి
నవయౌవనాంగుఁ గందర్పప్రతీకాశ
లావణ్యాగణ్యవిలాసకలితు
నినుఁ గాంచి మోహించి నిలిచితి నాదుప్రా
ణంబులు నీయధీనములు చేసి

[illegible]వ్వన మనోజబాధలఁ గావు నన్ను
నిప్పు డాక్రూరదానవు నేపడంచి
కాననస్థలి నిష్కంటకప్రసిద్ధిఁ
దనరఁ జేయుము నీకు భద్రంబు లొదవు. 141

వ. అని పల్కునెడ. 142

ఉత్సా. అనుజ రాక మసలె ననుచు నసుర గినిసి దాని న
[illegible]నుజవరుల నొక్కపెట్ట మన్నిగొనఁగఁ జేర న
య్యనిలసుతుఁడు వానిఁ దాఁకి యతులముష్టిహతుల న
[illegible]నుజుతోడఁ బోరుసల్పె ధైర్యశౌర్యశాలియై. 143

వ. ఇట్లు కొండొకదడవు ఘోరయుద్ధంబుచేసి. 144

ఆ. అంత ముద్గరాభిహతి దధికుంభంబు
[illegible]ల నడఁచులీలఁ బవనపుత్త్రుఁ

డశనికల్పముష్టిహతి హిడింబాసురు
* మస్తకంబు వ్రచ్చి మడిచె నపుడు. 145

క. విజయం బీగతిఁ గైకొని
విజయాగ్రజుఁ డగ్రజునకు వినతుం డగుచున్
నిజజననియాజ్ఞచే నా
రజనిచరాంగన వరించి రతిఁ గరఁగించెన్. 146

వ. అప్పు డదియును. 147

మ. అచలప్రాంశువినీలవిగ్రహుని శ
స్త్రాస్త్రఘనిష్ణాతుఁ గా
మచరుం బంక్తిశిరోధసన్నిభు మహా
మాయున్ బలోదగ్రు రా
త్రిచరాగ్రేసరు వజ్రకర్కశతనున్
ధీరున్ గభీరున్ ఘటో
త్కచుఁ డన్ పుత్త్రునిఁ గాంచె భీమువలనన్
ద్రాఘిష్ఠబాహార్గళున్. 148

వ. అంత. 149

చ. జతుగృహము దహించి విల
సద్గతి దూతలు వోయి తెల్ప దు
ర్మతి యగు కౌరవప్రభుఁ డ
మాత్యులు దానును సంతసించెఁ బ్రి

---

* మస్తకం బగల్చి—పాఠాం.

స్తుతమతు లైన పాండునృప
సూనులసేమము విన్కిఁజేసి స
న్మతి విదురుండు సంతసిలి
మూఁడు మదిం దదుదంత మంతయున్. 150

సీ. అంత వేదవ్యాసుననుశాసనమునఁ బృ
థాత్మజు ల్విప్రవేషాఢ్యు లగుచు
రహి నేకచక్రపురముఁ జేరి యందొక
భూవిబుధాలయంబున వసించి
వేదము ల్చదువుచు విప్రగేహంబుల
భిక్షము ల్దెర నాపృథయు నందు
సగము భీమున కిడి సగము దా రేవురు
భుజియించుచుండ నప్పురజనములు
భసితసంఛన్నపావకప్రతిము లైన
వారిఁ గన్గొని ధారుణీభారహరణ
చతురమతు లైనదేవాంశసంభవు లని
తలఁచి పరమాన్నభిక్షలఁ దనిపి రెలమి. 151

ఆ. అట్లు భీమసేనుఁ డందఱు దెచ్చిన
సరసభుక్తరాశి సాము దినియు
నుండుఁ దృప్తినొంద కుపవసించినగతిఁ
దుందిలుండు గాన దొసఁగు నొంది. 152

సీ. అయ్యగ్రహారంబునందు బకాభిఖ్యుఁ
డసుర యజస్రంబు నవనిసురుల
దినము నిల్వరుస నొక్కనిఁ దిను నవ్వార్త
విని పాండవులు వానిఁ దునుముననువు
మది విచారించి యొక్కదినంబునందు ని
జావాసదుండైన యవనిసురున
కాబకారాధనం బావశ్యకంబైన
యగ్రజానుజ్ఞచే ననిలసుతుఁడు
విప్రపుత్త్రుని మరలించి వివిధభక్ష్య
భోజ్యములు మెక్కి యన్నసంపూర్ణమైన
శకట మారోహణముచేసి చనియె దనుజుఁ
గెడపి భూసురసమితి రక్షింపఁబూని. 153

వ. ఇట్లేలామరీచిరామరసంస్కృతవ్యంజనాన్వితంబును భక్ష్య
పూర్ణంబును నైన యన్నశకటం బెక్కి చని బకాసుర
స్థానంబు చేరి యయ్యన్నంబు భక్షించుచుండె నాసమ
యంబున. 154

తే. రక్కసుఁడు భీమసేనుఁ దెలుంగుఁ గాంచి
దండతాడితభోగిచందమునఁ గనలి
దండిహరివాయువులలో నొకండు గాని
యితఁడు మనుజుండు గాఁ డని యిచ్ఛ నెంచి. 155

చ. అడరెదురోషభీషణత
నత్తుల నిప్పుక లుప్పతిల్ల నె
క్కుడు వెసఁ గాలఁ దాఁచుటయుఁ
గొంకక రక్కసుదిక్కుఁ జూడ క
వ్వడముడి యిక్షుఖండము ల
వారణ మెక్కుడు వారణేంద్రుఁడై
వడి మెసవెం దదస్నము ల
వంబును జిక్కకయుండ మెండుగన్. 156

ఉ. ఈవిధి నిష్టమొప్ప భుజి
యించి మహాజవసత్త్వశాలియై
పావని వానిఁ దాఁకె దృఢ
పార్ష్ణిహతిన్ వెసనొంచె నంత న
ద్దేవవిరోధియుం దిరిగి
దీకొనియెం దగ నిట్టు లిద్దఱున్
భూవర ! తుల్యవిక్రమతఁ
బోరొనరించిరి భీమవైఖరిన్. 157

వ. ఇత్తెఱంగునం గొంతదడవు మల్లయుద్ధంబు సేసి. 158

మ. వృకతుండుం డతిరోషదీప్తుఁ డయి దో
ర్వీర్యం బవార్యంబుగా
బకునిం గిటణఁగించి గెల్పుగొని వి
ప్రస్తుత్యచారిత్రుఁడై

యకలంకస్థిరకీర్తిశాలికి నజా
తారాతికిఁ మ్రొక్కి యం
బకు సమ్మోద మొనర్చి తమ్ములను సం
భావించె నెమ్మిం దగఁ. 159

ఆ. ఏకచక్రనగరి నీగతి ద్విజులకు
హితముఁ గూర్చి వార లెలమి నుండి
రంత ద్రుపదనృపతి యాత్మజాతకు స్వయం
వరము సాటఁ బంచె నరవరేణ్య. 160

తే. అమ్మహోత్సవమునకు రాజ్యములఁ గల్గు
నరవరేణ్యులు కాంపిలీనగరమునకుఁ
జనిరి చతురంగవాహినీసహితు లగుచుఁ
దరుణి వరియించునాసచేఁ దత్తఱమున. 161

సీ. కౌంతేయు లేకచక్రపురావనీసుర
సహితులై విప్రవేషములతోడ
నన్నార్థు లగుగతి నరుగుచు మార్గమ
ధ్యమున నంగారపర్ణాభిధాను
గంధర్వు నిర్జించి కాంపిలీనగరంబు
చేరి యందొకకుంభకారసదన
మున వసియించి రయ్యనఘులలోన బీ
భత్సునిఁ గాంచి యాబ్రాహ్మణుండు

మఘవసన్నిభుఁ డీతఁ డీమత్స్యయంత్ర
భేదనం బొనరించి యీపృథునితంబ
బింబఁ బాంచాలనృపకన్యఁ బెండ్లియాడు
ననుచుఁ బలికిరి తమలోన నార్యజనులు. 162

ఆ. అపుడు ద్రుపదనృపతి యంబరతలమున
యంత్రమత్స్య మొకటి యనువుపఱిచి
తాళతరుసమానధనువును శరములుఁ
జూపి నిఖిలరాజసుతులఁ జూచి. 163

సీ. ఈవిల్లుమోపెట్టి యెవ్వఁడేనియు నేను
మార్గణంబుల యంత్రమత్స్యలక్ష్య
భేదనం బొనరించుఁ బేర్మి నాతండె నా
కన్యకు వరుఁ డని కడఁగి పలుక
నృపతు లాకాంతఁ బరిగ్రహింపఁగఁ బూని
యావిల్లుమోపెట్ట నలసులైన
నంత నర్జునుఁ డొకయంబకంబున మత్స్య
యంత్రంబు భేదించి యాశుభాంగిఁ
గొనియెఁ దదనంతరమ కర్ణకురుకులేశ
ముఖ్యనృపు లోర్వఁజాలక మొనసి పోర
భీమవిజయులు తద్వీరబృందములఁ బ
రాజితులఁ జేసి రుగ్రతరాజిలోన. 164

ఉ. ఆవిధి గెల్చి యొక్కఫల
మబ్బె నటంచు నరుండు వెల్వ వీా
రేవ్వరుఁ బంచికొం డని య
హీనదయామతిఁ బల్కి యంత రా
జీవదళాక్షిఁ గృష్ణఁ గని
చిత్తమునం గడు విన్ననై పృథా
దేవి దలంకె భీముని య
ధిష్ఠిరునిం గవలం దలంచుచున్. 165

ఉత్సా. భీమబలులు పాండుసుతులు భిక్ష లెత్తి తేర నా
శ్రీమనోజ్ఞవేషఁ గృష్ణఁ జీటి కుంతి యిందులో
సామ భీమున కిడి కడమసగము నాలుపాళ్ళుగా
నోమి సేయు మనుచుఁ బల్కె నున్నయార్యవరుం డినన్. 166

క. ఆగుణవతియును నట్లు వి
భాగము లొనరించి యిడఁగఁ బవనసుతుం డి
చ్ఛాగతి భుజియించియుఁ దా
నోగిరమున కాసనేయుచుండు బుభుక్షన్. 167

ఉ. వీరలు రాజనందనులొ
విప్రులొ సత్వరలీల నేఁగి నీ
వారసి రమ్మటంచు ద్రుప
దావనిభర్త తనూజుఁ బంప న

వీ రవరుండు పాండవుల
వృత్తము మాటుననుండి కాంచి యీ
ధీరులు భూరివిక్రములు
దేవసమాను లటంచు నెంచుచున్. 168

శా. అన్యవ్యూహభిదానుచింతనము వా
హారోహాణోహావిధుల్
జన్యోపాయము నస్త్రశస్త్రనియతుల్
జావొందఁ గౌంతేయు ల
న్యోన్యంబు న్వచియింపఁ బొంచివిని తా
నయ్యామినిన్ వీరు రా
జన్యుల్ భూసురవేషధారు లని ధృ
ష్టద్యుమ్నుఁ డెంచెన్ మదిన్. 169

వ. మీావేషంబుల విప్రత్వంబును భాషావిశేషంబుల రాజ
త్వంబును దోఁచుచున్నయది యిట్టియమానుషకర్మకర
ణంబు విప్రజాతికిం గలుగునె ధైర్యగాంభీర్యాదిగుణం
బులకతన క్షత్త్రియు లగుట సిద్ధంబు మీార లెవ్వ రని
యడిగినఁ బాంచాలనందనునకు ధర్మనందనుం డిట్లనియె. 170

ఆ. ఏను ధర్మజుండ నీతండు భీముండు
వాఁడు విజయుఁ డల్లవారు గవలు
వినుము జ్ఞాతిజనులు వేధింప విప్రరూ
పమున వెడలి వచ్చితిమి రయమున. 171

క. అని తమయుదంత మంతయు
వినుపించినఁ బొంగి పాండవేయులఁ దగ వీ
డ్కొని ధృష్టద్యుమ్నుఁడు సని
జనకునకుం దెలిపె వారిచరితం బెల్లన్. 172

మత్త. ఆరసాతలవల్లభుండుఁ జిరాభికాంక్షితకార్య మ
య్యారె నేఁడు ఫలించె నంచుఁ బ్రహర్షితాత్మకుఁడై వెసన్
వారణాశ్వశతాంగభూషణవస్త్రహాటకచేటికో
దారవస్తువితీర్ణిఁ దన్పెఁ బృథాతనూజుల నర్మిలిన్. 173

తే. అంత సర్వజ్ఞుఁ డగుకృష్ణుఁ డానృపాల
మణులు ద్రుపదునిపురి నుండుమతముఁ దెలిసి
యఖిలయాదవనికరంబు లలమి కొలువ
నరిగెఁ బైతృష్వసేయుల నలరఁజేయ. 174

క. హరి పాండవేయులకుఁ గరి
హరిరథమణికనకభూష లర్పించెన్ శ్రీ
వరుకరుణ గలుగునరులకు
నరయ నలభ్య మగువస్తు వవనిం గలదే. 175

చ. అపుడు గృహాగతుం డగుజ
నార్దనుఁ గన్గొని సంతసిల్లి నా
తపము ఫలించె నన్వయము
ధన్యతఁ గాంచె మదీయమందిరం

బిభుడు పవిత్రిమయ్యెఁ బర
మేశ్వర నీపరుదే నటంచు నా
ద్రుపదమహీతలాధిపుఁ డె
దుర్కొని పూజ యొనర్చె వేడుకన్. 176

శా. విద్వద్వంటితుఁ డంబుదాసితమహా
వేషుండు గృష్ణాజినాం
చద్వాసుండు సమస్త వేదపటలీ
శాస్త్రార్థసంధారణా
చిద్విద్యావిభవుండు పింగళజటా
శ్రీభాసురాంసుండు కృ
ష్ణద్వైపాయనుఁ డాపృథాత్మజులఁ గా
నవ్వచ్చె నచ్చోటికిన్. 177

శా. పారాశర్యమహామునిన్ ద్రుపదభూ
పాలుండు వీక్షించి స
త్కారం బింపుగఁ జేసి నీదుపదప
ద్మశ్రీపరాగాప్తిఁ జె
న్నారం బావనమయ్యె మద్గృహము ధ
న్యం బయ్యె మద్వంశముల్
నీరాకన్ మునివర్య యంచుఁ బొగడె
న్నిర్ణిద్రహర్షోన్నతిన్. 178

తే. అపుడు ద్రుపదునిఁ గన్గొని యమ్మహాము
నీంద్రుఁ డీపాండవేయుల కేపురకును
బెండ్లి సేయుము నీపుత్త్రిఁ బేర్మి ననిన
నమ్మహీపాలకుఁడు సంశయాత్ముఁ డగుచు. 179

తే. అచ్చెరువు నొంది యిట్లనె నతనితోడ
ననఘ మీయానతికిని మాఱాడ వెఱతుఁ
గాని యొక్కనెలంతకుఁ గాంతు లేవు
రగుట యేయుగములనైన నవనిఁ గలదె. 180

వ. అనియె నంతఁ గృష్ణుండు ద్రుపదున కిట్లనియె. 181

ఉ. మాతృమహోపదేశగరి
మన్ నృప యీనృపసూను లేవురు
న్నీతనుజాతఁ బెండ్లియయి
నెమ్మిఁ బొసంగిన నెగ్గు గాదు ము
న్నీతరళాయతాక్షి పతు
లేవురు గల్గఁ దపంబు సల్పఁ దా
నీతఱిఁ దత్తపంబు ఫలి
యించె వివాహ మొనర్పు మర్మిలిన్. 182

వ. అని యిట్లు. 183

క. కృష్ణద్వైపాయనుఁడుం
గృష్ణుండును ననుమతింపఁ గృతి ద్రుపదుం డా

కృష్ణమృగశాబలోచనఁ
గృష్ణ నొసఁగెఁ బాండవులకుఁ గృప చెలువొందన్. 184

ఉ. ఈవిధ ధర్మజప్రముఖు
లేవురు సాత్యవతేయునాజ్ఞచే
ద్రోవదిఁ బెండ్లియై ద్రుపదు
ప్రోల వసింపఁగ నత్తెఱంగు చా
రావళి దెల్పఁగా విని దు
రాత్ముఁడైన సుయోధనుండు చిం
తావిలమానసుం డయి న
భాంతరసంస్థితుఁడై రయంబునన్. 185

క. ద్రోణకృపభీష్మవిదుర
ద్రౌణిశకునికర్ణసోమదత్తశలాద్య
క్షీణప్రాజ్ఞామాత్య
శ్రేణిం గని పల్కెఁ గార్యశీలితమతియై. 186

తే. వింటిరే పాండవులు విప్రవేషధారు
లగుచు ద్రోపదిఁ బెండ్లాడి రనఁగ వింటి
వారిఁ గెల్చునుపాయంబు మీర లర్థి
మదిఁ దార్కొలె తెలుపుఁడు మసల కిపుడు. 187

వ. అనిన శాంతనవుం డిట్లనియె. 188

క. కృతపుణ్యులఁ బాండవులం
గృతకమతి న్నీవు సేయుకీడు దవులునే

కృతమతులు యతులో ధర్మ
స్త్రతోజయు యసంగ వినవె ధరణీనాథా. 189

ఉ. ఎచ్చటఁ బాండవాత్మజు ల
హీనగతిన్ వసియింతు రింపుగా
నచ్చట వర్షము ల్గురియు
నచ్చట భూరుహము ల్ఫలించుఁ దా
నచ్చట భూమి సస్యవతి
యై కడు సొంపగు ధేనుసంఘముల్
నిచ్చలు నచ్చటం బిదుకు
నిర్మలదుగ్ధము లధ్యయస్థితిన్. 190

తే. వితతధనధాన్యసంపద విఱ్ఱవీఁగి
ప్రజలు ధర్మాభినిరతులై బ్రతుకుఁ గాంతు
రఖిలవిప్రులు వేదశాస్త్రానురక్తి
నుండుదురు వారు వసియించునుర్వియందు. 191

సీ. దివిజసన్నిభులు కౌంతేయులు మును నీవు
సేయుకృత్యంబులఁ జిక్కువడిరె
కాంపిలీనగరిలోఁ గలన ధ్రుదునిగతి
గెలువఁడే నృపతులఁ గ్రీడి యొకఁడ
యతనిశౌర్యంబు నీ కగపడినదియొ యి
ట్లత్యంతబాహాబలాఢ్యు లైన

యమ్మహామహులకు హరి మాతులేయుండు
సతతంబు భద్రము ల్సంఘటించుఁ
దత్సహాయంబుకలిమి గంధవహదీప్త
హుతవహోగ్రప్రభామహాభ్యుదయతేజు
శైరి పాంచాలపతియుఁ గన్యాప్రదాత
యగుట నుజ్జ్వలగతిఁ దత్సహాయుఁ డయ్యె. 192

వ. మఱియును. 193

మ. నరనారాయణు లాదిమాను లరవిం
దదళోద్భవప్రార్థనన్
ధరణీభారము వాపఁ బుట్టిరి నితాం
తక్షేమసంశోభితుల్
నరుఁ డప్పార్థుఁడు నందనందనుఁడుసూ
నారాయణుం డమ్మహా
పురుషుల్ సౌహృదవృత్తి వర్తిలుదు రిం
పు ల్మీంపి యన్యోన్యమున్. 194

ఆ. విను మజాతశత్రుఁ డనఘుఁడు ధర్మజుఁ
డతని కహితవీరు లవనిఁ గల్గ
రట్లు గల్గిరేని యభివృద్ధి నొందరు
వానిమహిమ మెన్నవశమె చెపుమ. 195

ఉ. భీముఁడు భీముఁ డాజుల గ
భీరపరాక్రముఁ డర్జునుండు సం

గ్రామవిశారదుం డహిత
గర్వహతప్రస్తసనుండు చాపవి
ద్యామహనీయుఁ డద్రినిభ
ధైర్యుఁలు మాద్రిసుతు ల్దలంపఁ దా
నామహితాత్ముల న్మనుపు
నచ్యుతుఁ డర్మిలి నెల్లవేళలన్. 196

చ. హరి పరమేశ్వరుండు సఖుఁ
డై నిరతంబును బ్రోవ వైభవ
స్ఫురణము గన్నపాండునృప
సూనుల కాపద గల్గనేర్చునే
కురుకుల మింతయుఁ మనుపఁ
గోరితివేనియు వారిఁ దెచ్చి సు
స్థిరతఁ బొసంగి యుండు మిటు
సేయక తక్కినఁ గీడగుం దుదన్. 197

వ. అని పల్కిన విని యుదరిపడి కర్ణుం డిట్లనియె. 198

ఆ. భీష్మ నీవు ధర్మబృందంబు లెఱుఁగుదు
గాని యెఱుఁగ వితరకార్యగతులు
వృద్ధ వగుట నీకు నిది ధర్మములు దెల్పు
వేళ గాని యుద్ధకాల మగునె. 199

క. నీయుద్ధనైపుణియు బా
హాయతశక్తియును గాన నయ్యె నిపుడు కాం

తేయులకు వెఱచితివి నీ
కాయుర్వృద్ధి యగు నింటి కరుగుము వేగన్. 200

చ. వెఱచినవారిమాటలు వి
వేకధురీణులు విందు రెల్లము
న్నెఱుఁగమె పాండునందనులఁ
గృష్ణుఁడు నాద్రుపదుండుఁ దోడుగా
నెఱిఁ జనుదెంచిరేనియును
నే నొకకోలన వారినెల్ల నే
ర్తెఱ నుఱుమాడినై చెదఁ ర
డిండిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగన్. 201

వ. అనిన యప్పలుకులకుం గసలి కృపాచార్యుం డిట్లనియె. 202

తే. కర్ణ నీ విట్లు వల్కుటదె గంగపట్టి
నతనికిని నీకు గిరిసర్ణపాంతరంబు
ద్రుపదుఁ బట్టంగ నేఁగిన యపుడు నీదు
శౌర్య మేమూల కరిగె నిజంబు సెప్పుమ. 203

వ. నరపాలపరిషన్మధ్యంబునం బెద్దలం బరిభవింప వలంతివి
గాని సంగ్రామరంగంబునఁ బలాయితుండవు గాక ధనుః
కౌశలంబు మెఱసి నిలువంగలిగితివే యని పలికినం
గ్రోధించి దందశూకంబుగతి రోషించి కానీనుం డిట్లనియె.

ఆ. భూమిసురుఁడ వీ వపూపప్రియుండవు
కలదె సభల నీకుఁ గార్య మొకటి

కోరు ఖడ్గధారఁ గువలయాధీశ్వరుఁ
డాజ్యధారఁ గోరు నవనిసురుఁడు. 205

మత్త. బాలు బాలుఁడు వృద్ధు వృద్ధునిఁ బ్రస్తుతించుజగంబునన్
జాల వృద్ధుఁడ వౌట నీగతి సంస్తుతించితి భీష్మ నీ
బాలిశత్వము దెల్లమయ్యెఁ గృపా నృపాలసభాస్థలిం
జేరె దేల తలంగు నీకిది పిండివంటలరాశియే. 206

క. అని పలుకుసూతసూతునిఁ
గనుఁగొని దండాహతాహి కైవడి నై ది
గ్గన లేచి ద్రౌణి యందఱు
విన నాతనిఁ బల్కెఁ గోపవివశుం డగుచున్. 207

ఆ. వృద్ధసేవ సల్పువిధమును బ్రాజ్ఞత
లేదు నీకు నొక్కలేశ మైన
నోరి! కురునృపాలు ద్వారంబునందుఁ గా
లేయకంబురీతిఁ గూయు దిట్లు. 208

వ. అని పట్టెం బొఱవెటికి రాధేయుని వ్రేయగమకించిన
దుర్యోధనుండు లేచి కృతాంజలియై దేవవ్రతకుంభసంభ
వాశ్వత్థామకృపాదులకుం బ్రియంబుఁ జెప్పి యాకలహం
బు మాన్చె నంత విదురుండు ధృతరాష్ట్రున కిట్లనియె. 209

ఉ. నీతివిదుండు ధీరుఁ డవి
నింద్యచరిత్రుఁడు వృద్ధసేవి ప్రి

ఖ్యాతబలుండు దేవసరి
దాత్మజుఁ డాయనబుద్ధి విన్కి మే
లీతటి నీకుఁ బుత్త్రులకు
నెంతయు సౌఖ్యముఁ జెందుఁ గాన నీ
భ్రాతృతనూజు లైన యల
పాండవులన్ దయఁ దెచ్చు టొప్పగున్.

ఉ. నీతివిదూరుఁ డుద్ధతుఁడు
నింద్యచరిత్రుఁడు వృద్ధదూషకుం
డాతతరోషదూషితుఁ డ
హమ్మతిమంతుఁడు నైనవాఁడు దా
మాతులపుత్త్రుఁ డైన గరి
మన్ సభ కర్హుఁడు గాఁడు ధారుణీ
నేత తదీయనీతి విని
నెవ్వగలం బొగులున్ ధరాధిపా. 211

క. దండివనము సింగంబులు
నొండొరులం గలసి బ్రతుకునొప్పున మీరుం
బాండవులుఁ గలయ మీలో
నొండొరులకుఁ దేజ మొనరు నుర్వీనాథా. 212

మ. అని బోధించిన నాంబికేయుఁడు మహా
హ్లాదంబునుం జెంది శం

తనుసూనుండును నీవు మాకు శుభసం
ధాత్రిల్గదా మీరు చే
ప్పినచందంబునఁ జేయువాఁడ నని సం
ప్రీతాత్ముఁ గావించి యా
ఘనునిం బంచె నపారవిక్రముల శ
క్రాంతేయులం జేరఁగన్. 213

చ. పనిచిన నయ్యశోధనుఁడు
పాండుకుమారులపాలి కేఁగి య
ర్హ్యనియతిఁ బూజ నొంది ధృత
రాష్ట్రనిదేశ మెఱుంగఁ జెప్పి య
య్యనఘుల దేవకీసుతస
మన్వితులన్ ద్రుపదక్షితీశ్వరుం
డనుమతిసేయఁ దోడుకొని
హస్తిపురంబున కేఁగుదెంచినన్. 214

ఉ. దుందుభికాహళప్రముఖ
తూర్యనినాదము లొక్కపెట్ట మి
న్నంది సమస్తభూధరగు
హాకుహరావళులం బ్రతిధ్వనుల్
గ్రిందుకొనన్ మతంగజతు
రంగ*శతాంగభటాళి గొల్వ సం

* భటావళి గొల్వవచ్చి—పాఠాం.

క్రిందన వైభవంబునఁ బు
రంబు ప్రవేశ మొనర్చి రానృపుల్. 215

ఉ. ధీయుతు లత్యుదారులు యు
ధిష్ఠిరముఖ్యులు కుంభజన్మగాం
గేయకృపాంబికేయుల క
కృతిప్రమభక్తి నమస్కరించి రా
ధేయసుయోధనాదుల న
తిప్రమదంబున గారవించి తా
రాయెడ నుండి రార్యనిచ
యం బనుకంప బహూకరింపఁగన్. 216

క. ఈ తెఱఁగున వారలు కం
జాతాక్షసమేతు లగుచు సభనుండు తఱిన్
నీతివిదుఁడు విదురుఁడు ప్ర
ఖ్యాతఫణితిఁ బలికె నంబికాసుతుతోడన్. 217

సీ. నీతమ్ముఁ డగుపాండునృపసుతుల్ సత్యప్ర
తిజ్ఞులు నీకు విధేయు లుర్విఁ
బ్రాజ్ఞులు దేశకాలజ్ఞులు ధర్మజ్ఞు
లతులపరాక్రము లార్యహితులు
నగుట దజ్జనకాంశ మగురాజ్య మొసఁగి వా
రలఁ గూడి మనుము నిర్వ్యాజకలన

నీది భీష్మగురుకృపకృష్ణముఖ్యులకు స
మ్మతమును ధర్మశ్రీమంబుఁ దలఁప
గర్ణదుష్టంకుసుపభంజనకలితమై ను
యోఘనానల మీయుష్వుయోరువిపిన
మంతయు దహించుఁ గావున నయ్యురువుర
బుద్ధి వినక కౌంతేయులఁ బ్రోవు మనఘ. 218

క. కావునఁ గుంతీసుతులకు
నీ వింద్రప్రస్థనగర మిమ్ము సుఖేచ్ఛన్
భూవర తనయాన్వితుఁడ
వై వెలయుము కీర్తిశోభి వై విశ్వమునన్. 219

చ. అని విదురుండు చెప్పుటయు
నాధృతరాష్ట్రుఁడు గుంభజన్మశాం
తనవకృపాదిసజ్జనవి
తానము లుల్లసిలంగఁ బాండునం
దనులకు నర్ధరాజ్యము ము
దంబున నిచ్చె ననంతరంబ యా
య్యనఘు లశేషబాంధవస
మన్వితులై చని రార్యసమ్మతిన్. 220

క. ఇంద్రవిభవమున నీగతి
నింద్రప్రస్థంబు చేర నేఁగఁగ నదియున్

రుంద్రిమృగాకీర్ణంబై
సాంద్రిలతాగుల్మసాలసంవృత మగుటన్. 221

వ. కనుంగొని ధర్మనందనుండు. 222

మ. ధృతరాష్ట్రుం డతిరోషదూషితుఁడు ధా
త్రీభాగదానోపధి
స్థితి నీకానన మిచ్చె జ్ఞాతిజను లి
స్సీ జ్ఞాతిసద్వైభవో
న్నతి సైరింపఁగ నోపువారె పలుకుల్
సవ్యామృతాసారముల్
మతి దీప్తాగ్నియపో సగోత్రులకుఁ ద
న్మాహాత్మ్యము ల్వింతలే. 223

ఆ. ఇమ్మహోగ్రవిపిన మెట్లు పురంబుగాఁ
జేయువాఁడ ననుచుఁ జింతఁ గలఁగి
యంబుజాయతాక్షు నడిగిన నమ్మహా
పురుషుఁ డనియె ధర్మపుత్త్రితోడ. 224

క. నను నెఱిఁగి పూజసల్పిన
యనఘులకున్ వాంఛితాధికార్థము లబ్బున్
వినుము నను మించుపాత్రిం
బెనయుఁగ వేఱొకఁడు గల్గునే విశ్వమునన్. 225

తే. అనఘ మధ్యాహ్నవేళ సమాగతుఁ డగు
నతిథి ననుఁ గా నెఱుంగు మీ వతనిఁ బూజ

సేయు ధర్మాత్ముఁ డుజ్జ్వలశ్రీసమృద్ధిఁ
బ్రబలు నతిథిని మించుపాత్రంబు గలదె. 226

తే. విభవముకొలంది నొసఁగక వితతలోభ
కలితుఁ డగు మానవుండు దుర్గతులఁ జెందు
మఱియు నాతండు నూఱుజన్మములదాఁక
నతిదరిద్రితచేఁ గుందు నవనినాథ. 227

తే. కొంచె మైనను ఘనమైనఁ గుతిలపడక
పాత్రభూతున కిచ్చుట పాడి మనుజుఁ
డన్నజలదానకుశలవాక్యములఁ దేల్చి
యాచకులయాస దీర్పంగ నగు నృపాల. 228

క. పాత్రప్రదానమహిమ మ
ధాత్రీశ్వర యల్పమైన దా నధికంబౌఁ
బాత్రింబ నేనె నన్ను న
కృతిప్రమగతిఁ బూజసేయు మిచ్చెదఁ గోర్కుల్. 229

చ. అనఘుఁడు వన్యమూలక ఫ
లాజ్యపయోదధిముఖ్యదివ్యవ
స్తునికర మిచ్చి ధర్మజుఁడు
తోయజనాభునిఁ బూజసేసె న
య్యనఘుఁడు ప్రీతుఁడై యపుడ
యామరవర్గకిఁ జూచి పాండునం

దనులకు నొక్కపట్టణ ము
దారగతిఁ సృజియింపు మీ వసర్. 230

క. అపు డాతఁడు నింద్రప్ర
స్థపురము నిర్మించె శిల్పచాతురిచే నిం
ద్రపురవరలక్ష్మి మిగిలిన
యపరిమితశ్రీసమృద్ధి నలరారంగన్. 231

ఉ. హస్తిపురంబు దానిపది
యూఁవపాలునుఁ బోలకున్న ద
వ్యస్తుసమృద్ధిచే నిదియె
స్వర్గపురం బని సర్వభూభుజుల్
ప్రస్తుతిచేసి రన్నగరిఁ
బాండునృపాలక ! యంత ద్వారకా
వాస్తునియానఁ గైకొని భ
వత్సుతు లందు వసించి రేపునన్. 232

ఆ. అట్టి లప్పురమున ననుపమవైభవ
కలితు లగుచుఁ దనరి రలఘుమహిమ
ధరణినాథ నీదుతనయుల కీజగ
త్త్రియి ననాధ్య మెద్ది తలఁచి చూడ. 233

వ. అని తెల్పిన నారదునకుఁ బాండురా జిట్లనియె. 234

ఆ. కర్మదూరులకును ధర్మేతరులకు స్వ
ర్గంబు చొరఁగరాదు బ్రహ్మపుత్త్ర

ధర్మకర్మఠులకు నిర్మత్సరులకును
దత్ప్రదేశకలన దనరు నండ్రు. 235

సీ. బహుళజన్మార్జితపటుపుణ్యలభ్యమై
యమరినయమరలోకమున నైనఁ
దారతమ్యంబునఁ దనరుభోగంబులు
రాజసూయమహాధ్వరంబు సేసి
యమరేంద్రసింహాసనార్ధభాగస్థితిఁ
దగియె హరిశ్చంద్రధరణివిభుఁడు
ధనమదాంధుండనై తత్క్రతు వొనరింప
కునికి నిర్జరసభ నున్నవాఁడ
నట్లు గావున మత్సుతుం డైనధర్మ
రాజునొద్దకు నీ వేఁగి రాజసూయ
యాగ మొనరింపఁ బనుపు మీ వతని దాన
శక్రుసరస వసించెద సంయమీంద్ర. 236

క. అని పాండుఁ డనుప నారద
ముని యింద్రప్రస్థనగరమున కరిగి పృథా
తనయాగ్రణిఁ గనుఁగొని యా
యనఘుఁ జనకునినిదేశ మంతయుఁ దెల్పెన్. 237

క. యమనందనుఁ డపు డాసం
యమశోభితు నాజ్ఞ మౌళి నమరిచి మదనా

గముగతి నలరుచు నయ్యా
గము సేయఁగఁ బూని మానిఁ గని యిట్లనియెఁ. 238

ఆ. ఒకఁడు సేయుధర్మ మొనరంగ నన్యున
కెట్లు చెందు నన్మునీంద్రచంద్ర
తలఁప నితరునకును ఫలమిచ్చెనేనియుఁ
గర్త కెట్లు ధర్మగరిమ వెలయు. 239

వ. సర్వజ్ఞుండవు నీవుదక్కం దక్కినవా రోప రీసంశయంబు
పాపవే యని యడిగిన నతనికి నారదుం డిట్లనియె. 240

తే. ధర్మసూక్ష్మంబుఁ దెల్పెద ధర్మరాజ
వినుము లక్ష్యంబు నీపల్కు వేఱ యొకఁడు
సేయుపుణ్యంబు లితరులఁ జెంద వైనఁ
దనయుఁ డొనరించు సుకృతంబు జనకుఁ జెందు. 241

చ. తనయుఁడు నల్పునత్క్రియకుఁ
దండ్రియ కర్త యగున్ జగంబునన్
మును పతి భార్యగర్భము న
మున్నతవైఖరిఁ జొచ్చి పుత్త్రుఁడై
జననము నొందుఁ దానె యిల
సద్గతిఁ దండ్రియునా కుమారుఁడై
పెనుపగు వార లిద్దఱకు
భేదము లేదు తలంచిచూచినన్. 242

తే. దీపమునఁ బుట్టు వేఱొండుదీపమట్ల
జనకువలనఁ దనూజుండు సంభవించు
నట్లు గావున ధర్మాత్ముఁ డైనసుతుఁడు
తండ్రిఁ దరియింపఁగాఁ జేయు ధరణినాథ. 243

క. తనయుం డధర్మరతుఁడై
జనకునిదుర్గతులఁ జేర్చు జనములు సుతులన్
మును పెక్కండ్రం గోరుదు
రసఘూ యం దొకఁడు సుకృతి యగునో యనుచున్. 244

క. పాపముసేయరు ప్రాజ్ఞులు
పాప మిహాముత్రవైరి పాపాత్మునితో
నేపొందఁ జెలిమిచేసిన
యాపురుషుఁడు తత్సమానుఁ డగు నిక్కముగన్. 245

సీ. అఘకర్ముఁ డగువాఁడు యమలోకమున కేఁగి
యందు నారకదుఃఖ మనుభవించి
వెండియు ధరఁ బ్రభవించి తద్వాసన
నెనసి కుందుచు నుండు నెట్లు లనిన
నసిపత్రవనవాసి యగునట్టి మనుజుండు
వికలాంగుఁడై ప్రభవించుఁ జూవె
తప్తతైలకటాహసుప్తుఁ డౌమర్త్యుండు
రాజయక్ష్మఁ గృశించు రాజతిలక

మఱి నిరుచ్ఛ్వాసగతుఁడైన మానవుండు
శ్వాసరోగాధ్యుఁ డగు నిట్లు జగతిఁ బుట్టి
భూరిపూర్వాఘసంస్కారకారణమునఁ
బాప మొనరించుఁ గ్రమ్మఱఁ బంచజనుఁడు. 246

సీ. కావునఁ జిత్తవాక్కర్మకృతంబైన
పాపంబుఁ బాపంగఁ బ్రాచితంబు
గౌతమీపుష్కరగంగాదినదులలోఁ
జేయంగఁ దగు నట్లు చేసెనేని
వేఁచినగింజల వెస నంకురంబులు
గలుగనిరీతిఁ బ్రాగ్జన్మకలుష
వాసన యణఁగు భూవల్లభ యట్లు పా
యశ్చిత్తశుద్ధాత్ముఁ డగునరుండు
వెండి దురితంబు లొనరింప కుండవలయు
ధర నహంకారధనలోభదర్పకలనఁ
గలుష మొనరించి మరల దుర్గతి వసించుఁ
గలుషభోగవిరామంబు గలుగ దెపుడు. 247

తే. నీవు హరిభక్తుఁడవు ధర్మనిపుణమతివి
రాజసూయంబు సేయుము రాజవర్య
యజ్ఞకర్మంబు ధర్మంబునందుఁ బెద్ద
యఖిలలోకాదిపూజ్యుఁ డయ్యజ్ఞకర్త. 248

శా. సామామ్నాయనినాదమేదురము దీ
క్షాహోమధూమావృత
వ్యోమస్థానము భవ్యహవ్యవిభవా
హూతిక్రియాభ్యాగత
శ్రీమన్నిర్జరసంఘసంకులము నై
చెన్నొందుజన్నంబు శ్రీ
రామాజాని కసంతహర్షకరమై
రాగిల్లు సర్వేశ్వరా. 249

తే. భాస్కరునియందుఁ దెలిదీవి బదరికావ
నమునఁ గలశాబ్ధి వైకుంఠనగరి మాని
చిత్తముల నుండుకరణి లక్ష్మీధవుండు
సవనవాటిక నుండు నిస్సంశయంబు. 250

వ. కావున మఖం బొనరించి హరిం బ్రీతాత్ముఁ జేయు మని
తెల్పి నారదుం డరిగిన. 251

ఉ. ఆయతతేజుఁ డైనముని
యానతి జన్నము సేయఁబూని తా
నాయెడ ధర్మసూనుఁడు ద
దధ్వరకార్యము నిర్వహింపఁ జ
క్రాయుధుఁడే సమర్థుఁ డని
యాత్మఁ దలంచి యనంతరంబ య

త్తోయజనాభునిం బిలువ
దూతజనంబులఁ బంచె నర్మిలిన్. 252

తే. ద్వారవతి కేఁగి వారలు వాసుదేవుఁ
గాంచి ధర్మజుఁ డనిపినక్రమము దెల్ప
నప్పుడు శిశుపాలుపై దండయాత్రసేయఁ
బయనమై యున్కి నెన్నుండు బలునిఁ జూచి. 253

క. అత్య సుహృత్కార్యము సుర
కార్యంబును నొక్కసారి గదిరెన్ ధీచా
తుర్యమునఁ దెల్పు మిం దే
కార్యము సేయంగ నగు జగద్ధిత మొనరన్. 254

తే. అనిన విని యాప్రలంబదైత్యారి వల్కె
నిపుడు శిశుపాలుఁ దెగటార్చు టిదియ మేలు
ప్రబలతరుఁ డగునభియాతి పైని గలుగ
నిదురవచ్చునె కంటికి నీరజాక్ష. 255

క. హాలహతి నజాండభాండం
బులు చక్కడఁచెద నరాతిఁ బొడుచుట యరుదే
నిలుపుము సేనలఁ జైద్యుం
బొలియించెద నేన యరిగి పురుషప్రవరా. 256

వ. అని పలికిన. 257

క. అద్ధిరవరుని నడిగిన
పద్ధతిఁ దను నడుగఁ గార్యభాగజ్ఞుండై

బుద్ధిం గీప్పతి కైన యగు
నుద్ధవుఁ డిట్లనియె నయ్యదూద్వహుతోడన్. 258

ఉ. అర్కుఁడు తేజముం జలధి
యంబులు గోరినమాడ్కి విశ్రుతో
దర్కమహాఫలజ్ఞుఁడవు
తామరసాయతనేత్ర నీవు మ
త్కర్కశభాషణశ్రవణ
కాంక్ష యొనర్చితె నీదుసన్నిధిం
దర్కకళాప్రవీణుఁ డగు
దైవతమంత్రియుఁ బల్కనేర్చునే. 259

ఉ. ఐనను నాకుఁ బోలినకృ
య న్వివరింతు మఖంబు సేయఁగాఁ
బూనిరి పాండునందనులు
భూనుతవైఖరిఁ దత్క్రియానుసం
ధాన మొనర్చు వే ఱొకఁడు
దక్షుఁడు గల్గునె నీవుదక్క నీ
మేనమఱందు లార్యజన
మిత్రులు వారలఁ బ్రోచు టొప్పగున్. 260

వ. కౌంతేయులు నీయధీనులు గావున నచ్చటికిం జని తదీయా
ధ్వరకార్యభారంబు వహింపందగు నదియునుం గాక. 261

ఉ. పంకజపత్త్రనేత్రి శిశు
పాలుఁడు నచ్చటి కేఁగుదెంచుఁ గూ
లంకషగర్వదుర్వహబ
లంబున నిన్నుఁ దిరస్కరించి ని
శ్శంకఁ జెలంగు రాజపరి
షద్గతు నాఖిలచిత్తు మత్తు నా
వంకనె త్రుంపఁగా సుర
వార ముదారముదబ్ధిఁ దేలఁగన్. 262

క. కావున ధర్మజుపాలికిఁ
బోవుట నీతి యని తోఁచెఁ బోలుపొందఁగ నా
భావంబున నట మీఁదట
దేవరచిత్తంబు సర్వదేవప్రవరా. 263

వ. అని తెల్పిన. 264

క. ఉద్ధవుని మెచ్చి లోకశు
భోద్భవసంధాత పూరుషోత్తముఁ డయ్యా
గోద్ధరణసిద్ధమతిచే
సద్ధర్మజుపాలి కరిగె సామాత్యుండై. 265

వ. అప్పుడు. 266

ఉత్సా. భ్రాతృసహితుఁ డగుచు ధర్మరాజు వాసుదేవు వి
ఖ్యాతభక్తిఁ బూజసల్పి యాగకరణవాంఛ నా

కీలిం జనించెఁ దన్మహీయశర్మ మీవు సం
ప్రీతి నిర్వహింపు మనుచుఁ జేర్మి వేఁడె నాయనన్. 267

వ. కృష్ణదేవుండును విశ్వంభరాభారహరణంబునకు నిదియె
బీజం బని విచారించి యిట్లనియె. 268

ఆ. అనఘ రాజసూయయాగంబు సేయఁగఁ
దలఁచితేని విశ్వధాత్రిఁ గలుగు
నవనిపతుల గెల్చి యరిగొనవలయు ని
య్యదియె ధర్మమునకుఁ గుదురు తెలుప. 269

క. మున్నె జరాసంధనృపుల్
మన్నిగొనఁగవలయు వాఁడు మడియక నృప నీ
జన్నమున హవిర్భాగము
లన్నిర్జరు లంద రతిభయగ్రాన్వితు లగుదుర్. 270

క. అని పల్కి ధర్మనందను
ననుమతిఁ గొని పవననందనార్జునయుతుఁడై
చనియెన్ భూసురవేషం
బున హరి మగధాధినాథుపొంక మడంపన్. 271

క. అద్వారంబున నరిగి గృ
హద్వారముఁ జేరి యమ్మహాత్ములు మగరుల్
విద్వన్ముద్ర న్నిలిచిన
దద్ద్వారస్థితుఁడు చెప్పె ధరాధిపుతోడన్. 272

సీ. ఆజరాసంధుఁడు ననిశంబు భూసుర
వరులఁ బూజ యొనర్చువాఁడు గాన
నలరి చిత్తంబునఁ దలఁచె నిట్లని వీరి
వాంఛితార్థము లియ్యవలయు నిపుడ
వైశ్వదేవక్రియావసరసమాగతా
తిథివర్గములయాశ దీర్పఁ బాడి
సమయసంప్రాప్తుల విముఖులఁ గావించు
జీవనంబునకంటెఁ జావు మేలు
లలితమాధుర్యధుర్యఫలంబు లొసఁగి
తరువు లైనను బ్రాణులఁ దనుపుచుండు
నది తదీయస్వభావంబ యాగుణంబు
మాదృశుల కెల్ల బోధింప మతము గాదె. 273

వ. అని తలపోయుచుండె ననిన విని శౌనకుండు సూతున
కిట్లనియె. 274

ఆ. అఖిలధర్మవితతి నవనిపై నిలుపంగ
నవతరించినట్టి యంబుజాక్షుఁ
డతిథిపూజ సల్పు నతిధర్మయుతు మగ
ధేశు నేల దునుమ నిచ్ఛయించె. 275

వ. అని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె. 276

సీ. పరదారహరణంబు పరవంచనంబును
నిజకులోచితకర్మనిరసనంబు

సాధిష్ఠసద్బృందసంపరిత్యాగంబు
సంతతదుర్జనసంగ్రహంబు
సకలజగజ్జాలసంక్షోభకరణంబు
భూరినిజోదరపూరణంబు
ననిమిత్తహాసనపాపానుచింతనములు
నిర్దయత్వము వృద్ధనిందనంబు
నెవ్వనికి నైజగుణము లాహీనమనుజుఁ
డెట్టిసుకృతంబు సల్పిన నేపడంగు
భస్మవిన్యస్తహవ్యంబుభంగి యగుచుఁ
గరటిభుక్తకపిత్థంబుకరణి యగుచు. 277

వ. జరాసంధుండు జగత్సంతాపకరుండై దుర్వృత్తిం బ్రవర్తించుఁ గావున నద్దేవునికారుణ్యంబునకుఁ బాత్రుండు గాఁ డయ్యె నది యట్లుండె నట్లుతం డప్పౌరుషప్రకాండుల డగ్గఱం జని ప్రాంజలి యై యాతిథేయుం డైన యిష్టాన్నం బొసంగి సంతుష్టులం గావించెదం గోనుం డని ప్రార్థించిన వానికిఁ గృష్ణుం డిట్లనియె. 278

మ. సురవిద్వేషివి సర్వభూభుజుల సం
క్షోభింపఁగాఁ జేయు ది
ద్ధరకున్ దుర్భరభారభూతుఁడవు మి
థ్యాదృష్టి వీభామణో

త్కారముల్ సమ్మఁగరాదు మాకుఁ గడు నిం
ద్యం బైన నీయన్న మే
కరణిన్ గ్రాహ్యము నీమనం బిరవు ని
ష్కారుణ్యసంపత్తికిన్. 279

తే. సత్కులీనతయును ముదుసలితనంబు
సిరియుఁ గలిగిన దుష్టుండు శిష్టుఁ డగునె
సాధుసజ్జనమానసశల్యములగు
దైనమనుజుండు సాధు వెట్లనఁగఁ బరగు. 280

వ. అనిన విని యాతం డిది దానసమయంబు మీకెద్ది గావ
లసిన నిచ్చెద నడుగుం డనినఁ గృష్ణుండు శక్తి గలదేని
మాతోఁ గయ్యం బొసరింపు మని పలికిన నగి వాఁ
డిట్లనియె. 281

శా. మీర ల్విప్రులు శక్తిహీను లధము
ల్శ్రుష్టాన్నసూపాజ్యముల్
గోరంగాఁ దగుఁ గాక మాదృశులతోఁ
ఘోరాజి చేయ న్మదిం
గోరం జన్నె వసుంధరాధిపులతోఁ
క్షోణీసురు ల్వారలై
పోరం జేఁబుదురే మనం దలఁచినం
బొండింక మీయిండ్లకున్. 282

క. సమరముసేయఁగ నాతో
సము లెందును లేరు మీ రతిశక్తులు రణరం
గమున న్నిలువ సమర్థులె
యమితబలోదగ్రు నన్ను నాఁగంగలరే. 283

తే. కలహ మొనరించుకోరిక గలిగెనేని
యట్లు కావింతు విప్రవేషాఢ్యు లగుచు
నేఁగుదెంచితి రిందు మీ రెవ్వ రేమి
పనికి నింతయుఁ దెలియంగఁ బలుకవలయు. 284

వ. అనిన వానికిఁ గృష్ణుం డిట్లనియె. 285

ఉ. భీముఁ డితం డితం డహిత
భీముఁడు ఫల్గునుఁ డేను గృష్ణుఁడన్
బ్రేమను రాజసూయ మొన
రింపఁగ దీక్ష వహించె ధర్మజుం
డేము దదాజ్ఞ నిన్గెలువ
నిచ్చటికిం జనుదెంచినార మి
ట్లామఘులీల కెన్నఁ బ్రధ
మాంగము దుర్జనశిక్ష గావునన్. 286

వ. అనిన విని యతండు దండతాడిత భుజంగంబుభంగిఁ
బొంగి యప్పిశంగచేలునిం గనుంగొని. 287

సీ. ఓహో సుయోధనుం డోకయూ రొసంగిన
బ్రతుకుఘర్మాత్మజాపనుపుచేతఁ

జనుదెంచితే నీవు సత్యంబు వలికితి
చనుఁ జను నీకు నజ్జనపతికిని
శమనాత్మజుఁడు నీవు సమరపరాఙ్ముఖు
లెంతయు దుర్బలు లేమి చెప్ప
యుద్ధరంగమున మున్నోడి వెండియుఁ బాండ
వులఁగూడి నను గెల్వఁ దలఁచితొక్కొ

యహహా నీసత్త్వ మెఱిఁగినయదియె తలఁప
బాలుఁ డబలుండు నరుఁడు గోపాల వీఁడు
కలను గావింపఁ జాలఁ డిక్కడిఁదిబలుఁడు
భీముఁ డొకరుండె నాతోడఁ బెనఁగ వలఁతి. 288

క. అని పలికి మగధనాథుం
డనికిఁ బిలువఁ బవనతనయుఁ డాయిత్తమై గ్ర
క్కున నెదిరి పోరెఁ గ్రీడియు
వనజదళాక్షుఁడును హర్షవననిధిఁ దేలన్. 289

తే. సమర మొనరించి రప్పు డయ్యమితబలులు
సమబలంబున భీమవిక్రమనిరూఢి
నమరగణములు వ్యోమయానముల నిల్చి
సమవధానత వీక్షించి సంభ్రమింప. 290

ఉ. ఒండొరుఁ గిట్టి పట్టుచును
నొండొరుఁ బాయుచు డాయుచున్ మహో

ద్దండతలప్రహారహతిఁ
దద్దయు దద్దరిలంగఁ జేసి దో
శ్చండిమఁ జూపుచుం మదగ
జమ్ములచందమునం జెలంగి యా
దండిమగ ల్పెనంగిరి మి
ధఃపదతాడనపీడనోద్ధతిం. 291

వ. ఇట్లు ఘోరయుద్ధంబు సేయునెడ. 292

ఉ. గంధవహాత్మజుం డపు డ
ఖండితసత్త్వసమగ్రతం జరా
సంధు మహోగ్రకాయము వె
సం బెనువ్రక్కలు చేసి వైచి త
ద్బంధుల కెల్ల సాధ్వసము
దార్కొన బిట్టుగ నార్చె సర్వది
క్సింధురకర్ణము ల్వగులఁ
గృష్ణుఁడు జిష్ణుఁడు సంతసిల్లఁగన్. 293

వ. ఇట్లు భీమసేనుండు జరాసంధుమేను రెండువ్రయ్యలుగాఁ
జీరివైచె నసంతరంబ వాఁడును జర యనురక్కసిచేత
సంధింపఁబడి లేచివచ్చి. 294

తే. బవర మొనరింపఁ గరువలిపట్టి వాని
నట్ల చీరిన వెండియు నదుకుకొనియెఁ

జెలఁగి పలుమాఱు లీగతిఁ జీరివైవ
నదుకుకొని వాఁడు గ్రిమ్మఱ వని యొనర్చె. 295

వ. అంతఁ బహునాకొండపయుద్ధంబునందు. 296

తే. పవనజుఁడు చూడఁ దృణము చేఁబట్టి చీరి
యవల నీవలఁ బడవైచె నచ్యుతుండు
తత్ప్రకారంబు గని వానితనువుఁ జీరి
వైచె నత్తున్క లీవ లావలగ నతఁడు. 297

వ. అప్పుడు సురలు పరమహర్షంబునఁ గుసుమవర్షంబులు గురియించుచు నిర్భయంబున వర్తిల్లి రిట్లు విజయంబు గైకొని విజయాగ్రజుండు 'తమ్మికొలంకునం గ్రీడించు మత్తకరిం బురుడించె నంత. 298

చ. అనిలజుచేత నిట్లు మగ
ధావనిపుం దునిమించి తద్గృహం
బునఁ జెఱ నున్నభూపతులఁ
బొల్పమరన్ విడిపించి వాని నం
దను సహదేవుఁ దత్పదము
నం దగ నిల్పి తదీయనూత్నర
త్ననికరముఖ్యవస్తులు ము
దంబునఁ గైకొని శౌరి గ్రక్కునన్. 299

తే. అనిలజార్జునసహితుఁడై యరుగుదెంచి
యమతనూజునిఁ గని మగధాధినాథుఁ

దునుమువృత్తాంత మాద్యంతమును వచింప
హర్షవారిధి నోలాడి యతఁడు వల్కె. 300

సీ. జగదీశ నీకు నసాధ్యంబు గలదె నీ
నిశ్వసితంబులు నిగమవితతి
కర్తవు భోక్తవు గారయితవు నీవ
ఫలదాయకుఁడ వగు ప్రభుఁడ వీవ
నీయనుగ్రహమున నిఖిలాపదలు మున్ను
గడచితిఁ బ్రఖ్యాతిఁ గాంచఁగంటి
రాజసూయమహాధ్వరంబు సేయించి మ
జ్జనకు వాంఛాపూర్తి సలుపు మింక
శంఖచక్రగదాహస్త జలజనేత్ర
భూతభావన భూతేశ పీతవసన
ద్వారకావాస కేశవ వాసుదేవ
నన్ను రక్షింపు మిదె నీకు నతి యొనర్తు. 301

వ. అనిన భగవంతుం డిట్లనియె. 302

ఆ. దుష్టనృపుల నెల్లఁ దునుమక రాజసూ
యాధ్వరంబు సాగ దవనిపాల
యప్రమేయసత్త్వు లవనిపుల్ రావణ
సములు పెక్కు గలరు జగతిలోన. 303

క. ఆరావణుఁ దునుముటకై
శ్రీరాముఁడు రవితనూజుఁ జేపట్టె సునా

సీరసుతుఁ డా వాలిం గపి
వీరున్ సమయించె నొక్కవిశిఖముచేతన్. 304

వ. రాఘవుం డవ్వాలిం దుృంచి త్రిలోకవిజయుం డగురావ
ణుండు సమసినవాఁడకా నూఁజడిల్లె నవ్వాలిపరాక్ర
మాతిశయం బాకర్ణింపుము. 305

చ. వననిధిఁ గ్రుంకి యాప్లవగ
వల్లభుఁ డొక్కట సంధ్యవార్చుచుం
దనపయి దాడివెట్టు బల
దర్పితు రావణుఁ జంకఁబట్టి చ
య్యన నిజవాలరోమమున
నంటఁగఁగట్టి రయంబునం జతు
ర్వనధుల ముంచెఁ దత్సుభట
వర్గము దోమలలీలఁ దూలఁగన్. 306

వ. అంతఁ బులస్త్యప్రార్థితుండై యంభోజసంభవుం డారా
వణు విడువు మని వాలిపాలికి నొక్కదూతం బంచిన.

ఆ. ధాతమీఁద నలిగి తల్లోక మంబుధిఁ
గలుపువాఁడ ననుచుఁ గపివరుండు
తోఁకఁ జుట్టఁబెట్ట దుృహిణుండు భీతిల్లి
యరుగుదెంచెఁ దాన యతనికడకు. 308

శా. ఆకంజోద్భవుప్రార్థనంబునఁ బ్లవం
గాధీశ్వరుం డంతఁ ద

లోకోన్మూలనవాంఛ మాని యట యా
లోకేశునప్తుఁ సురా
నీకారిఁ దశకంధరుఁ విడిచె నెం
తే విక్రమప్రక్రియం
బాకారిప్రముఖామరౌఘములు దఁ
బల్కాలు గీర్తింపఁగఁ. 309

ఆ. పృథులలోమబంధపీడచే జర్జరి
తాంగుఁ డగుచుఁ బోయి యసురభర్త
వెండి సర్వలోకవితతి బాధించె దు
ర్జనుఁడు శిక్షఁ జెంది సాధుఁ డగునె. 310

ఆ. పరవిహింసనంబుఁ బాపవర్తనమును
జగతి ఖలుల కెన్న సహజగుణము
లట పునర్భవంబు నందియుఁ బరహింస
మానలేరు వారు మనుజనాథ. 311

వ. పతివ్రతయైన యతివ పురుషు ననువర్తించునట్లు సాధు
త్వంబును ఖలత్వంబును జన్మజన్మాంతరంబులం బాయక
ప్రాపించు ఖలులకు నిహపరసుఖంబులు దూరంబు లగు. 312

క. ఆరావణుండు రాముని
చే రణమున నిహతుఁ డగుచు శిశుపాలుండై
ధారుణి జన్మించె దురా
చారుండును భూరిసత్త్వసంపన్నుఁడు నై. 313

వ. జరాసంధుండు హతుం డయ్యె శిశుపాలుండు సమసిన
వాఁడుగాఁ దలంపు మింక దుర్యోధనదుశ్శాసనకర్ణ
శకునిశల్యప్రభృతి నరపతు లొక్కొక్కకారణంబున
హతు లయ్యెద రనిన విని ధర్మరా జిట్లనియె. 314

ఆ. ఆజరాసుతుండు హతుఁ డైనఁ దాదృశ
క్రూరధరణిపతులు కోటి గలరు
వారి నెల్ల గెలువవచ్చు నాయనుజు ల
ప్పనికిఁ బూనఁగలరె పద్మనాభ. 315

వ. అనినం గృష్ణుం డిట్లనియె. 316

శా. రాజవ్యాజమునం జనించు దనుజ
వ్రాతంబులం ద్రుంప నం
భోజప్రోద్భవుచేతఁ బ్రార్థితుఁడనై
పాల్పొంది కృష్ణాఖ్యచే
నే జన్మించితి యాదవాన్వయమున
స్విశ్వేశ్వరుం డైన యం
భోజాక్షుండఁ జుమీ యెఱుఁగు మిదె నఱ
భూపాలచూడామణీ. 317

తే. అజుఁడు సృజియింపఁ బాలనం బాచరింతు
నేను; హరియించు శంభుఁడు నృపవరేణ్య
హరుఁడు నాశక్తిఁ గొని ప్రోచు నరసి జగము
లేను హరుశక్తిచే హరియింతుఁ జూవె. 318

ఉ. అక్షయదివ్యవిగ్రహుల
మైన హరుండును నేను నెప్పుడున్
శిక్షణరక్షణక్రియలు
సేయుచు నుండుదు మర్త్యభంగి నీ
రాక్షసరాజరాజి సమ
రంబునఁ గీటకకోటిఁ బోల నే
శిక్షణ మాచరింతు నృప
శేఖర చింతఁ గలంగ నేఁటికిన్. 319

తే. శివునిఁ బూజించి నను వెలిసేయునతఁడు
శివుని దూషించి నన్నుఁ బూజించునతఁడు
తామసులు వార లిరువురు ధరణిలోన
లేదు హరునకు నాకును భేద మధిప. 320

క. ధాత్రీశ కాశికాది
క్షేత్రంబుల నిరువురము వసింపుదు మెలమిన్
సత్త్రాశనులం బ్రోచి జ
గత్త్రయిఁ గల దుష్టమతుల ఖండింతు మొగిన్. 321

క. శివుఁ డర్జునుండు ధరణీ
ధవ నే నారాయణుండ దైత్యవధార్థం
బవని నుదయించితిమి యి
ట్లవినాభావంబు మాకు నను వగు నెపుడున్. 322

వ. అని యానతిచ్చి భగవంతుం డయ్యుధిష్ఠిరానుజుల నలు
పురియందు నిజశక్తి సంధించి దిగ్విజయార్థం బనిచిన. 323

ఉ. నిర్జరరాజనందనుఁడు
నీరదనీలశుభాంగునానతిఁ
దుర్జయసైన్యసంచయము
తోడ నుదీచికి నేఁగి శౌర్యసం
తర్జితవైరివీరు భగ
దత్తునిఁ బోర జయించి తన్మహీ
పార్జితహేమరత్ననిచ
యంబులు గైకొనియెన్ మగంటిమిన్.323

ఆ. అట చనంగఁ గొంద ఱవనిపు లివ్విరుఁ
డొడరవశమె మనకు ద్రోణుఁ డనుపఁ
బట్టి తెచ్చె నట్టె! పాంచాలనాయకు
సంగరాంగణమున భంగపఱచి. 325

తే. యంత్రిమత్స్యంబు భేదించి యవనిపతుల
నాజి నోడించి పరిణయం బయ్యెఁ గృష్ణ
నమరపతి ఖాండవం బేర్చె ననుచు భీతిఁ
జెంది కప్పం బొసంగి పూజించి రతని. 326

వ. అంత. 327

ఉ. కొందఱు రాజనందను ల
కుంఠితదర్ప మెలర్పఁ జేరి సం

క్రందననందనుం దోడరి
కయ్య మొనర్చిరి తత్పరాక్రమం
బెందును మున్నెఱుంగమి మ
దేభశతాంగతురంగపంక్తితో
నందఱు నైకమత్యమున
నాహవదోహలతన్ రయంబునన్. 328

ఉ. అర్జునకీర్తిశాలియు న
యానయశౌర్యవిదుండు నైన య
య్యర్జునుఁ డాన్నృపాలకుల
నందఱ ఘోరరణంబులోన వి
స్ఫూర్జితలీలచే గెలిచి
పుష్కలనిష్కమణిప్రతాన మ
తూర్జితవృత్తి వారిదెస
నొప్పుగఁ గైకొని యేఁగెఁ గ్రక్కునన్. 329

వ. ఇత్తెఱంగున నుత్తరీయు లగు ననేకదేశాధిపతుల నోడిచి యనంతకాంచనమణిగణరాసు లప్పనంబు గొని హిమాచలంబును మానససరోవరంబును నతిక్రమించి యక్షకిన్నరగంధర్వనివాసదేశంబుల కరిగినం దత్రత్యు లగు ద్వారపాలకు లర్జునున కిట్లనిరి. 330

క. మనుజులకుఁ జొర నశక్యం
బనఘా యిద్దేశ మింక నవలఁ జనకు మే

పని కిచటి కరుగుదెంచితి
వినుపింపుము నీదు తెఱఁగు విస్పష్టముగన్. 331

ఆ. అనుడు ధర్మరాజయాగార్థమై దిగ్జ
యంబుసేయ నిటకు నరుగుదెంచి
నాఁడ నర్జునుఁడ ధనంబు దప్పిరితిగా
నొసఁగి తద్వశగతి నుండుఁ డీరు. 332

వ. అనిన. 333

ఆ. వారు నుల్లసిల్లి వాసవి కమితహి
రణ్యరత్నరజతరాసు లొసఁగి
రట్లు గెలిచి ధనముపార్జించి యతఁడు ధ
నంజయాఖ్యఁ దనరె నాఁటఁగోలె. 334

వ. ఇత్తెఱంగున నుత్తరదిజ్నరేంద్రుల గెల్చి నరుం డనేకనర
ఖరోష్ట్రకరిహరిశతవాహ్యం బైన ధనంబు దెచ్చినం
జూచి ధర్మజుండు. 335

క. నిజభుజబలమున ధరణీ
భుజులం దుర్జయుల గెలిచి భూనుతగతిచే
విజయము నొందితి గావున
విజయాఖ్యవహింపు మీవు విశ్వములోనన్. 336

వ. అని యతని మన్నించెఁ దదనంతరంబ. 337

ఉ. ధీచరితుం డదభ్రరవి
తేజుఁడు వాయుసుతుండు ధీరతఁ

బ్రాచికి నేఁగి యందు శిశు
పాలముఖావనిపాలురం దిరియాం
మాచరులన్ జయించి గరి
మన్ మణిహాటకముఖ్యవస్తు లు
ర్వీచర *ఖేచరప్రతతి
విస్మయ మందఁగఁ దెచ్చె గ్రక్కునన్.

ఉ. దక్షిణదిగ్జయోద్యమము ము
దం బడరన్ సహాదేవుఁ డేఁగి వి
శ్వక్షితినాథులం దొడరి
వశ్యులఁగా నొనరించి వారిచే
నక్షయహేమరత్ననిచ
యంబులు గైకొని నీలుఁ డన్ ధరా
ధ్యక్షునిమీఁదఁ బోయిన న
తండును బోరె నవార్యశౌర్యుఁడై. 339

వ. ఇట్లు మాహిష్మతీపురపతి యగునీలుతో మహాయు
ద్ధంబు సేయునెడ. 340

ఆ. అతని యల్లుఁ డైన యగ్నిదేవుఁడు సహ
దేవుసైన్యసమితిఁ దీవ్రశిఖల
నేర్పఁజొచ్చె దాని నెఱిఁగి యవ్వీరుండు
ప్రస్తుతింపఁ దొణఁగెఁ బవనసఖుని. 341

* వీరవిప్రతతి— పాఠాం

ఉ. హవ్యము మోచి తెచ్చి యజ
రాళికి హాళి సెలంగ నిచ్చుటన్
హవ్యవహాఖ్యచే వెలసి
తాగమసంతతి సంతతంబు నీ
దివ్యమహత్త్వలీల గను
తింపఁగ నాహవనీయగార్హప
త్యాన్వయదక్షిణానలన
మాఖ్యఁ జెలంగుదు వాశుశుక్షణీ. 342

క. మారుతసఖ నీకు నమ
స్కారము ధర్మజుఁడు సేయు క్రతుకర్మం బిం
పారఁగ భవదర్థమె కా
యారయఁ దద్విఘ్నకరణ మది యుచితంబే. 343

చ. అని వినుతింప హవ్యవహుఁ
డప్పుడ మామకుఁ దెల్పి పాండునం
దనునకు రత్నకాంచనవి
తానము లెంతయుఁ బ్రీతి నిచ్చినం
గొని విజయాఢ్యుఁడై యతఁ డ
కుంఠితవైభవ మొప్ప లంకకుం
బనిచె దశాననానుజుని
పాలికి నాప్తుల శౌర్యదీప్తులన్. 344

క. ప్రణిధిముఖంబున నానృప
మణి వచ్చుట దెలిసి యమరమాన్యుండు విభీ
షణుఁడు తన*పాలఁ గల ధన
మణినికరము కర మొసఁగె నమందవిభూతిన్. 345

వ. ఇవ్విధంబున నవాచీదిగ్విజయం బొనరించి సహదేవుం
డును నిజపురంబున కేతెంచె ని ట్లనుజానీతదిగ్జయోపార్జి
తానంతకనకమణిరాసులఁ గాంచి యుధిష్ఠిరుం డత్యంత
హర్షితస్వాంతుం డయ్యె నంత. 346

తే. హరియును ననేకధన ముపాయన మొసంగె
నిట్లు సంపన్నుఁడై యాతఁ డీధనంబు
సద్ద్విజాధీన మొనరించి జలజనాభ
యాక్రతుక్రియ తగ నిర్వహింపు మనిన. 347

వ. కృష్ణుం డతనిం జూచి. 348

క. చేయుము క్రతూత్సవం బెడ
చేయక భద్రంబు లెల్లఁ జేకుఱు నీకున్
నీయనుజన్ములు నేనును
ధీయుత ప్రత్యూహసమితి ధృతిఁ దోలంగన్. 349

తే. అనిన ధర్మజుఁ డానందవనధిఁ దేలి
దేవకీనందనునిఁ బ్రస్తుతించి యమ్మ

---

* పోలఁగలిగిన—పాఠాం.

హాపురుషునాజ్ఞ నధ్వరాయతనమునఁ బ్రి
వేశ మొనరించె సమధికవిభవ మెసఁగ. 350

ఉ. ఆతఱి హృద్యవాద్యనిచ
యంబులు మ్రోయ నమేయధీయుతుల్
గౌతమనారదాత్రిభృగు
కశ్యపకౌశికధౌమ్యముఖ్యవి
ఖ్యాతమహామునీంద్రు లఖి
లాగమశాస్త్రపురాణపారగుల్
ధాతృసమాను లానృపవ
తంసుని దీక్షితుఁ జేసి రిమ్మగన్. 351

తే. పైలధౌమ్యులు హోతలై పరగి రందుఁ
జల్పె బ్రహ్మత్వ మప్పరాశరసుతుండు
యాజ్ఞవల్క్యవసిష్ఠాదు లైనమౌని
వర్యు లధ్వర్యు లైరి భావంబు లలర. 352

వ. మఱియు వీరలపుత్త్రపౌత్త్రులును శిష్యవర్గంబులును దత్త
త్కర్మకరణతకుం బొలుపడి రట్లందఱుఁ బుణ్యాహంబు
సేయించి యుచితవిధులం బ్రవర్తిల్లుచుండి రంత. 353

మ. అహితాహంకృతిభంజనప్రథితబా
హాస్థేమసంపన్నుఁ డా
సహదేవుం డపు డద్ధరాధిపతియా
జ్ఞం దూతలం బంచి యి

మ్మహిపై నాల్గుచెఱంగులం గల జగ
  న్మాన్యావనీదేవులన్
మహిభృద్వర్యుల వైశ్యశూద్రుల నికా
  మప్రేమ రావించినన్. 354

వ. ఇట్లు వచ్చిన నానాదేశాగతజననికరంబులు ధర్మరాజు
చేత నుచితసత్కారంబులఁ గాంచి రంత. 355

తే. అపుడు ధర్మజునానతి హాస్తిపురికి
నరిగి నకులుండు ద్రోణకృపాదిగురుల
నాపగేయాంబికేయాదు లైన సర్వ
కురుకదంబంబు నెల్లఁ దోడ్కొనుచు వచ్చె. 356

చ. బహుమణిభూషణంబులు న
  పారధనంబులుఁ దెచ్చి యప్పితా
మహధృతరాష్ట్రసూతసుత
  మద్రమహీశసుయోధనాదు ల
మ్మహిపతి కిచ్చి యందు గరి
  మన్ వసియింపఁగఁ జూచి యక్కురూ
ద్వహుఁడు సపర్యలం దనిపి
  వారల నెల్ల బహూకరించుచున్. 357

వ. మఱియు ద్రుపదజయద్రథభగదత్తశిశుపాలాదిమహీపాల
కులును బలభద్రానిరుద్ధబభ్రుసారణసాంబగదసాత్యకి

ప్రద్యుమ్నచారుదేష్ణాదు లైన యదువృష్ణివీరులును
జతురంగబలసంపన్నులై యేతెంచి రనంతరంబ. 358

ఆ. నర్తకీజనములు నటులును వేనవే
లరుగుదెంచి రమ్మహాధ్వరమున
కంత వారి కెల్ల నభివాంఛితద్రవ్య
సమితి యొసఁగఁ బనిచె శమనసుతుఁడు. 359

సీ. అతులితభక్ష్యభోజ్యాధికారంబున
వడి దుస్ససేనుఁ గట్టడ యొనర్చి
యుర్వీసురావళి నుచితార్హణక్రియఁ
దేలింప గురుపుత్త్రుఁ బాలువెట్టి
యఖిలరాజన్యుల నరసి పూజింపంగఁ
బటుమతి సంజయుఁ బాదుకొల్పి
వివిధకృతాకృతవిజ్ఞానకలనకు
ద్రోణగాంగేయుల దొరలఁ జేసి
రాజు లిడు కానుకలు గొన రాజరాజు
సర్వనియతి నియోగించి యవనిసురుల
కపరిమితదక్షిణ లొసంగఁ గృపునిఁ బనిచె
నఖిలధర్మవిదుండు ధర్మాత్మజుండు. 360

వ. మఱియు విదురాదిసుహృజ్జనంబులం దగువారల నయ్యై
పనుల నిలువ నియమించి భూసురుల కనేకశతసహస్ర
యుతధేనుమణికనకాన్నదానంబు లొసంగుచు యథోక్త

విధి రాజసూయం బాచరించె నిట్లు దినపంచకంబును
గడచినయనంతరంబ యాఱవదినంబునందు. 361

తే. అఖిలమానివరేణ్యులు నవనిపతులు
సర్వభంగి సమాసీను లైనఁ జూచి
యగ్రపూజ యిం దెవ్వరి కాచరింపఁ
బోలఁగు నని శాంతనవు ధర్మపుత్త్రుఁ డడుగ. 362

వ. అద్దేవవ్రతుం డిట్లనియె. 363

తే. సర్వయజ్ఞమయుండును సర్వగతుఁడు
మానిహృత్పద్మసద్మండు దానవారి
పద్మనాభుండు దేవకీపట్టి దక్క
వేఱొకఁడు పూజనీయుఁడే ధారుణీశ. 364

వ. కావున సర్వలోకసమస్కృతుండును నిగ్రహానుగ్రహ
దక్షుండును నగు కృష్ణదేవుఁ బూజింపు మనవుడు నట్ల
యద్దేవుం బూజించిన. 365

తే. యమతనయుచేతఁ బూజితుఁ డై విహాయ
సమున గ్రహజాలమధ్యభాస్కరునికరణి
ననుపమాచ్ఛచ్ఛవిస్ఫూర్తి నతిశయిల్లె
నంబుజాక్షుండు రాజసభాంతరమున. 366

సీ. అప్పుడు శిశుపాలుఁ డత్యంతకుపితుఁ డై
యాపగేయునిమీఁద నాగ్రహించి

వీఁడు వృద్ధుఁడు శాస్త్రవిదుఁడు గాఁ డవనీశ
ధర్మంబెఱుంగక ధర్మజుండు
దలఁకె యాదవునకుఁ దద్బోధితుం డయి
సహదేవుఁడును బూజ సంఘటించె
సత్యప్రతిజ్ఞులు శాస్త్రజ్ఞులును నగు
రాజుల నెల్లఁ దిరస్కరింతు
రటె యపూజ్యులు పూజ్యులు నగుదు రెచటఁ
బూజ్యు లవమానప్రాప్తిచేఁ బొలుతు రెపుడు
నచట దుర్భిక్షభయమరణాదికములు
సంభవిలు నిక్కువం బిది శాస్త్రసరణి. 367

తే. పెద్ద లుండంగ నీచులఁ బిలిచి తెచ్చి
పూజసేయు టనర్థంబు బుధజనంబు
లందు నర్థవినాశంబు నపయశంబు
శ్రమము నరకంబుఁ గర్తకు సంభవించు. 368

వ. అని పల్కి శిశుపాలుండు. 369

క. తనవాసి యెఱుఁగనేరని
జనములయిండ్లకును బోవఁ జనఁగా దని ది
గ్గన లేచిపోవ నపు డా
తని మరలఁగఁ దెచ్చె ధర్మతనయుఁడు నెమ్మిన్. 370

వ. అప్పుడు భీష్ముండు శిశుపాలు నుద్దేశించి ధర్మపుత్త్రు

నిత్తో నీసారమేయంబు వోయిన నేమి యగు నేల
యూరార్చి తెచ్చి తనిన వాఁ డిట్లనియె. 371

మ. తల వెల్లం గడుఁ దెల్లఁగా నరసినం
తం బెద్దవే నీవు నీ
బలముం దృష్టియుఁ బుష్టియుం బొలిసె ని
ర్భాగ్యుండవై పుత్త్రదా
రలఁ బోషింపఁగ నోప కీగతి నిర
ర్థబ్రహ్మచర్యవ్రతం
బిలపైఁ దాల్చితి రాజ్యభారకథ నీ
కెందైన సిద్ధించునే. 372

క. ఇల నృపుల గెలువ నేరుపు
గల దింతియకాని నీకుఁ గార్యాకార్యం
బుల నెఱుఁగఁబోలునే రా
జులసభ నార్యగతిఁ బలుకఁ జొప్పడియున్నే. 373

వ. నీ వుపదేశించు ధర్మంబు ధర్మరాజునకు నీకునుం గాని
రాజవర్యులకు సమ్మతంబు గాదు కులాచారపరిభ్రష్టు
లును రసవిక్రయోపజీవులు నైన యాదవుల నధికులంగా
నెన్నందగునే యనినం గోపించి సహదేవుం డిట్లనియె. 374

ఉ. యాగఫలప్రదుం డగు జ
నార్దనుఁ బూజ్యునిఁగాఁగఁ జెప్పె వి

శ్వాగమపారగుండు సరి
దాత్మజుఁ డప్పలుకు లసహింపలే
కీగతి దుష్టభాషణము
లెవ్వఁడు పల్కిన వానిమౌళిపై
వేగమె వామపాద మతి
విశ్రుతలీల ఘటింతు నీసభన్. 375

క. ఎఱిఁగించువాఁడు భీష్ముఁడు
మఱి శ్రీహరి పూజ్యుఁ డాశమనసందనుఁ డి
త్తెఱఁ బూజకుఁ దిప్పనికిం
గొఱఁత గలదె శ్రుతిహితం బగు న్నిక్కముగన్. 376

వ. అనియె నంత నాశిశుపాలుం జూచి శాంతనవుం డోరి
మాతృసంబంధదోషంబున దయాపరుండైన ధర్మరాజు
భోజనార్థంబు విలిచిన వచ్చితివి యథేష్టంబుగా భుజి
యించిపోవుట గాక యలర్కంబు పురోడాశం బపేక్షిం
చునట్లగ్రపూజంగోరందగునే వృథార్వాణార్వాగర్వాణంబు
రాక్షసులకు సహజగుణంబు జన్మగుణచేష్టాదులవలన
నీవు రాక్షసుండ వనిన వాఁ డజాతశత్రునిన కిట్లనియె. 377

చ. కులబలశాలు లైన నృప
కుంజరులన్ వెలిచేసి దుర్మతిన్
మలసితి ధర్మరా జనున
మాఖ్య నిరర్థక మయ్యె నీకు వీ

రలఁ బిలువంగఁ బంచుట తి
రస్కరణం బొనరింపనొక్కొ యీ
యలఘుబలాఢ్యులైన నృపు
లల్పులె నీమదిలోన నెంచుమా. 378

ఆ. కుమతి వగుచు గోపకునిఁ బూజసల్పితి
బ్రహ్మచారిమాట పాటిచేసి
యేమి గల్గె దీన నీరాజవర్యుల
క్రతువు కనుచుఁ బిలిచి గర్వ మణఁప. 379

వ. ఈగోపాలబ్రహ్మచారులకును నీయనుజు లగు భీమవిజ
యులకును వెఱచువా రెం దెవ్వరు లేరు జరాతనయుఁ
గపటవేషంబున జయించుట యాదిగాఁ దత్పరాక్రమం
బందఱకుఁ దెల్లం బయ్యె నని పల్కిన. 380

ఉ. అప్పుడు భీమసేనుఁడు ల
యాంతకుకైవడిఁ గ్రోధ మత్తులం
జిప్పిల నిల్చి లేచి గద
చే నమరించినఁ దత్సభాసదుల్
దప్పక చూచి చైద్యుఁడు వృ
థా కలహించె మరుత్తనూభవుం
డిప్పుడు రాజబృందముల
నిందఱఁ ద్రుంపఁగ నున్నవాఁ డొగిన్.

క. మనము మన దేశమునకుం
జను టుచితం బార్యనింద సల్పెడు నీదు
ర్జనుపల్కులు వినఁగూడునె
వినినం బుణ్యములు దొలఁగు వేయును నేలా. 382

చ. చెలఁగి మహాన్నిగర్హణము
సేయుదురాత్మకుఁ బట్టి యాసభన్
వెలువడఁజేయఁగాఁ దగు వి
వేకసమన్వితు లట్లు సేయఁగా
నలవడదేని కర్ణయుగ
మప్పుడె పాణులఁ గప్పి గ్రక్కునన్
దొలఁగుట మేలు దచ్ఛ్రవణ
దుష్కృతి వాపఁగఁ గోరి రేనియున్. 383

వ. అని పలికి రంత. 384

తే. పలుమఱును జైద్యుఁ డాడుదుర్భాషణములు
కృష్ణవిద్వేషులకుఁ జాలఁ బ్రియము లయ్యె
నంతఁ గ్రోధాగ్ని కిది వేళ యగునె యనుచు
గంధవహసుతు వారించె గంగపట్టి. 385

వ. అప్పు డాశిశుపాలుండు భీష్ము నవలోకించి. 386

ఆ. వాయుతనయు నేల వారించెదవు భీష్మ
శౌర్యధైర్యధుర్యు చందమునను

వీఁడు బాలుఁ డీవు వృద్ధుండ విద్దఱుఁ
గదనధరణి నెదురఁగలరె నన్ను. 387

ఉ. ఈసున నీసభాస్థితమ
హీతలవల్లభతల్లజౌఘముల్
బాసటగా ననుం దొడరి
బాహుబలంబునఁ బోరఁ జూచెదో
వాసిగ నట్ల సేయు మగ
వాఁడవయేని యొకైన నాదుబా
ణాసనముక్తబాణహతి
నంతకుప్రోలు గనంగఁజేసెదన్. 388

వ. అని పల్కి స్వపక్షక్షత్రియుల నెల్లం గూర్చుకొని యుద్ధసన్నద్ధుండై యుండె నంత భీమార్జుననకులసహదేవులునుం గదనంబునకు నాయితంబై రప్పు డక్కలకలం బాలించి ధర్మనందనుం డయ్యాగంబునకు నంతరాయంబు సంధిల్లె నని చింతించిన నాపగానందనుం డతని కిట్లనియె. 389

ఉ. యాగఫలప్రదాయకుఁడు
యోగమయుండును నైన కృష్ణుఁ డీ
యాగముఁ గాచుచుండఁగ నృ
పా యొకవిఘ్నము గల్గనేర్చునే

యాగరుహాంకుఁ జీప్పడ దు
రాత్మునిఁ జైద్యుని నుక్కడంచి యీ
సాగరమేఖలాభరము
సయ్యనఁ బాపుఁ గలంగ నేఁటికిన్. 390

వ. అని బోధించె నంత దుర్యోధనుండు గర్ణుం జూచి. 391

క. సమయం బబ్బెన్ మనకుం
గ్రమమున మనసేయ నున్న కార్యంబు నృపుల్
దమపనికై చేసెద రీ
యమితబలుల గెలువ నేరికయినను దరమే. 392

వ. మనబలం బెల్ల నొక్కెడఁ జేర్చికొని శిశుపాలుం గలసి
నిలుతమే యనినఁ గర్ణుం డిట్లనియె. 393

తే. ఇదియె కర్జమ్ముసుమ్ము మహీతలేశ
తోడరి యీరాజసంఘంబుతోడఁ గూడి
పాండవేయుల గెల్చి యఖండమహిమ
నిపుడ తద్రాజ్యము హరింపు మేల దలఁక. 394

వ. అనియె నంత ద్రోణుండు దుర్యోధనుం జూచి. 395

ఉ. ఏల దురూహ సేసెదు మ
హీశ్వర ధర్మపరుండు ధర్మజుం
డేల నలంగు దుష్టనృపు
లెల్లఁ గ్రమంబున నంబుజాక్షుచేఁ

గూలఁగ నున్న వారు వారి
కుంభినిభారముఁ బాపఁ బూని యీ
పోలికఁ బుట్టెఁ జైద్యనృపు
పోఁడిమియుం జెడు నీక్షణంబునన్. 396

తే. అని నివారించె నంత శతాపరాధ
పూర్తి యగునంత దమఘోషపుత్త్రుఁ దునుమఁ
దలఁచు వసుదేవనందను తలఁపుబడిన
వచ్చి చక్రంబు తత్పార్శ్వవర్తి యయ్యె. 397

శా. అంతం గృష్ణకరాగ్రముక్తమయి యు
ద్యద్భానుకోటిప్రభా
కాంతానంతదిశాంతమై నిగిడి చ
క్రం బన్యరాజన్యదు
ర్దాంతప్రక్రియ నేఁగి చేదివిభుమ
స్తంబున్ వెసం ద్రుంచెఁ ద
త్ప్రాంతారాతివసుంధరాధిపులు వి
భ్రాంతాత్ములై తూలఁగన్. 398

ఆ. విరులవాన గురిసె విన్నను దిక్కులుఁ
దెలివిగాంచి మించెఁ ద్రిదివవేశ్య
లాడి రుచితగతులఁ బాడిరి గంధర్వ
పతులు చైద్యనృపుఁడు పడినయంత. 399

క. ఆయెడ నాశిశుపాలుని
కాయములోనుండి యొక్కఘనతేజము నా
రాయణునిఁ జొచ్చె యాగస
మాయాతసమస్తజనము లచ్చెరు వందన్.

సీ. అప్పుడు ధర్మజుం డవనీసురక్షత్ర
సంఘంబునకుఁ బూజ సంఘటించి
యట వసిష్ఠుండు పూర్ణాహుతి గావించి
యాగశేషక్రియ లాచరింప
నవభృథస్నానపూతాత్ముఁడై సన్ముని
గణముల నుచితదక్షిణలఁ దనిపి
యఖిలబంధుజనాళి కర్హపూజ లొనర్చి
యెలమి నిజస్థానములకుఁ బనిచె
నట్లు కృతకృత్యుఁ డగు నమ్మహామహీశు
క్రతువుచేఁ దృప్తుఁ డగుచుఁ బురందరుండు
పాండునరపాలశేఖరు భవ్యతర ని
జాసనార్ధంబునం దిడి యాదరించె.

వ. కృష్ణదేవుండును శిశుపాలదంతవక్త్రాది దుష్టజనంబులఁ ద్రుంచి ధరణీభారంబు వారించుచు బంధుజనపూజితుండై బలభద్రసహితంబుగా నిజపురంబునకుం జనియె నిట్లు.

తే. జయవిజయులఁ బ్రసాదభాజనులఁ జేసి
సిద్ధజేగీయమానప్రసిద్ధమహిమ

నలరి ద్వారకలోపల నధివసించె
నఖిలలోకప్రభుండు చక్రాయుధుండు. 403

క. ఋజుమతు లగు జయవిజయులు
ద్విజశాపం బెడలి దివ్యదేహాకలితులై
నిజసుకృతవశంబునఁ జని
భుజగశయనుపార్శ్వచరతఁ బొలిచిరి మరలన్. 404

క. ఈయుత్తమకథ వినినను
ధీయుతులకు రుజలు తొలఁగుఁ దేజఃకీర్తి
శ్రేయోభివృద్ధి దనరుం
బాయుం గలుషములు విష్ణుభక్తియు నొనరున్. 405

వ. అనిన విని నైమిశారణ్యవాసులు వ్యత్యస్తరామనామప
రాయణుం డగు చోరుని తెఱం గెట్టి దయ్యె నని యడిగిన.

శా. షట్కంజాంతరతత్త్వవిన్మునిజన
స్వాంతాంబుజానందకృ
త్త్విట్కంజాప్త భవాభవాబ్ధితరణీ
దిఙ్మండలీచేల ప్రా
వృట్కల్లాంబుదనీలకంధర ధరా
భృద్ధూర్భరిచాపా బల
ద్విట్కుంభి ద్యునదీ సుధానిధి సము
ద్దీప్తావదాతాంగకా. 407

జ. సురవరనరతిర్యక్స్థాన
వరనానాజంతుపూర్ణవనజభవాండ
స్థిరఫలకలితశరీర
స్ఫురదురుయజ్ఞాంగ మస్తశోభితగంగా. 408

కలహంసవృత్తము.
యమిజనస్వాఘహృదయాబ్జనివాసా
ప్రమథనాథ హిమపర్వతపుత్రీ
కమన భక్తజనకామితదానో
ద్యమసురాగమ మహాగమవేద్యా. 409

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావైభవ
యాఁదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన
స్కాందపురాణంబున ధర్మఖండం
బను ప్రబంధంబునందు
సప్తమాశ్వాసము.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

అష్టమాశ్వాసము

శ్రీగౌరీపదలాక్షా
యోగాపాటలసుధామయూఖకలాపా
యోగినికురుంబకాంత
ర్యాగార్చిత గగనకేశ హార మల్లేశా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు సూతుండు శౌనకాదిమునిముఖ్యుల కిట్లనియె న ట్లచ్చో రుండు తపంబుసేయుచుండ ననేకమన్వంతరంబులు గడచినయనంతరంబ తుల్య భరద్వాజ గౌతమ వృద్ధగౌతమ కౌశికవసిష్ఠాదు లైన మహర్షులు పదివేవురు శిష్యులుం దారును హిమశైలంబు డిగ్గి యమ్మార్గంబునం జనుదెంచుచు. 2

క. ఎడ నెడ శివ శివ యనుచున్
బడి బడి శ్రీరామ రామ పాహి యనుచు నిం
పడరఁగ వేదోక్తవిధుల్
గను వేడ్కన్ జగ ద్ధితార్థగరిమ నొడువుచున్. 3

ఉ. అంగపరిశ్రమం బడర
నమ్మునిపుంగవు లప్పథంబునన్
జంగమవేదశాస్త్రముల
చందమునం జని కాంచి రొక్కచో
రంగదభంగసౌరభవి
రాజితపుష్పఫలాభినమ్రమనా
రంగలవంగలాంగలికు
రంటకముఖ్యమహీజవాటికన్. 4

ఉ. భృంగమయూరకీరపిక
పేశలసూక్తులు ముక్తికామినీ
సంగతివైఖరుల్ దెలుప
సంయము లత్తరువాటిఁ జొచ్చి త
న్మంగళవృక్షమూలతల
మంజులవేదుల విశ్రమించి రం
తం గడుఁజల్లనై మలసె
దక్షిణదిక్పవమానడింభముల్. 5

ఉత్సా. పారిజాతమాతులుంగపనసకదళికామ్రమం
దారనారికేళముఖ్యధరణిజాతజాతముల్
సారతరుల కెన యనంగఁ జాలు మేలు వెలయ నిం
పారు తత్ఫలములు చేత నందికొనఁగ ననువగున్. 6

కం. తృణగుల్మరహితమై ద
ర్పణసన్నిభవిమలధరణి భాసిల్లుచు నీ
క్షణపర్వనిర్వహణతరు
గణముల నొప్పారు నది జగన్నుతమహిమన్. 7

కం. ఆవిజయాహ్వయవోరుత
పోవిస్ఫూర్తికిని బెగడి భూతము లైదుం
బావనమతి సృజియించిన
యావనివిభవంబుఁ బొగడ నజునకుఁ దరమే. 8

ఆ. జాతివైర మెడలి జంతుసంతతి మహో
దారమైత్రి నలరఁ దద్వనంబు
విబుధగణనితాంతవిహరణస్థానమై
యఖిలసౌఖ్యహేతు వగుచుఁ దనరు. 9

తే. దేవవల్లభమహిళాప్రదీప్త మగుచుఁ
బ్రబలసుమనోమనోజ్ఞరంభావిలాస
శోభితం బయి యవ్వని చూడ నొప్పి
నందనవనంబుగతిఁ గడు నంద మగుచు. 10

సీ. హరినీలనీలబంభరడింభనికరంబు
చొప్పు పెన్నెఱివేణియొప్పు నెఱప
నరుణారుణస్ఫురదురుపల్లవశ్రేణిఁ
గెంగేలిపోలిక గీలుకొనఁగ

సచ్ఛాచ్ఛతరుసుమగుచ్ఛవిలాసంబు
గబ్బిచన్నుబ్బలయుబ్బుఁ దెల్ప
మంజులలతికాసమంజసవైఖరి
రంగైన మేనితెఱంగు దోఁప

తే. నసమకుసుమవిలాసంబు హాసలీలఁ
దనర నిశ్శ్రేయసాంగనం దార్చునట్టి
శంబళియుబలె వనలక్ష్మి సంయములకు
సలలితామోదవిస్ఫూర్తి సంఘటించె. 11

సీ. నానాపలాశసంతానాస్పదం బయ్యు
సుమనఃకదంబ విస్ఫురణఁ దనరి
మన్మథవిభ్రమమహిమ రంజిల్లియు
నీలకంఠప్రేమనిరతి వఱలి
పల్లవరాగసంపద్భాసురం బయ్యు
ద్విజవరహృద్యమై తేజరిల్లి
యవిరతమధుపకులాసక్తిఁ జెందియు
నత్యుదారాగమాఢ్యతఁ దనర్చి

తే. నవ్యపుష్పితగణికాసనాథమయ్యు
సతతపున్నాగసంగతి నతిశయిల్లి
వెలయు సద్యోగ్యశ్రీమారామవిలసనంబు
గాంచి మునివర్యు లద్భుతాక్రాంతు లగుచు. 12

ఆ. సుదసంబు కర్మబృందానుసారిత
సంఘటించు భోగసముదయంబు
జంతువితతి కిలన సౌఖ్యంబు లొనగూర్చు
నిదియె నందనమున కెక్కు డగుచు. 13

ఆ. నందనంబు జనమనస్స్వాససంధాన
తారతమ్యభోగదంబు గాని
యివ్వనంబుకరణి నెల్లజంతువులకు
ననిశసౌఖ్యహేతు వగునె తలఁప. 14

మ. అని వర్ణించుచు మౌనిపుంగవులు శి
ష్యవ్రాతముల్ దారు స
ద్వనభూజంబులలోనఁ గ్రుమ్మరుచు భా
వంబుల్ మహాశ్చర్యస
ద్వసథిం దేలఁగ హాళి నొక్కయెడ స
ర్వప్రాణిలోకైకమో
హనమాకందమహీజమూలముసఁ జె
ల్వార న్సమాసీనులై. 15

తే. కొంద ఱందంద ఫలమూలబృంద మర్థి
రాసులుగఁ జేసి రఘుసు పేరాసకలిమిఁ
దృప్తి నొందక కొందఱు దిరుగుసుండి
రవ్వసివిషుగాపేక్ష యలముకొనఁగ. 16

క. ఆమునిముఖ్యులు గొందఱు
కామక్రోధాతిలోభకలితాత్మకులై
వేమఱు వాదించిరి తా
రామ్రదుఫలమూలసంగ్రహావసరమునన్. 17

వ. తదనంతరంబ వార లందఱు స్నానసంధ్యాద్యుచితవిధులు దీర్చి ఘనసారగంధబంధురంబులును సుధామధురంబులు నైన ఫలమూలంబుల నాహారకృత్యంబులు నిర్వర్తించి పరితృప్తులై పురాణపఠనశ్రవణాదివర్తనంబుల నద్దినశేషంబు గడపి రాత్రి యగుడు నిద్రించుచుండి రంత. 18

సీ. మహితతపఃక్రియామహిమచే మూర్తిమ
ద్వీతిహోత్రునిభాతి వెలయువానిఁ
జిత్తవాక్కర్మముల్ శ్రీరామునం దిడి
తన్మయత్వంబునఁ దనరువానిఁ
గార్శ్యంబుఁ జెందిన గాత్రంబుచే ద్వితీ
యాచంద్రుకైవడి నలరువానిఁ
బుటపాకమున శుద్ధిఁ బొరసినకనకంబు
గతి నకల్మషలీలఁ గ్రాలువాని

తే. నిర్జితక్రోధకాముఁడై నెగడువాని
నఖిలజీవప్రియంకరుం డైనవాని

మౌనిపుంగవు నొకని నమ్మౌనివరులు
స్వప్నమునఁ గాంచి రపుడు సుస్వప్నసదృశు. 19

న. వెండియు. 20

శా. ఆమౌనీంద్రునకు న్వరం బొసఁగ న
భ్యర్ణక్షితి న్నిల్చి శ్రీ
రాముం దైవతసార్వభౌము దనుజేం
ద్రవ్రాతభీము న్ఘన
శ్యాము న్సర్వగుణాభిరాము రఘువం
శాంభోధిసోము న్సలో
ద్దాముం బావననాముఁ గన్గొనిరి సీ
తారాము నాసంయముల్. 21

సీ. నిరుపమసౌందర్యనిర్జితపంచేషు
హారకిరీటకేయూరభూషు
మందస్మితాంచితసుందరాస్యవిలాసుఁ
బృథులకాంచనమయపీతవాసు
సనకాదిసన్మునిసముదయసంభావ్యు
భరతలక్ష్మణముఖభ్రాతృసేవ్యు
శ్రీకరభక్తలోకైకరక్షణదక్షు
మందారసుమదామమహితవక్షు

తే. రాము శతకోటిభాస్కరధాముఁ గాంచి
మేలుకొని రామనామ మ మ్మౌనులు మనుచు

హర్షపరవశు లగు నమ్మహర్షులకును
క్షణసమానాశులీల నాక్షణద వేగ. 22

వ. అంత స్నానసంధ్యాదికాల్యకరణీయంబులు నిర్వర్తించి
సభకేగి కూర్చుండ వారలకడకు నారదమునీంద్రుం
డేఁగుదెంచిన నందఱుఁ బ్రత్యుత్థానంబుచేసి యర్ఘ్యపా
ద్యాదిసత్కారంబు లాచరించి బహూకరించి సుఖాసీనుం
గావించి రందు వసిష్ఠమునీంద్రుం డమ్మునీంద్రునితో
ని ట్లనియె. 23

ఉ. ఎవ్వనియాశ్రమం బిది ము
నీంద్ర ! మహేంద్రవనంబురీతిఁ దా
నివ్వసుధం గరం బలరె
నీడితసౌఖ్యరమాసమృద్ధిచే
నెవ్వని విశ్వకర్మ రచి
యించెనొ కాక మయుం డొనర్చెనో
యవ్విధ మంతయుం దెలిపి
యందఱ కింపు ఘటింపఁ జేయవే. 24

క. పదునాల్గులోకముల నిం
పు దలిర్పఁగ సంచరించు ప్రోడవు నీకు౯
విదితం బశేషవృత్తం
బది గావునఁ జెప్పు మివ్వనావనిమహిమల్. 25

వ. అని పలికి యంతియ కా ధౌక్క వింత విను మని యిట్లనియె.

క. అస్వప్నమానివర మా
సుస్వప్నములందు నొక్కశుభచారిత్రుఁన్
భాస్వత్ప్రభుఁ గంటిమి రా
మస్వామిన్ మది భజించుమహితాత్మకునిన్. 27

శా. అక్షయ్యస్థితి రామనామజప మ
త్యాసక్తి మైఁ జేయుచున్
సాక్షాదగ్నియపోలెఁ గ్రాలెడు ముని
స్వామిం గృపం బ్రోవఁగా
సాక్షాత్కారముఁ జెందు రాఘవుని వి
శ్వత్రాణపారీణు భ
క్తక్షేమంకరుఁ గంటి మిందఱము మా
కన్నుల్ గడుం జల్లఁగన్. 28

వ. అని స్వప్నవృత్తం బెఱింగించి వెండియు. 29

ఆ. అనఘ రామ రామ యనుమధురస్వరం
బిపుడు వినఁగ నయ్యె నిప్పనమునఁ
దజ్జపంబు సల్పుధన్యునిఁ బొడఁగాన
మఖిలతరువులందు నరసి యరసి. 30

ఆ. ఆమనోజ్ఞమృదురవాకర్ణనమునఁ బ్ర
మోదవార్ధిఁ దేలి మునిలలామ
యొండుచోటి కరుగ నుల్లంబు గొలుపక
యుంద యున్నవార మిందఱమును. 31

క. ధరఁ బుణ్యక్షేత్రమునకు
నరిగినగతి నలరె మానసాబ్జములు మునీ
శ్వర యివ్వని మును చూచిన
కరణిం గనుపట్టెఁ బ్రీతి గదిరె న్మాకుఁ. 32

వ. ఈకారణం బేమియో యింతయుం దెలియ వివరింపు
మనిన నద్దివ్యముని యిట్లనియె. 33

సీ. ఎఱిఁగింతు మునులార యితిహాస మొక్కటి
శ్రోత్రతల కత్యంతశుభకరంబు
నర్థార్థులకు నిఖిలార్థప్రదంబును
బుత్రార్థులకు బహుపుత్రదంబు
భుక్తిముక్తిప్రదంబు నపారసంసార
తరణంబు వినుఁడు చిత్తంబు లలర
మున్ను నేఁ గైలాసమునకు మహేశు జ
గత్పతి నభవు శంకరునిఁ జూడఁ

తే. గోరి యరిగితి నరిగి తద్ద్వారసీమ
నతులబలదీప్తులైన శశాంకమకుట
కింకరావళి వారింపఁ గెలన నిల్చి
యుంటి సమ్మోదమున నటు లుండునంత. 34

ఉ. శంకరకింకరాళి యొక
సత్పురుషుం గని పూజ సల్పి ని

శ్శంకఁ బ్రదక్షిణించి నుతి
సల్పి నమస్కృతిపూర్వకంబుగాఁ
బొంకముతో నతండు నొక
పుష్కరయానవరాధిరూఢుఁడై
శంకరసన్నిభుం డగుచు
శాంకరభూమికిఁ దాల్చె గ్రిక్కురన్. 35

మ. అతనిం గన్గొని యాతఁ డెట్టిసుకృతం
బార్జించెనో యెట్టిసు
వ్రతముల్ సల్పెనొ శంభుకింకరు లుదా
రప్రీతి నర్చింప ను
న్నతిఁ గాంచెం దగు నంచు నెంచి తదనూ
నస్నిగ్ధతేజోబలో
ద్ధతికిం బ్రీతిలి మ్రొక్కి పల్కితి నితాం
తప్రీతి సంధిల్లఁగన్. 36

ఆ. ఓమహాత్మ యెట్టియురుతపం బొనరించి
తేమి పూజ సల్పి తెట్టితీర్థ
యాత్ర సల్పితివి కృతార్థుఁడవై యెట్టి
దాన మిచ్చి తీ వనూనమహిమ. 37

క. * ఏసుకృతమహిమమునఁ గై
లాసావాసుఁడవై చెలంగితి విట ము

* ఏసుకృతమునం గైలాసావాసుఁడవై చెలంగితి విట—వ్రా. ప్ర.

న్నే సుకృతులకైన శివా
వాసము దుర్లభము ప్రమథవర యూహింపన్. 38

క. ఘోరపిశాచనిశాచర
వీరులకుం గ్రూరులకును వీక్షింపఁగఁ జె
న్నారఁగ నంట నశక్యము
తారక శైలంబు ప్రమథతతికిం దక్కన్. 39

వ. నీ వేమి పుణ్యంబునఁ గైలాసయుతుండ వైతి వెఱిఁగిం
పు మనిన నాకు నతం డిట్లని చెప్పె. 40

మత్త. ఏను పూర్వభవంబునందు మహీసురుండ ఖలుండ దు
ర్దానవస్తుతతిప్రతిగ్రహదర్పితుండ నిరాకృతిన్
మానిపుంగవ విప్రకర్మము మాని శూద్రకులోచితం
బైనధర్మమునం జరింతు దురంతదుష్కృతకారి నై. 41

తే. బంధకీతతసురతసంబంధపరతఁ
బతితపాషండదుర్జనప్రతతిఁ గూడి
సతతవృజినద్రుషండవసంతమూర్తి
నగుచు విహరింతు నార్యులు నను నగంగ. 42

క. ఈరీతిఁ గల్మషంబు ల
పారముగా నాచరించి పదపడి నేత
త్కారణమునఁ గిటికిరట
క్రూరశునకజనిశతాప్తిఁ గొంటిని ధరణిన్. 43

మత్త. ఘోరజన్మము లెత్తి యాగతిఁ గుంది కర్మవశంబునన్
దూరసంచరణాతిశక్తియు దూరదృష్టియుఁ గల్గి చె
ల్వారుగృధ్రమనై జనించితి నంత నోమునిముఖ్య త
ద్దారుణాకృతిఁ గాంచి భూతవితానముల్ వెఱఁ గందఁగన్.
వ. అంత ననేకకాలంబు గడచినయనంతరంబున. 45
తే. ఆమిషార్థినై ఘోరవనాంతరమున
కరిగి యచ్చట నాహార మబ్బ కునికి
క్షుత్పిపాసలచేఁ గడుఁ గుంది యంత
నొక్కదేవాలయమునకుఁ నొయ్యఁ జేరి. 46
మాలిని. ధవళఖగవిభాస్వద్వజ్రలేపస్ఫురత్త
ద్భవభవనసమంచ ద్భర్మకుంభంబుపైఁ బ్రా
గ్భవకృతసుకృతౌఘప్రౌఢిమై నెక్కి యం దా
సవిధవివిధతిర్యక్సంతతిం జూచుచుండన్. 47
ఉ. ఆసమయంబునందు మృగ
యారతిచే నొకలుబ్ధకుండు బా
ణాసనబాణపాణి విల
యాంతకుఁ బోలికి నేఁగుదెంచి యు
ల్కాసదృశాశుగంబునఁ జ
లంబున నేసె మహేశ్వరాలయా
గ్ర్యాసితశాతకుంభకల
శాగ్రసమాశ్రితతద్విహంగమున్. 48

క. వ్యాధధనుఃప్రేరితశర
బాధఁ గలఁగి పూర్వపుణ్యపరిపాకమునన్
క్ష్మాధరపుత్రీశమహో
త్సేధాగారంబుచుట్టుఁ దిరిగితిఁ బెలుచన్. 49

ఆ. అటఁ బ్రదక్షిణత్రయానంతరమున న
ప్పక్షితనువుఁ దొఱఁగి యాక్షణమున
దివ్యతనువుఁ దాల్చి దివ్యగంధాంబర
భూషితుండ నైతి బుధులు వొగడ. 50

వ. ఇట్లు బలాత్కారకృతశివప్రదక్షిణభావంబున నప్సరోగ
ణసంకీర్ణంబైన దివ్యవిమానం బారోహించి తేజఃపుంజ
రంజితసకలదిఙ్మండలుండనై గంధర్వగానంబు వినుచు
విద్యాధరకదంబంబులు గొలువ నాకలోకంబునకుం జని
పురందరాదిబృందారకబృందంబులచేతం బూజితుండనై
చిరాయు వనునామంబున ననేకకాలం బందు వసియిం
చితి ననంతరంబ యొక్కనాఁడు ప్రసంగవశంబున దివ
స్పతి వాచస్పతి కిట్లనియె. 51

మ. అతులానందకరంబు నందనవనం
బారామ, మీదేవతా
ప్రతతుల్ గింకరు, లద్రిభేది పవి శ
స్త్రం, బీశచీదేవి మ

త్సతి, స్వర్గంబు పురంబు, సద్గురుఁడ వెం
చ న్నీవు నాకిట్లు శా
శ్వతసామ్రాజ్యయుతుండ నేనకద జీ
వా యింతిరిలోకంబునన్. 52

క. అనవుడు నీయైశ్వర్యం
బనిత్యతాహేతువునఁ గ్రియాజనితముగా
నను మేయింపం దగినది
ఘనవాహన యనుచు నతఁడు గ్రమ్మఱఁ బలికెన్. 53

వ. అప్పలుకులు విని యైశ్వర్యతారతమ్యగణనాప్రసంగం
బున సభ్యులకు వివాదం బైన నీవివాదశాంతిఁ గోరి
పురోహితబోధితుండై పురుహూతుండు సభ్యులుం
దానును మత్సన్నిధి కేతెంచి తద్వృత్తాంతంబు వివరిం
చిన సకలశాస్త్రసమ్మతంబుగా నే నిట్లంటి. 54

క. పొందుగ విభవంబు క్రియా
బృందజ మస్థిరము శక్ర పృథుచైతన్యా
*నంద మొకటియు నకర్మజ
మిం దనుమేయంబుగా దహీనప్రౌఢీ. 55

సీ. దృశ్యత్వకారణస్థితిచేత నఖిలంబు
నస్థిరం బగుఁ నమరాధినాథ

* (1) నంద మొకటియు నకర్మజ, మందనుమేయంబు—అని యొక వ్రా. ప్ర.
(2) నందం బొకటియు నకర్మజ, మందనుమేయంబు—అని తక్కిన వ్రా. ప్ర.

పదుమువ్వురింద్రుల ప్రకటితై శ్వర్యంబు
గనుఁగొనినాఁడ నాకన్న లలరఁ
నంతంత కనువయ్యె నవలి శక్రులసిరి;
యాద్యశక్రునిసతి యైనశచిఁ
బరిచారికాకృతిఁ బరగ నిప్పటి శచి
యిది యంతయును నాకు విదిత మయ్యెఁ

తే. కాలయుగధర్మభేదముల్ గలుగు నిట్ల
యప్పుడప్పుడు ప్రాణుల కదియె *యిచటఁ
బరమసౌఖ్యంబుగాఁ గనుపట్టుచుండు
ననుచుఁ బల్కిన విని యిందుఁ డనియె మరల. 56

తే. ఇవ్వివాదంబు శాంతించె నింక నొకటి
యడిగెద శివప్రదక్షిణం బాచరించి
యేఫలము గాంచు మనుజుఁ డహీనఫణితిఁ
దెలిపి యీసంశయం బెల్లఁ దీర్పు మనఘ. 57

వ. అనిన నే నిట్లంటి. 58

ఉ. ఏ మును గృధ్రదేహి నయి
యీశ్వరమందిరసత్ప్రదక్షిణం
బామెయి వ్యాధబాధితుఁడ
నై యొనరించితిఁ దానఁ జేసి నే

* యచట—వ్రా. ప్ర.

నీమెయి దాల్చి యిందు వసి
యించితి నింపమరం జిరాయు వ
న్నామముతోడ శక్ర పదు
లల్వురు శక్రులు దీఱునంతకున్. 59

క. నావిభవము గనుఁగొని శివ
సేవాఫల మెఱుఁగు మనిన జిష్ణుఁడు శితికం
ఠావాసమునకు వలగొను
శేవ గడిందిగఁ దలంచె డెందం బలరన్. 60

వ. అని ఇంద్రాదులసంవాదంబు వివరించి వెండియుఁ జిరా
యు విట్లనియె మునీంద్రా యిట్లు త్రిదివలోకంబున
వసియించినకాలంబు నాకొక్కదినం బయ్యె ననంతరంబ
వైకుంఠభవనంబున కేఁగి యచ్చట దివసద్వయంబు
నిలిచితి నంతఁ బుణ్యగౌరవంబున నీకైలాసంబున కేఁగు
దెంచితి ననిన నే నిట్లంటి. 61

తే. హరునకుఁ బ్రిదక్షిణత్రయం బాచరించు
కారణంబునఁ గైలాస గమన మబ్బె
నీకు వైకుంఠభవనాదిలోకములకు
నెట్టిసుకృతంబుచే నేఁగి తెఱుఁగఁ జెపుము. 62

వ. అనినం జిరాయు విట్లనియె. 63

తే. పాసఁగఁ దిర్యక్కులకు భేదబుద్ధి లేదు
దూషణము దానిమూల మాదూషణంబె

యఖిలధర్మవినాశంబు నాచరించు
వివిధలోకవిరోధియై విస్తరిల్లు. 64

క. ధర దూషణంబు వెలిగా
నరుఁ డేధర్మంబు చేసిన స్సఫలతచే
నిర వొందు సర్వలోక
స్థిరగమనము గన నెఱుంగఁ జెప్పితి నీకుఁన్. 65

వ. అనియె నని చెప్పి సూతుండు. 66

క. ఈపుణ్యచరిత మెవ్వం
డేపున విను శ్రద్ధ గలిగి యిద్ధరఁ బుణ్య
శ్రీపటిమ వెలయు నాతఁడు
పాపవిముక్తుఁ డయి పరమపదముం జేరున్. 67

వ. అని చెప్పి నారదుండు వసిష్ఠాదుల కిట్లను నట్లచ్చిరా
యువునకు మ్రొక్కి యతం డనుప పెండపద్వారంబుం
బ్రవేశించితి నంత. 68

శా. హీరద్వారకవాటదీప్తమును బం
హిష్ఠాచ్ఛముక్తామణి
స్ఫారోల్లాభవిభాసురంబుఁ గుముదా
ప్తప్రస్తరాబద్ధవే
దీరమ్యంబును నై ప్రాసంగి ప్రమథా
ధిష్ఠానమై యొప్పు త

ద్వారం బింపు ఘటించెఁ గన్గవకు సాం
ద్రజ్యోత్స్నఁ చండంబునన్. 69

శా. అందు న్వజ్రవిశుద్ధవిగ్రహు విశా
లాక్షు న్మహాబాహుఁ బ
ర్వేందుప్రోజ్జ్వలసుందరాస్యుఁ బ్రమథా
ధీశప్రభావు న్సదా
నందుం జిత్రరథాభిధాను నొకవీ
ణావాద్యవిద్యాఢ్యు నా
డెందం బెంతయుఁ బ్రీతిచేఁ బొదలఁ గం
టిఁ రత్నపీఠస్థితున్. 70

తే. అతఁడు శివనామకీర్తనం బాచరించి
వీణఁ బలికింపఁ దచ్ఛ్రుతివిలసనంబు
నాశ్రుతిపుటద్వయీరంజనం బొనర్చి
యలఘురోమాంచకంచుకితాంగుఁ జేయ. 71

క. నతిచేసి యతనిచే స
త్కృతియు నమస్కృతియుఁ బడసి స్థిగతరనికట
స్థితపీఠమునఁ దదాజ్ఞం
గృతమతి వసియించి యతని కే ని ట్లంటిన్. 72

శా. ఈయైశ్వర్యమునం జెలంగుటకు నీ
వేదేవునిం గొల్చి తీ

వే యే ధర్మము లాచరించితివి ము
న్నెంతే ధృతి స్వీకర
స్ఫాయద్వల్లకి దాన పల్కెడి శివాం
చన్నామముల్ చంద్రికా
ప్రాయంబై తగు నీదుమూర్తిఁ గని నా
భావంబు పొంగెన్ రహిన్. 73

వ. ఏసుకృతంబుకతంబున నీకీమహిమంబు గలిగె నెఱింగింపు
మనినఁ జిత్రరథుం డిట్లనియె. 74

ఉ. ఏ మును సాధుదుం డను మ
హీసురుఁడం గడు దుర్వినీతిచేఁ
గామకళాప్రగల్భగణి
కారమణీగృహాసీమలన్ విట
గ్రామణి నై మెలంగుదు సు
కర్మము లెవ్వియు నాచరింప నెం
తే మదలీల నార్యజన
నిందయుఁ జేయుదు నెల్లవేళలన్. 75

వ. మఱియు నాయుర్వినాశకరంబులు నార్యనిందితంబులు
నగుదుష్కృతంబు లనేకంబు లాచరించితి నంత నొక్క
నాఁడు సహచరులం గూడి కార్యాంతరవ్యాసంగంబునఁ
బురవీథి నరుగుచుండి. 76

క. నవలక్షకుసుమములచే
నవనివిభుం డొకఁడు త్రిపురహరుఁ బూన్పఁగఁ బ్రా
గ్భవసుకృతహేతువునఁ ద
ద్భవనంబున కేఁగి యందు భావం బలరన్. 77

తే. అతఁడు కల్పోక్తవిధిఁ బూజ యాచరింపఁ
జూచుచుండితి దృఢతరశుద్ధబుద్ధి
నంత నాయుఃక్షయం బౌట యమునిభటు
లరుగుదెంచిరి నాయిక్క యరసికొనుచు. 78

ఉ. ఆశివపూజ సల్పు నిల
యంబు చొరంగఁ దరంబుగాక కీ
నాశభటుల్ మనంబుల ఘ
నంబుగ భీతి వహించి తద్గృహా
భ్యాశమునన్ మదాగమన
మారయుచు న్వసియించి రద్రిజా
ధీశసమర్చనంబు తెలఁ
గేను గనుంగొనుచుండు నత్తఱిన్. 79

తే. యక్షబేతాళవితతికి రాక్షసులకు
ఛిద్ర మన్వేషణముచేయు చెనఁటులకును
మృడునిసన్నిధి నొక్కింత మెలఁగరామి
వెలుపలన నిల్చి రంతకవీరభటులు. 80

తే. వింటి శివనామపఠనంబు వీను లలరఁ
గంటి శివపూజ సేయఁ జెంగట వసించి
దాన మృత్యువు దొలఁగె సత్తతి మునీంద్ర
సజ్జనులపొందు ధరఁ గల్పశాఖి యగుట. 81

క. నిరతము వైదికనిష్ఠా
నిరతుండై శ్రద్ధ గలిగి నిష్కల్మషుఁడై
పరగినహరపదభక్తుఁడు
స్థిరతరగతి వర్షశతము జీవించు మహిజా. 82

క. భవితవ్యతానుసారిత
భవపూజాపరిసమాప్తపర్యంతము న
బ్భువి వసియించితి నంతం
బొవ్వులుచు యమభటులు మగిడి పోయిరి లజ్జన్. 83

క. శివనామకీర్తనంబును
శివపూజాదర్శనంబు శివదివ్యకథా
శ్రవణంబు నల్పనియమో
ద్భవ మగు ఫల మనఁగరాదు పద్మజతనయా. 84

వ. అట్లు శివపూజాదర్శనమాత్రంబున బ్రహ్మాదిదుర్లభం
బైన యీశరీరంబు ధరియించి కైలాసద్వారంబునందు
నుండం గాంచితి నని చెప్పి చిత్రరథుం డనుపఁ బ్రమథ
సంకీర్తనంబును విచిత్రమణికుట్టిమంబును నానామణిగణ

బద్ధవేదికంబును నైన తృతీయద్వారంబు ప్రవేశించితి
నందు. 85

తే. తండుభృంగీశ్వరాదు లుద్దండలీల
శివదిదృక్షాసమాసక్తిఁ జేరువారి
భవునిదివ్యాజ్ఞ వెలిగ లోపలికి నరుగ
నీకు తద్ద్వారసీమ నెవ్వారి నైన. 86

శా. వేత్రప్రస్ఫురితప్రహారకలనా
విర్భ్యాతిచే నెంతయుఁ
సుత్రామప్రముఖామరౌఘములు సం
శుద్ధాత్ములం జేయుచుం
దత్రత్యుం డగు నంది నుజ్జ్వలమహా
నందిం దగం గాంచి నే
నత్రస్థితి లోని కేఁగితి మహే
శాజ్ఞానుసారంబుగన్. 87

మ. ధరణీభృత్తనయామనోహరు సము
ద్యత్కోటికంజాప్తబం
ధురతేజుఁ ద్రుహిణాండభాండదహనో
ద్భూతోల్లసద్భాతిసు
స్థిరరేఖాకలితు న్మణీమయమహా
సింహాసనస్థుఁ సుధా

సురవంద్యుం బురవైరిఁ గాంచితి హరున్
సోమార్ధ*కోటీరునిన్. 88

ఉ. కాంచి నమస్కరింప గర
కంజుఁ డనంతదయార్ద్రవీక్షణం
గాంచి మదీయసత్ప్రణతిఁ
గైకొని కన్బొమ సన్న సేయ న
ప్పంచశరారియాజ్ఞఁ దదు
పాంతమునం దగఁ గూరుచుండి యొ
క్కించుక కొంకుచుం గదిసి
యి ట్లని విన్నవ మాచరించితిన్. 89

తే. స్వామి రెండవద్వారదేశంబునందు
చిత్రరథుఁ డనుప్రమథు విచిత్రవేషుఁ
గాంచి మున్నెట్టిసుకృతంబు గారణముగ
నిట్టివిభవంబు నీ కబ్బె నెఱుఁగఁ జెపుము. 90

వ. అని యడిగిన నతండును నవలక్షకుసుమశివపూజాదర్శ
నంబున నిట్టి యైశ్వర్యం బబ్బె నని చెప్పెఁ దత్పూజా
మహాత్మ్యం బానతీయవలయు ననిన నమ్మహాదేవుం డి
ట్లని యానతిచ్చె. 91

క. నన్నునెనర్ హరినెసన్
మునివర యొక్కకరవీరమునఁ దగఁ బూజిం

* కోటీమణిన్ —వ్రా.ప్ర.

చిననరుఁడు భద్రములఁ గనుఁ
బునరుద్భవదుఃఖవశత పొందదు వానిన్. 92

తే. కార్తికంబున నైన మాఘమున నైన
ననఘ వైశాఖమున నైన సచ్ఛకుడ్య
మృదులపల్లవతోరణపృథువితాన
లలితముగ నొక్కగేహం బలంకరించి. 93

సీ. నియతుఁడై ప్రతి యందు నిల్చి హిరణ్మయ
ప్రతిమ గావించి తత్ప్రతిమయందు
హరి నైన నను నైన నావాహనము చేసి
భాసురాగరుధూపవాసితంబు
రంగవల్లీచిత్రరచితాంచితంబు నై
యమరునచ్చోటఁ బీఠమున నిల్పి
పటహవీణావేణుపటునిస్వనంబును
బుష్కలస్తుతిరవంబును జెలంగఁ

తే. గలితపంచామృతాభిషేకంబు చేసి
లక్షసుమములఁ బూజించి లలితధూప
దీపనైవేద్యములచేతఁ దృప్తిసేయ
వలయు వాక్కర్మనియమపరివర్తనమున. 94

వ. ఇట్లు ప్రతిదినంబును లక్షకుసుమంబుల శివశంభుమహే
శాదినామంబుల నన్నును నచ్యుతానంతగోవిందాదినా
మంబుల హరిని జతుర్థ్యంతంబులుగా నుచ్చరించుచుఁ

బూజించి నిత్యంబును బ్రాహ్మణులకు భోజనంబు నిడు
నది యిట్లు చేసి నవమదివసావసానంబున. 95

చ. వ్రతి గడు ధర్మనిష్ఠుఁ డయి
వస్త్రయుగాంచిత మైన కాంచన
ప్రతిమ నగణ్యపుణ్యుఁ డగు
బ్రాహ్మణుఁ బూజయొనర్చి దాన మ
ప్రతిహతలీల నీఁ దగు ధ
రాతలదానపురస్సరంబుగా
ధృతి నిటు సేయుమానవుఁడు
దేవుఁడుగాక మనుష్యమాత్రుఁడే. 96

సీ. ప్రథమదినంబునఁ బద్మముల్ రెండవ
వాసరంబునఁ గలువలు తృతీయ
ఘస్రంబునను రక్తకరవీరములు నాలు
గవనాఁడు కుటజంబు లవలినాఁడు
చంపకప్రసవముల్, షష్ఠిదినంబున
మొల్ల లేడవదినమునను దెల్ల
గన్నెరు లష్టమఘస్రంబునను జాజు
లట గాంచనములు దా నవలినాఁడు

తే. ప్రతిదినంబును లషుపుష్పముల నిట్లు
పూజసేయంగవలయు నపూజసేయు

నరుఁడు కైలాసవైకుంఠపురముల వసి
యించు శాశ్వతవైభవ మెసఁక మెసఁగ. 97

వ. ఇది నవలక్షకుసుమపూజాప్రకారంబు మఱియు. 98

క. తులసీదళముల శ్రీఫల
దళనికరములం దిలాక్షతముల స్సుమని
మ్ముల్మలఁ బూజించినధన్యుం
డిల జీవన్ముక్తుఁ డగు నహీనవివేకా. 99

తే. హరిహరులపూజ కంతరాయంబు సల్పు
నరుఁడు నవలక్షవర్షముల్ నరకవాసి
యగు సతులు గాన విష్ణుశివార్చనముల
కంతరాయము సేయఁ గా దనఘమతులు. 100

క. శివపూజ సేయు నతఁడున్
శివపూజాదర్శనంబు సేయునతండున్
శివపూజామదితుండున్
శివమతిఁ గైలాసమునకుఁ జేరుదు రనఘుల్. 101

వ. చిత్రరథుండును బూర్వభవంబునఁ బాపాత్ముం డయ్యు
శివపూజాదర్శనమహత్త్వంబునఁ బవిత్రుండై తత్కార
ణంబున నవద్వీపం బనుపురంబునఁ జంద్రవంశంబునఁ
జంద్రాంగదుం డనునామంబున భూపాలుండై ప్రభ
వించి వాసనావశంబున సంతతంబును శివపూజ యాచ
రించుచు నిఖిలభోగభుక్తిం బరితృప్తుం డై శతవర్షం

బులు జీవించె నంత నతనిం గైలాసంబునకుం దెచ్చు
టకుఁ బ్రమథులచేత సూర్యసంకాశం బగువిమానరత్నం
బనిచితి నవ్విమానంబు నారోహించి గంధర్వగానమో
దితుం డై యప్సరస్సంఘంబులు గొలువ మత్సారూప్య
కలితుండును వీణాపాణియు నై యభ్రవీథి నరుగు
దెంచునప్పుడు. 102

ఉ. ఆయతకోటిభానుకుము
దాప్తరుచిం బొలుపొందుతద్రథ
చ్ఛాయ కృతాంతుపీటిపయి
జానుగఁ బర్వఁగ నందు దుర్గతిం
బాయక క్రేఁగుమర్త్యులకు
బాధ దొలంగినఁ బొంగి యెవ్వఁడో
యీయనఘాత్ముఁ డిందు మము
నిందఱ మన్చె నధర్మవృత్తులన్. 103

తే. ఏమహాత్ము రథచ్ఛాయ యిందుఁ బర్వ
యుంపుమీఱంగ మము సుఖియింపఁజేసె
నామహాత్ముఁడు మము నారకాలయమునఁ
బాపుఁగా కని పల్కి రప్పాపు లపుడు. 104

ఉ. ఆపలుకుల్ వినంబడిన
యంత నితాంతకృపార్ద్రచిత్తుఁ డై

యాపరమోపకారి రథ
మచ్చటికిన్ మరలించి నిల్వ న
ప్పాపులు నారకవ్యథలఁ
బాసి దివంబున కేఁగి రంత ని
ర్వాపితతేజులై యమని
వాసముఁ జేరిరి తద్భటావళుల్. 105

వ. ఇట్లు చేరి వైవస్వతున కిట్లనిరి. 106

చ. అరదము నెక్కి యొక్క తరు
ణారుణసన్నిభుఁ డైనపూరుషుం
డరుగుచు నారకప్రతతి
యార్తరవం బొనరింపఁ గాంచి తా
నరుగక నిల్చి నిల్చుటయు
నారథవీక్షణ మాచరించి యా
నరులు సుఖించి నాకభువ
నంబునకుం జని రద్భుతంబుగన్. 107

క. యమరాజధాని నీసం
యమనీనగరంబు శూన్య మయ్యెన్ మే మ
య్యమవంతుఁ డెవ్వఁడో తెలి
యము దీనికిఁ బ్రతివిధాన ములవఱుపు మికన్. 108

వ. అని చెప్పిన విని దండధరుండు దండాహతకుండలితెఱం
గునఁ గనలి యేతెంచి యద్దివ్యపురుషునిమూర్తిం గాంచి

తద్వీణాక్వణితశివనామం బాకర్ణించి పిపాసార్తుం డమృత
పానం బాచరించినభంగిం బొంగి నమస్కరించి యతనితో
నిట్లనియె. 109

మ. శివనామామృతవర్షియై యరుగు నీ
చేఁ బొల్చువీణారవ
శ్రవణానందము నీదునిర్మలరథ
చ్ఛాయాపరీరంభ మై
భవముం గల్గుటఁజేసి నారకులు సం
ప్రాప్తామరావాసులై
భవబంధాఘనివృత్తులైరి సుకృత
భ్రాజిష్ణులం బోలుచున్. 110

తే. వెస మదీయాధికారంబువీటిఁబోవఁ
బ్రమథవర పాడుచేసి తిప్పట్టనంబు
ధర్మమార్గరతుండ వై తనరు దీవు
ధర్మమర్యాద దాఁటంగ ధర్మ మగునె. 111

వ. ఇంక మే మెవ్వరిం దండింతు మెఱింగింపు మనినఁ జిత్ర
రథుం డతనితోడ. 112

సీ. కమనీయతరశివకల్యాణనామంబు
లనిశంబు పలుకనియట్టివారి
భూతియు రుద్రాక్షములు నంగములఁ దాల్ప
కత్యంతదురితాత్ము లైనవారి

ననయంబు భిన్నమర్యాదచేఁ బెంపొంది
హరిహరదూషకు లైనవారి
వైదికాచారంబు వఱదపాలుగఁ జేసి
పాషండవృత్తిచేఁ బరగువారిఁ
తే. దప్తతైలకటాహమధ్యమునఁ బ్రేల్చి
కశలఁ బ్రహరించి ముద్గరాఘాతములఁ గ
లంపు మని తెల్పి యపుడ కైలాసమునకు
నరుగుదెంచెఁ గృతాంతుఁడు నరిగెఁ బురికి. 113
క. ఈసత్కథ చదివిన న
త్యాసక్తి న్వినిన మర్త్యు లఘునివహములం
గాసి యొనరించి యట కై
లాసంబున నుండుదురు విలాసకలితులై. 114
వ. అని చెప్పిన నద్దేవునితో సర్వధర్మంబులలోన నుత్తమధ
ర్మం బెయ్యది యెఱింగింపు మనిన నయ్యీశ్వరుండు
నాతో నిట్టు లానతిచ్చె. 115
తే. సంయమీశ్వర వినుము సజ్జనులపొందు
తత్సహాభాషణంబు సత్యంతభక్తి
వారి సేవించుటయు వారి భూరిదాన
మహిమఁ బొగ్గుచుట ముఖ్యధర్మంబు లవని. 116
తే. సాధుసంగతి గౌతమీస్నానమును శి
వార్చనంబును జేయఁగా నగు నరుండు

చెలఁగి సాధుజనాళిఁ బూజించెనేని
కలుగు ధర్మార్థకామమోక్షములు వరుస. 117

సీ. సాధుబృందములపార్శ్వప్రదేశముల ముం
దట వెన్క వసియింపఁ దగు నరుండు
సతతంబు సజ్జనసంగతిఁ బెంపొందు
నతఁడు దరించు భవార్ణవంబు
కుజనసంగతి గడుఁ గూల్చు నారకమున
మహి విషసంగతమధువుభంగి
నెట్టియాపద్వేళనేనియు సత్సంగ
సంపరిత్యాగంబు సలుపఁ దగదు

తే. సాధు లెచ్చట నుందు రచ్చటు సమస్త
దివ్యతీర్థాస్పదం బయి తేజరిల్లు
వార లెచ్చట శిథిలజీవనతఁ బొలుతు
రచట దుర్భిక్షఘోరబాధాదు లడరు. 118

క. మును విదురుఁడు సత్సంగం
బున వైకుంఠంబుఁ బడసె భువి దాసీనం
దనుఁ డెచట మోక్ష మెచ్చట
యనఘా సత్సంగమహిమ మాలవిమె పొగడన్. 119

తే. హరిహరులయందు సమచిత్తులైనవారు
వైదికాచారరతు లయినవఱలువారు

నాస్తికత గల్గి శ్రద్ధచే నలరువారు
సజ్జనులుసుమ్ము నిర్జరసంయమీంద్ర. 120

వ. అట్టిసజ్జనులం బూజించుట పరమధర్మం బని తెల్పిన
విని యే నిట్లంటి. 121

ఆ. శ్రుతివిరుద్ధకర్మరతు లైనబ్రాహ్మణ
క్షత్రవైశ్యశూద్రజాతములకు
నెట్టిగతులు గల్గు నెఱిఁగింపు లోకైక
నాథ శైలజాతనాథ యభవ. 122

వ. అనిన నీశ్వరుం డిట్లనియె. 123

ఉ. వేదవిరుద్ధకర్ము లగు
విప్రులు రాజులు నూరుజన్ములున్
మేదిని గ్రూరబుద్ధు లయి
మ్లేచ్ఛజనిన్ జనియింతు రట్ల య
వైదికకర్మనిష్ఠల న
వార్యతపం బొనరించెనేనియుం
బాదభవుండు క్లేశములఁ
బొల్పడు సద్గతి లేదు వానికిన్. 124

వ. ఇట్లు చతుర్వర్ణాశ్రమంబులవారలును విపరీతకర్మంబు
లాచరించి మ్లేచ్ఛులై జనియింపుదు రట్లు గావున నైహి
కాముష్మికఫలప్రాప్తిం గోరి స్వజాతివిహితం బగు
కర్మంబు సేయవలయు నన్యధర్మంబు లొనరించినఁ

గీషొందు శూద్రుండు నిజధర్మంబు లైన విప్రసేవాదు
లవలనఁ దరియించు నెందును స్వకర్మవర్తనులు పూజ్య
తము లని చెప్పిన నే నిట్లంటి. 125

క. హరుసన్నిధి దీపం బిడు
నరునకు నెట్టిఫల మబ్బు నగధన్వ మహే
శ్వర విన వేడుక యయ్యెడిఁ
దిరముగఁ గృప యుల్లసిల్లఁ దెలుపఁగవలయున్. 126

వ. అని యడిగిన నప్పరమేశ్వరుం డిట్లనియె. 127

తే. దీపదానమహత్త్వంబు దెలియ వినుము
సురమునీశ్వర యత్యంతశుభకరంబు
తత్ప్రభావంబుచేఁ బిత్రుతతి వసించు
స్వర్గమునఁ నాగకానలవ్యథఁ దరించి. 128

ఆ. ఏతదర్థమైన యితిహాస మొక్కటి
గలదు దాని వినిన ఖలుల కైనఁ
గలుషసముదయంబు దొలఁగు నిక్కువ మజ
తనయ వినుము సావధానముగను. 129

క. ఆది స్కందరుఁ డనునొక
భూదేవుఁడు గలఁడు గూరబుద్ధియుతుఁడు సం
ధ్యాదివిరహితుం డన్య
స్త్రీదయితుఁ డకృత్యకరణశీలుఁడు ధాత్రిన్. 130

ఉ. వేమఱు నార్యులం బరిభ
వించుఁ బరాన్నమె మెక్కు నెప్పుడుం
బామరత స్మృత్యపార్థములె
పల్కు నిషాదునిచేత నైనఁ దా
హేయము ప్రేమ నందికొను
నెగ్గుఁ దలంపక జారచోరచూ
డామణి యాద్విజుండు నెఱ
టక్కుఁదనంబున కెల్ల నెల్లయై. 131

శా. ఆవిప్రాధముఁ డక్షకేళినిరతుం
డై యాడి తా నోడియుం
దా విత్తంబున కెందు నైనఁ జుంధా
త్వర్థం బాగిం జేయుఁ గా
మావేశంబునఁ బుల్కసాంగనలతో
నైనం బ్రివర్తించు ని
శ్లేవేళం బురిఁ డ్రిమ్మరుఁ సుజను లెం
తేఁ ద న్విగర్హింపఁగన్. 132

తే. అందఱకు దినవారతారాదికములు
దెలిపి యుపవాసనియతి విధించుఁ గాని
యతఁడు మానఁడు కృష్ణజయంతియందు
హరిదినంబున శివరాత్రి నన్నభుక్తి. 133

తే. హరిదినంబుల వేయింట నైన సుకృత
మొసరు నొక్కకృష్ణాష్టమి నుపవసింప
వేయికృష్ణాష్టములఁ గల్గు శ్రీయ మబ్బు
నొక్కశివరాత్రి మానవుం డుపవసింప. 134

సీ. శివపదధ్యానంబు శివనామపఠనంబు
ననిశంబుఁ జేయుమహాత్ముఁ డొకఁడు
శతరుద్రమంత్రసంగతి శివు నభిషేక
మాచరించినయట్టి యనఘుఁ డొకఁడు
శ్రీఫలదళముల శివుని సహస్రనా
మంబులఁ బూజించుమాన్యుఁ డొకఁడు
లలితప్రదోషవేళల శివదర్శనం
బారూఢిఁ గావించు నార్యుఁ డొకఁడు

తే. నవనిలోన జీవన్ముక్తు లగుట ధ్రువము
నిమిషమైనను మఱి యర్ధనిమిషమైన
శివుని భజియించువానికిఁ జిరతరముగ
నిఖిలలోకాధిపత్యంబు నివ్వటిల్లు. 135

క. ఇల నొకయఖండబిల్వ
దళపూజకు గోసహస్రదానఫల మగుం
దులసీదళార్చనంబునఁ
గలుగుం గ్రతుశతము సేయఁగా నగుఫలముల్. 136

తే. హరుని బంధురాఖండతిలాక్షతలను
బూజయొనరించు నెవ్వఁ డప్పురుషవర్యుఁ
డఘతతుల డిగ్గఁద్రావి పూతాత్ముఁ డగుచు
నలరి కైలాసపదమున నధివసించు. 137

క. అమితంబుగ సవిషాన్నము
నమలుటయుఁ శోణితంబు నలిఁ ద్రావుటయుం
గ్రిమికీటభక్షణంబుఁ
సమ మగు శివరాత్రిఁ దినినసరసాన్న మిలన్. 138

క. ధరఁ జండాలాన్నముఁ గు
క్కురపలలముఁ దినుట మే లగు స్మృతి ప్రోక్త
త్కరసంత్యాగము మే లగు
హరివాసరమున భుజించు నన్నముకంటెన్. 139

క. కనకస్తేయము గుర్వం
గనఁ గనయుట బ్రహ్మహత్య కాదంబరి క్రో
వ్వనఁ గ్రోలుట యుర వగు ని
మ్మనఁ గృష్ణజయంతి నన్నము దినుటకంటెన్. 140

ఆ. అట్టివ్రతదినంబులందు భుజించి య
మ్మందరాహ్వయుం డమందహర్ష
పరవశాత్ముఁ డగుచుఁ దిరిగె దేశములు ధ
నార్జనంబు సేయు నాస గొలిపి. 141

వ. ఒక్కనాఁ డుజ్జయినీనగరంబునకుం జని యందు నలభ్రాహారుండై జఠరానలం *బినుమడింప నాసాయాంతంబును బురవీధులం గ్రుమ్మరి విసివి యద్దినంబు శివరాత్రి గావున నుత్సవదిదృక్షాసమాగత తైర్థికజనసంఘంబులం జూచుచుఁ దోరణకాయమానవిరాజితంబును ఘనసార గంధసార కాశ్మీర మృగమ దాద్యనులేపితంబును సగరు గుగ్గుల ముఖ్య ధూపధూమ గంధ బంధురంబును దీపమాలికాసమాక్రాంతంబును జంపక కర్ణికార కరవీర మల్లికా మాలతీ బిల్వదళాద్యనేకపూజాద్రవ్యభవ్యంబును భక్ష్య భోజ్య ప్రముఖ నైవేద్య పరిపూర్ణంబును నానావ్రతిజనసమాకీర్ణంబును నఖండవిభవాభిశోభితంబు నైన మహాకాళదేవుదేవాలయంబునకుం జని యమ్మహాలింగమూర్తి సందర్శనంబు చేసి నమస్కరించి కొండొకదడవు నిల్చి యద్దురితాత్ముం డిట్లని యూహించె.

తే. అఁకటికి నాకు నేమియు నబ్బదయ్యెఁ
బ్రాగ్భవంబునఁ జేయుపాపంబుకతన
నహహా నత్పాత్రులకును జన్మాంతరమున
నుపచరింపంగ లేనైతిఁ గపటవృత్తి. 143

క. జల భక్ష్య భోజ్య శాక
స్థల సూనృతభాషణముల సానుజనుల కి

* బు మండింప—వ్రా. ప్ర

మ్ములఁ దృష్టి సలుప నేన
కృలుషంబున నిప్పు డిట్టిగతి వాటిల్లెఁ. 144

సీ. ఈజన్మమున నైన గృహసమాగతు లగు
నతిథులఁ బూజింప నైతి నకట
యానిశంబు దుర్వ్యసనాభిభూతుండ నై
స్నానసంధ్యాదులు సలుప నైతి
నన్యాంగనాసంగమాసక్తి మసలితి
హరివాసరాదిపుణ్యవ్రతముల
క్షౌరకాలయమున క్షౌరమై సలిపితి
నపుడ తైలాభ్యంజనాదికములు

తే. కరనిపీడితచేలంబు గట్టుకొంచు
నిల్లు మఱియు నెఱవ్రతాహేయ మగు దు
కర్మములు సేయుచుండితిఁ గాని సుకృత
కర్మ మొక్కటియును జేయఁ గాన నైతి. 145

ఆ. అన్నపూర్ణ మైన యవని నే నొకఁడన
యన్నకాంక్షి నగుచు నున్నవాఁడ
పాత్రములకు లేశమాత్ర మైనను దొలు
శాముసందు నిడనిపాపి నగుట. 146

వ. ఈజన్మంబునఁ దపోదానపూజాదు లొనరింపనికారణం
బున భవిష్యజ్జన్మంబునందును దరిద్రుండ నగుట తప్ప
దని తలంచుచు నాఁకటిపెల్లుఁ పలేక శివార్పితంబైన

యీభక్ష్యభోజ్యాదిపదార్థంబు లీజనంబు లేమఱియున్న
తఱి నపహరించి భక్షించెదం గాక యని యద్దుష్టమా
నసుం డాసమీపంబునఁ బొంచియుండె నంత. 147

తే. ఆనిశీథంబు శివపూజ యాచరించి
జాగరణకేలిఁ దేలి యచ్చటిజనంబు
లలసి నిద్రింప దీపంబు లస్తమించె
నవతమస మల్లనల్లన యాక్రమించె. 148

సీ. అపుడు ద్విజాభాసుఁ డాశివాభ్యాశప్ర
దేశంబునకు నోదనాశఁ జేరి
యమ్మహేశసమర్పితాన్నము దృష్టిప
థాగోచరంబైన నరయువేడ్కఁ
బ్రబలితతత్రత్యనిర్వాణదశాఖిన్న
దీపంబు నిజపటాదీప్తవర్తిఁ
బ్రజ్వలింపఁగఁజేసి పక్వాన్నభక్ష్యభో
జ్యాదులు గైకొని యరిగె నంత

తే. వానిచరణాగ్ర మొక్కనిమేను సోఁకఁ
దక్కరుం డని కూయ నత్తఱి నెఱింగి
యాపెకులు జాల రువ్వి బిట్టార్చి చంపి
రవినయనిధాన మైన యయ్యవనిసురుని. 149

ఉ. ఆతఱిఁ గోటికోటిజల
జాప్తవిభావిభవాంచితంబు గై

వాత్మకకోటిశీతలము
వజ్రముఖాఖిలనూత్నరత్నవి
స్ఫీతము నై చెలంగు నొక
చిత్రవిమానవరంబు నెమ్మి నే
మాతనిఁ దోడితెచ్చుటకు
నంచితి మింపుగఁ బార్షదాళిచేఁ. 150
క. ఆహైమగగనయానా
రోహణ మొనరించి యప్సరోగణగాన
శ్రీహర్షితుఁ డై త్రిదశ
వ్యూహము వినుతింప నాతఁ డుజ్జ్వలమహిమన్. 151
వ. వేణువీణాగానముదితుండై యక్షుణంబ కైలాసంబున
కరుగుదెంచె నిట్లు. 152
తే. అతఁడు దీపప్రదానమహాత్త్వకలనఁ
బతితుఁ డయ్యును నిర్వాణపథముఁ గాంచె
నియతమతు లైన సత్కర్మనిరతు లవని
దీప మిడునట్టిమహిమంబు దెలుపఁ దరమె. 153
వ. కావున. 154
తే. దీపదానంబుకంటె నుత్కృష్టపుణ్య
మెయ్యదియు లేదు జగముల నెంచిచూడ
నిమిష మాహరిసన్నిధి నిలుపుదీప
మక్షయఫలం బొసంగు సంయమివరేణ్య. 155

ఆ. ఒక్కమాస మైన నొకయబ్దమైన న
ఖండదీప మిడునరుండు నిఖిల
దురితసమితి నొడిచి నిరతంబు శివలోక
మున వసించు దేవమునిలలామ. 156

సీ. గ్రహపీడ లణఁగు శాత్రవులు మిత్రతఁ గాంతు
రఖిలకామితసిద్ధి యగుఁ దలంప
నాయువు వర్ధిల్లు నట మనోవాక్కాయ
జము లైనకలుషసంఘములు దొలఁగు
జలగండములు దప్పు వెలయ రోగార్తుండు
దృఢశక్తియుక్తుఁడై తేజరిల్లు
వంధ్యఁ డెంతయుఁ బుత్రవంతుఁ డౌ దుర్గతుం
డనుపమసంపద నతిశయిల్లుఁ

తే. దీని బున్న మెుల్లయైన నుదారమహిమఁ
గోరి హరి నైన హరు నైనఁ గూర్చి యాజ్య
తైలములచేత నొక్కయబ్దం బఖండ
దివ్యదీపంబు నిల్పిన దృఢవివేక. 157

తే. అట్లు వర్షత్రయము దీప మవని నిల్పి
నతఁడె శంభుండు శౌరియు నతఁడె వర్ష
శతము భువి సర్వభోగసంగతిఁ జెలంగి
యంతమున మత్పథంబున నధివసించు. 158

వ. మఱియు దీపదానప్రకారం బెఱింగించెద. 159

తే. మాఘమైనను గార్తికమాసమైన
మొదలు గావించి సామజవదను నిల్పి
పూజసేయంగవలయు సంపూర్ణభక్తి
ననుదినము నుండ్రకము లుపహార మొసఁగి. 160

వ. అనిఘ్నరాజసన్నిధి హరిహరులలో నొక్కని నుద్దేశించి పురుషప్రమాణం బైనదీపదారువృపై మృత్తామ్రపిత్తళ రజతపాత్రంబులలో నొక్కపాత్రంబున ఘృతంబును నించి కార్పాసకృతవర్తి నఖండదీపం బిడునది యిట్లొక్క వత్సరంబు గడచిన యనంతరంబ యథావిభవంబున నొక్కసువర్ణప్రతిమ రచియించి యందు నిష్టదేవత నావాహించి పూజించి. 161

తే. ప్రతిమయును దీపపాత్రంబు పటయుగంబు
ధర్మకర్మాభిరతునకు దాన మొసఁగి
యంత శక్తికొలంది విప్రవఖులకు
సరసమృష్టాన్న మిడి తృప్తి సలుపవలయు. 162

క. ఈసద్వ్రతంబు భక్తిం
జేసిన వాంఛితము లెల్ల సిద్ధించుం గై
లాసావాప్తియు నగు జల
జాసనసుత! మానవులకు ననవరతంబున్. 163

వ. మఱి యిక్కథాశ్రవణంబున నిఖిలదురితనివృత్తి యగు నని చెప్పిన నప్పరమేశ్వరునితో లక్షపూజాప్రకారం

బెఱుఁగింపు మని యడిగిన నద్దేవుం డిట్లనియె. 164

తే. చైత్రమున నైన మార్గశీర్షమున నైన
శుభదినంబున నేకాంతసుస్థలమున
విష్ణు నైనను నన్నైన వేడ్క నిలిపి
పూజసేయఁగవలయు సంపూర్ణభక్తి. 165

వ. ఉత్పల శతపత్త్రి కరవీర కాంచన చంపక ద్రోణ కుంద కురువ కాదికుసుమంబుల నైన నఖండ బిల్వ తులసీదళం బుల నైనను దిలాక్షతంబుల నైనను బూజించుచు నిత్యం బును షోడశోపచారవిధులం దనుపవలయుఁ బూజా సమాప్తిపర్యంతంబు నఖండదీపం బిడునది యథాశక్తి నొక్కసువర్ణప్రతిమ రచియించి లక్షపూజాసంపూర్ణం బైన యనంతరంబ దరిద్రుం డైన విప్రునకుఁ దత్ప్రతి మాదానం బొసంగవలయు. 166

క. తాన వని కేఁగి సూనవి
తానముఁ బత్త్రములుఁ గోయఁ దగు నర్చకు నిం
పూన నది యుత్తమం బ
న్యానీతసుమంబు లెల్ల నర్థఫలదముల్. 167

తే. యానమునఁ దైర్థికునితీర్థయాత్ర వోలె
విలిచి తెచ్చినవిరు లల్పఫలము లొసఁగుఁ
గానఁ బూజార్థ మలరులు తాన తేర
వలయు నిష్ఠార్థసంసిద్ధి వలయునేని. 168

తే. శివునిపూజకుఁ గొనిన్నవల్ సిదుమువేళఁ
గరపదస్థలముల ఘుండ్లు గాచెనేని
హస్తపాదంబు లూర్ధ్వరేఖాంకితంబు
లగుట కది యాదికారణం బగు ధరిత్రి. 169

ఆ. ఇట్లు లక్షపూజ యింపొందఁ జేసిన
భూసురుండు రాజపుంగవుండు
హరిపదమున నైన హరనివాసంబున
నైన లక్షయేఁడు లధివసించు. 170

వ. అని శివుం డానతిచ్చునవసరంబున. 171

ఉ. వాసవముఖ్యనిర్జరు ల
వారితభక్తి శనిత్రియోదశీ
వాసరపుణ్యవేళఁ జెలు
వంబుగ నద్రిసుతాసహాయు దే
వాసురవంద్యమానచర
ణాంబురుహద్వయు నద్వయుః హరుః
వాసుకికంకణుః సుజన
వత్సలుఁ గొల్వఁగ వచ్చి రిమ్ములన్. 172

వ. ఇట్లు వచ్చి యక్కైలాసద్వారంబున. 173

క. శైలాదియనుమతంబున
నాలోనికి సమ్మదమున నరుదెంచి వెసః

శూలికి మ్రొక్కి తదాజ్ఞా
లీల సమాసీను లగుచు లేఖప్రతతుల్. 174

తే. హరుఁడు గట్టిన కరికృత్తి హరువు గాంచి
దీని నేఁటికిఁ దాల్చె నద్దేవుఁ డనుచుఁ
దత్సభాస్థితు శైవకథారసజ్ఞు
ననఘతరు వామదేవుని నడుగుటయును. 175

క. కైలాసనగస్థితియును
ఫాలాక్షునిసన్నిధియును భవునికథలపై
హాళియు నివి యొక్కొకటియె
చాలవె యాదివిజవితతి జనిసఫలతకున్. 176

తే. దప్పి గొన్న జనం బమృతంబుఁబోలె
శివకథాసుధ నజరాళి చెవులఁ గ్రోలె
నింపమర వామదేవమునీంద్రచంద్రుఁ
డిట్టు లని తెల్పఁదొడఁగె నహీనఫణితి. 177

చ. గజదనుజుండు నాఁ గలుగు
గాటపురక్కసుఁ డొక్కఁ డుర్వి స
ద్ద్విజుల ముదం బడంచియును
దేవగణంబులడంబు మాన్చియున్
భుజబలశౌర్యసంపదలఁ
బొంపిరివోవుచు నొక్కనాఁడు వా

రిజభవునొద్ద కేఁగి బెద
రించి కలంచెఁ దదీయలోకముల్. 178

వ. మఱియు. 179

శా. వైకుంఠంబున కేఁగి దానవుఁడు స
ర్వప్రాణిహింసార్థియై
ప్రాకారంబులు రత్నమందిరములుం
బ్రాసాదముల్ గూల్చి త
ల్లోకం బంతయు గాసిచేసెఁ దను నా
లోకింపఁగా నోప క
వ్వైకుంఠాదు లకుంఠభీతి మెయి దు
ర్వారత్వరం బాఱఁగన్. 180

వ. వెండియు. 181

ఉ. ఆ సముదద్వీపాసురుఁ డ
హంకృతి నెందును మాఱులేక కై
లాసముఁ జొచ్చి దిక్కరి గొ
లంకునుబోలెఁ గలంచియాడెఁ దా
నాసమయంబునం బ్రమథు
లందఱు నొక్కటఁ గూడి వానిపై
నేసిరి యుద్ధదుర్మదు ల
హీనబలంబున నస్త్రశస్త్రముల్. 182

చ. ముసలగదాముసుండిశర
ముద్గరచక్రముఖాయుధౌఘముల్
వెసఁ బరగించి యద్దనుజ
వీరుఁ గలంపఁగ లేక వానిఁ దా
రసదృశవిక్రమంబుఁ గొని
యాఁగిరి వాఁడు శ్రమంబుఁ జెంద క
య్యసమశరారికింకరుల
నందఱ నాజిఁ గలంచె నీసునన్. 183

చ. కమలభవాండభాండములు
గాల్చు నవక్రపరాక్రమాన్వితుల్
ప్రమథతతుల్ గజాసురుని
బారికిఁ గార కలంగ బాఱి ర
య్యమరవిరోధియుం బవనుఁ
డంబుధులం గలఁగించులీల వి
క్రమము మెయిం బరాజితులు
గా నొనరించి యలంచె వారలన్. 184

మ. కరిదైత్యేశ్వరుఁ డుగ్రకింకరుల ను
గ్రస్ఫూర్తిమై గెల్చి యు
ర్వరయుం గ్రమ్మఱ పట్టనంబులు గిరి
వ్రాతంబులం గూల్చుచుం

బోరి నేఁగె న్నిజపూర్వజన్మకృతస
త్పుణ్యపరిభావంబునన్
వరపాపాశికిఁ బుణ్యరాశికి దయా
వారాశికిం గాశికిన్. 185

క. ఆ కరటిదానవునిఘో
రాకృతిఁ గని వెఱచి పఱచి యన్నగర ప్రజా
నీకంబు లుద్దవిడిఁ జని
శ్రీకంఠున కధికభక్తిఁ జేమోడ్చి వెసన్. 186

వ. ఇట్లని విన్నవించిరి. 187

ఆ. దంతిరూపఘోరదానవుఁ డొక్కఁడు
నవసహస్రయోజనప్రమాణ
తినుఁడు వచ్చె వానిఁ గనుఁగొనుచుంతనె
గాఁచె లగిలె జనులకును మహేశ. 188

సీ. సచరాచరంబైన జగ మంతయును వాని
చరణమగ్నం బయ్యెఁ జంద్రమకుట
తపనీయగిరి వానిదంతాంచలంబునఁ
గందుకాకృతిఁ బొల్చె గరళకంఠ
భవవిష్ణుపద్మసంభవలోకములు వాని
బృంహితధ్వనిఁ బల్కెఁ ద్రిపురదమన
ధరణి యంతయు వానికరశీకరాసార
ధారాహతులఁ గుండె ధరనివేశ

తే. యీదృశాకారదానవు నెన్నఁడైన
విన్నదియుఁ గన్నదియు లేదు విశ్వనాథ
వానిఁ బరిమార్ప నొరులకు వశము గాదు
దేవరకె కాని జగముల దీనరక్ష. 189

చ. వనజభవాండకోటు లని
వారణఫాలదృగగ్ని నేర్చి త
ఘనభసితం బలందుకొను
కాంతతవాంగము గల్గు ప్రోడ వీ
వనయము కల్పవేళ సచ
రాచర మైనజగంబు నీదు కు
క్షిని దగఁ జొచ్చు నూతికిని
జేరెడు బాహ్యజలంబుపోలికన్. 190

తే. నిఖిలము నడఁగునప్పుడు నిలుతు వొకఁడ
వద్వయుం డైనబ్రహ్మంబ వయ్యు నీశ్వ
రాఖ్యఁ జిచ్ఛక్తిరూపిణి యైనకాళిఁ
గలసి క్రీడింపు దానందకాననమున. 191

వ. దేవా ప్రసన్నుండవై యద్దనుజుం ద్రుంచి జగంబులు మనుపు మని ప్రార్థించిన నాకర్ణించి విశ్వేశ్వరుం డక్కాశికిం గ్లేశావేశ యగు నస్పృశితాళిం బరిమార్పం దలంచి యర్ధనారీశ్వరం బైనదేహంబు ధరియించి వెడలె నప్పు డయ్యిరువురకు నత్యంతదారుణం బైనరణంబయ్యెనందు.

క. శుండాలదానవుఁడు నిజ
తుండం బెగయించి పట్టి ధూర్జటిపై రా
మెండుగ నద్దేవుఁడు శిత
కాండంబులు వఱపి వానిగతి మరలించెన్. 193

తే. ఆశరంబులు దైత్యకాయమున నాఁటి
లోమములరీతి నొప్పె నాలోన వాఁడు
తరులు గిరులును వేయ నత్తఱిఁ బురారి
శకలములఁ జేసె సాయకసముదయముల. 194

చ. శిలలు శిలోచ్చయంబులును
జేకొని యద్దనుజుండు వెండియుం
జలమున వైవ శాతకులి
శప్రిదరంబుల వాని నెల్ల న
గ్గలిక హరుండు ఖండములు
గా నొనరింపఁదొడంగె నిట్లు ని
శ్చలగతిఁ బోరి రిద్దఱును
సంగరరంగకళాప్రవీణులై. 195

తే. అర్ధనారీశదివ్యదేహంబు దనకు
మృత్యు వని యాత్మ నెంచి యా దైత్యుఁ డపుడు
ధీరతయు శూరతయు బలసారతయును
ప్రాపుగాఁ బోరె నావిశ్వభర్తతోడ. 196

క. ఉరుబలముం గౌశలముం
గరలాఘవ మశ్రమతయుఁ గదురఁగఁ బోరన్
హరుఁడు గడు మెచ్చి వానిన్
వర మొసఁగెదఁ గోరు మని ధ్రువంబుగఁ బలికెన్. 197
వ. పలికిన వాఁ డిట్లనియె. 198
క. ఈకాశిన్ మృతి యటు యది
శ్రీకంఠుఁడ వైన నీదుచే నటు యివి ప్ర
త్యేకమ యొక్కొకటియె మో
క్షాకలనకుఁ గారణంబు లగుఁ బరమేశా. 199
తే. అనఘ సాయుజ్యమునకంటె నర్థనీయ
వస్తు వెద్దియు లేదు తద్వస్తు వప్ర
యత్నమునఁ గల్గె దాని నే నడుగ నింక
నొక్కవర మిమ్ము దేవ నీ వొసఁగఁదేని. 200
మ. అజరస్తుత్యవిలాసభాసురనితాంతాపారసౌందర్యముం
ద్రిజగద్విశ్రుతమార్దవంబు నగరుశ్రీఖండకర్పూరము
ఖ్యజగన్మాన్యమహాసుగంధమును గల్గంజేసి యింపొంద నా
యజినం బీవు ధరింపఁగావలయు ర మ్యాచ్ఛాదనప్రక్రియన్. 201

వ. అని కోరె నంత దేవగణంబులు దేవా యివ్వరం బొసంగి లోకకంటకుం డగు నిద్దానవునిం బరిమార్పు మని పల్కిన నట్లకాక యని యద్దేవుండు. 202

క. నిజకరశరలాఘవ మ
య్యజరులు వినుతింప నొక్కయాశుగమున న
గ్గజదనుజు నేయ వాఁ డ
క్కజముగఁ గుంభములు పగిలి కడువడిఁ బడియెన్. 203

లయగ్రాహి. భానుహిమభానుపవమానసఖలోచనుని
చే నిశితబాణహతి దానవుఁడు గూలం
బూని సురదుందుభు లనూనగతి మ్రోసె విరి
వాన గురిసెన్ విబుధమానినులనాట్య
శ్రీ నెరసెఁ జారణులు గాన మొనరించి రపు
డాని దిశ లన్నియు నహీనరుచిఁ బొల్చెన్
మానుగ సమస్తజనమానసము లుబ్బ నస
మానమృదుగంధశిశిరానిలము వీచెన్. 204

తే. అసురవరుకృత్తిఁ దాల్చి యాహరుఁడు కృత్తి
వాసుఁ డయ్యెఁ దత్కృత్తి యవ్వామదేవు
మాంసలాంసకయుగళిపై మహితమృదుత
రాంశుకాకృతి నలరారె నమరులార. 205

చ. జలరుహసంభవాండచయ
జన్మలయస్థితిహేతుభూతుఁడై

యలరినయీసదాశివుమ
హాత్మ్యము దెల్పఁగ నెవ్వఁ డోపు స
ద్దళచుకుకాంబుపుష్పములఁ
దాలిమి నవ్విభుఁ బూజచేసినం
గలుగు నభీష్టసిద్ధి ఫల
కాంక్ష యొనర్చినవారి కెన్నఁగన్. 206

వ. వెండియు నంకోలార్కద్రోణదుత్తూరపద్మముఖకుసుమం
బులను గపిత్థబిల్వపత్త్రంబులను శివుం బూజించునతండు
సాయుజ్యంబుఁ జెందుఁ దక్కనపత్త్రంబులం బూజించిన
రాజసూయాశ్వమేధఫలంబు గాంచు. 207

ఆ. పత్త్రఫలజలాన్నభక్ష్యభోజ్యాదులు
శివున కర్పణంబు సేయవలయు
నిదియె సుకృతములకుఁ గుదు రిట్లు సేయని
యతనిజీవితము నిరర్థకంబు. 208

తే. హరున కతిభక్తి భక్ష్యభోజ్యాదికంబు
లర్పణముసేయక భుజించునధములకును
శ్వానసూకరముఖనీచజంతువులకు
నంతరము లేదు ధారుణి నరసి చూడ. 209

క. కనకమునకుఁ దోడవులకున్
ఘనసలిలంబునకు వీచికాతతికిబలెన్

వనజాక్షవిరూపాక్షుల
కనిశము భేదంబు గలుగ దావంతైనన్. 210

క. వారల వేఱుగఁ జూచిన
వారలు సంసారఘోరవారిధిఁ బడి దు
ర్వారవ్యథఁ బొగులుదు ర
ప్పారము గానంగలేక బహుళాబ్దంబుల్. 211

తే. శివుఁడు సర్వంబు దేవుఁడు శివుఁ డొకండ
యవ్యయుం డద్వయుఁడు పరమాత్ముఁ డభవుఁ
డనఘతరుఁడు పరంధాముఁ డతనికంటె
నన్య మేమియు లేదు ధన్యాత్ములార. 212

తే. భూతిధారణ మొనరించుపురుషునకును
ధర రహస్యపరికాశకృతంబు లైన
పాపములు వాయు సంపద పరిఢవిల్లు
సర్వవిద్యలకును వాఁడె జన్మభూమి. 213

వ. విభూతిధారణరహితుండు పతితుం డగుఁద్రిపుండ్రాం
కితఫాలభాగుండును భూత్యుద్ధూళితతనుండును శివనామ
స్మరణపరుండును జీవన్ముక్తుం డగు మఱియును. 214

చ. శివుకథ వీనుల న్వినుచుఁ
జిత్తమునన్ శివునిం దలంచుచున్
శివభవనాంగణస్థలికిఁ
జేరుచు నాశివుఁ బూజసల్పుచున్

శివునకు నై ద్విజన్ములకుఁ
జెన్నుగ నన్న మొసంగుచుఁ శివ
స్తవపరనాథ్యుఁడై మెలఁగి
తాన శివుం డగు మానవుం డిలన్. 215

తే. భూతిరుద్రాక్షధారణంబును శివాల
యాదినిర్మాణమును శివధ్యానమును ద
*దర్చనంబుఁ దదీయనామానుకీర్త
నంబు నల్పతపంబుఫలంబు గాదు. 216

చ. అలరులు పత్త్రముల్ ఫలము
లంబులు శంభునివేదితంబులై
సలిసదళాయతాక్షులను
నందనసుందరనిష్కుటంబులన్
లలితసువర్ణరత్నశుభ
లక్షణలక్షితసౌధపంక్తులన్
గలుగఁగఁ జేయు మర్త్యులకుఁ
గామితవస్తుపురస్సరంబుగన్. 217

సీ. రుద్రాక్షమిశ్రితభద్రాంబువులఁ దోఁగ
భాగీరథీస్నానఫలము గల్గు
నాయువు వర్ధిల్లు నతిఘోరభూతముల్
చేరవు రుద్రాక్షధారణమునఁ

* దర్శనంబు—శర్వాణంబు—వ్రా. ప్రే.

గసకవిద్రుమమధ్యఘటితరుద్రాక్షంబు
సనిశంబు ధరియింప నలరు సిరులు
పరిభవించె రుద్రనేత్రమున రుద్రాక్షంబు
[illegible]నళవిపినకీల
[illegible] గువాఁడు
[illegible] బరఁగువాఁడు
[illegible] నవి వేయిదాల్చు
[illegible] కేవలనరుండె. 218

తే. [illegible] వక్త్రంబునందు
[illegible] సమితికంఠ
[illegible] కలరుఁ [illegible]
[illegible] 219

తే. భసితరుద్రాక్షధరుఁ డైన బ్రహ్మకులజుఁ
డతిపవిత్రుండు లోకత్రయంబునందు
నాతఁ డెయ్యది వీక్షించె నది పవిత్ర
మిరతిఁ జెన్నొందు నిందు సందియము లేదు. 220

తే. భూరిరుద్రాక్షభూషణస్ఫురితదేహుఁ
గాంచి శమనునికింకరుల్ గడుఁ జలించి
దవశిఖిశిఖాళిఁ గన్గొని దవ్వులఁ బఱచు
మృగతతులువోలెఁ బఱతురు మిగులఁ బెగడి. 221

వ. కార్తికసోమవారాదిప్రశస్తశివప్రీతవాసరంబులను బిత్రు
దినంబులను బర్వంబులను విష్ణువ్రతదినంబులను మన్వాది
వ్యతీపాతంబులను స్నానదానాదికక్రియ లాచరించి
యుపవసించి బ్రాహ్మణులకు యథాశక్తి భోజనం బిడు
మానవుండు క్రతుకోటిఫలంబువడయు మఱి దరిద్రుండు
తనలేవడికిం జింతించుచు నాశుభదినంబుల స్నానతర్ప
ణాదికర్మంబులు సలిపి తపోనియతాచారుం డైన దాన
ఫలంబు గాంచు నట్లుగాక ధనవంతుం డయ్యు నకృత్య
కరణశీలుండై దానధర్మాదివిరహితుం డైనయేని తరు
గుల్మలతాదిస్థావరజన్మంబులు వడసి ఛేద చ్ఛేదనశీతాతప
బాధాదిదుఃఖంబులం బొందుచు ని ట్లని తలంచు. 222

మ. మనుజత్వంబున మున్ను యౌవనధనో
న్మాదంబునం గ్రొవ్వి యే
మనిశంబు న్బుధులన్ హసించియు ధనా
శాయాతదీనాళిఁ బె
ల్చన మోఘాశులఁ జేసి భోగసుఖలీ
లాలంపటత్వంబునన్
మని క్రూరాశయతన్ వసింపఁ దరుజ
న్మం బచ్చె మా కయ్యెడన్. 223

క. ప్రాక్తనజనువున లోభా
సక్తిమెయిన్ ధర్మనితతి సలుపక భోగో

ద్వ్యక్తిం ద్రిమ్మరుట న్సుఖ
భుక్తిరహితమైన మాఁగ్రినిఫుట్టువు గల్గెన్. 224

క. కుజనులము గాన యీగతిఁ
గుజనుల మైతి మిఁక నైనఁ గుసుమఫలదళ
వ్రజములు సుజనుల కిడి మ
ద్వ్యజనిం బాగ్రింతు మనుచు నాత్మఁ దలంచున్. 225

వ. అని చెప్పి వామదేవుండు. 226

ఆ. పాత్రదానమున విపన్నుఁ డాపదఁ దరి
యించు నమ్మహాత్త్వ మొంచఁ దిరమె
తరువు లైనఁ దలఁచుఁ డ్వగ్దారు ఫల దళ
మూలవితతిఁ బాత్రములకు నొసఁగ. 227

వ. ఇత్తెఱంగునం దలంచి. 228

చ. అట ఫలసూనదానకల
నాభ్యుదయంబునఁ బాపముక్తి గా
విటపిలతాకృతుల్ దొలఁగి
వేమఱుఁ గుక్కుటకాకఘూకమ
ర్కటకకీటముఖ్యయోనులఁ ది
రంబుగ నుద్భవ మంది యందుఁ బ్రి
స్ఫుటతరదుఃఖముల్ గడచి
సొంపఁజి మర్త్యతఁ గాంతు రంతటన్. 229

సీ. దుష్కృతసంచితుండు తొలుతఁ జండాలుఁడై
పుట్టి యొకానొకపుణ్యమహిమఁ
బస శూద్రజనితతిఁ బ్రాపించు నందు ని
త్యము విప్రసేవాదిధర్మకలన
నట బహువైశ్యజన్మావాప్తిఁ గొఱలుఁ దా
నందు నధ్యయనాదు లలవరించి
పిమ్మట నృపతనుల్ పెక్కులు దాలుచు
మహితసద్రక్షణమహిమఁ దనరి
తే. యందుఁ గర్మక్షయం బైన నవనిసురతఁ
జెందు నందును సత్కర్మశీలుఁ డగుచు
మీఱి నిరతంబు బ్రహ్మవిచారుఁ డైన
నంత నిర్వాణఘనుఁ డగు నింత నిజము. 230

వ. ఇట్లు దుర్లభం బైన విప్రత్వంబు గాంచి యందుఁ గర్మ
చ్యుతిఁ బతితుం డైన నెండియు స్థావరజంగమాదిజన్మం
బులం బొందు విప్రులు హరిహరులకుఁ బూజనీయులు
వేదపారగుం డైనవిప్రుండు సర్వగురుండును వందనీయుం
డు నగు. 231

తే. తెలియ వశమానె శివమాయ దేహులకును
దాని శివుకృప లే కెట్లు దాఁటవచ్చు
హరుని భజియింపఁ దత్కృప యపుడె కల్గు
దానఁ దరియింతు రమ్మాయ ధరణిజనులు. 232

మ. నిరతాచారులు నిర్మలాశయులు ని
ర్ణిద్రాగ్రమోక్షేచ్ఛయా
నిరతుల్ దైవతదూషణోక్తివిముఖుల్
నిర్మాయులున్ శంభుస
త్కరుణాపాత్రులు దేవదూషకులు శ్రౌ
తస్మార్తముఖ్యక్రియో
త్కరదూరుల్ ఖలులున్ మహేశుకృపకుం
గా రెంతయుం బాత్రముల్. 233

చ. అనశనదీక్షఁ బొల్చుసన
కాదులు వేదవిశారదుల్ తపో
ధనులు గనంగలేని శివ
తత్త్వము, రాగహతాత్ములై ఫలం
బనయము గోరి క్రొల్చి ఫల
మందక తక్కిన, నిష్టదేవతన్
ఘనముగ నిందసేయు నల
కట్టిఁడిమర్త్యులు గాననేర్తురే. 234

మ. హరమాయాంబునిధిం మునింగి ధనకాం
తాపర్తగర్తంబులన్
వరుసన్ లోఁబడి యంత నంతరరిష
డ్వర్గోగ్రనక్రవ్యథా

తురతం గుందుచు విష్ణుభక్తి నభవుఁ
దూషించుచు న్వెండి యా
హరభక్తిన్ హరి నిందసేయుదు రసూ
యాగ్రస్తులై మానవుల్. 235

తే. భూసురుల దేవతలను దపోధనులను
నిందనం బొనరించిన నీచతముఁడు
శంభుమాయామహాత్ముఁడై స్వకృతసుకృత
మహిమఁ గోల్పడుఁ దా నొకమాటమాత్ర. 236

తే. వసుధఁ గార్తికమున నిందువాసరమున
శివుఁ దిలాక్షతములఁ దులసీదళముల
బిల్వదళములఁ బూజించి ప్రీణనంబు
సలుపఁ గలుగు నగ్నిష్టోమసవనఫలము. 237

క. తిలదానదీపదానం
బులు నుపవాసంబు హరునిపూజయును వ్రతం
బులు కార్తికమాసంబున
నలరారఁగ నొక్కొకటి యధ్వరసమముల్. 238

ఉత్సా. కార్తికమునఁ గల్యవేళ గౌతమిఁ మునింగి ని
ర్వర్తితస్వకర్ముఁడైనవాఁడు త్రిదివవేశియై
కీర్తిఁ బెక్కుదివసములు సుఖించి యంత మరలి భూ
భర్త యగుచు నుద్భవించు భవ్యభూతికలితుఁడై. 239

ఆ. కార్తికంబునందు గౌతమీస్నానంబు
శశిదినోపవాససద్వ్రతంబు
నందుఁ బురహరార్పితాన్నదానంబును
దురితచరితులకును దుర్లభములు. 240

ఉ. పావనలీలఁ బొల్చు నల
బాహులమాసమురాక గాంచి గో
దావరివారిఁ గ్రుంకుచు సు
ధాకరవాసరసువ్రతంబు స
ద్భావనఁ జేయ భావభవ
భంజనుసన్నిధి యబ్బు నంచు దే
వావళి యుర్విఁ బుట్టుటకు
నాసపడుం దగ నెల్లవేళలన్. 241

చ. అతిథికి నూర్జమాసమున
నన్న మొసంగిన నాకలోకముం
జతురపటం బొసంగిన ని
శాకరలోకము తప్తకాంచనాం
చితమణిభూషణం బొసఁగి
చెన్నుగ నచ్చర లుండులోకమున్
వితరణశాలి గాంచుఁ బ్రుధి
వీచరఖేచరపూజ్యమానుఁడై. 242

తే. వాసి గోదావరీతటావాసు లయ్యుఁ
గార్తికంబునఁ గ్రుంకని ఖలజనముల
తనువులు నిరర్థకంబులై తనరుఁ జర్మ
దారుకృతయంత్రపుత్రికాతతులమాడ్కి. 243

క. గోదావరిమజ్జనమును
శ్రీదయితత్రిపురహరులసేవయు సత్సం
గాదరణంబును దానద
యాదులసంగ్రహము నరుల కఘనాశనముల్. 244

తే. ధనికుఁడై యుండి పుణ్యతీర్థంబులందుఁ
బుణ్యకాలంబులందును బుణ్యతార
లందుఁ బాత్రములకు లేశమైన నిడని
జాల్ముఁడు దరిద్రుఁడగు జన్మజన్మములను. 245

తే. శైశవంబునఁ దారుణ్యసమయమునను
స్థావిరంబున ధనము పాత్రముల కొసఁగు
నతఁడు రెండవజనిఁ దత్తదవసరముల
నాఢ్యుఁడై భోగభుక్తిచే నతిశయిల్లు. 246

క. యాచకుఁ డడుగుచు నుండఁగ
వాచామాత్రంబు ప్రియము వల్కఁడయే న
న్నీచుఁడు మూవయుఁ జెవిటియు
నై చెడుఁ దా నంత వృక్షమై జనియించున్. 247

శా. వైవర్ణ్యస్వరహైన్యకార్శ్యనిరతా
వాసంబుఁ దృష్ణాశనా
యావల్లీనికురుంబదోహదము దై
న్యత్రాసకంపత్రపా
దావాగ్నిస్యదమాతరిశ్వ మురుసం
తాపాదిసృష్టిక్రియా
దేవజ్యేష్ఠము యాచకత్వ మది సి
ద్ధించున్ లఘుత్వం బిలన్. 248

తే. బ్రతికియుండిన మఱి మృతప్రాయుఁ డగుచు
స్థూలతనుఁ డయ్యుఁ దృణగతిఁ జుల్క నగుచు
సకలజనుల కుపేక్షానిశాంతుఁ డగుచు
యాచకుఁడు సంచరించు ధనార్థి యగుచు. 249

ఉ. వాని సమర్థదృష్టిఁ గని
ద్వారనిరోధన మాచరించి దు
ర్మానమునన్ హసించుచుఁ ది
రస్కరణం బొనరించి మత్తుఁడై
కానియు నియ్యలేనియల
కట్టెఁడిమర్త్యుఁడు వేయిజన్మముల్
దాను దరిద్రుఁడై మెలఁగి
స్థావరజన్మము దాల్చుఁ బిమ్మటన్. 250

క. దీనత నడుగం జేరిన
మానితధరణీసురులను మన్నింపని పృ
థ్వీనాథునిరాజ్యంబునఁ
బూను ననావృష్టి దుఃఖములు పెల్లొదవుఁ. 151

క. శివునకుఁ బ్రియముగ దానము
శివపూజ పరోపకృతియుఁ జేయని యామా
నవుఁ డతనితనువు కంటెను
భువి మేలగుచుండు తోలుబొమ్మలమేనుల్. 252

తే. శివుఁడె తల్లియుఁ దండ్రియు శివుఁడె సఖుఁడు
శివుఁడె బంధుండు ధ్యేయుండు శివుఁడె సేవ్యుఁ
డఖిలము శివాత్మకంబు దదన్య మొకటి
గలుగనేరదు సకలలోకములయందు. 253

ఉ. స్థావరజంగమప్రతతి
సర్వ మఖర్వశివాత్మకంబుగా
భావమునం దలంచుచును
భక్తి మెయిన్ శివపూజసేయు న
ప్పావనుఁడే శివుండు శివ
భవ్యతరస్మరణాఢ్యుఁడైన య
క్కేవలభక్తవర్యునకుఁ
గింకరభుండు కృతాంతుఁ డుర్వరన్. 254

చ. శివుఁ డన నేన కా యనుచుఁ
జిత్తమునన్ శివపూజసేయుచున్
శివశివ యంచుఁ బల్కుచును
శ్రీశివసత్కథ లాలకించుచున్
శివమయ మిజ్జగం బనుచుఁ
జెన్నుగ నెంచుచుఁ బ్రొద్దుపుత్తు నా
శివుఁ డిఁక నన్ను నెన్నఁటికిఁ
జేర్చిన నొచ్చముగాదు మే లగున్. 255

తే. అనుచు నేవేళఁ బలికెడు నతఁడె శివుఁడు
సర్వమంగళసంగతు శైలకన్య
కాసహితు గాంగఝూరధరుఁ గల్యవేళఁ
జింతసేయుంగఁ దగుఁ బాపశాంతిఁ గోరి. 256

పృథ్వి. శివస్తవచయంబులున్ శివసహస్రనామంబులున్
శివాంతికతలంబునం జెలఁగి పల్కు రుద్రాక్షముల్
నవాచ్ఛభసితంబు సంతతముఁ దాల్చు నమ్మర్త్యుఁడున్
భవవ్యయవిదూరుఁడై భవతఁ జెందు నిక్కంబుగన్. 257

సీ. శివనామపరనంబు సేయక యఱచిన
రసనికల్ మండూకరసనికాళి
శివమందిరములకుఁ జేరక నడచిన
యంఘ్రులు దారుమయాంఘ్రిచయము

శివలింగసంవీక్ష సేయక వీక్షించు
చక్షులు మాయూరచంద్రకములు
శివపదార్పితబిల్వసిద్ధవాసన లేని
ఘ్రాణయుగ్మము భస్త్రికాయుగంబు

తే. శివునిసత్కథ లనిశంబుఁ జెలఁగి వినని
కర్ణగోళము ఘటగతాకాశతలము
శివునిఁ బూజింపఁ గానని చెనఁటికరము
దారునిర్మితనిస్సారదర్వి యుర్వి. 258

క. శివకథ వినుటయ తొడవగుఁ
జెవులకు, దానంబె తొడవు చేదమ్ములకుఁ
జెవుల భరం బగుచుండున్
భువిఁ గుండలకంకణాదిభూషణచయముల్. 259

తే. దేవదేవుని శివు మహాదేవు మాని
యితరదేవాళిఁ గొల్వఁగ మతిఁ దలంచు
నతఁడు భాగీరథీతటం బాసఁ జేరి
చెలమఁ ద్రవ్వంగఁ బూనినచెనఁటి గాఁడె. 260

ఆ. శివుఁడు మానసాబ్జసీమ వసింపంగఁ
దవులుకలుషసమితి దవులఁ బఱచుఁ
బూర్వశిఖరిమీఁదఁ బొలుపొందురవిఁ గని
సంతమసము వేగ జాఱునట్లు. 261

క. స్మరఘస్మరశుభనామ
స్మరణము తద్ధ్యానరతియు మఱి తత్పూజా
దరణము సంసారార్ణవ
తరణులు కలుషాంధతమసతరణులు ధరణిన్. 262

చ. పవలును రేయుఁ జేయు తత
పాతకజాత మడంగఁజేయుఁ దా
శివ యనుమాట యొక్కపరి
జిహ్వఁ బొసంగుమనుష్యకోటి కీ
యవని ననేకకోటిదురి
తాళి నడంచు తదీయశక్తిఁ గం
జవమతిఁ దూఁగుపాతకము
సల్పఁగలండె దురంతపాపియున్. 263

చ. ఒకపరి శంభునామము న
యోన్నతి నాలుకఁ జెందెనేనియుం
బ్రకటితజన్మకోటులకుఁ
బ్రాచితమై విలసిల్లు ఘోరపా
తకయుతుఁడైన శంకరప
దస్మరణంబున ముక్తిఁ జెందు జి
హ్వకు ఫల మెల్లకాలము శి
వస్మరణంబె మనుష్యకోటికిన్. 264

తే. జన్మశతకోటికృతపాపశైలములకు
హరునినామంబు శతకోటి యట్టినామ
కీర్తనంబును దద్ధ్యానవర్తనంబుఁ
దత్సపర్యయు సంసారతారకములు. 265

క. ఈయాఖ్యానము వినిన న
పాయంబులు వాయు సుకృత మబ్బు ధరిత్రిన్
ఆయువు పెరుగుం బిదప శి
వాయతననివాససిద్ధి యగు మనుజులకున్. 266

వ. అని చెప్పి నారదుం డిట్లనియె నవ్వామదేవువలన స్వర్గా
పవర్గకారణం బైన యీశ్వరమహిమంబు విని కృతా
ర్థులై యమ్మునిబృందారకబృందంబులు నంత. 267

చ. దశభుజుఁ బంచవక్త్రుఁ గర
తామరసాక్షపరశ్వథాయుధున్
శశిధరు ఫాలలోచనుఁ బ్ర
సన్నముఖాంబుజు మౌనివందితుం
బ్రశమితదోషు నీలగళుఁ
బర్వతరాట్తనయామనోహరున్
విశదశరీరు శంకరుఁ బ
విత్రచరిత్రుని గాంచి మ్రొక్కుచున్. 268

వ. ప్రాంజలులై యిట్లని విన్నవించిరి. 269

చ. భవ భవదీయసన్మహిమ
పన్నుగ వింటిమి వామదేవుచేఁ
దవిలి భవద్భవిష్య దవ
తారకథల్ విన వేడు కయ్యె మా
కవి దయఁ దెల్పఁగా వలయు
నవ్యయభవ్యవచోవిలాసతన్
శివమతి యైన మృకండసుతు
చే మును వింటిమి గొన్ని దత్కథల్. 270

వ. అని యడిగిన నద్దేవగణంబులతో నద్దేవదేవుం డాత్మభవి
ష్యదవతారకథావృత్తాంతం బిట్లని చెప్పం దొడంగె. 271

ఉ. రావణనామధేయుఁ డొక
రక్కసుఁ డుక్కునఁ ద్రేతయందు నా
చే వనజాతసంభవుని
చే వరలాభముఁ గాంచి మానులన్
దేవతల న్బలారిముఖ
దిక్పతులం గడు బాధసల్పు దు
ర్భావతఁ గుంభకర్ణుఁ డను
పాపుఁడు వానికిఁ దమ్ముఁడై తగన్. 272

ఉ. ఆదివిజాభియాతికి మ
హాగుణశాలి విభీషణుఁడు నా

సోదరుఁ డొప్పు వెండియును
సోదరి శూర్పణఖాభిధాన యి
మ్మేదినిఁ గల్గుమాయలకు
మేటి యనం బొలుపొందుచుండు మం
దోదరి నాఁగఁ జెల్వగుకృ
శోదరి రావణుపత్ని యై తగున్. 273

ఉ. ఆమహిపాలలామకుఁ బ్రి
యాత్మజుఁ డొక్కఁడు గల్గు నింద్రజి
న్నాముఁడు వెండియుం దనుజ
నాథున కయ్యతికాయముఖ్యు లు
ద్దామబలుల్ జనింపుదురు
దారుణగాత్రులు పెక్కుపుత్త్రు లి
ట్లామున వృద్ధిఁ బొంది యతఁ
డంత వసించును లంక యన్పురిన్. 274

చ. అదియుఁ ద్రికూటశైలశిఖ
రాగ్రమునం దగి హేమవిస్ఫుర
త్సదనముల న్వినూత్నమణి
జాలవినిర్మితసౌధవీథులం
గదియు గభీరనీరపరి
ఘావృతసాలములం దనర్చు సం

పవలకు నాస్పదంబును శు
భప్రకరంబులకాసకంబు నై. 275

సీ. అందుండి బలగర్వ మడర దశాస్యుండు
ఫలభుగ్గణంబులు బలసి కొలువ
యక్షకింపురుషాహిరాక్షసగంధర్వ
వరుల నిర్జరులఁ గిన్నరుల నరుల
నాహవంబుల గెల్చి యందఱసంపదల్
గైకొని యీగతి గాసి సేయఁ
ద్రిదశులు భీతిల్లి త్రిదివంబు దొఱఁగి మా
యావేషధరు లయి యవని కరిగి

తే. వనలు శాఖామృగాదిరూపములు దాల్చి
ఋషలఁ బైశాచవేషముల్ సవదరించి
యార్తిబడెఁ దద్వధోపాయ మాత్మఁ దలఁచి
శరణము భజింపుదురు మము నమ్మదమున. 276

ఉ. శ్రీమతిఁ బుష్కలస్తుతులు
చేసి దశాస్యకృతంబు లైన బల్
బాములు దెల్పినఁ విని కృ
ప న్సురసంఘముఁ గాంచి యేను శ్రీ
రాముఁడ నై జనించి యల
రక్కసుఁ ద్రుంచెద నేనె కాక య

ప్పామరు గెల్వ నొండొకఁడు
పొల్పడనోపునె ముజ్జగంబులన్. 277

ఆ. వాఁడు బ్రహ్మదత్తవరగర్వమునఁ గ్రొవ్వి
వాఁడు గాన జగమువాఁడి దున్మించు
ధరణి దశరథునకుఁ దనయుఁడనై రాముఁ
డనఁగ దనరి వానియద టడంతు. 278

క. హరి లక్ష్మణుఁడై మత్తో
దరతన్ జనియించి నన్నుఁ దగ సేవించున్
హరియించు నింద్రజిత్తున్
హరి దక్కఁగ వాని నొరుల కలవియె త్రుంపన్. 279

ఉ. అవనితనూజ సీత గిరి
జాంశమునం బ్రభవించు రాఘవుం
డవని మదంశసంజనితుఁ
డై తగి దైత్యుల నెల్లఁ దున్మించు రా
ఘవుఁడె భవుండు విష్ణుఁడును
గంజభవుండును సర్వదేవతా
ప్రవరులు సీతయే యుమయుఁ
బద్మయు వాణియు దేవకాంతలున్. 280

వ. అని దేవగణంబుల సమ్మతిల్లంజేసి యనుపుదు మనిచెప్పి
యీశ్వరుం డిట్లనియె. 281

ఆ. భువనమాత సీత భువిఁ గల్గు స్త్రీరూప
ములు ధరించి లోకముల వసించుఁ
బూరుషాకృతులను బొలుపొంది రాముఁ డ
జాండభాండములను నిండియుండు. 282

తే. రాముఁడె నిరంజనుఁడు పరబ్రహ్మ మభవుఁ
డాదికారణ మగు జగదావళికిని
సర్వగుఁడు సర్వసాక్షియు సర్వదేవ
వందితుండును కేవలానందమయుఁడు. 283

క. సనకప్రభృతులు విబుధులు
ఘనులు వసిష్ఠాదిమునులు గననేరరు రా
మునితత్త్వ మల్పమతు లగు
మనుజులు గన నెంతవారు మర్త్యములోనన్. 284

చ. అనిలజసేవితాంఘ్రిఁ గన
కాంబరుఁ గోటిమనోజసన్నిభున్
ఘనఘననీలవిగ్రహునిఁ
గౌస్తుభశోభితవక్షుఁ బద్మలో
చను నవనీసుతాయుతుఁ బ్ర
సన్నముఖాంబుజు రాము నెప్పుడున్
వినుతి యొనర్చువారలకు
వెండియుఁ బుట్టువు గల్గనేర్చునే. 285

సీ. ఋష్యశృంగమహార్షికృతసుతకామేష్టి
మహిమచే దశరథమహీభుజునకుఁ
ప్రభవించి రాముఁడు పరమపావననాముఁ
డనుజసమేతుఁడై యరిగి బాహు
కీలితశాతాసిఖేటకం దాటకఁ
బరిమార్చి ద్రోహు సుబాహు దునిమి
కౌశికుసవనంబు గాచి గంగాసరి
త్తరణం బొనర్చి గౌతమునిపత్ని

తే. శక్రమోహితయై పతిశాపవశత
దశసహస్రాబ్దములు శిలత్వము భజించి
శ్యామజీమూతసంఛన్నచంద్రరేఖ
యందమున నున్నదానిఁ బూతాత్మఁ జేయు. 286

చ. జనకునిపట్టణంబునకు
జానుగ నేఁగి రఘూద్వహుండు తా
ననువుగఁ గాకపక్షధరుఁ
డయ్యు నృపాలురు మెచ్చ మచ్చరా
సనదళనంబుఁ జేసి యల
జానకిఁ బెండిలియై యయోధ్యకుం
బనుపడ నేఁగు మార్గమున
భార్గవరాముని గెల్చు నుక్కునన్. 287

క. సీతాయుతుఁడై యట సా
కేతపురిఁ జేరి సుజనకీర్తితకీర్తి
స్ఫీతగతిఁ గొన్నియబ్దము
లాతతసుఖకేళిఁ దేలు నతఁ డుండుఁ దగన్. 288

వ. అంత. 289

ఉ. రాముఁ గుణాభిరాము యువ
రాజధురంధరుఁ గా నొనర్పఁగాఁ
దా మది నెంచి పౌరజన
తం గని పఙ్క్తిరథుండు పల్కె నీ
రాముఁడు సర్వసమ్మతుఁడు
భ్రాతృహితుండును ధార్మికుండు నే
నీమహిభార మీయనప
యిత్ ఘటియించి సుఖింపఁ గోరెదన్. 290

చ. జనకునిపోలికం బ్రజ న
జస్రముఁ బ్రోచు సుధాంశుకైవడిన్
జనులకు నెల్లకాలమును
జల్లఁదనం బొనగూర్చు రాముఁ డీ
సనయుఁడు మాకు రా జగుట
సమ్మతమే యన వార లుబ్బి యో
యినకుల మామనోరథము
నిట్టిదె పట్టము గట్టు మీఘనున్. 291

క. అని పల్కు పౌరజనముల
యనుమతిఁ గొని రామదేవు నభిషేకింపన్
మనమున నుత్సుకుఁడై య
జ్జనపతి సంభారసమితి సమకూర్చుఁ దగన్. 292

ఉ. ఆనృపుభార్య కైక యను
నంగన యయ్యభిషేకసంభ్రమం
బానెఱిఁ గాంచి మున్ను వర
మాన్యపుఁ డిచ్చుటఁజేసి కోరు స
మ్మానిని యాత్మపుత్త్రు గరి
మంబునఁ బట్టముగట్ట రామునిం
బూని చతుర్దశాబ్దములు
భూరివనాంతరవాసిఁ జేయఁగన్. 293

తే. అతఁడు వరపాశకీలితుం డగుటఁ జేసి
భార్య వేఁడిన నేమియుఁ బలుకకుండు
నట్ల కాదె దృఢవ్రతు లగుమహాత్ము
లాడఁబడినమాట వోఁ ద్రోవ నోర్వఁగలరె. 294

ఉ. ఆయెడ దేవతాగణము
లయ్యభిషేకశుభాంతరాయముం
జేయఁగ నాశ్రయించి నుతి
సేయఁగఁ గైకయు వారిబోధచేఁ

బాయక యవ్వరద్వయము
భర్తను వేఁడఁగ దైవవంచితుం
డై యశోఁ డిచ్చు సత్యరతి
నాత్మకులాంగనవాంఛితార్థముల్. 295

తే. సురలు విరులవాన గురియింతు రప్సరాణ్య
రాశియైన పఙ్క్తిరథునిమీఁద
నతని సత్యమునకు నలరుచు నాత్మీయ
కార్యసఫలతకును గరముఁ బొంగి. 296

తే. చెలఁగి రాముఁడు పట్టాభిషేకవేళఁ
గైక యొసఁగినపరుషవల్కలముఁ దాల్చి
యవిరతానందమయుఁడు దా నగుటఁ దెల్పు
భోగయోగసమత్వవిస్ఫురణ దనర. 297

క. ఆరామునిముఖవిలసన
మారసి యాతండు శివుఁడ యగు నిక్కము చే
ల్వార మనుజుండు గాఁ డని
యూహాఢ్య న్నిశ్చయింతు రాపురిప్రజల్. 298

ఉ. ఆతతిఁ దండ్రియానతిఁ బ్రి
యావరజుండు సుమిత్రపట్టియున్
సీతయుఁ దోడ రాఁగ నత
సీసుమధాముఁడు రాముఁ డేఁగి గం

గాంగతటినీతటంబున సు
ఖస్థితి నిల్చి గుహాభిధానవి
ఖ్యాతుని శృంగిబేరనగ
రాధిపుఁ గాంచుఁ గిరాతవల్లభున్. 299

తే. ముందుఁ దా నెక్కి వచ్చిన స్యందనము సు
మంత్రుఁ డనుసూతవరునిచే మరల ననిచి
యమరనది దాఁటి యగ్గుహానుమతమునఁ
జని యతండు భరద్వాజమునికి మ్రొక్కి. 300

ఉ. ఆఋషియాన పూని చని
యారఘువీరుఁడు గాంచు భూరిమం
దారనమేరువీరతరు
దాడిమముఖ్యమహీజవాటముల్
సారసుధారసాచ్ఛరుచి
సాంద్రఝరాంచితసత్ప్రపీఠముల్
శ్రీరమణీయదేవగణ
సేవితకూటముఁ జిత్రకూటమున్. 301

తే. అవనిజాలక్ష్మణసమేతుఁ డగుచు రాముఁ
డాధరాధరవరమున నధివసింప
నాఘనునిఁ బాసి దుఃఖాకులాత్ముఁ డగుచు
స్వర్గమున కేఁగు దశరథక్ష్మావరుండు. 302

మ. ధరణీనాథుఁడు స్వర్గతుం డగుడు సం
తం గైకయీనందనున్
భరతు న్మంత్రులు రాజ్య మేలు మనుచుం
బ్రార్థింప నాసత్యవా
గ్వ్రతుం డొల్లక తల్లి నుల్లమునఁ దా
నిందించి శ్రీరాముఁ దే
నరుగుం జారపురోహితార్యజనభృ
త్యామాత్యవర్గంబుతోన్. 303

క. ఈ తెఱఁగునఁ జని యతఁడు గి
ఠావపతిం గాంచి యట భరద్వాజునిచే
నాతిథ్యము గొని రాముమ
హీతలపతివసతి యమ్మునీంద్రుఁడు దెలుపన్. 304

చ. భరతవిభుండు గాంచు మద
బంభరడింభకగీతనాదమే
దురతరపాటలీవకుళ
తుంగలవంగసుగంధభారభా
స్వరమురుసంకుకస్థగిత
సానుచరత్సురయుగ్మఘాటమున్
స్థిరగరుడాశ్మకోటముశి
చిత్రితకూటముఁ జిత్రకూటమున్. 305

సీ. అధ్యసింహభ్రమదాత్మబింబాంచిత
ఘురవారటత్సింహశాబకంబు
హీరరత్నద్యుతిపూరమిథ్యాజలా
మితపిపాసామిళన్మృగగణంబు
కంజరాగప్రభాపుంజమృషారక్త
పానలోలద్వీపిపరివృఢంబు
గతపర్ణలవలికాతతలతాళీకాహి
ఖాదనవ్యగ్రశిఖావళంబు

తే. నిబిడతాపింఛవనకూటనీలనీర
వాహవార్బిందులోభానవరతవివృత
చంచుసంచయచాతకసముదయంబు
కూటచయబంధురము చిత్రకూటధరము. 306

ఉ. సింధురదానవర్ధితవి
చిత్రిమహీజవిహారిభిల్లపు
ష్పంధయశైలికాళిముఖ
పంకజసౌరభ మూనఁ గోరి పు
ష్పంధసంచయంబులు నె
సం జనుదెంచి తదీయనాసికా
గంధఫలీవిలాసములు
గాంచి కలంగి తొలంగు నగ్గిరిన్. 307

శా. అందు న్నీలఘనాఘనాభు నరవిం
దాక్షు న్మహాబాహునిం
గందర్పాయుతసుందరు న్వసుమతీ
కన్యాయుతు న్మౌని మా
కందారామవసంతు రాఘవుని వే
డ్కం గాంచి కేల్మోడ్చి చె
ల్వొందన్ భూపరిపాలనంబున కతం
డొప్పారఁ బ్రార్థింపఁగన్. 308

తే. అమ్మహాత్ముఁ డాప్రార్థన వమ్ముచేసి
మరలఁ బనిచిన భరతుఁ డమాత్యమాతృ
హితపురోహితసహితుఁడై యేఁగుదెంచి
పురము చొరక నందిగ్రామమున వసించు. 309

తే. భరతుఁ డరిగిన రాముఁ డగ్గిరిఁ దొలంగి
దండకాటవి కేఁగు నీదండ నున్న
మరలఁ బౌరులు వచ్చిన మద్వ్రతమున
కంతరాయంబు సంధిల్లు నని తలంచి. 310

వ. ఇట్లు దండకారణ్యంబుం బ్రవేశించి యందు. 311

భుజంగప్రయాతము. దినేశాన్వయుం డుగ్రతేజుండు ద్రుంచుం
ఘనోచ్చండకాండప్రకాండంబుచేతన్
గనత్సంతతక్రోధుఁ గ్రవ్యాశియోధున్
స్వనిర్ఘోషనిర్ధూతసాధు న్విరాధున్. 312

క. చనిచని రాముఁడు గాంచెన్
మునివరు శరభంగు యోగముద్రాసంగున్
ఘనతరదురితవిభంగుం
జనసుతవిమలాంతరంగుఁ జరదర్చాంగున్. 313

వ. అమ్మునీంద్రునిచేతం బూజితుండై యంత. 314

లయగ్రాహి. ఏముని జగంబులకు సేమము ఘటించుమతి
నామునకు వింధ్యగిరిభూమి నణఁగించెన్
దామరససంభవముఖామరులు మెచ్చ వెస
నేమునిపయోధి యభిరామగతిఁ ద్రావెన్
భీమబలు నిల్వలునిబా మడఁచె నేముని త
పోమహిమ ముల్లసిల నేమునివరుం డు
ద్దామధృతిచే నహుషుఁ బాముగ శపించెఁ దగ
నామునిఁ నగస్త్యు రఘురాముఁ డటఁ గాంచెన్.

సీ. అలఘుపాణిసరోజచుళుకితవిషరాశి
హారిదినీలలలితజటాంచలుండు
జీవనకలుషవిదారిపణసన్మూర్తి
వక్రీకృతాహార్యవైభవుండు
నార్యానురంజనాయత్తలసన్మతి
మహితకామక్రోధమర్దనుండు
జగదభిసన్నుతసర్వజ్ఞతాఖ్యాతి
శ్రీకరద్విజరాజశేఖరుండు

తే. సనఘుతరశుచిభాస్వదబ్జాంబకుండు
సచలధాముండు ద్వీపిరాడజినచేలి
భవుఁడు దా నైన కుంభసంభవునిఁ జేరి
యారఘుస్వామి వందనం బాచరించు. 316

క. మన్మా ర్త్యంతర మగుఘట
జన్మని వింధ్యాద్రిదమను సన్మునివరు ను
ద్యన్మతి భజియించుచు నా
చిన్మయుఁడు వసించు నతనిచే దీక్షితుఁడై. 317

క. అమ్ముని యక్షయతూణీ
రమ్ములు నైంద్రి మగుచాపరత్నము దివ్యా
స్త్రమ్ములు నిస్త్రింశంబును
సమ్మోదితహృదయుఁడై యొసంగును బిదపన్. 318

వనమయూరము. జానుగ నిసర్గబలశౌర్యయుతుఁ డయ్యెన్
మానివరదత్తశరమండలి కడంకన్
బూని యురుతేజమున భూపమణి యంతన్
సాన నొరవట్టు మణిచందమునఁ బొల్చెన్. 319

తే. అచట నతఁడు వసింపంగ సఖిలమునులు
నసురకృతబాధల నలంగి యరుగుదెంచి
రామ మముఁ గావు మనుచుఁ బ్రార్థన మొనర్చి
విన్నవింపుదు రిట్లు ప్రసన్నఫణితి. 320

ఉ. రక్కసు లాశ్రిమంబులకు
రాయిడిసేయఁగ శేవగల్గ మే
మక్కట చిక్కి నిద్దురయు
నన్నముగాన కనూనభీతి నీ
చక్కటి కేఁగుదెంచితిమి
స్నానము సంధ్యయు వేదపారముం
దక్కటికర్మకాండమును
దాలిమిఁ జేయఁగ లేదొకప్పుడున్. 321

వ. స్నానసంధ్యాదిసత్క్రియాకలాపంబు లకాలకృతంబులై యనిష్టంబు బాపాదించుం గావున నారక్కసుల నుక్కడంచి మమ్ముఁ బ్రోవు మని ప్రార్థించిన నారఘువీరుండు దేవారులం ద్రుంచుటకుం బ్రతిజ్ఞచేసి వారల ననిపి యచ్చట నుండెనంత. 322

క. శూర్పణఖ యనెడిదానవి
దర్పకదర్పార్త యగుచుఁ దనుఁ జేరఁగఁ బెం
పేర్పడఁగ ముక్కు చెవులున్
స్వర్పతివినతుఁ డగు రామచంద్రుఁడు గడిమిన్. 323

చ. అదియును నేఁగి తెల్ప ఖరుఁ
డాదిగఁ బెక్కురు యుద్ధదుర్మదుల్
త్రిదశవిరోధు లాజి నెదు
రించిన నప్పుడునాల్గువేవురం

గదనములోనఁ దున్ంచు లయ
కాలఘనాఘనశంబడంబర
ప్రిదరచయప్రియోగమున
రాముఁడు భీమగతిం జెలంగుచున్. 324

ఉ. వారలు మున్ను భూసురు ల
వారితభక్తి ననుంగుటించి దు
ర్వారతపం బొనర్చి కడు
వక్రతరోక్తుల ముక్తిఁ గోరుటన్
తా రమరారిజన్మములు
దాల్చిరి నే రఘురామునాకృతిన్
ధారుణిఁ బుట్టి వారి నుచి
తస్థితి ముక్తులుగా నొనర్చెదన్. 325

వ. ఇట్లు రఘువీరుండు ఖర దూషణ త్రిశిరఃప్రముఖచతు
ర్దశసహస్రదానవులం బరిమార్చి మోక్షలక్ష్మీకల్యాణ
గౌరవంబు సంఘటించుఁ బదంపడి యద్దానవి దేవదానవ
దుర్జయంబును త్రికూటశిఖరిశిఖరస్థితంబును రత్నసం
పూర్ణంబును నవకోటిశివాలయాధిష్ఠితంబును వేదనినాద
నాదితంబును ననేకరాక్షససంకులంబును నిత్యమంగళా
లంకృతంబును నగు లంకాపురంబునకుం జని నిజాగ్రజుం
డైనదశగ్రీవునకుఁ దద్వృత్తాంతం బెఱింగించిన నతండు
ను నిజభగినిం జూచి రాక్షసవినాశనంబునకుం బొడమిన

ధూమకేతువుగా నెంచుచు ని ట్లని వితర్కించు. 326

మత్త. మంటి నేఁబదిలక్ష లేఁడు లమర్త్యులం బోడఁగంటి ము
క్కంటిపీటను విష్ణుపీటను గంజగర్భునిపీటనుం
గొంటి సంపద లెన్ని యేనియుఁ గోరి చంద్రదినేంద్రులం
గంటి సైఁగ మెలంగఁజేసితిఁ గంటి సర్వసుఖోన్నతుల్. 327

ఉ. నందన మంతయుం బెఱికి
నాఁటితి మద్వనసీమఁ దత్తరుల్
బందెను బెట్టితిన్ దివిజ
పత్నులఁ దక్షకముఖ్యగూఢపా
ద్బృందము నాదుపేరు విని
భీతిఁ గలంగు మదీయమందిరా
ళిందమున స్వపింపుదురు
లేఖకులంబును దైత్యవర్గముల్. 328

వ. చతుర్దశలోకాధిపత్యవిరాజితుండ నై త్రిలోకమోహ
కం బైన యైశ్వర్యంబుసం జెన్నొందియు ననేకముని
సాధుబృందంబుల బాధించుచు నైశ్వర్యద్విగుణం బైన
పాపంబు భోగలుబ్ధుండ నై యాచరించితి నన్యక్షోభకర
ణంబు వెలిగ నైశ్వర్యంబు సంపాదింప నైతి. 329

తే. ఆయు విది వ్యర్థమయ్యె నీయఖిలలోక
జయము దేజంబు నైశ్వర్యసంగ్రహంబు

బంధుహితపుత్త్రపౌత్త్రప్రపౌత్త్రతతియు
జాలములు గాక మోక్ష మీఁజాలఁగలవె. 330

వ. వారణాసీమరణంబును బ్రహ్మజ్ఞానంబును నిర్వాణప్రాప్తికిం
గారణంబులు దురితచరితుండ నగు నాకు నీరెండును
సిద్ధింపవు రాఘవుండు తండ్రియానతి నరణ్యంబున
కేతెంచి యున్నవాఁ డమ్మహాత్మునిచేఁ గదనంబున
మడసి ముక్తుండ నయ్యెద నా సత్యసంధుం డనపరాధుల
హింసింపండుగావున నతనికి నొక్కయహితం బాచరించి
తద్బాణహతి న్మృతిఁ బొంది ముక్తి వడసెద నని నిశ్చ
యించి మారీచుం డనురాక్షసుని తత్కార్యసహాయా
ర్థం బర్థించిన వాఁ డద్దశగ్రీవున కిట్లను. 331

చ. ఎఱుఁగుదు రామదేవు దను
జేశ్వర పిన్నటనాఁటనుండి మున్
వెఱచితి నమ్మహాత్ము శర
వేగము సైఁపక శైశవంబునన్
గఱచె ననేకదివ్యశర
కాండము లయ్యురువిక్రమాఢ్యుఁ డి
త్తఱిఁ దరమానె యాఘును ను
దగ్రబలున్ రణభీముఁ దాఁకఁగన్. 332

శా. ఏతన్మాత్రమె రాఘవుం డసురలో
కేంద్రా వెసన్ దానవ

 వ్రాతంబుం బొలియింప మానిసుజన
వ్రాతంబుల న్మన్పఁ బ్ర
స్ఫీతపరిక్రియ ధర్మము న్నిలుప నీ
పృథ్విన్ జనించె న్బలో
పేతుం డాహవకర్కశుం డతనితో
నేలా విరోధింపఁగన్. 333

క. రాక్షస! నీజీవితమున్
రక్షింపుము చెడఁగ నేల రామాగ్ని వెసన్
భక్షించుఁ దృణకణాకృతి
నక్షయశరశిఖల మర్మదానురవితతిన్. 334

తే. అతఁడు బ్రహ్మాండలయకర్త యగుశివుండు
గాని కేవలమనుజుండు గాఁడు వినుము
ఖరవిరాధాదిదుష్టరాక్షసుల నెల్ల
సంగరావని నొంచుట సాక్షిగాదె. 335

క. గిరిపక్షక్షయకరుఁ డగు
సురపతిగతిఁ బురము లేర్చుశూలిగతిన్ భా
స్కరకులజుం డాలంబున
సురవైరులమద మడంచుసూ దనుజేంద్రా. 336

వ. కావున నాబుద్ధి విని రామదేవునితో విగ్రహింపకు మని యనేకవిధంబుల బోధించిన గనలి యతండు మండలాగ్రిం బెత్తి దండింపం జూచిన వెఱచి యమ్మారీచుండు. 337

ఆ. ఖలుఁడు వీనిచేతఁ బొలిసిన రాక్షస
జన్మ మబ్బు రామచంద్రుచేత
నీల్గ ముక్తి యొదవు నిది మంచి దని యియ్యు
కొనును దశముఖుండు పనుచుపనికి. 338

వ. అయ్యవసరంబున నారదుండు రామసన్నిధికేతెంచునంత.

ఉత్సా. నారికేళ పనస తినిశ నాగకేస రామ్ర మం
దార కుంద కదళికాది తరులు విరుల నలిలి చె
ల్వారు ఫలసమృద్ధి నలరి యతనియాశ్రమస్థలుల్
నారదునకు సంఘటించు నయనకంజపర్వముల్. 340

క. ఎదురేఁగి మ్రొక్కి యానా
రదునకుఁ బూజయొనరించి రఘుపతి యంతన్
వదనేందుజ్యోత్స్నాయుత
సుదరస్మితకాంతిగరిమ శోభిలఁ బలుకున్. 341

తే. అనఘ! మీరు గృహస్థగృహాంతరముల
కరుగుదెంచుట వారికి నతులభద్ర
సమితిఁ గృపసేయుటకుఁ గాక సర్వధనవి
రక్తు లగుమీకు వేఱ కార్యంబు గలదె. 342

వ. భవదీయపాదరజంబున నాగృహంబుపవిత్రం బయ్యె నని
పల్కిన విని నారదుండు. 343

సీ. హరుఁడవు నీవ బ్రహ్మవు నీవ విష్ణుండ
వీవ శక్రాది దిగీశగణము

గవ్యభుక్తతియుఁ దక్షకశంఖవాసుకి
పరిముఖఫణీంద్రులు నమరవరులు
వాలఖిల్యాదిదివ్యమునీంద్రులును నీవ
కపిలాదులును మహాకచ్ఛపంబు
మండూకపతియును మహి నీవె హృదయస
ద్మములవసించి భూతముల నెల్లఁ

తే. ద్రిప్పుదువు కీలుబొమ్మల తెఱఁగు దోఁప
నఖిలమును నీ వెఱుంగనియర్థ మెద్ది
పంక్తివదనుఁడు జగములబాధ సల్పఁ
దెలుపవచ్చితి నవ్వార్త దేవరకును. 344

ఆ. మహతి యను విపంచి వహియించి యేను గా
నం బొనర్తు దనుజనాథునొద్ద
వేళ దప్పెనేని తాళశ దండించుఁ
బదరి వీణశాయఁ బగులఁ నడఁచు. 345

తే. జలజగర్భుఁడు వేదముల్ సదువుచుండు
దితిజపతియొద్ద వేళ యతిక్రమింపఁ
దతచపేటాహతుల నొంచు నతని సురలు
నెట్టెఁ గొట్నముచేసి సేవింతు రతని. 346

వ. ఇట్లు చతుర్దశభువనంబులకు బాధ గావించుచున్నవాఁ
డద్దురాత్మునిఁ బరిమార్చి జగంబులకు సేమంబు సంఘ
టింపు మని ప్రార్థించిన విని యారామదేవుండు. 347

తే. శ్రుతిపరాయణు లందఱు సోమయాజు
లందఱును జపహోమక్రియాదినిరతు
లందఱు నహర్ముఖస్నాన మాచరింతు
రట్టిదశముఖముఖుల నే నెట్టు లెంతు. 348

క. సోమకుఁడు శ్రుతుల్ గొని చనె
నా మును విష్ణుండు దెచ్చె నవ్వేదతతుల్
భూమి న్వ్యస్తము లైనన్
శ్రీమతి రావణుఁడు సమము చేసి పఠించెన్. 349

వ. అనిన విని యద్దేవమునిప్రవరుండు. 350

ఉ. వారలు విప్రదేవముని
వర్యవిహింసకు లార్యనిందకుల్
భూరికృపావిహీనులును
బుణ్యవిహీనులు సత్యహీనులున్
'దారుణకర్ము లన్యవని
తాధనలోలుపు లద్దురాత్ములం
బోర వధించి యీభువన
ముల్ గృపఁ బ్రోచినఁ బాప మబ్బునే. 351

తే. స్మరహరుండును హరియు బ్రహ్మయును నీవ
దేవకార్యంబుకొఱకుఁ బంక్తిరథునింటఁ
బుట్టినాఁడవు రామ యిప్పాలనుదిరిగ్గఁ
దునుము లోకంబు లెల్లను మనుపఁగోరి. 352

వ. నీస్వరూపంబు చింతింపుము రాజనందనునకు దుష్టనిగ్ర
హంబును శిష్టపరిపాలనంబు నవశ్యకర్తవ్యంబు లనిన
రాఘవుం డమ్మునీంద్రుం గనుంగొని. 353

సీ. సత్యంబు నీమాట సంయమి ! నారూప
మే నెఱుంగుదు లోకహితముకొఱకుఁ
బుట్టితి దశరథుపుణ్యగేహంబునఁ
గ్రవ్యాదవర్గంబుగర్వ మడఁప
సీతాహరణకాంక్షఁ జేరుఁ బౌలస్త్యుండు
నా కనపాయిని లోకవినుత
నవనిజఁ దాఁచి మాయాసీతఁ గల్పించి
తత్కారణంబున దనుజుఁ ద్రుంతుఁ

తే. ఛాయ దర్శించుమాత్రనె బ్రహ్మహత్య
యట్టిసేతువు జలనిధియందు నిలిపి
యాసుధాకరసూర్య మీయవనిఁ గీర్తి
నిలిచి కుశలంబు సంధింతు నిఖిలమునకు. 354

వ. అని పలికి యమ్మునీంద్రుం బనిచి యినకులుండు మృ
త్యుదేవత నాకర్షించి నీవు లంకాపురంబునకుం జని రావ
ణాదిదానవులం ద్రుంపు మని పంచిన నది యిట్లను. 355

ఉ. రావణుఁ డేలు నప్పురవ
రంబు చొరంగఁ దరంబె నాకు నా

దాన ఖ నాజ్ఞ శ్రేక సుర
రాక్షస పన్నగ యక్ష ముఖ్యులుం
బోవంగలారె రాజకుల
భూషణ బాధ యొనర్చె నన్న న
ద్దేవవిరోధి మున్నతని
దిక్కున కేను నమస్కరించెదన్. 356

తే. విన సీతయాజ్ఞ గైకొని యప్పురవ్రి
వేళ ఘుపరింతు దానవవీరువలనఁ
బ్రాణసంశయ మగు నని పలుక రాముఁ
డిట్టు లను దానితోడ నహీనఫణితి. 357

క. ఒక్కసిరాయని వెస నే
నుక్కడఁచెద వాఁడు చేరు నుగ్రాటవికిం
దెక్కటి యసురుల నెల్లను
జక్కడఁపుము వానిపురికిఁ జని నిర్భయతన్. 358

వ. అని పలికి జానకిం జూచి. 359

తే. కంటివే సీత రావణు కైతవంబు
నిచవర్తనుఁ డైన మారీచుఁ గూడి
మాయచేయంగఁ దలఁచె మన్మాయ దెలియఁ
గాన కాతండు దౌష్ట్యంబుకారణమున. 360

వ. అనిన సీత యిట్లని పల్కు. 361

తే. ఈవు చంద్రకిరీటుండ వేను గిరిజ
నీవు పంకజనాభుండ వేను గమల
నీవు కాంచనగర్భుండ వేను వాణి
నిరువురముఁ బూజనీయుల మిద్ధచరిత. 362

వ. చిదానందమయుల మైన మన కిరువురకును భేదంబు లేదు. సూర్యసోమాన్వయులప్రదీపకులమై రఘునిమివంశంబు లలంకరించి వసిష్ఠశతానందులయనుమతంబున వర్తిల్లుచున్నవార మేము నీడయుఁబోలి నేను వెంట నంటి దేవరకు సేవ యాచరింపుదు నిట్లు సర్వలోకనిర్మాణప్రళయకర్తల మైన మనల నారావణుం డేమి సేయంగలండని వెండియు. 363

సీ. శతకోటిపద్యవిస్తృత మగు రామాయ
ణంబు జగత్ప్రసిద్ధంబు దాన
నొకయక్షరము విన్న నుర్వి మానవులకుఁ
గలుషసంఘంబులు దొలఁగి పఱచు
విందు రెప్పుడు దాని విధిశివవిష్ణులు
వాల్మీకి యనుమునివర్యుఁ డదియు
సంకోచముగఁ జేసి జగతిపై వెలయించు
నామ్నాయతుల్యమై యమరు నట్లు
తే. వేదములు తత్కథావృత్తి వెలయుఁ గాన
యఖిలసంభవనీయమై యలరుచుండు

సారె నక్కథలోనఁ గుశంకసేయ
నరుఁడు దుర్గతిఁ జెందు నింతయు నిజంబు. 364

తే. మును వసిష్ఠుండు వ్యత్యస్తముగ నొసర్చు
రామనామోపదేశంబు పేర్మిఁ జేసి
నాజపంబున వాల్మీకి యయ్యె శబరుఁ
డతఁడు రామాయణముసేయు నచలనిష. 365

క. వ్యత్యస్తరామమనుజప
కృత్యంబున ద్విజతఁ గాంచెఁ గ్రించు బెఱుకు చా
నిత్యము బుజుతరజపి యగు
నత్యుత్తము భాగధేయ మడుగఁగ నేలా. 366

వ. ఇట్లు భవదీయచరిత్రంబును భవన్నామమహిమంబును
నత్యంతపవిత్రంబులై వెలయు ననిన జానకీదేవిపలుకు
లకు సంతసిల్లి రాఘవుం డప్పుడ మృత్యుదేవత నొక్క
మాయాసీతఁ గా నిర్మించిన నమ్మాయాసీతయుఁ
బ్రాంజలియై నిలిచి యమ్మహాత్మతోడ. 367

శా. స్నానధ్యానజపాదిసత్క్రియలు ని
ష్ఠం జేయువాఁ సీందుగ్రులం
గానం జాలని నీపదాంబురుహముల్
గంటిం గనుల్ సల్లఁగా
నే నేపుణ్యము మున్ను చేసితినొకో
నిత్యంబు నీసేవ యు

త్వానందంబునఁ జేయఁ గంటిఁ బనిగొ
మ్మా భూరికారుణ్యరతిన్. 368

క. అతిసుందరవిగ్రహుఁ డగు
పతి గలుగుట దుర్లభంబు పడఁతులకు స్వ
త్కృతసుకృతవశతఁ గలిగితి
పతులాకృతి నేను నీకు ననురూపఁగదా. 369

ఆ. పర్ణశాల యలికి పాకంబు సేయుచు
మూలవితతిఁ దానమునకు జలము
లందియిత్తు దేవతార్చన కలరులు
దెత్తు నుచితవిధులు దీర్పనిడుదు. 370

క. చతురమతి నన్నదానం
బతిథుల కిడి యారగింపుఁ డనుజుఁడు నీవున్
క్షితి జన్మజన్మములకుం
బతి వీవే కావలయును బార్థివ నాకున్. 371

క. విహరింపుము నాతోడుత
నహరహము న్నీకు నిష్టమై యుండు రఘూ
ద్వహ నీసుందరరూపం
బహాహా వీక్షింప మిగుల నలరెం జూడ్కుల్. 372

తే. వనచరులఁ గూడి లక్ష్మణ వనికి నరిగి
ప్రసవఫలమూలములఁ దెమ్ము రాముసేవ

సేయ జన్మంబు సఫలతఁ జెందు గాత్రి
మతిపవిత్రితరం బగు నసఘులకును. 373

వ. అనుచు మాయాసీత వలికిన విని నిర్వికారుండును స్వ
తంత్రుండును శివాత్మకుండును నైన రాఘవుండు సీతా
దేవిం దనయర్ధదేహంబున నిమిడ్చికొనియె ని ట్లర్ధనారీ
శ్వరుం డైన శరీరంబునం దేజరిల్లియు మాయాయవనికాం
భిలీనుం డయ్యె నని చెప్పి శివుం డిట్లనియె. 374

ఆ. ఏను రాఘవుండ జానకి శైలజ
గాన యేకగాత్రకలితు లైరి
యట్టిరూపధరుని నారాముఁ దలఁచినఁ
గలుగు నిఖిలపుణ్యకర్మఫలము. 375

మ. భసితోద్ధూళితగాత్రుఁ బాటలజటా
భారు స్థిరానందనో
ల్లసదర్ధాంగు దరస్మితాంచితముఖో
ల్లాసు న్వరాభీతిహ
స్తసముజ్జృంభితుఁ జాపఖడ్గకలితున్
శార్దూలచర్మాంబరు
రసికుం డై తలఁపం దదాత్మకతచే
రంజిల్లు మర్త్యుం డిలన్. 376

తే. అప్పుడు రావణుఁ డవనిజ నపహరింపఁ
దలఁచి పనిచిన మారీచదానవుండు

కూటమృగరూపధరుఁ డయి కూటసీత
యుద్ధ విహరింప దాని నయ్యువిద గాంచు. 377

సీ. విహరించు నల్లన జహావహాద్భుతిని
నలవోకఁ బులుమేయు నాస గొఱలి
చరియించు నొయ్యన చంచలేక్షణముల
ధవళకాంతులు తళత్తళలు గులుక
మలయు నుజ్జ్వలహేమమణిమయాంగద్యుతు
లింద్రచాపప్రభ నినుమడింప
నడచు మెల్లన వసుంధరమీఁద ఖురహీర
దీధితుల్ రేయెండతెరల వఱల

తే. గాలిదేవరమందురఁ గట్టఁ దొఱఁగి
పాఱుతెంచినవార్వంబువగిదిఁ బఱచు
నజునినిర్మాణకుశలత యుపహసించి
యందమున నందుఁ దిరిగె మిథ్యామృగంబు. 378

వ. అప్పుడు వినయావనతవదన యై సీత యామృగంబుతో
డం గ్రీడింపం గోరి రాముని కిట్లను. 379

తే. పతియె తల్లియుఁ దండ్రియుఁ బతియె తోడు
పతియె బంధుఁడు మిత్రుఁడు పడఁతులకును
భార్యయును దండ్రి సుతుఁడు నల్పంబు నిత్తు
రమితముగ నిచ్చు భర్త నెయ్యమున సతికి. 380

వ. కావున నమ్మృగంబుఁ దెచ్చి నాకు మనఃప్రియంబు గా

వింపు మనిన రాముండు తత్క్షణంబ వరశరాసనధరుండై
తదన్వేషణార్థంబు లక్ష్మణు నియోగించి యమ్మృగంబు
వెనుకొని యతిదూరం బరిగి విసివి. 381

క. ఆ లక్ష్మణాగ్రజుఁడు ప్ర
త్యాలీఢస్థానవసతి నమరి పలాశిన్
వాలమ్మున వ్రేయుటయున్
హా లక్ష్మణ యనుచు వాఁడు నసువులు దొఱఁగెన్. 382

వ. అమ్మృగకళేబరంబు గొనుచు నతండు నిజాశ్రమంబునకుం
జనుదెంచె ననిన విని నైమిశేయు లటమీఁదటికథా
వృత్తాంతం బెట్టిదొ యని యడుగుటయు, 383

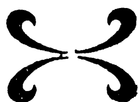
ఉ. కైరవిణీమనోరమణ
ఖండశిఖండ యఖండగర్వదు
ర్వారమతంగజాసురజ
వప్రవిఖండనచండకాండ మా
యూరశిఖండమండనస
ముజ్జ్వలకాండ గవేశకాండ సం
తారకమండలాగ్రదిత
దానవమండల భోగికుండలా. 384

క. కర్మహరిసానుగర్భాం
తర్మగ్నజనౌఘవాంఛితప్రియధనస

న్నిర్మాణదక్ష దక్షవి
నిర్మితమఘతంత్రిభంగ నిహతానంగా. 385

వసంతతిలకము. తారాగమందిర విధాతృకిరీటకోటీ
స్ఫారాబ్జరాగరుచిబంధురదీపరేఖా
నీరాజితాచ్ఛపదనీరజ వేదవాహా
వారాశితూణ నిధివల్లభసఖ్యలోలా. 386

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావైభవ
యీఁదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన
స్కాందపురాణంబున ధర్మఖండం
బను ప్రబంధంబునం
దష్టమాశ్వాసము.

శుభమస్తు

అవిఘ్నమస్తు

ధర్మఖండము

నవమాశ్వాసము

శ్రీలలనాధిపమార్గణ
బాలార్కద్యుతిజటావిభారపినద్ధ
ప్రాలేయకిరణ దిక్చయ
చేలా చిన్మయవిలాస శ్రీగిరివాసా. 1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు
సూతుండు శౌనకాదిముఖ్యులం జూచి హరుండు సుర
గణంబులకుం దెల్పువృత్తాంతం బిట్లని చెప్పందొణంగె
నట్లమ్మారీచవచనంబులు విని సౌమిత్రిం జూచి సీత
యిట్లనియె. 2

తే. అన్న లక్ష్మణ నిన్ను మీా యన్న దలఁచె
నయ్యయో దైత్యమాయ నే మయ్యె నొకొ
చనుము తోడుగ వేగంబె చనవు మెఱసి
యనుడు జనకజఁ జూచి యిట్లను నతండు.

క. వెఱ పేల నీకు రాముఁడు
కఱకంఠుఁడు గాని నరుఁడు గాఁ డసురతతిన్
నుఱుమాడి వేగ వచ్చున్
నెఱ వగుచేబలిమికలిమి నిక్కువ మబలా. 4

తే. అనుడు నాధోరణుఁడు మదహస్తి నంకు
శాహతిఁ గలంచుమాడ్కి నయ్యంబుజాక్షి
పరుషవాక్యౌఘముల నొవ్వఁ బలుక నోడి
యగ్రజుం డున్నదిక్కున కరిగె నతఁడు. 5

ఉ. ఆతటి భిక్షువేషధరుఁ
డైదశకంధరుఁ డేఁగుదెంచినన్
భూతనుజాత నిక్కపుఁద
పోధనుఁ డంచు నమస్కరింపఁగా
నాతఁడు చేతు లిర్వదియు
నాననము ల్పదియుం జెలంగ నా
భీతమృగాక్షికట్టెదుర
భీమతరాకృతితోడ నిల్చినన్. 6

ఉ. రక్కసుఘోరరూపము తి
రంబుగఁ గాంచి నిమీలితాక్షియై
యక్కమలాక్షి మూర్ఛిలఁగ
నంటఁగ నోడి త్రిశూలధారి చేఁ

గ్రుడ్కొన్న నప్పులాశి తద
 ధిష్ఠితలోష్టము పెల్లగించి సొం
పెక్క రథంబుమీఁద నిడి
 యేఁగె విహాయసవీథి నొక్కఁడున్. 7

ఉ. ఆయెడఁ బక్షివంశమణి
 యైనజటాయువు సత్త్వశాలి య
చ్ఛాయకుఁ జేరి పంక్తిరథు
 సఖ్యము నెమ్మదిలోఁ దలంచి నే
నీయసురాధముం గడపి
 యీసుదతిన్ విడిపింపఁ గల్గు నా
కాయతశుభ్రకీర్తి యని
 యాతనిఁ దాఁకి యకుంఠితోద్ధతిన్. 8

తే. ఆ ప్రచండనఖతుండమున వానితను వగల్చె
నాతఁ డసిఁ గొని క్రోధరక్తాక్షుఁ డగుచు
వ్రేయ నది తప్పఁ గ్రుంగి యవ్వీరుఁ జీరె
వజ్రినఖతుండహతిఁ బక్షివల్లభుండు. 9

వ. ప్రహారద్వయవిద్ధుండై మూర్ఛిల్లి కొండొకవడికిం దెలిసి రాక్షసేశ్వరుం డప్పక్షి నీక్షించి యోపక్షి రాక్షసులకు నంగుష్ఠప్రదేశంబు మర్మస్థానం బది ఖండింపక మేలు చేసి తని పల్కిన నమ్మిథ్యావచనంబులు నిక్కంబులుగాఁ దలంచి యాశకుంతకాంతుండు. 10

క. అక్షణమ వానిపైనువ్రే
లక్షయజవశక్తిఁ దునుమ నరుదేరఁగ నా
రాక్షసుఁడు ఖడ్గమునఁ ద
త్పక్షంబులఁ దునిమె నేలఁబడి తన్నుకొనన్. 11

చ. తను విడిపింపవచ్చి నిహ
తం బగుగృధ్రముఁ గాంచి సీత స
య్యన నిజభూషణప్రతతి
యంశుకఖండమునందుఁ గట్టి తా
ననువుగ వైచెఁ బంప యను
నాపగచెంతఁ జరించుకీశనా
ధునిమొదుటం బడం దనుజ
ధూర్తుఁడు గానకయుండఁ గ్రక్కునన్. 12

తే. క్రవ్యభుగ్రాజసీత యై గగనవీధి
నుత్తరీయంబు ముసుఁగిడి యువిద చనఁగ
ద్రవిడదేశాంగనలు సూచి తను హసింప
నరసి యమ్ముగ్ధ రోషతామ్రాక్షి యగుచు. 13

క. పయ్యెద దొలఁగిన నను మీ
రియ్యెడ హాసింపఁ బాడియే నేఁడుమొద
ల్పయ్యెదలు లేకయుండుఁడు
దయ్యంబులభంగి ద్రవిడతామరసాక్షుల్. 14

వ. అని దుఃఖార్తయై శాపం బొసంగె నారావణుండు వడి నిజ
పురంబు ప్రవేశించి సీతారూపాగత యైనమృత్యుదేవత
నశోకవనమధ్యంబున నునిచె నంత రాక్షసస్త్రీల వైధవ్య
సూచకంబులును, లంకాపురశృంగారవనవినాశసిశునంబు
లును నైనయుత్పాతంబు లనేకంబులు దోఁచినఁ గాంచి
నిమిత్తజ్ఞుండును మహాబలుండును నైనకుంభకర్ణుండు
దశగ్రీవున కిట్లనియె. 15

ఆ. అన్న చిత్తగింపు మవనిజఁ దెచ్చిన
నాఁటఁగోలె నీదునగరసీమఁ
బొడమె దుర్నిమిత్తములు పెక్కు లాసీత
సకలలోకములకుజనని సుమ్ము. 16

క. సత్యము తెల్పెద విను మా
ధత్యంబున నవనితనయఁ దగ నం టెదవే
న్నిత్యం బగుతత్పాతి
వ్రత్యానలమేర్చు దనుజవంశస్త్రీలన్. 17

ఉత్సా. ఏల సాహసంబు సేసె దిట్లు దానవేంద్ర నీ
వాలతాంగి నెచటఁ దెచ్చితచట నిల్పి రమ్ము ది
క్పాలవినుతకీర్తి రామభద్రసంజ్ఞ నసురులం
దీలుపఱుప నవతరించె దేవదేవుఁ డిమ్మహిన్. 18

తే. యాగకర్మస్థు విప్రుని ననపరాధి
వేదవిదుఁ దు్రింపఁ డాధర్మవిదుఁడు రాముఁ

దహాహా ! నీ దగుబహుళదార్ఢ్యంబుకతన
నణఁగె నుత్తమవిప్రత్వ మమరవైరి. 19

వ. తత్కారణంబున నీకు వినాశంబు వాటిల్లుట సిద్ధం బని పల్కినఁ గుంభకర్ణువచనంబు లాదరించి ప్రహస్తుండు రాక్షసులనెల్ల నిరీక్షించి యిట్లనియె. 20

సీ. హేమమందరవింధ్యహిమనగేంద్రంబుల
బాహులఁ బెకలించి బంతులాడఁ
గలశౌర్యనిధి కుంభకర్ణుఁ డీతనిగాత్రి
మీక్షింపఁగా నోడి హేమగర్భుఁ
డక్షులెల్లను మూసి యక్షణంబున నిష్ట
మగువరం బిచ్చి పొమ్మనుచుఁ బల్కె
నితనిఁ జూడఁగ నోపరింద్రాదు లెదురించి
చివ్వయొనర్చుట చెప్ప నేల

తే. యిట్టిబలశాలి నీతిమై నిట్లు దెల్పు
టంతకునకైన రామునకైన వెఱచి
కాదు సోదరజీవితకాంక్ష గదుర
బంధుశోకాసహిష్ణుతఁ బలికెఁ గాని. 21

వ. కావున నీమహాత్మునిబుద్ధి యంగీకరించి మీరందఱు నేలికసన్నిధిం దెలుపవలయు ననినఁ బ్రహస్తుపలుకులకు సమ్మతించి మయుండు రావణున కిట్లనియె. 22

ఉ. ఆర్య ! పులస్త్యవంశమణి
వధ్యయువేదవిశారదుండవున్
ధైర్యవివేకశాలివి పవి
త్రాపవిశిష్టుఁడ విద్ధశౌర్యగాం
భీర్యధురంధరుండవు న
పేతకళంకుఁడ విట్టిసీ వయో
యార్యవినింద్యదుర్గుణస
మగ్రుఁడ వైతివి వార్ధకంబునన్. 23

తే. వృద్ధుఁడవు గాన నీకు వివేక మెడలె
వయసు దిరిగినఁ బరలోకవాంఛచేఁ ది
తిక్ష నిష్టంబుఁ బూర్తంబుఁ దీర్థయాత్రి
స్నానమును దానము జపంబుఁ జలుపవలదె. 24

సీ. వచ్చునే యిపుడు జవ్వనము వెండియు నీకు
నేల యిత్తెఱఁగున బేల వైతి
వారాముసతి నేఁటి కపహరించితి దండ
కారణ్యవీథిఁ దత్కారణమున
హతుఁ డయ్యె మారీచుఁ డగుఁగాక యింకెట్టి
ఫలము సేకుఱు నీకుఁ బలభుగీశ
యచిరకాలంబున నడఁగు నధర్మంబు
ధర్మంబు వర్ధిల్లుఁ దరతరంబ

తే. దేవదేవుండు రఘురామదేవుఁ డగుచు
నఖిలలోకహితార్థమై యవతరించె
నమ్మహాత్మున కపరాధ మాచరించి
లంకఁ బోకార్పఁగల వీవు పొంక ముడిగి. 25

వ. అని పలికె నంత విభీషణుండు రావణున కిట్లనియె. 26

ఉ. రాముఁడె విష్ణుఁడు౯ హరుఁడౌ
రాముఁడె బ్రహ్మయు రాక్షసేంద్ర యా
రాముఁ డవక్రధైర్యుఁడు ప
రాక్రమధుర్యుఁడు యాగరక్షకై
యామునఁ గాకపక్షధరుఁ
డై చని క్రూరబలాఢ్యఁ దాటక౯
బో మడఁగించె దీర్ఘతర
బాహు సుబాహునిఁ ద్రుంచె వ్రేల్మిడి౯.

వ. అక్కాలంబున నీదుర్నయమహీజంబునకు మూలంబైన మారీచుని సంహరింపం డయ్యె నమ్మహాత్మునిపరాక్రమంబు వాఁడెఱుంగు నది నీచేతనుం గొండొక వినంబడినయది యది యట్లుండె వెండియు నారఘుపుంగవుండు. 28

ఉ. ఆతపవాతబాధఁ బడి
యాఁకట నస్వహముం గృశించు న

గ్గౌతముధర్మగేహిని న
కల్మషఁగా నొనరించెఁ బాదకం
జాతరజోవిశేషమునఁ
జయ్యన నక్కమలాక్షియుం బలా
రాతిసుసంగలబ్ధ మగు
ప్రిస్త్రరభావము వాసె నయ్యెడన్. 29

తే. మిహిరకులనందనుం డంత మిథిల కరిగి
తుండి బిసకాండమునుబలె ఖండపరశు
చండకోదండదండంబు ఖండములుగఁ
జేసె భూపాలమండలి చేరి పొగడ. 30

ఆ. ఆ స్వయంవరోత్సవాలోకనార్థి వై
యరిగి కాంచి తీవు సమ్మహోత్కుఁ
డమరమనుజవిస్మయాపాదిసౌందర్య
నిలయుఁ డగునొ కాఁడొ నిజము సెపుమ. 31

సీ. జానకీసహితుఁడై సాకేతనగరికి
నరుగుచుఁ గ్రోధరక్తాంతనయనుఁ
దతజటామకుటమండితు రాజతాచల
తులితాంగుఁ బ్రళయాగ్నిదుర్నిరీక్షుఁ
గార్తవీర్యభుజావిఖండనపాండిత్య
స్కంధావలంబితశాతపరశు

ధృతచాపు నేకవింశతివారభూరమ
ణాంకురమర్దను యమసమాను
తే. యుద్ధసన్నద్ధు భృగురాము నుగ్రధాము
వీరవరుఁ గాంచి రాముఁ డోవిప్రవర్య
బలము లన్నియు నినుఁ గని పఱవఁదొణఁగె
నెద్ది కారణముగ వచ్చి తెఱుఁగఁజెపుమ. 32
వ. అనినం బరశురామదేవుండు. 33
తే. విప్రుఁ డని పల్కితివి నన్ను వినుము నీగృ
హాంగణమునకు నన్నభిక్షార్థి నగుచు
నరుగుదెంచినవాఁడనే? యాజిభిక్ష
దక్క నొరుచేతఁ గొందునే దాన మనిన. 34
తే. చండగతి రాఘవుండు కోదండకాండ
మెక్కిడి శరంబు సంధింప నుక్కుదఱిఁగి
భార్గవుఁడు వీతలజ్జుఁడై ప్రాణభీతి
నతని శరణంబుసొచ్చి యిట్లనుచుఁ బల్కె. 35
ఉ. దేవ! యజాండభాండములు
చీలఁగఁ జేయుహరుండ వీవు లో
కావళి నెల్లఁ బ్రోవ మను
జాకృతిఁ బొల్చితి వట్లు గానిచో
భావభవారివి ల్దునుమఁ
బ్రాజ్ఞుఁ డొరుండు ధరం గలండె న

న్గావుము దీనపోష కరు
ణాకర శరణాగతు సేయఁ బాడియే. 36

వ. అని పలికినఁ గరుణాకరుం డైనరాఘవుం డాశరాసనంబు విడిచి యథేచ్ఛం జను మనిన నట్ల చేసి యాభృగూద్వహుండు పరమానందకందళితహృదయారవిందుం డై యతనిం దీవించి మహేంద్రమహీధరంబునకుం జనియె నిది యంతయు నే నెఱుంగుదు నిట్టియమానుషవిక్రమశోభితుం డైనయారామదేవుని నీవును మేఘనాదాదిలంకాపురనివాసిదనుజవీరులును నేమి సేయంగల రారామునకు సీత నొసంగి శరణంబు సొరుము బాంధవుల రక్షింపుము దుర్మార్గవర్తి యైనవాని సోదరు లైన విదుతు రని పల్కిన రావణుండు గసలి విభీషణుం జూచి. 37

స్రగ్ధర. ఓరీ ! నాప్రాపుచే నీ వురుధనకనక
ప్రోజ్జ్వలద్రత్నరామా
గారారామాదిసంపత్కలితలలితభో
గంబులం గ్రొవ్వియుఁ మ
ద్వైరిం భూషించుచుఁ దుర్వచనరచన నా
వాసిఁ గుందించె దారా
క్రూరాత్మా యెల్ల ని; *న్నేర్పునఁ దలఁగు గురు
ద్రోహి యీ వేల మాకుఁ. 38

---

* ని న్నేఁగుము తలఁగు; నీ వేఁగుము తొలఁగు—వ్రా.ప్ర.

తే. నాధనంబు భుజించుచు నాదుశత్రు
పక్షవశవర్తి వైతివి పాపకర్మ
యధిపుకార్యంబు విడిచి పరార్థకార్య
ఘటకుఁ డగువానిజన్మంబు గాల్పు టురవు. 39

వ. అని యతనిపై ననుకంప లేక తున్పింపం జూచుసమయం
బున నారావణునెయ్యంపుఁదొయ్యలి యైనమందోదరి
యిట్లనియె. 40

తే. ముదుసలితనంబు గదిరిన మునులకైన
వీటిఁబోవు సునీతి వివేకసరణి
యనిన-చో, నెందులకొ వేఱ యరుగ నేల
యీవె దృష్టాంత మిందుల కిందఱైరి. 41

క. ధర్మంబు లయకరంబు న
ధర్మము జయకరము ననుచుఁ దగఁ బహుబుద్ధిన్
దుర్మతి పలికెదుఁగాని య
ధర్మాత్ము వహింపలేదు ధర యెల్లపుడున్. 42

తే. ధర్మ మెచట నుండుఁ దడయక యచ్చట
జయము గల్గు ధర్మసంగ్రహుండు
చెడఁ డధర్మరతుఁడు చెడుఁ దక్రిసంగతి
సార మడఁగు క్షీరపూర మట్లు. 43

ఉ. మానిజనాశ్రమంబులు గ్రి
మంబుగఁ బాడుగఁ జేసి దేవతా

మానినులన్ హరించి గరి
మం జెఱఁబెట్టితి దుర్వినీతిచే
మానవనాథులం బిలుకు
మార్చితి పేర్చినవిక్రమంబునం
దానవనాథ యీగతి న
ధర్మమె చేసితి వెల్లచేతలన్. 44

మ. భవదాసీతపతివ్రతాతిలకశుం
భచ్చిత్తసంక్షోభసం
భవకోపాగ్ని ధరాత్మజావమరు
త్ప్రాప్తిన్ దురాధర్షమై
భవదీయాన్వయనీరసాటవిపయిం
బాటిల్లి యేర్చున్ మనో
భవుఁ బాటించినధర్మదూరులకు సం
ప్రాప్తింపవే యాపదల్. 45

శా. మాయాభిక్షుఁడ వై హరించితివి రా
మప్రేయసిన్ రాముఁ డ
ట్లాయన్ * లేమిని దీన నేమి కలుగున్
జానొంద నీనెమ్మదిన్
మాయాకృత్యవిశారదుండ ననుచున్
మత్తిల్లె దారాముస

* రామిడి దీ; రామిడి సైః—వ్రాః ప్ర

న్మాయామార్ధికి నీదుమాయలు ధర
న్నాదేయకుల్యాతతుల్. 46

సీ. అతనిమాయాంబుధి నబ్జగర్భాదులు
మునుఁగుచు నుందురు మోహవశత
వరవర్ణినీధనావర్తద్వయంబునఁ
బడి మును లైనను గడవలేరు
ప్రకృతితమోగుణబద్ధులై పరగెడు
దానవు లవ్వార్ధి దాఁటఁగలరె
రామానపాయిని యామహీసుత శివు
నర్ధాంగమున నుండు నార్యవోలె
తే. భర్తృదేవత గాన యప్పద్మనయన
వల్లభునితోన చనుదెంచె వనికిఁ దత్ప
యోజముఖిఁ దెచ్చి యూరక యున్నవాఁడె
యతనివంచనఁ దెలియలే వైతి గాక. 47

సీ. బాహుబలాఢ్యు సుబాహుఁ ద్రుంచి మఘంబు
గావంగ జానకిఁ గావలేఁడె
పతిశాపహత యైనసతి నహల్యాదేవి
గావంగ జానకిఁ గావలేఁడె
ఖరవిరాధాదుల ఖండించి మునితతిఁ
గావంగ జానకిఁ గావలేఁడె

శబరికిఁ బతితాంకకబరికి గతు లిచ్చి
కావంగ జానకిఁ గావలేఁడె

తే. హరుఁడు హాటకగర్భుండు హరియు నతఁడ
బహువిధమాయావి జనులకుఁ బ్రభుఁ డతండ
యువిద నతఁడు రక్షించియ యున్నవాఁడు
నీవు దెచ్చుట మిథ్య యోనిర్జరారి. 48

వ. అది యెట్లంటేని. 49

తే. మృత్యు వీలంకఁ జొరలేక మిడికి రాము
శరణు భజియింప నమ్మహాపురుషవరుఁడు
నిను సబాంధవముగఁ ద్రుంచుమనసు పూని
దాని సీతగ నిర్మించె దనుజవర్య. 50

ఉ. రాముఁడు ధార్మికుం డసప
రాధుల సాధుల బాధసేయఁ డా
రామున కీ వొనర్చి తప
రాధము నీదగు భూసురత్వముం
గాముకవృత్తిఁ బూని పర
కాంతలఁ జెందుటఁ బోయె; నయ్యెఁ బో
యీమహి రాముకార్యమును
మృత్యువుకార్యముఁ బ్రాణనాయకా ! 51

క. మృత్యువు నిచటికిఁ దెచ్చితి
సత్యం బది సీత గాదు చని రామున కా

మృత్యువు మరల నొసఁగి కృత
కృత్యుఁడ నై బంధుజనుల నెల్ల మనుపుమా. 52

వ. అని తెలుపుమండోదరివచనంబు లాకర్ణించి రావణుండు
మిన్నకుండె నంత నిచ్చట. 53

తే. రామదేవుండు తమ్మునిరాకఁ గాంచి
యేమిటికి వచ్చి తీ వమ్మహీజ డించి
యామగువ నిన్నుఁ బరుషోక్తులాడె నొక్కొ
కామినులపల్కులకు మేర గలదె చెపుమ. 54

క. తముఁ గినిసిన మన్నించిన
సమదృష్టిని మగనిఁ గవయుచానలు వైకుం
ఠమునం గైలాసంబున
నమరావతి నైనఁ గలుగ రవనిం గలరే. 55

తే. తెలివకు. విధేయుఁ డగుచు వర్తించువాఁడు
పూరుషాధముఁ డతని నప్పువ్వుఁబోఁడి
కోఁతివలెఁ ద్రిప్పుచుండు నిక్కువము ధాత్రి
నతివ యధికార మైన గేహము నశించు. 56

తే. లలన మగవానియంగిద దెలియలేక
పనుచు దుష్కరతర మగుపనికి నైన
స్త్రీవిధేయతచే నేనుఁ, జెలఁగి దాన
ధర్మమున నీవు నిచట నిదర్శనంబు. 57

తోటకవృ. అని లక్ష్మణుఁ బల్కుచు నాయనతోఁ
జనుదేర నిజాశ్రమశాలకుఁ జ
య్యన నేఁగి ధరాత్మజ యచ్చట లే
మి నతం డట పల్కు సుమిత్రిసుతుఁ. 58

తే. పద్మమిత్రాభ కంటె? యిప్పర్ణశాల
విన్ననై యున్న దయ్యాలివేణి లేమి
మంజుభాషిణి సీత యమ్మహిషిఁ బాసి
యెలమి విరహానలంబు సహింపఁదరమె. 59

వ. అని వంచనావచనంబులం దమ్ముని మోహాప[illegible]
నతండునుం దానును సీతాన్వేషణంబు [illegible]
మీాసరిత్తీరంబున నిలిచి. 60

క. రావణుదుశ్చేష్టలు గో
దావరి యెఱిఁగింపదయ్యెఁ దా నిపుడు జగ
త్పావని ననుచుం బటుద
ర్పావిలమతి నట్టి గణింప దయ్యెం గంటే. 61

తే. గౌతమీా నేఁడుమొదలు నిక్కంబు గాఁగఁ
బావనార్థంబుగా నీదుజీవనముల
స్నాత యగువాఁడు చండాలజాతిఁ బుట్టి
జగతి నప్పుడ యాంత్మ తేజంబుఁ దొఱఁగు. 62

చ. అని శపియింప గౌతమియు

నారఘునాథునినామకీర్తనం

బనిశము విప్రహత్య మొద
లైనమహాఘములం దొలంచు న
జ్జనపతిఁ గంటి వెండియును
శాపభయం బిఁక నేల గల్గు నా
ఘనునకు నేఁ దనూజ ననుఁ
గావఁడె కారుణికత్వ మేర్పడన్. 63

వ. అని చింతించి. 64

మ. నలినాస్యంబు మృణాళబాహువులు
మీనస్వచ్ఛనేత్రంబు లు
జ్జ్వలహంసీగమనంబు చక్రకుచముల్
సత్ఫేనహాసంబు భృం
గలసత్కుంతలముల్ దరంగవళులుం
గన్పట్ట నాగంగ త
జ్జలమధ్యంబుననుండి వచ్చె సురయో
షావేష మేపారఁగన్. 65

క. సనకాదిమౌనిమానస
వనరుహకింజల్కపుంజవాసిత మగురా
మునిచరణద్వయమున కా
ఘనవేణి నమస్కరించి కౌతూహలతన్. 66

వ. ఇ ట్లని విన్నవించె. 67

మ. విజితద్వంద్వులు కందరాశ్రయులు సం
విద్భవ్యు లాబద్ధశు
ద్ధజటాభారులు నైనయోగులు సము
ద్యన్నిష్ఠ నిన్ గాంచిరే
నిజజన్మాంతరపుణ్య మెట్టిదయొకో
నీమూర్తిఁ గాంచెం దరు
వ్రజవల్లీతృణగుల్మసస్యమృగఖగ
వ్రాతం బరణ్యస్థలిన్. 68

చ. అనితరలభ్య మైనభవ
దంఘ్రులఁ బూజ యొనర్చుభాగ్య మి
మ్మునులకు సబ్బె నీఘనులు
ము న్నొనరించినపుణ్య మెట్టిదో
యనఘచరిత్ర తావకఘ
నాశ్రయశోభిత యాట నివ్వనా
వని శివవిష్ణులోకముల
వైఖరి నొప్పె మహత్త్వసంపదన్. 69

క. ఆత్మప్రభవచ్చరణా
బ్జాతాంకిత మగునిజోటజప్రస్థలి నీ
కాతిథ్యము ఘటియించిరి
చేతోమోదమున మౌనిశేఖరు లెల్లన్. 70

ఆ. వనజసంభవాను లనిశంబు నీదర్శ
నంబుఁ గోరి యవసరంబుఁ జూతు
రట్టినీకుఁ బాకయత్నంబు సేయుత
పస్వికాంత యెంతభాగ్యవతులో. 71

తే. స్వామి భవదీయదర్శనస్పర్శనములు
గాంచి మునులు గృతార్థతాగరిమఁ గాంచి
రమ్మహాత్ములు మత్తీర మాశ్రయించి
నిలుచుటను భాగ్యవతి నేన నిక్కువంబు. 72

తే. రాముఁ డరుదెంచు మన్మందిరంబున భుజి
యించు నేఁ డని మునిసతు లించువేడ్కఁ
గందఖర్జూరపనసమాకందములును
దుగ్ధదధ్యాజ్యములును దెత్తురు ముదమున. 73

ఉ. భూమిభరంబు *పించు గురు
బుద్ధి సమస్తజగద్ధితార్థమై
రాముఁడు దండకాటవికి
రాఁగలఁ డత్తఱి మత్తటంబునం
బ్రేమ వసించు నాజని య
పేతకళంకతఁ బొల్చునంచు నే
వేమఱుఁ గొల్చుచుండ రఘు
వీర వసించితి వట్ల మత్తటిన్. 74

* డించుటకు—వ్రా. ప్ర.

మ. హరిపాదోద్భవ గంగ యంచు నను న
త్యంతంబు మన్నించి యి
ప్పరమర్షు ల్వసియించి రిత్తటి భవ
త్పాదాబ్జకంజల్కపుం
జరజఃస్తోమపవిత్రితాంగ నగుటన్
సన్మౌనిసంఘంబులన్
దురితోన్ముక్తులఁ జేయుదున్ దరదమ
ద్దుర్వారవారాప్లుతిన్. 75

తే. ఇట్టినే శాపహత నైన నిమ్మునీంద్రు
లహరహస్నాన మేగతి నాచరింతు
రనఘ సుస్నానహీనంబు లైనక్రియలు
భస్మవిన్యస్తహవ్యంబు పగిది గాదె. 76

వ. వేదశాస్త్రపురాణపారగులును, సర్వధర్మవిదులును, శాంతులును, సోమయాజులును, ద్వాదశాహదీక్షితులును, వాజపేయవ్రతపతులును, పౌండరీకయాజులును, వసంతయాజులును, చాతుర్మాస్యయాజులును, నిత్యయాగపరులును, తపస్స్వాధ్యాయపరులును, జీర్ణపర్ణజలాహారులును నైనమునీంద్రులు నాయందు విరక్తులై యొండొకచోటికి కరిగిన దండకారణ్యవాసు లగురక్కసుల నుక్కడంచి మునీంద్రులఁ బ్రోచుటకుం జేసినభవదీయ ప్రతిజ్ఞావైఫల్యంబు సంభవించుఁ దత్ప్రతిజ్ఞాభంగభీత

నై నీశరణంబుఁ జొచ్చితి మఱియును. 77

ఆ. పురుషునింట సర్వభోగాఢ్య యయ్యును
గన్య పుట్టినిల్లు గాంక్షసేయు
నందు నల్పమైన నత్యధికంబుగఁ
గాంచుఁ దండ్రిమీఁదికరుణకలిమి. 78

గీ. కన్య నలరించిరేనియుఁ గలిమి వొదలు
క్షుభితఁ గావించిరేనియుఁ గులము వొలియు
జగతి బాలురఁ గన్యల స్థవిరుల నవ
మాన మొనరించిరేని సంపద దొలంగు. 79

చ. అవనియు నాకసం బనలుఁ
డంబులు గంధవహుండు సర్వసిం
ధువననదీవిహంగపశు
దుష్టమృగావళియు న్నిజస్వభా
వవిధి వసించుఁ గాని నర
వారముతోడుతఁ బల్కనేర్చునే
యవనిప నేను భాగ్యవతి
నౌట నినుం గని పల్కనేర్చితిన్. 80

క. కావున నీపుత్త్రి ననుం
గావుము కరుణార్ద్రవీక్షఁ గాంచుము నే శా
పావృత నగుటం దుర్భ
ఘావాప్తిం గలఁగు లోక మనఘ మహాత్మా! 81

క. అని పల్కు నవసరంబున
వనరుహసంభవుఁడు ద్రిదశవర్గము గొలువం
జను దెంచి రామదేవుని
వినుతించుచుఁ బల్కె నిట్లు విస్ఫుటఫణితిన్. 82

గీ. అనఘ భవదంఘ్రిచిహ్నిత మగుటఁజేసి
పావనం బయ్యె నీదండకావనంబు
తరువు లామరతరువులహరువు దోఁప
నమితసుమఫలనమితంబు లయ్యెఁ గంటె. 83

క. పూతాత్ము లైరి మౌని
వ్రాతంబులు నీదుపాదవనజంబులు సం
ప్రీతిం గాంచి భజించుచు
నాతిథ్యముసేయఁ గాంచి రతులితభక్తిన్. 84

క. ఈవు వసియించుభాగ్యం
బీవనికిం గలిగెఁగాక యిట్లేల యగున్
శ్రీవరునగరికి నైన మ
దావాసంబునకు నైన హరుపురి కైనన్. 85

ఉ. నీపదనీరజాతమున
నీపె సృజించితి పావనార్థమి
య్యాపగ నీదుశాపహత
యైనఁ దదీయఘనప్రతీరసు

స్థాపిత దేవతాయతన
సంచయ మంతయు శాపదగ్ధ మై
యేపఱి లోకపావనత
యేగతిఁ గల్గు సరిల్లలామకున్. 86

వ. కావున గంగాశాపంబు మరలింపవలయునని ప్రార్థించినఁ
జతురాననుపల్కు లాకర్ణించి రఘువల్లభుండు. 87

తే. శబరి మధ్యాహ్న రాలు సుస్నాన మాచ
రించు నొక్క హ్రదంబున మించువేడ్కఁ
దజ్జలంబులతోడ నిత్యంబుఁ గలసి
గౌతమీగంగ శాపమోక్షంబుఁ గాంచు. 88

తే. ప్రౌఢి శబరీహ్రదంబుసంపర్కలబ్ధి
నఖిలలోకైకపావని యగుచు గంగ
సానఁ దీరినరత్నంబుచంద మొందు
నింద కర్హ మె మహాత్ముండ మొందు. 89

తే. పడఁతులకు శూద్రులకు బ్రహ్మబంధులకును
లేదు. కర్మాధికారిత లేశమైన
యవిరతము దుష్టకర్మము లాచరించు
వాడబుఁడు బ్రహ్మబంధుఁడు పద్మగర్భ. 90

చ. కొలకులసీరఁ గుర్రింకు లిడి
కుంజరము ల్మరలఁ మహీరజం

బలఁదినమాడ్కి శుద్ధతరుఁ
డయ్యును మానవుఁ డన్వహంబు న
గ్గలముగఁ జేయుదుష్క్రియకుఁ
గల్గదు నిష్కృతి యెన్నిభంగులం
దొలఁగుఁజుమీ కృతంబయిన
దోషము దా ననుతాపలబ్ధిచేన్. 91

వ. అని పల్కి నిజకోదండాగ్రంబుచే శబరీహ్రదజలంబున నగ్గౌతమి నాయోజించి శాపవిముక్తం గావించి పరమేష్ఠిప్రముఖులం బనిచి రాఘవుండు. 92

చ. స్వరుధరలూనపక్ష మగు
శైలముచాడ్పునఁ బక్షహీనుఁడై
ధరపయి రామనామజప
తత్పరతం బడియున్నపక్షిశే
ఖరు నరుణాత్మజుఁ వికృత
కాయు జటాయువుఁ గాంచి వానిచే
ధరణిజవృత్తముం దనుజు
ధార్ష్ట్యముఁ దెల్లముగా నెఱుంగుచున్. 93

తే. అధిపసఖవిప్రదేవకార్యార్థి యగుచు
దురమునకు నేఁగి యసువులు దొఱఁగువాఁడు
పదముపదమున కధ్వరఫలముఁ గాంచు
వంశజుల నందఱను ద్రిదివంబుఁ జేర్చు. 94

క. అని యతని సత్యసంధుం
డని తలఁచుచు నీయభీష్ట మడుగు మనుడు వాఁ
డును దేవ నిన్నుఁ గాంచితి
ఘనతర మగుభాగ్య మింతకంటెం గలదే. 95

క. అని పలికి యమ్మహాత్మునిఁ
గనుఁగొనుచుం దనువుఁ దొఱఁగె ఖగపతి యంతన్
జనకునిగతిఁ గాంచుచు నా
యనయున్ సురలోకమునకు ననిచెఁ వానిన్. 96

వ. అంత. 97

తే. యోజనద్వయదీర్ఘబాహుని నురస్థ
వదనగహ్వరు దానవవరుఁ గబంధుఁ
జదిపి నిజభర్తురా లగుశబరిచేత
నర్చఁ గైకొని యాపెఁ బూతాత్మఁ జేసి. 98

శా. కాంచెన్ రాఘవుఁ డిక్షుకాండరసనీ
కాశాంబుసంక్రాంతముం
జంచన్మందమరుత్ప్రహృష్టపథిక
స్వాంతంబుఁ బద్మోత్పలో
దంచత్సారమరందమత్తమధుప
ద్వంద్వస్వనోదంతముం
బ్రాంచత్క్రౌంచబకాదినాదవిలస
త్పంపాసరఃప్రాంతముల్. 99

తే. అపుడు గౌతమిసుత యైనయంజనాత
నూజుఁ డనుపమతేజుఁ డనూనసీతి
మంతుఁ డదలితధృతి హనుమంతుఁ డంత
నమ్మహీకాంతుఁ గాంచి యిట్లని తలంచె. 100

మ. భసితోద్ధూళితకాయుఁ డంబుధరశుం
భన్మేచకాంగుండు పా
ణిసరోజాంచితచాపగోపవరుఁ డు
న్నిద్రాంబుజాతాక్షుఁ డు
ల్లసదాజానుభుజార్గళుండు సుమన
శ్లాఘ్యక్షమావంతుఁ డీ
యసమస్థైర్యగుణాఢ్యుఁ డెవ్వఁడొ సము
ద్యద్భానుతేజుం డిలన్. 101

శా. సాక్షాన్మన్మథురీతిఁ బోల్చె నితఁ డ
క్షయ్యాకృతిన్ వారిజా
తాక్షుండో శశభృత్కళామకుటుఁడో
యంభోజసంభూతుఁడో
యీక్షోణిన్ నరమాత్రుఁడే యితఁడు లో
కేశుండు గాఁ గారయన్
మోక్షం బియ్యఁడె యిమ్మహాపురుషు న
మ్మోదంబునన్ జూచినన్. 102

క. ధైర్యంబున హిమగిరి గాం
భీర్యంబున నుదధి క్షమను బృథివి దలంపన్
స్థైర్యంబున సురగిరి సౌం
దర్యంబున నితఁడు కుసుమధన్వుఁడు జగతిన్. 103

సీ. ఇతనిమాయాంబుధిఁ జతురాననాదులు
తీరంబు చేరక తిరుగుచుండు
రితఁడు జగంబులకెల్ల జనిస్థితి
సంహారకర్త నిస్సంశయంబు
నిర్వికారుండును నిత్యుండు సత్యుండు
సర్వజ్ఞుఁడును నిరంజనుఁడు నితఁడు
సనకప్రముఖులైనమునులకు నీతని
పదదర్శనము దుర్లభంబు దలఁప

ఆ. నీతఁ డలిగెనేని హేమాద్రి తృణ మగు
నితనికరుణ గలుగుతృణము మేరు
వితఁడు పూజనీయుఁ డీతని సేవించి
కమలజాండమునకుఁ గర్త నగుదు. 104

క. ఇతఁ డస్మదిష్టదేవత
గతి నొప్పెడు నిమ్మహాత్ముఁ గనుఁగొంటిన్ స
న్మతి మత్ప్లవగత్వ మదూ
షిత మగు యశ మబ్బు నితనిసేవ యొనర్పన్. 105

తే. అని తలంచుచు ఫలపాణి యగుచు నాతఁ
డాత్మనామానుకీర్తనం బాచరించి
మ్రొక్కి యారఘునందనుమ్రోల నిలిచె
నంజలి ఘటించి వినయానతాంగుఁ డగుచు. 106

మహాస్రగ్ధర.
కనకాద్రీంద్రాభు నుద్యత్కనకమణివరి
ష్కారు నాషాఢదండా
జినమౌంజీమేఖలాలంకృతు జితమదనుం
జిత్రభానుప్రకాశున్
ఘనశౌర్యుం దీర్ఘబాహార్గళు ననిలజవుం
గామరూపాభిరాముణ్
హనుమంతుం గీర్తికాంతుణ్ హరివరవృషు న
ర్కాన్వవాయుండు గాంచెణ్. 107

ఆ. అట్లు గాంచి యద్భుతాక్రాంతచిత్తుఁడై
యేమి గోరి వచ్చి తెఱుఁగఁ జెపుమ
ప్రాణసదృశుఁడైన బంధునిగతిఁ గను
పట్టి దీవు మాకుఁ బ్లవగవర్య. 108

వ. భవత్సహాయంబు గల్గిన మహావాయుసహాయుం డైన
ప్రళయాగ్నిభంగిం బొంగి రక్కసుల నుక్కడంతు మా
ర్గదర్శి యగుపురుషుం డొక్కరుండు లేమికిఁ జింతించెద
మద్భాగ్యానలంబునను మేరుమందరాంబరపృథివీసింధువు

లైనను నిలువఁజాలవు మద్భక్తుల ధేనువు వత్సంబులం
బోలె రక్షింపుదు నని పలికి నిజవృత్తాంతం బంతయు
వివరించిన విని సంతసిల్లి రఘునందనునకు వాయునంద
నుం డిట్లనియె. 109

సీ. వాలిసుగ్రీవు లన్వానరుల్ కీశాధి
పులు సన్నదమ్ములు గలరు బలులు
దారాభిమిత్తమై వారల కుదయించె
వైరానుబంధం బవార్య మగుచు
నిల మహాత్ములకైన నింతులకతన వై
రము గల్గు నన మర్కటముల కరుదె
శక్రనందనుఁడు నిర్వక్రవిక్రమశోభి
వాలి మహైశ్వర్యశాలి యగుచు

తే. ననుజపత్ని రుమాకాంత నపహరించి
తారఁ జైకొని యచలితవైరకలనఁ
బ్రాణములఁ గొన నల్గినఁ బఱచె నతఁడ
ధర్మవర్తులకడ నుండఁ దగదు గాన. 110

తే. అంబుధినిమగ్నునకు నుడుపంబుకరణి
ధ్వాంతబాధితునకు వికర్తనునిమాడ్కి
రహిఁ దరిద్రునకును ధనరాశిపోల్కి
నీవు గల్గితి రవిపుత్రు నియతికతన. 111

చ. జనకునియాజ్ఞ నివ్వనికి
సన్మతి రాఘవుఁ డేఁగుదెంచె న
య్యనఘుఁ డమేయశౌర్యనిధి
యార్తశరణ్యుఁడు దుష్టశిక్షణం
బనువుగఁ జేయు సజ్జనుల
నందఱ మన్ను దయార్ద్రచిత్తుఁ డా
ఘను శరణంబు సొత్తు ననుఁ
గాచు నతం డని యెంచు నాతఁడున్. 112

వ. త్రిభువననాథుండును, ప్రతిజ్ఞాతార్థపాలకుండును నఖం
డకోదండపాండిత్యశౌర్యుండును నగునమ్మహాత్మునితోడ
సఖ్యంబు సంఘటింపు మని యాసుగ్రీవుండు పనిచిన
నేఁగుదెంచితి నిట మీఁద దేవరచిత్తం బని పల్కిన విని
రాఘవుండు సుగ్రీవుం దోడ్కొని ర మ్మతని కభయం
బొసంగితి నని యానతిచ్చిన నమ్మారుతియు నట్లు సుగ్రీ
వుం దోడితెచ్చుచు నుండె నాసమయంబున. 113

క. పరిఫుల్లహల్లకాంబుజ
మరందలహరీప్రమత్తమధుకరమంద్ర
స్వరపూరం బగుపంపా
సరోవరముఁ గాంచి రామజనపతి పల్కెన్. 114

తే. పాపసంతాపఘర్మనిర్వాపణాచ్ఛ
సలిలసంపరిపూర్ణమై సన్నుతింద్ర

చిత్తకమలంబు కైవడిఁ జెలువు మెఱసెఁ
జూచితే దీని లక్ష్మణ చూడ్కు లలర. 115

క. రంగత్తరంగసముదయ
సంగతచక్రాంగరేఖ చాలఁగ నొప్పెన్
శృంగారార్థముగా సలి
లాంగన ధరియించుతారహారాళి యనన్. 116

వ. అని వెండియు. 117

మ. అనఘా లక్ష్మణ కంటె యొక్కబక మీ
యచ్ఛోదతీరంబునన్
మునిలీలం దప మాచరింపఁ దొడఁగెం
బో ధార్మికత్వంబునన్
విను మీక్షేత్రమహత్త్వవిశ్రుతిఁజుమీ
విజ్ఞానసంపత్తిసొం
పునఁ దిర్యక్కతియుం దపంబు సలుపుం
బూజ్యప్రభావంబునన్. 118

వ. అనిన లక్ష్మణుం డిట్లనియె. 119

తే. దీనిశీలంబు దెలియక దేవ యిట్లు
వొగడ నేఁటికి సురమునిభూసురులను
యతుల నైన నంతశ్శుద్ధి యరయ కాత్మ
సంస్తుతించిన దోషంబు సంఘటించు. 120

తే. ఇచటఁ గొండొకదడ వున్న నెఱుఁగవచ్చు
నసఘు దీనిశీలం బనునంతలోన
నదియు నప్పుడ కదసి మత్స్యపుల మ్రింగి
వెండియును ధ్యాన మొనరించుచుండఁ గాంచి. 121

క. సౌమిత్రిఁ బొగడె రాఘవుఁ
డామెయి హనుమత్సమేతుఁ డై రవిజుఁడు ను
ద్దామగతి వచ్చి రాముని
శ్రీమత్పదములకుఁ బ్రణుతిచేసి నుతించెన్. 122

వ. అంతఁ గుశలప్రశ్నంబు చేసి యమ్మహాత్ముం డి ట్లనియె.

క. సుగ్రీవ నీదుశత్రు ను
దగ్రబలుఁ వాలిఁ దునిమి తారఁ రుమ న
వ్యగ్రమతి నొసఁగి కపిరా
జాగ్రణిఁ గావింతు నిన్ను నళు కేల యిఁకన్. 124

వ. నీసాహాయ్యంబున నేను దశగ్రీవుని సంహరించెద నని
యగ్నిసాక్షికంబుగా సఖ్యంబు చేసి యతనితోడన
ఋశ్యమూకగిరీంద్రంబునకుం జని యందు వసియించి. 125

చ. హరివర నీవు వోయి కల
హం బొనరింపుము వాలితోడ నేఁ
దరువుమఱుంగున న్నిలిచి
తత్సమయంబున వానిఁ ద్రుంచెదం

దురమున వానితో నెదురఁ
దోడనె శక్తి దొఱంగుఁ జూవె యె
వ్వరికయినన్ మునీంద్రకృప
వానికి నట్టివరంబు గల్గుటన్. 126

వ. అని పల్కి యంత. 127

చ. అలరులకమ్మదండ యపు
డాతనికంధరఁ బ్రత్యభిజ్ఞకై
నిలిపి దురంబు సేయు మన
నెమ్మది నాతఁడు నట్ల వాలితోఁ
బలుకక పోరఁగాఁ దొడఁగె
నాసమయంబున నమ్మహాత్ముఁ డు
జ్జ్వలవిశిఖాహతిం దునిమె
శక్రతనూజుఁ బరాక్రమంబునన్. 128

తే. వాలి విక్రమశాలిని లీలఁ జదిపి
తారఁ దారాధిపాస్య నవ్వారిజాప్త
సూనునకును రుమాకాంతతో నొసంగి
మహితవానరరాజ్యసామ్రాజ్య మొసఁగె. 129

క. రాముఁడు గిరిగుహ నుండఁగఁ
దామరచెలిపట్టి ప్రేమఁ దారావశుఁడై
యామున రామునికార్యం
బేమఱి కామాంధుఁ డగుచు నింట వసించెన్. 130

క. ప్రమదలసన్నిధి నుండిన
సమయజ్ఞానంబు దొఱఁగు సకలజనులకున్
క్షమ నతఁడు కొమ్మమొక మాఁట
యమతిఁ బ్రమత్తత వహించుటది యద్భుతమే. 131

ఉ. ఆసమయంబునన్ రఘుకు
లాగ్రణిపంపున లక్ష్మణుండు బా
ణాసనశాతబాణధరుఁ
డై విలయాంతకులీల నేఁగి య
వ్వాసరరాజనందనుని
వాకిట నిల్చి *యమర్షరౌద్రదృ
గ్భాసురుఁడై కఠోరగతిఁ
బల్కె బలీముఖు లెల్ల భీతిలన్. 132

ఉ. వాలికి భీతిఁ జెంద రఘు
వర్యుఁడు నిన్గృపఁ గాచె మున్ను నా
వాలికతూపుచే నిపుడ
వారణ నిన్ బడిమార్పఁ గావఁగాఁ
జాలునె యంతకుం డయినఁ
జక్క నజాండవిభేదమైన యా
భీలమదీయసాయకము
భీతులఁ గ్రోఁతుల నొంపఁజాలదే. 133

* యమర్షతాదరి—వ్రా. ప్ర.

తే. సత్యహీనుని నినుఁ గావఁజాలు నెవ్వఁ
డనుచుఁ బ్రేళయాగ్ని కైవడిఁ గినుకఁ బూనఁ
దార మొదలైన సుగ్రీవుతలిరుఁబోఁడు
లతనిఁ బతిభిక్ష వేఁడిరి * యంజి యంజి. 134

సీ. అప్పుడు సుగ్రీవుఁ డప్పీరువెంబడి
సమితశాఖామృగసమితి గొలువఁ
జనుదెంచి యారామజనపాలునకు మ్రొక్కి
యమ్మహామహునాజ్ఞ నవనికన్య
నన్వేషణముసేయ ననుపుచో రాముఁ డ
వ్వసుధాత్మజకు నానవాలు గాఁగఁ
దనయంగుళీయకం బనిలనందనుచేతి
కొసఁగిన నాతండు నుత్సహించి

తే. పర్వకాలమహాంబుధి భంగిఁ బొంగి
సీయనుగ్రహబలమున నెగడుమద్బ
లంబుఁ గను మని పెరిగె దేహంబు వొదలఁ
బద్మజాండోపరిస్థకర్పరము గదల. 135

గీ. అలత్రివిక్రమునాకృతి నభినయించు
నట్లు పెరిగినయతనియాద్యంతశూన్య
మైనరూపంబుపసఁ గాంచి వానరేంద్రు
లందఱును జిత్తముల నరుదంది రపుడు. 136

---

* యాజ్ఞముఖులు — పాఠాం.

వ. వెండియు నతండు ప్రాకృతకపిరూపధరుం డై నిల్చి రామలక్ష్మణులకు నమస్కరించి యంగదప్లవంగప్రముఖ సేనాపరివృతుం డై మాసమాత్రంబున మరలి వచ్చెద నని చని వనగిరిగుహాప్రదేశంబుల సీత నన్వేషించుచు నతిదూరం బరిగి యొక్క బిలంబు సొచ్చి యందుఁ గనక రత్నమందిరగోపురపరిపూర్ణం బైనపురంబుం గాంచి తన్మధ్యంబున మాయాబలసమన్విత యగునొక్కయో గినిం గాంచె నంత నక్కపు లిప్పురం బెవ్వరి దని యడి గిన నది యిట్లనియె. 137

క. ఈపుర మింద్రునియది నన్
గాపుంచె నతండు దీనిఁ గడచినవారిన్
శాపాహతులుగఁ జేయుదు
నేపనికిని వచ్చినార లెవ్వరు మీరల్. 138

క. అనవుడు సీతాన్వేషణ
మొనరింపఁగ వచ్చినార మోభామిని రా
మునిబంటుల మన నయ్యో
గినియున్ రామునిఁ దలంచి కేల్మోడ్చెఁ దగన్. 139

చ. ఫలకుసుమాభిసమ్రితరు
పంక్తులఁ బొల్చెడుదాని మత్తకో
కిలకులచంచరీకశుక
కేకిరవామృత మైనదాని ని

ర్మలజలదీర్ఘ కాశతస
మంజనతం బొలుపారుదాని న
జ్జలజదళాక్షియాజ్ఞ నొక
సద్వనవాటికిఁ జొచ్చి రాకపుల్. 140

ఉ. తేనియ గ్రోలి సోలి యటఁ
దియ్యనిపండుల మెక్కి తేటనీ
రాని సుఖోన్నతిం జెలఁగి
యాఁకలియుం దృషయుం ద్యజించి య
మ్మానిని వెల్వరింపఁగఁ గ్ర
మంబున నగ్గుహ నిర్గమించి యం
భోనిధితీరధారుణికిఁ
బోయి వసించి కపీంద్రు లందఱున్. 141

క. తమలోఁ బలుకుచునుండెడు
సమయంబున నటఁ దిరుగుసంపాతి యనం
గొమరైనపక్షి సీతా
విమలేక్షణ లంత నున్నవిధ మెఱిఁగించెన్. 142

క. ఎఱిఁగించిన విని వా రం
దఱు నీసాగరము దాఁట దక్షుం డెవ్వం
డెఱిఁగింపుఁ డనిన నంగదుఁ
డఱసేయక తెలుపఁదొణఁగె సౌశ్మజవంబున్. 143

ఆ. నవతియోజనములు జవగతి లంఘింతు
వఱలుబలిమికలిమి వారిరాశి
యంత విశ్రమించి యవతల నన్నియ
యోజనములు గడతు నోజ మెఱసి. 144

వ. అని పలికిన జాంబవంతుం డి ట్లనియె. 145

తే. అమరగిరికిఁ బ్రదక్షిణం బాచరించు
నాఁడు తద్గిరిశిఖరంబు నాఁటుకొనియె
తాడితం బయి నాజానుతలమునందు
ఖంజతావాప్తి యయ్యెఁ దత్కారణమున. 146

వ. అయినను శతయోజనంబులు లంఘింప నోపుదు మఱలి
వచ్చుట సందియం బని పలికిన హనుమంతుం డి ట్లనియె.

తే. సప్తజలధులు దాఁటి యక్షణమ వచ్చు
నట్టిజంఘాలునకు లంక యనఁగ నెంత
యవనిసుతఁ జూచి వేవేగ యరుగుదెంతు
మఱిఁ త్రికూటాచలం బైనఁ బెఱికి తెత్తు. 148

క. అని లంకాభిముఖుం డై
యనిలజుఁ డనిలగతి నరిగి యంబుధిమధ్యం
బున ఛాయాగ్రాహమున్ ఫణి
జననిన్ సురసాఖ్య గెలిచి చనియెం బెలుచన్. 149

వ. మైనాకగిరీంద్రంబును మన్నించి కడచి చని లంకాప్రాం

తంబుం జేరి తద్ద్వారపాలిక యగులంకిణి వారించిన దాని
కి ట్లనియె. 15

తే. అల్పబలుఁ వానరుని నేల యడ్డపెట్టి
దేను గనుఁగొన్న యంతన యుప్పురంబు
గాలిపోవునో వనమెల్ల గాసియగునో
మడియుదురొ దైత్యు లక్షకుమారముఖులు. 151

చ. అని పలుకంగ రక్కసియు
నయ్యనిలాత్మజుదిక్కుఁ జూచి యి
య్యనఘుఁ డలంతి యయ్యును భ
యంకరశోక్తులు పల్కెడిన్ సురల్
వనిచిరొ వీని రాఘవుఁడు
పంచెనొ కాకల నందికేశుఁ డీ
సున శపియింప నిన్నగరి
సొంపు *దహింపఁగఁ జేరుకీశుఁడో. 152

క. పలుకులచేఁ దెలియఁగ నగు
కులమును దేశంబు బలము గుణమును ధీమం
తులు వీనిపలుకు సూడఁగఁ
బొలుపఱు నీలంక వీనిభుజశక్తి మెయిన్. 153

తే. వీఁడు సామాన్యకీశుండు గాఁ డటంచు
శూలమున వైవ నాతఁ డాశూలమునన

* దరింపఁగ ; దళింపఁగ—వ్రా. ప్ర.

టంకారక్కసిఁ బరిమార్చి లంక సొచ్చి
యందు సీతామహాదేవి నరయఁదొణఁగె. 154

ఉ. వేదనినాదితంబు లగు
విప్రగృహంబుల గోపురంబులన్
వేదుల రచ్చకొట్టముల
వీథుల రాజగృహంబులందుఁ బ్రా
సాదతలంబులం దివిజ
సద్మములన్ వనసీమలందుఁ గ్రి
వ్యాదని కేతనంబులను
నారయుచుం జని యాతఁ డొక్కచోన్.

చ. దివిజవిరోధి జానకిని
దెచ్చుట యాదిగ దుర్నిమిత్తము
ల్గవిసెను నేఁట రేపటనె
లంక వినాశము నొందు శక్రిసం
భవు నని గెల్చి రాఘవుఁడు
భానుతనూభవు నేలి భూమిసం
భవ వెదకం గపీశ్వరులఁ
బంపినవాఁడు సహస్రసంఖ్యలన్. 156

ఉ. వారలలోనఁ బేరుకల
వాఁ డమరాచలసన్నిభాంగుఁ డా

మారుతనందనుండు హను
మంతుఁడు వారిధి దాఁటి యిప్పుర
ద్వారముఁ గాచుదానవి న
వారితశక్తి నడంచె సీతఁ దా
నారయు నంచుఁ బౌరజను
లాడుకొనన్ విని సంతసిల్లుచున్. 157

తే. అనిలజుఁడు దానవేంద్రునియంతిపురము
పొంతఁ జెలువొందు నొక్కవనాంతరమున
క్షితితనూభవఁ గని నమస్కృతి యొనర్చి
ముద్రిక యొసంగె విశ్వాసముద్రి దనర. 158

వ. నిజవృత్తంబు చెల్ల నెఱింగించి నమ్మంబల్కి మదాగమనంబు
రాక్షసులకు నెఱుక గావించెద నని యప్పుడు. 159

ఉ. పావని యావనిం బెఱికి
పాఱఁగవైచి తదీయపాలురం
జేవడఁ ద్రుంచి గర్జనము
సేయునెడన్ హతశేషదానవుల్
రావణుసమ్ముఖంబునఁ ది
రంబుగఁ దెల్పిన నాతఁ డుల్క యు
త్యావిలచిత్తుఁ డై పనిచె
నక్షకుమారు మరుత్కుమారుపై. 160

తే. లంకలోఁ గల్గునట్టి బలంబునందు
నాలుగవపాలు గొల్వ నప్పాలసుండు
చక్కటికిఁ జేరఁ దోరణ స్తంభహతుల
గీటకముఁబలె నద్దైత్యు గీటడంచె. 161

తే. ఇట్లు సబలంబుగా వానియేపడంపఁ
గీశవల్లభుపైఁ జాలఁ గినుక వొడమి
తనతనూభవు నింద్రజిద్దనుజుఁ బనిచె
నతనిఁ బట్టంగ రావణుం డక్షణంబ. 162

సీ. మేఘనాదుండు సమీరనందనుఁ గాంచి
యితఁడు సామాన్యకపీశ్వరుండె
ప్రళయాగ్నికైవడి భాసిల్లుచున్నవాఁ
డని యనేకాస్త్రంబు లడరఁజేయ
నవియు భాస్కరునిపైఁ గవియునీహారక
ణంబులగతి విఫలంబు లైన
నలిగి పద్మజబాణ మడరింప బిసతంతు
బద్ధమృగేంద్రంబుపగిది దానఁ

తే. గట్టువడి వీతభీతుఁ డై కపివరుండు
దానవులు దేర రావణాస్థాని కరిగె
ననఘు రుద్రాంశసంభవు నతనిఁ గాంచి
రావణుఁడు వల్కె రోషసంరంభుఁ డగుచు. 163

తే. ఈనిశావేళ లంకకు నేఁగుదెంచి
తేమిగారణమున నిన్ను నెవ్వఁ డనిపెఁ
దస్కరుండవు వానర దండనంబు
సేయఁదగుఁగాక నినుఁ గృపసేయ నగునె. 164

వ. అనిన. 165

మ. నిను వాలంబునఁ గట్టి నీరధుల ని
ర్నిద్రస్థితిం ద్రిప్పి ముం
చినశక్రాత్మజు నొక్కబాణమున సు
స్థేమోన్నతిం బట్టు గూ
ల్చిన యారాముని బంటు వాయుజుఁడ నే
సీత న్విలోకించితిన్
హనుమంతుం డనువాఁడ నీసుతుని గ
ర్వాంధున్ వెసం ద్రుంచితిన్. 166

ఉ. హైహయవంశసంజనితుఁ
డర్జునుఁ డాజి జయించె నిన్నుఁ ద
ద్బాహుసహస్రముం దునిమె
భార్గవరాముఁడు తద్భుజాబలో
త్సాహముఁ గుంచె రాఘవుఁడు
దాదృశవిక్రమశాలితోఁ ఘతన్
సాహసవృత్తి విక్రమము
సల్పెద వెవ్వఁడు గాచు ని న్నికన్. 167

ఉ. జీవిత మిష్టమేనియును
శ్రీరఘురాముని వే భజింపు మే
నీవిధి బుద్ధి దెల్పుటకు
హీనబలుం డగుమేఘనాదుచేఁ
జేవఁ దొఱంగి పట్టువడి
చేరితి నాదగుపాణిఘట్టనన్
దేవగిరిం బగుల్తు నిఁక
దేవవిరోధులు నాకు నడ్డమే. 168

తే. లంక నిశ్శంక నీయచలంబుతోన
పెఱికి రామునిసన్నిధిఁ బెట్టువాఁడ
నోరి రావణ తత్సాయకోరుహతుల
నీవు పరిశుద్ధిఁ జెందెద విది నిజంబు. 169

చ. అనవుడు దానవాగ్రణి య
హంకరణంబున వీనిఁ బట్టి వే
తునుముఁ డనన్ విభీషణుఁడు
దూతలు వధ్యులు గా రటంచు నే
ర్పున వచియింప నాప్లవగ
పుంగవువాలము కీలికీలలన్
బనుపడ సంఘటింపుఁ డని
పంచె నతండును దానవావళిన్. 170

తే. దానవులు చేలములు చుట్ట వానరేంద్రు
వాల మభివృద్ధిఁ బొంది యవారితగతి
నలరె ముప్పదియోజనంబులపొడువును
వరుసఁ బదియోజనంబులవలముఁ గల్గి. 171

క. ఆలంకాపురిఁ గల్గిన
చేలము లన్నియును నేతిచేఁ దడుపుచుఁ ద
ద్వాలమునఁ జుట్టి వహ్ని
జ్వాలానంయోజనంబు నల్పిరి దనుజుల్. 172

ఉ. అంశుకము ల్హరించి పరిభ
యాపద పౌరులకుం ఘటించుచుం
బాంశుశరీరుఁ డై తనదు
బంధము లన్నియుఁ ద్రెవ్వఁజేసి య
వ్వింశతిబాహుపోలు కపి
వీరుఁడు కాల్వఁదొడంగెఁ బూర్ణశీ
తాంశునిలీల వాలమున
కాశిఖ చల్లఁదనంబుఁ గూర్పఁగన్. 173

చ. సలలితరామపాదజల
జాతము లాత్మఁ దలంచుపొంటె న
బ్బలియుని కగ్ని చల్లనయి
భాసిలె శీతలచందనక్రియం

జెలువుగ రామనామసుధ
చేకొని త్రావెడువానికిన్ హాలా
హలవిలయాగ్నిమృత్యువద
నావృతుఁడైనను భీతి గల్గునే. 174

సీ. హనుమంతుఁ డీగతి నాలంక యంతయు
హవ్యవాహార్పణం బాచరింపఁ
బౌరజనంబు లాబాలవృద్ధాతుర
సహితులై పురబహిస్స్థలి వసించి
కట్టినపుట్ట మొక్కటి దక్క నిఖిలము
ఖిలమయ్యె ననుచు దుఃఖించువారు
క్రొవ్వి పోకార్చె నిక్కమతి యివ్వ డని
నెట్టన రావణుఁ దిట్టువారు

తే. నగ్నికిని రామదేవున కనిలజునకు
మొనసి చేదోయి మొగిడించి మ్రొక్కువారు
నైరి యారాత్రి శివరాత్రియందమున న
ఖర్వజాగరణక్రియ గదురఁజేయ. 175

తే. హరుఁడు పురములువోలె నప్పురి దహించి
కడలి వాలాగ్నిఁ జల్లార్చి కపివరుండు
మహిసుతాదత్తమగుశిరోమణి గ్రహించి
యుదధి లంఘించె హరివీరు లెదురుకొనఁగ. 176

క. వనచరులకు సుగ్రీవుని
వనిఁ జూఱయొసంగి భక్తవత్సలుఁ డగురా
మునిసన్నిధికిం జని కం
టిని సీత నటంచుఁ బల్కె డెందం బలరన్. 177

తే. అట్లు చేసినయుపకృతి కాత్మ మెచ్చి
కపివరుని రామచంద్రుండు కౌఁగిలించి
యాజలధిమధ్యమున శతయోజనంబు
లనఘ యేగతి దాఁటితి వనుడు నతఁడు. 178

తే. రామ నీనామ మొకపరి రహిఁ జపించి
జాల్ముఁ డైనను భవవార్ధి సంతరింప
భద్రభవదంగుళీయకముద్రికలిమి
యంబునిధి క్రోఁతి గడచుట యద్భుతంబె. 179

క. అని నిజవృత్తాంతంబును
వనధిగభీరతయు లంక వైభవముం జ
య్యన విన్నవించుటయు న
య్యనఘుఁడు లంకపయిఁ జనఁగ నత్యుత్సుకుఁడై. 180

తే. అంగదుని నెక్కె లక్ష్మణుం డరుగుదేర
తాను మారుతిపై నెక్కె తరతరంబ
సకలవానరయూథపసమితి గొలువ
నరిగి మలయాద్రియును సహ్యగిరియుఁ గడచి. 181

మహాస్రగ్ధర.

కనియెం భూపాలుఁ డంతన్
ఘనతరముదితాఖండకూలంకషాలిం
గనమాద్యద్భంగబాహా
ర్గళదళితలసత్కంకణోన్నిద్రముద్రన్
స్వనితాంతస్స్వానలీలా
శమితపృథుదిశాసామజాత్యుద్రనిద్రన్
జనతారక్షాతిదక్షా
సమదినమణిరుక్సాంద్రభద్రున్ సముద్రున్.

తే. ఆసముద్రవేలాతటం బధివసించె
వానరబలంబు రెండవవార్ధివోలె
రాజధర్మక్రమంబుఁ బురస్కరించి
యుదధిఁ బ్రార్థించె నప్పుడు రఘూద్వహుండు. 183

ఉ. రంగదభంగభంగరవ
రాజితమై చెలరేఁగి నింగికిం
బొంగుచునుండెఁ గాని రఘు
పుంగవునిన్ గణియింప దమ్యో న
వ్వెంగలివార్ధి యట్లు పృథి
విన్ సుజనున్ హసియించుచున్ నిజా
మంగళవైభవంబె పలు
మాఱును జూపు జడాత్ముఁ డుద్ధతిన్. 184

తే. అంత రఘుపతి క్రోధరక్తాంతనయనుఁ
డగుచు వారిధియాలేప మడఁపఁ దలఁచి
శరము సంధించునాలోన శరధి తచ్ఛ
రాగ్రమున ముత్తియముగతి నంటికొనుచు, 185

క. శరణము వేఁడిన శరధిం
గరుణించి తదీయవచనగౌరవమున న
య్యురుభుజుఁడు గిరులఁ దరులన్
స్థిరసేతునిబంధనంబు సేయించె వెసన్. 186

ఉ. ఆవిభుఁ డాత్మచాపమున నైన గుణంబున నైన నంబుధిం
దా వెసఁ గట్టి వానరుల దాఁటఁగఁజేయ వలంతి యయ్యు సు
శ్రీవిధి లోకరక్షణము సేయుటకై తనువారి బ్రహ్మహ
త్యావినివారణార్థమున కై వనధిన్ ఘటియించె సేతువున్. 187

తే. అధికబలుఁ డైన దుర్బలుఁ డైన ధనికుఁ
డైన నిర్ధనుఁ డైన భాగ్యంబుకలిమి
సేతు వొకపరి చేరి వీక్షించెనేని
తొలఁగు భూసురహత్యాదిదోషసమితి. 188

క. సేతువు శ్రీశైలము బ్రి
ఖ్యాతి న్నీలాచలంబుఁ గాశీశ్వరు సం
ప్రీతిన్ సందర్శించిన
పూతమతికి వాంఛితార్థములు సిద్ధించున్. 189

తే. అన్నఁ దొలఁగి విభీషణుం డన్నరేంద్రు
శరణము భజించె నాలోన శరధి దాఁటి
యవ్రిసమధీరుఁ డై సువేలాద్రి యెక్కి
లంక వీక్షించె వీతకలంకుఁ *డతఁడు. 190

వ. రావణుండును నొక్కమహోత్సేధసౌధం బారోహించి
వానరవాహినిం గాంచి రామదేవుని గుఱుతుగా నెఱుం
గం దలంచి శుకసారణు లనుచారులం బనిచిన వారలు
సేనాసాగరంబుం బ్రవేశించి యరసి వచ్చి యి ట్లనిరి. 191

సీ. అచ్ఛభల్లాక్షుఁ డగుజాంబవంతుండు
కేల వేత్రము పూని మ్రోల నిలువ
ననిలపుత్త్రాంగదు లంఘ్రికంజద్వంద్వ
నేదిష్ఠతలముల నిలిచి కొలువ
దినజుండు సౌమిత్రియును నంజలి ఘటించి
ప్రౌఢిఁ గార్యము విన్నపంబుసేయ
సంశుకసంఛాదితాస్యుఁడై చెవిదండ
మసవిభీషణుఁడు మంత్రనము దెలుపఁ

---

* డగుచు—ప్రా. ప్ర.

తే. కూటమున మృగకృత్తిపైఁ గూరుచున్న
యసితవర్ణుఁ డాజానుబాహార్గళుండు
రాముఁ డాతఁడు రాక్షసరాజవర్య
వాసిమై నిర్వదేనేండ్లవయసువాఁడు. 192

క. ఘోరాకారులు వానర
శూరులు గోటానకోట్లు చుట్టుం గొలువన్
మేరుధరాధరధీరుం
డారాముఁడు నిన్ను గెలువ నరుదెంచె వెసన్. 193

వ. ఇందులకుఁ బ్రతివిధానం బాచరింపు మని తెల్పునవస
రంబున. 194

తే. ఆ సువేలాద్రిపై నుండి యర్కసూనుఁ
డెగసి వచ్చి రావణునిపైఁ గ్రాల్లి విఱిచి
ముష్టిఘాతాహతుల నొంచి మురు వడంచి
చనియె వెండియు రామునిసన్నిధికిని. 195

వ. ఆసమయంబున రావణుండు పురపరికారరక్షణార్థం బనే
క దైత్యదానవవీరుల నియోగించి తాను ననేకాక్షౌహిణీ
మూలబలసమేతంబుగా యుద్ధంబునకు నిర్గమించె నద్దా
నవుల నెదుర్కొని వానరవీరు లత్యంతదారుణం బైనర
ణంబు సేయందొడంగి రందు దశగ్రీవు రాఘవుండును,
మేఘనాదుని లక్ష్మణుండును, ప్రహస్తుని సుగ్రీవుండును,
మహాకాయుని జాంబవంతుండును, నతికాయుని శరభుం

డును, మఱియు ననేకు లనేకులతోడఁ దొడరి ద్వంద్వ యుద్ధం బొనరింప నంత రామబాణపీడితుం డై భిన్నశరాసనుండును, నిహతాశ్వరంభుండును నై రావణుండు మరలి లంకకుం బఱచె జనకునిపలాయనంబుఁ గాంచి మేఘనాదుం డత్యంతక్రోధంబునం గపిబలంబుల నెల్ల సమయించి సౌమిత్రియుం దానును బోరొనరించుచు నుండె యంత. 196

ఉ. ఆయురు ధైర్యధుర్యనిశి
తాశుగవేగము సైపలేక నై
హేయసవీథి నిల్చి గహ
నాటుల గీటణఁగించి మించి య
చ్ఛాయకుఁ జేరి రాఘవుల
శాతశరాహతి నాత్మమాయలం
బాయఁగఁ జేసి ఘోరఫణి
పాశనిబద్ధులఁ జేసె వారలన్. 197

ఉ. ఈనెఱి రామలక్ష్మణుల
నిద్దఱ గాసి యొనర్చి లంకకున్
దానవనందనుం డరిగి
తద్విజయప్రద మైనహోమముం
బూనె నొనర్ప నంత రఘు
పుంగవు లున్నతెఱంగుఁ గాంచి యా

వ్వానరు లెల్లఁ జింతిలఁగ
వారలపాలికి నద్భుతంబుగన్. 198

తే. నారదుఁడు వచ్చి యారఘువీరుతోడ
స్వామి నీవాహనం బైన వైనతేయుఁ
దలఁపు మన నట్లు తలఁచినఁ దార్క్ష్యుఁ డరుగు
దెంచి పన్నగబంధముల్ దీలుపఱిచె. 199

క. ఆవినతాసుతుఁ డహిబం
ధావళి వో మీఁటి వైవ నారాకొమరుల్
పావనిచే సంజీవితు
లై వెలసినకపులు గొలువ నలరిరి గడిమిన్. 200

శా. అంతన్ వేలిమి దీర్చి రావణి శతాం
గారూఢుఁ డై వచ్చి దు
ర్దాంతానంతబలాఢ్యు లక్ష్మణు సము
ద్యత్క్రోధుఁ డై తాఁకి క
ల్పాంతాగ్నిస్ఫుటసాయకప్రతతు లే
యన్ వాని వారించి వి
క్రాంతిం దద్రథ వాజులన్ శకలము
ల్గావించె సౌమిత్రియున్. 201

తే. విరథుఁ డై వాఁడు లంకకు వేగ మరిగి
యొండురథ మెక్కి వచ్చి ప్రచండలీల

సమర మొనరించెఁ దాను లక్ష్మణుఁడు నపుడు
వృత్రవాసవు లని సేయువిధము దోఁప. 202
(వ. పో రొనరింపం దొడంగి రంత) 203
ము. శరసంధానము మోక్షణంబు యుగప
త్సంప్రాప్తిఁ జెన్నొంద నా
హరిశౌర్యుండు సుమిత్రిపట్టి యని సే
యం గాంచి యాదృఙ్మహా
శరవేగంబు సుపర్వసంతతికి ర
క్షః శ్రేణికిం గల్గ దీ
యురుతేజం గెలువంగఁబోల దని తా
నూహించి వాఁ డత్తఱిన్. 204
క. సురవరులు నసురయోధులు
హరివీరులు గనఁగ రాఘవానుజు నెమ్మై
శరవృష్టిన్ ముంచిన న
య్యురుభుజుఁ డజశరము వింట యోజించి వెసన్. 205
తే. అనఘుఁ డీరాముఁడు పరాత్ముఁ డయ్యెనేని
యవని మాతల్లి తా సాధ్వి యయ్యెనేని
దశరథున కేను సుతుఁడ నై తగుదునేని
ద్రుహిణసాయక మీదైత్యుఁ దునుముఁగాక. 206
చ. అని తెగ వాపఁ దత్ప్రదర
మాదనుజుం దెగటార్చి పేర్చె నా

ఘనుపలయిఁ బుష్పవర్ష మతి
గాఢముగా గురియించి దేవతల్
వినుతి యొనర్చి రంతఁ గపి
వీరులు నృత్యము సల్ప మేఘనా
దునినిధనంబు దానవులు
దోడన తెల్పిరి దైత్యభర్తకున్. 207

ఆ. అతఁడు క్రోధదీప్తుఁడై కుంభకర్ణునిఁ
బనిచె రాముతోడ నని యొనర్ప
నమ్మహోన్నతాంగుఁ డప్పురవరణంబు
గడప దాఁటుమాడ్కిఁ గడచి చనియె. 208

శా. ఆరక్షోవరుఘోరకాయము ప్లవం
గానీక మీక్షించి య
మ్మేరుగ్రావమొ మందరంబొ యిటు
లిమ్మేఁ దాల్చి కీశావళిన్
సారోదారత నొంప వచ్చె నని దు
స్తారవ్యథం గుంది దు
ర్వారాహంకృతి వానిమీఁదఁ దరులుం
గ్రావంబులున్ వైచినన్. 209

చ. వనచరహస్తముక్తతరు
వారములుం ధరణీధరంబులుం

బెనుశిలపై నడంగుజల
బిందులచందము నొంది వందె న
ద్దనుజునురంబుఁ దాఁకి యట
తత్కపివీరుల మ్రింగఁజొచ్చె వాఁ
డనువుగ నిత్తుఖండములు
హాళి మెసంగుగజేంద్రుకై వడిన్. 210

తే. జాలికుఁడు జాలముల మీనసమితిఁబోలె
హస్తములఁ బట్టి వదనగుహాంతరమునఁ
జొనుప నద్దైత్యునాసికాశ్రుతిబిలముల
వెడలి వచ్చిరి గొందఱు వృక్షచరులు. 211

క. సుగ్రీవముక్తభూమిరు
హాగ్రావనిపాతజర్జరాంగుం డై వాఁ
డుగ్రత గదఁ గొని వైచెన్
సుగ్రీవుఁడు మూర్ఛచే వసుంధర వ్రాలన్. 212

క. ఇనజునిఁ దనభుజమున నిడి
కొని దైత్యుం డరిగె లంకకుం జెచ్చెర న
వ్వనచరపతిచందముఁ గని
హనుమత్ప్రముఖులు గలంక నందుచుఁ దమలోన్. 213

చ. దనుజున కడ్డమై మనము
ద న్విడిపించిన మానశాలి యా

యనుజుఁ డవజ్ఞ గాఁగ మది
నెంచును దాన కడంగి దానవుం
డనుమఁగలం డవార్యబల
ధుర్యుఁడు ధైర్యధురంధరుం డితం
డని తలపోసి రంత సమ
రారియుఁ గ్రక్కున నేఁగ వీటికిన్. 214

తే. అపుడు పౌరులు గంధసారాంబువులును
మందమకరందబిందునిష్యందికుసుమ
దామములు గుంభకర్ణుపైఁ బ్రేమ నినిచి
రతనివిజయంబునకు హర్షితాత్ము లగుచు. 115

సీ. శీతలహిమజలాసేచనక్రియ మూర్ఛఁ
దెలిసి శాఖామృగాధీశ్వరుండు
కరదంతములఁ గుంభకర్ణుకర్ణంబులు
ఘ్రాణంబు ఛేదించి గగనవీథిఁ
జనియె నద్దానవుండును లజ్జితుం డయి
క్రమ్మఱ నరుదెంచి కపులఁ జదివి
నిజకర్ణనాసాస్రనిర్ఝరధారలు
ద్రావి మత్తగజంబురహిఁ దిరుగుచు
తే. నట విభీషణుఁ గాంచి యోయన్న తొలఁగు
మసురవంశంబునకు నీవ యంకురంబ

వనఘు నే నిజశోణితం బానుకతన
నొరుల నాత్మీయుల నెఱుంగ కున్నవాఁడ. 216

తే. అనుచుఁ బల్కి విభీషణుం డట్లు తొలఁగ
నంత నద్దైత్యుపై రాముఁ డంపవాన
గురిసె శైలంబుపై వానగురియులీల
నది యతనిమేన రోమంబులట్ల యమరె. 217

మ. కదనం బీగతిఁ జెల్ల రాఘవుఁడు దో
ర్గర్వం బఖర్వంబుగా
గద సారించుచు నేఁగుదేరఁ గని యా
కర్ణివ్యాదుచేదోయియుం
బదయుగ్మంబును గంఠము న్నతికె శుం
భద్బాణధారాహతిం
ద్రిదశుల్విస్మితచిత్తులై నిలిచి సం
ప్రీతిం బ్రశంసింపఁగన్. 218

ఆ. ఇట్లు కుంభకర్ణుఁ డీల్గిన హతశేష
బలముతోడఁ దాన బవరమునకుఁ
జనియె నాపదబ్ధి మునిఁగియు ధైర్యంబు
కలిమికలిమిఁ బంక్తికంధరుండు. 219

కమలవిలసితము.

తరులును గిరులును దరుచరవీరుల్
సురవిమతులపయిఁ జఱచఱ నేయం

ఖరపరశువులును *(గదలును) జౌణో
త్కరములుఁ బఱపిరి గడగుచువారల్. 220

క. ఈరీతి నుభయబలములుఁ
బోరాడఁగఁ దనకు నెదురుపోలదిండిపయిం
ధీరత రామమహీపతి
మారుతిపై నెక్కి పఱపె మార్గణవితతుల్. 221

తే. రామకార్ముకముక్తనారాచసమితి
నిటలమున నాఁటి మూర్ఛిల్లె నిర్జరారి
యల్లిక సారథి యరదంబుఁ ద్రోలఁగఁ జేయ
నంతఁ దెలివొంది కినుక నిట్లనుచుఁ బలికె. 222

క. ఓరీ నను భీరునిఁగ వి
చారించి రథంబు దేరఁ జనునే నీకున్
వైరులు గని నవ్వఁగ దు
శ్చారిత్రిక యపయశంబు సంధించితిగా ! 223

తే. అనుచుఁ గ్రోధింప వాఁడు నద్దనుజుఁ గాంచి
దేవ యిది సూతకృత్యంబు దీని కలుగ
నగునె రాముని గెలువు మీ వనుచుఁ (బలికె)
నట్లు సన్నద్ధుఁడై యతఁ డనికి నెదిరె. 224

క. వృక్షచరవీరు లాలో
వృక్షంబుల శైలములను వివిధాస్త్రములన్

* ఇచ్చట వ్రాయసకాఁడు పదమొకటి వదలివైచెను.

రక్షోబలములఁ గెడపిన
వీక్షించి యతండు రోషవివశుం డగుచున్ 225

ఉ. రాము నెదిర్చి ఘోరశర
  రాజి నిగుడ్చిన నాతఁ డల్గి యు
ద్దామగతిం దదశ్వములఁ
  దద్రథసూతుఁ దదీయచాపమున్
భీమశరంబులం దునిమి
  పెల్లుగ * నాశుగవృష్టి ముంప న
గ్గామిడిరక్కసుండు భయ
  కంపితుఁ డై పఱచెన్ రయంబునన్. 226

వ. ఇట్లు రామబాణకృతవేదన సహింపలేక రణంబు విడిచి
లంకాపురంబునకుం బఱచుచు నారావణుండు. 227

మ. కుల శైలోపవనావనీరుహలతా
  కుంజంబులన్ ఖేయసం
స్థల సాలాంతరసీమలన్ మఱి బహి
  ర్ద్వారంబులన్ లంకలోఁ
గలసౌధంబుల వీథులన్ నిజగృహా
  గ్రిమంబులన్ రాము ను
జ్జ్వలబాణాంచితచాపపాణిఁ గనియెన్
  సంత్రస్తభావంబునన్. 228

---

* నాశర—వ్రా. ప్ర.

మ. ప్రళయాంభోదనినాదమేదురఘను
ర్జ్యాటంకృతుల్ మీఱ ను
జ్జ్వలకాండంబులు పెల్లుగాఁ గురియుచుం
జానొంది రక్తాంతవ
*ర్త్మలసల్లోచనుఁ డై పురంబు లలుకన్
మర్దించు శంభుండు నాఁ
‡జెలు వొ రామునిఁ బంక్తికంధరుఁడు గాం
చెన్ సర్వదిగ్భిత్తులన్. 229

క. జగమంతయు రామాత్మక
ముగఁ గని రావణుఁడు దీర్ఘముగ రోఁజె సభన్
బెగడొందుచుఁ గఱ గని భయ
ము గదుర నరునిగతి మిగుల మోహాతురుఁడై. 230

క. తరుణులును సభాసదులును
గర మాశ్చర్యంబు నొందఁ గడు భీతుండై
దురితతరుఁ డైనదనుజుఁడు
పోరి నుబ్బుఁ దొఱంగి వగలఁ బొగులుచు నుండెన్. 231

వ. అంత నారాఘవుండు నిజవిశ్వరూపంబు శాంతంబు గా
వించినం బ్రకృతిస్థుం డై రావణుండు లజ్జావనతుండును
మందోదరీసమేతుండును నై యంతఃపురంబున కేఁగి
చింతించుచుండె నంత. 232

* వర్మ; ‡ జెలఁగుం రాముని—వ్రా.ప్రతి.

ఉ. రావణుఁ డొంటె నీధరణి
రాఘవుఁ డొండెను నిల్చునట్లుగాఁ
జేవడిఁ జేయువాఁడ నని
చిత్తమునం దలపోసి రావణుం
డావిలలీల శుక్రనిల
యంబున కేఁగి తదీయబుద్ధిసు
శ్రీవిభవోపదేశమునఁ
జేయఁ దొణంగెను హోమ మత్తఱిన్. 233

తే. అట్లు పాతాళగుహ హోమ మాచరింప
ధూమరేఖఁ గనుంగొని రామునకు వి
భీషణుం డెఱింగించి తద్భీమహోమ
విఘ్న మొనరించుటకుఁ గపివిభుల ననిచె. 234

తే. ఆత్మమర్మజ్ఞుఁ గుపితుఁగా నాచరింపఁ
బూనుదుర్మతి నిధనంబుఁ బొందుఁ జూవె
జగతి మర్మజ్ఞుఁ డగువిభీషణుని విడుచు
రావణుచరిత్ర మది నిదర్శనము గాదె. 235

చ. అగచరవీరు లంతట ద
శాననుఁ డున్నగుహాంతరాళ మి
మ్మగుగతిఁ జొచ్చి హోమమున
కాయత మైతగుసాధనాళి గా

సీ. శిఖలోన వైచియును
జెన్నుగ నాతనికామినీమణిన్
సీ. దగఁ బట్టి యీడ్చియును
జేసిరి విఘ్న మవార్యశౌర్యులై. 236

వ. అయ్యవసరంబున విగళితభూషితయు, విధ్వస్తకంచులికయు, వికీర్ణవేణీబాధయు, వృక్షచరముష్టిఘాతతాడితాంగయును నై మండోదరి యమందరోషంబునం జను దెంచి రావణున కిట్లనియె. 237

తే. భామినీమణి పరులచే భంగపడఁగ
మానమున నేమి ఫల మబ్బు మానహీన!
సత్త్వహీనత హోమంబు సల్పి నీవు
గెలుతువే రామభద్రుండు గెలుచుఁగాక. 238

వ. రామునకు జయంబును నీకుఁ బరాజయంబును సిద్ధంబు భవద్బాహునియుక్త శక్తిప్రహారంబున లక్ష్మణుండు మూర్ఛితుండైన హనుమంతుం డనువానరేంద్రుండు ద్రోణగిరిందంబు దెచ్చి యతని సంజీవితుం గావించె వినుము తెల్పెద. 239

సీ. ప్రత్యూహకరుఁ డైన పలలాశి యగుకాల
నేమి నుక్కడఁగించె నిముషమునను
జలచరం బయి మునిశాపంబుచేఁ గుందు
ధాన్యమాలిని సతిధన్యఁ జేసెఁ

గడిమి మందులగట్టు గాచి యేమఱకున్న
సురసంఘముల నెల్ల సురుఁగఁజేసి
ద్రోణాద్రిఁ దెచ్చువోఁ * దొలివేలుపుల వార్ధి
నడుమఁ బదాహతిఁ బొడ వడంచె

తే. వాసవులగాత్రములు సముద్రమున వైచి
కపుల లక్ష్మణు బ్రదికించి క్రమ్మఱంగ
ద్రోణధాత్రీధరము నిల్పెఁ దొంటిచోట
వాయువేగంబుచేత నవ్వాయుసుతుఁడు. 240

వ. యామత్రితయకాలమాత్రంబున నియ్యుద్యమం బతండు గావించెఁ గుంభకర్ణ మేఘనాదాతికాయాదియోధులు నిహతు లైనను వెండియు సమరంబుసేయ నుద్యోగించెదవు రాజ్యతృష్ణం బోవులక సీతాదేవి యైనమృత్యుదేవిని విసర్జించి యవశిష్టబంధుజనంబులం బ్రతికింపుమని తెలిపిన నమ్మందోదరివచనంబుల దెస ననాదరంబు సేసి యారావణుం డప్పుడ సేనాపరివృతుం డై వెడలి రామచంద్రుతో ఘోరసంగ్రామం బొనర్చుచుండెనంత.

తే. రాఘవుఁడు భువి రథముపై రావణుండు
నిలిచి యనిసేయఁ గనుఁగొని బలవిభేది
ఖడ్గతూణీధనుశ్శరకలిత మైన
రథము మాతలిచేఁ బంచె రాఘవునకు. 242

దొలిచెలువుల—వ్రా. ప్ర.

ఉ. ఆయరదంబు నెక్కి విల
యాగ్నిసమప్రభుఁ డై రఘూద్వహుం
డాయసురేంద్రమస్తకము
లన్నియు నొక్కటఁ ద్రుంచినై చెఁ దా
నాయెడ నాదశాస్యతల
లప్పుడ వెండియు మొల్చె మొల్చినం
దోయజబంధువంశజుఁడు
దోడన త్రుంచెను వాని నన్నిటిన్. 243

క. శిరములు పెరుగం బెరుగం
ధరణీశుఁడు దునుమఁ దునుమఁ దన్మస్తకముల్
గిరులగతి రాసు లయ్యెను
సురవరులును తరుచరులును జోద్యము నొందన్. 244

వ. ఆసమయంబున నగస్త్యమహామునీంద్రుం డరుగుదెంచి
శత్రుభంజనార్థంబు రాముని కాదిత్యహృదయం బుప
దేశించె నంత. 245

మ. కదలీషండముఁబోలె దైత్యశిరముల్
ఖండించి ఖండించి య
ప్పదనం జేరి విభీషణుం డెఱుఁగఁ దె
ల్పన్ విక్రమోల్లాసియై
ప్రదరాఘాహతి వానినాభిసుధధా
రన్ మీఁటి రాజేంద్రుఁ డిం

పు దలిర్ప న్నిగుడించె నాశుగతి నం
భోజాతజాతాస్త్రముల్. 246

వ. అద్దారుణబాణంబున జగద్విద్రావణుం డగురావణుండు
నిహతుం డయ్యె నయ్యవసరంబున. 247

ప్రహరణకలిత. తిరమగు తెలివిన్ దిశలు వెలుఁగ భా
స్కరరుచి దనరెం గపిబల మలరెం
సరసకుసుమవర్షము బెరయఁగ బం
ధురగతి సురదుందుభు లులిసె దివిన్. 248

చ. రణమున రాముఁ డిక్కరణి
రావణు గెల్వఁగ నిర్జరావళుల్
ప్రణుతి యొనర్చి రచ్చరల
పాటలు నాటలు గాట మయ్యె ల
క్ష్మణుఁడును రామునానతి న
చంచల వైఖరి లంకలో విభీ
షణు నభిషిక్తుఁ జేసి కపి
సంఘము లచ్చెరు వొంది చూడఁగన్. 249

తే. రవియు శశియును భువియును రామకథయు
నెంతపర్యంత మలరు నీ వంతదనుక
నెలమి నిశ్శంక నీలంక నేలు మనుచు
నతని దీవించి దనుజరాజ్యమున నిల్పె. 250

సీ. అపుడు రామునియాన నగచరవరు లశో
*కారామమున నున్న యవనిజాతఁ
దోడ్తేర నాతఁ డత్తొయ్యలిఁ గనుఁగొని
ప్రీత్యయం బొనరింపఁ బనుప నదియు
సీతాంగనాకృతిచే లంకఁ జొచ్చితి
నే మృత్యుదేవత నిక్క మరయ
నేమహామహానిమాయామహాబ్ధి మునింగి
పారంబుఁ గనలేరు పద్మజాదు
తే. లట్టి రామునిచేఁ బరమాత్మచేత
ననువమప్రీతి నాకార్య మయ్యె ననుచు
సకలలోకంబులు వినంగఁ జాటిచెప్పి
చనియె మృత్యువు తనరూపు నవదరించి. 251
తే. సకలదైవతనిమతుల సంహరించి
సమరహతులైనకాననచరుల మనిచి
యినసుతవిభీషణాదిసమేతుఁ డగుచు
నపుడు రాముఁ డయోధ్యకు నరుగఁ దలఁచి. 252
క. నిజసీతానంగతుఁ డై
యజరులు వినుతింపఁ బుష్పకారూఢుం డై
ప్రజవగతి నరిగెఁ బ్లవగ
ధ్వజినీసముదయముగ సమ్మదంబునఁ దేఁగా. 253

* కారాగారమున నున్న — పా. ౧ ప్ర.

తే. కామగమ మైన యాపుష్పకము రయమున
 నరిగి కిష్కింధఁ జేరఁ దారాదివనచ
 రాంగనల నందు నెక్కించి యుర్వ్యసరణిఁ
 జని యతండు భరద్వాజమునికి మ్రొక్కి. 254

క. నందిగ్రామమునకుఁ జని
 యందుఁ భరతాదిసహితుఁ డై నిబిడజటా
 బృందము విడిచి యమందా
 నందమతిం జెలఁగుచు రఘునందనుఁ డంతన్. 255

సీ. సమలంకృతం బయి సంతుష్టరాజస
 మావృతం బగునయోధ్యాపురంబు
 మహిమఁ బ్రవేశించి మణిమయసింహాస
 నారూఢుఁ డై యమాత్యానుమతిని
 బట్టాభిషిక్తుఁ డై భరతశత్రుఘ్నుల
 క్ష్మణధరానందనాసహితుఁ డగుచు
 నిలఁ బదునొకొండువేలేఁడులు నిష్కంట
 కంబుగా నేలి భోగములఁ దనిసి

తే. వివిధమఖములు పెక్కు గావించి సుతుల
 రాజ్యమున నిల్పి సద్ధర్మరతి సెలంగ
 వెనుక నాసన్నిధికి వచ్చు వినుతకీర్తి
 రామచంద్రుండు సుగుణాభిరాముఁ డగుచు. 256

వ. అని చెప్పి యీశ్వరుఁడు. 257

గీ. మన్ముఖోద్గత యైన యీరామహితదివ్య
కథ పఠించిన శుభములు గలుగుఁ గలుష
వితతు * లణు నాతఁ డప్సరోవితతి గొలువ
నంతమున మత్పదంబున నధివసించు. 258

ఆ. వేదసమ్మతము పవిత్రంబు దురితఘ్న
మైనరామచరిత మనఘమూర్తి
వామలూరుభవుఁడు వాల్మీకి యనుముని
రచనసేయఁగలఁడు ప్రచురఫణితి. 259

తే. అతఁడు మును పుళిందుఁ డయ్యు వసిష్ఠోప
దేశమునఁ జెలంగి ద్విజతఁ గాంచి
యాదికవి యనంగ నలరు మహామతి
పుట్టలోనఁ బుట్టు భూనుతముగ. 260

వ. అని యానతిచ్చి శివాసమేతుం డై శివుండు నిజధామం
బు ప్రవేశించె నిక్కథ నద్దేవునివలన నాకర్ణించితి నని
చెప్పి నారదుండు వసిష్ఠాదుల కిట్లనియె. 261

క. మును నే వాల్మీకాంతిక
మునఁ జరియించుచును వింటి మునులారా రా
మునినాను మిపుడు మీరున్
ఘనగతి వింటి రది యరయఁగాఁ దగు నిచటన్. 262

వ. అనిన వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి. 263

*లణు—వాప. శప.

క. శివరాముల చారిత్రము
దివిజముని శ్రేష్ఠ నీవు దెల్పఁగ వినుటన్
భవములు సఫలతఁ జెందెన్
శ్రవణానందంబు మాకు సంధిల్లెఁ గడున్.   264

వ. అని యద్దేవమునిం బూజించి యతండును దారును ఖనిత్రప్రముఖసాధనంబులు గొని వల్మీకప్రాంతంబునకు నరిగి చిరకాలావృతం బైన యప్పుట్టం గ్రొచ్చి యందు. 265

సీ. పుటపాకశోభితభూరిప్రభాసాంద్రు
నజినవల్కలనిచయావృతాంగుఁ
బాటలస్ఫుటజటాపటలాభిశోభితు
రామనామాసక్తరమ్యరసను
సద్గురువరపాదజలజార్పితేక్షణు
దీప్యమానానలదివ్యతేజు
నవిదితబాహ్యలోకానీకవర్తను
శ్రీరామచరణాబ్జచింతనాత్ము

తే. బద్ధపద్మాసనస్థుఁ దపఃప్రదీప్తు
మునివరు నొకనిఁ గాంచి యమ్మునులు వివిధ
విధుల బోధించి విసివి రాద్విజుఁడు వారి
పలుకు వినఁ డయ్యె నిశ్చలభావమునను.   266

ఉ. వాసవముఖ్యనిర్జరులు
వారిజనాభుఁ డుమావిభుండు బ
ద్మాసనుఁడున్ దిగీశ్వరులు
నచ్చటికిం జనుదెంచి యాతపః
శ్రీనముపేతు బోధ యొన
రింపఁగఁజాలక విస్మితాత్ములై
రాసమయంబునన్ మునికు
లాగ్రణి యైనవసిష్ఠుఁ డాత్మలోన్. 267

ఆ. మున్ను వనచరత్వమున నుండుచును గురు
పాదపద్మభక్తిఁ బ్రబలునితని
కంటి ధర్మ మెచటి కరిగెడుఁ దద్విధిఁ
దెలుప మానులకును ధీరుఁ డితఁడు. 268

వ. అని యూహించి నిజాంతేవాసు లనుమతింప వసిష్ఠము
నిచంద్రుం డమ్మునీంద్రు నిరీక్షించి. 269

క. దేశికుఁడన్ జనుదెంచితి
నో శిష్యుఁడ పూజసేయు మొగి భద్రము నీ
కాశుగతిఁ గల్గు నాయుప
దేశమునను దపము సల్పితివి నిష్ఠమెయిన్. 270

క. అని పల్కిన నమ్మునియు న
యనయుగళము దెఱచి లేచి యభివాదన ము

బ్బునఁ జేసి యోగురూత్తమ
ఘనపుణ్యుఁడ నైతి మిమ్ముఁ గాంచుటకతనన్. 271

వ. అని పల్కి నాసమయంబున భగవంతుం డైన వసిష్ఠము నీందుఱిం డతనికిం బ్రచేతసునిచేత వేదోక్త క్రమంబున జాతకర్మాద్యఖిలసంస్కారంబులు సేయించి శ్రీపూర్వ కంబుగా రామనామమంత్రం బుపదేశించిన నవ్వాల్మీకి యుం దపోవినిహతపూర్వదేహుండును, గృతకృత్యుం డును నై నిర్మలత్వంబునం దేజరిల్లి సురమునిగణంబుల సన్నిధి నవ్వసిష్ఠునకు గురుదక్షిణ యొసంగి యిట్లనియె. 272

గీ. అనఘ నేఁడు కులీనుండ నైతి నీదు
శిష్యుఁడను దుస్తరాజ్ఞానసింధుమధ్య
మగ్ను నను నుద్ధరించితి మానితార్య
కృత్య మెయ్యది నా కింక నెఱుఁగఁ జెపుమ. 273

వ. భవదీయకింకరుండ ననుం బనిగొనుమని పల్కినవసరంబున.

తోదకము. అచ్చరముద్దియ లాడిరి వేడ్కం
గ్రచ్చుటఁ జల్లనిగాడుపు వీచెం
హెచ్చి ప్రసూనసువృష్టులతో నై
యచ్చరదుందుభు లచ్చుగ మ్రోసెన్. 275

మ. సిరి విద్యుల్లతభంగి రం గమరఁగాఁ
జేఁజమ్మి *శార్ఙ్గంబు సుం

---

* వర్గంబు ఘుం,—వ్రా. ప్ర.

◆దరశకాద్రియుధలీల నొందఁ గృప *యు
　　　ద్యద్వృష్టి గా సన్మునీ
శ్వరసారంగము లుబ్బ నీలజలద
　　　శ్యామాభిరామాంగుఁ డై
పరసీజేక్షణుఁ డమ్మునీంద్రునెదుటన్
　　　సాక్షాత్కరించెం దగన్. 276

వ. అట్లు సాక్షాత్కరించి దేవగణంబులును, మునిసంఘంబు
లును విన నవ్విష్ణుం డిట్లని యానతిచ్చె. 277

ఉ. శ్రీకరుఁ డిమ్మహామహుఁడు
　　　సేయుతప●బున కిందిద్రిముఖ్యులా
నాకనివాసముఖ్యులు మ
　　　నంబుల భీతిలి రిమ్మునీశ్వరుం
డాకమలాసనాండ మొకఁ
　　　డాల సృజింపఁగఁ బోవ నేర్చు న
స్తోకతపఃప్రభావమున
　　　సొంపలరఁ §జేసి జగంబులం గడున్. 278

క. వల్మీకమున జనించుట
వాల్మీకి యనంగ నితఁడువర్ధిలు నతని
న్కల్మషమతపమ్ము నలుపుట
కల్మిం బ్రహ్మర్షి యై జగంబున వెలయున్. 279

◆రచక్రాయుధలీల; * యుద్యత్సృష్టిగా; § జేసె —(వ్రా ప్ర)

క. ఈఋషిరసనాగ్రంబున
భారతి నటియింప మధురఫణితి నితఁడు దా
శ్రీరామాయణదివ్యక
థారచన యొనర్చు సుకవితానిధి యగుచున్. 280

ఆ. వేదవేద్యుఁ డైన విష్ణుండ నేను శ్రీ
రామరూపమునఁ గరం బలరఁగ
వసుధ వేద మితనివదనాంబుజమున రా
మాయణాఖ్యచేత నవతరించు. 281

వ. రామాయణశ్రవణపఠనంబు లాచరించినమానవులు బ్ర
హ్మహత్యాదిసకలపాపనిర్ముక్తులై చంద్రునిచందంబు
నొంది జీవన్ముక్తు లగు వెండియు నిమ్మునీంద్రునకు
సకలలోకసంచరణపాటవంబు గలుగు నని వరం బొసంగె
నంత నతని వాల్మీకిమహాముని యని యందఱుం గొని
యాడి రిట్లు లబ్ధవరుండైన యావాల్మీకి యవ్విష్ణుదేవుని
నిట్లని స్తుతియించె. 282

క. విశ్వాత్మ విశ్వరూపక
శశ్వద్వైకుంఠనిలయ చక్రధర విహం
గేశ్వరతురంగ శశిహరి
దశ్వేక్షణ నతి యొనర్తు నచ్యుత నీకున్. 283

గూఢచతుర్థపాది.

చ. దరధర సేవకేష్టఫలదా కమలాక్ష మనోజకోటిబం
  ధుర మణిహార భూభరణ దోర్విజితామర వైరి శక్రిసో
  దర *నరసన్నుతాంచితపదా †దశగా శివవేష మేఘసుం
  దర కమలామనోరమణ తామరసోదర నన్నుఁ గావవే. 284

భాస్కరవిలసితము.

  వారిజనయన వివాహ రమేశా
      స్వర్ణవసన నవవనధరనీలా
  సారసభవముఖసర్వసురాళి
      స్ఫారమకుటమణిచయరుచిపాదాం
  భోరుహ మునిజనపూజిత దుర్గాం
      భోనిధిశయన విపులఫణితల్పా
  దారితదనుజ గదాధర భక్తా
      ధార మనుపు నను దయ చెలువారన్. 285

లాటీవిటవృత్తము.

  అవతారసహస్రము దాలిచి య
      త్యంతాసక్తిం బోర్చి‡తువు ధాత్రిన్
  భవవార్ధి దాఁటఁగఁ జేయుచు స
      ద్భక్తౌఘంబున్ సాక్షివి నీవై
  వివిధస్థితి నుండుదు లోన వెలిన్

* సుర; †శివగౌరవవేష; ‡ వుదు—వ్రా. ప్ర.

వే లోకాళి న్నిల్తువు వేడ్కన్
నవవారిదవర్ణ జనార్దన స
న్నవ్యాంభోజాక్షా ఖగవాహా. 286

గీ. నీ కనంతరూపంబులు నివ్వటిల్లు
నైన రామరూపమున నాయాత్మయందు
మిపుల విలసిల్లుదువు నీదుమృదుపదములు
గంటి నాకోర్కి ఫలియించె మంటె నభవ. 287

సీ. దశరథనందన తాటకామర్దన
సవపాల మునిసతిశాపభంగ
భవచాపఖండన భార్గవమదహార
ఖరవిరాధాదిరాక్షసవిదార
వాలివిమర్దన వనజాప్తసుతపాల
కంధిబంధన కుంభకర్ణహరణ
పంక్తికంధరదర్పభారభంజన విభీ
షణరాజ్యదాయక సాధుసేవ్య
భూసుతాయుక్త సాకేతపురనివాస
యమలినస్వర్ణసింహాసనాధిరూఢ
ప్రాజ్యసామ్రాజ్యధౌరేయ రామభద్ర
నీకు వేవందనంబులు నిష్కళంక. 288

క. అరవిందజముఖుల కగో
చర మగు నీతత్త్వ మెన్నఁజాలుదునే యి

ద్ధరఁ దనయుతొక్క పలుకులు
గురుఁ డనురక్తి వినునట్లు గొను నానుతులన్. 289

క. మానసవాక్కాయములఁ
జ్ఞానాజ్ఞానగతిఁ జేయు సకలాఘములం
బూని క్షమియించి ననుఁ జె
ల్వారం గరుణమెయి నేలు మఖిలాధిపతీ. 290

పుష్పమాలికాబంధము.

క. కనకనయనహర ధరధర
వనజనయన సురదరహర వరదరకర ధీ
జనజలజవారఖరకర
ననయనలినజాతగీతశాతవిలాసా. 291

గోమూత్రికాబంధపద్మబంధపుష్పమాలికాబంధాటవెలఁది.

ఖేదశాదభేదరాదమోదప్రద
శ్రీదపాదవేదవాదమోద
కాదభేదయూదవాదరీదర్పద
భేదవాదసూదనాదవాద. 292

ఖడ్గబంధోత్సాహవృత్తము.

హేమవాస వాసవాద్యధీశ మౌనిశేఖరా
రామచైత్ర నీలజలదరమ్యకాంతిభాసురా
రామ నీరజాతనేత్ర రక్షితాఖిలామరా
రామ మమ్ముఁ బ్రోవు రాజరాజ మైథిలీశ్వరా. 293

క. శ్వేతద్వీపంబున బద
రీతరుషండమున మానిహృదయములన్ వి
ఖ్యాతిగ క్షీరోదంబున
నాతత వైకుంఠనగరి నలరుదు వీశా. 294

వ. అని యిట్లు వివిధవిధుల నొనరించుస్తోత్రంబు లంగీక
రించి యవ్వాల్మీకిమహామునికి వెండియు ననేకవరంబు
లొసంగి యద్దేవుండు దేవగణసమేతుండై నిజధామంబు
ప్రవేశించె నంత. 295

క. ధీరుం డగువాల్మీకియు
గౌరవ మొప్పార రామకథ యఖిలంబుం
నారదమునివలన న్విని
శ్రీరామాయణ మొనర్చెఁ జిత్రఫణితులన్. 296

వ. అని చెప్పి సూతుండు రామనామప్రభావంబు నాకుఁ
దోఁచినకరణి వర్ణించితి నని వెండియు శౌనకాదులం
జూచి. 297

చ. కొమరుగ రామనామ మొక
కోటి జపించిన మానవుండు దా
నమరఁగ రాఘవుండె యగు
నం దొకలక్ష జపించు చంత భూ
మ్యమరుల దక్షిణం దనిపి
యన్న మొసంగఁదగున్ మహామతిం

గ్రిమమున జాపకుండు భవ
కంథిఁ దరించు వరించు సంపదన్. 298

గీ. ప్రథమకోటి జపించిన బ్రహ్మసదన
మంత రెండవకోటిచే హరనివాస
మట్లు మూఁడవకోటిచే నబ్జనాభ
పదముఁ గను రామనామజాపకుఁడు నియతి. 299

వ. యావజ్జీవజాపకుల కైనను సంఖ్యానియమంబు లేక
శుభంబు నొందదు మఱియును. 300

మ. శివనామంబు త్రికోటిజాపకునకుం
జేకూర్చుఁ దల్లోక మా
శివరామాఖ్య త్రికోటిజాపకునకున్
శ్రీశాభ్రికేశాత్మతా
దివి శేషంబులఁ జేర్చు నెండి భగవ
ద్గీతాజపాసక్తుఁడున్
శివగీతాపరనాపరుండును సుఖ
శ్రీ దాఁటు జన్మాంబుధిన్. 301

వ. మఱియు శివవిష్ణుసహస్రనామంబులును, దేవీమాహా
త్మ్యంబును సంతతంబును జపియించువాఁడు జీవన్ముక్తుం
డగు నని చెప్పిన విని శౌనకాదులు భగవద్గీతాపఠన
ప్రభావం బెఱుంగింపు మని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె. 301

సీ. మున్ను యుగాంతరంబునఁ గాలమందరు
లను భూసురాత్మజు లనఘచరితు
లన్యోన్యహితమిత్రు లఖిలధర్మజ్ఞులు
తీర్థయాత్రికు నేఁగి ధృతి నశేష
పుణ్యాపగాస్నానపూతాత్ములై యొక్క
యగ్రహారస్థవిప్రాలయమున
నవ్విప్రుచేతఁ గృ*తాతిథ్యులై తదీ
యాలయవేదిక నధివసించి

గీ. దేశకాలపరిసంగంబు దిగిచి యందుఁ
దగఁ బరస్పరమును వివాదంబు సల్పి
శాప మిడుకొని పైశాచరూపధారు
లై వసించిరి యొకరావి నాశ్రయించి. 302

వ. అంతం గొంతకాలం బరిగిన యనంతరంబ వారలజనకులు పుత్త్రాన్వేషణతత్పరులై పెక్కుదేశంబులు గుమ్మరి జాడ లరయుచు నయ్యగ్రహారంబు చేరి యతిథిపూజాపరుం డగు నవ్విప్రునింట నాతిథ్యంబు గొని వితర్దికాతలంబునం గూర్చుండి రయ్యవసరంబునఁ బ్రసంగవశంబున నవ్విప్రుండు వారల కిట్లనియె. 303

చ. ఇననిభతేజు లైన యొక
యిద్దఱు భూసురు లేఁగుదెంచి ప్రా

---

* తాపీకృతులై—వ్రా. ప్రి.

మినుకుల సత్ప్రసంగమున
మిన్నక పో దొనరించి రోషముల్
ఫెనఁగొన శాపతప్తు లయి
పిప్పలవృక్షము నాశ్రయించినా
రెనయఁ బిశాచవేషముల
నెచ్చటివారలొ యమ్మహామహల్. 304
గీ. అనిన వారు నిజాత్మజు లగుట దప్ప
దనుచు నిశ్చయ మొనరించి యజుగుటించి
యుగ్రతప మాచరింప నవ్యగ్రలీల
నతఁడు ప్రత్యక్షమై వరం బడుగుఁ డనుడు. 305
వ. నిజపుత్త్రుల నోసంగు మనుటయు సంభోజసంభవుం డి
ట్లనియె. 306
చ. వటతరుమూలవాసి యగు
వాఁ డొకశూద్రుఁ డవంతి యక్ష పురిఁ
జటి యవధూతవేషమున
సంచరణం బొనరించు వానికిం
బటుతరశిష్యసంచయము
పంచశతంబు సెలంగు నమ్మహా
నటసముఁ డేఁగుదేర నిజ
నందనలాభము గల్గు మీ కిలన్. 307
క. వాని నశ్వత్థతరుప్రాంతంబునకుం దెచ్చుయత్నం బొన

రింపుఁ డని బ్రహ్మ చనిన వారలు నట్ల యుజ్జయినీ
పురంబున కేఁగి యిక్క యరసి యస్థిమాలికాధరుం
డైన యాయవధూతం గాంచి చిరకాలంబు ప్రార్థించి
తమయింటం గుడువ రమ్మని తోడితెచ్చి యక్కుజ
రాశనభూజంబు సమీపంబున నిల్చిన. 308

క. వానిఁ గనుమాత్ర భూసుర
సూనులు నిజరుచిరరూపశోభితు లగుచుం
దోన చనుదెంచి యనిరి మ
హానందాంబునిధిఁ దేలి ప్రాంజలు లగుచున్. 309

గీ. అనఘ నీదర్శనము సేయు నంతమాత్ర
శాపము దొలంగి విగతపైశాచవిగ్ర
హాతిఁ జెలంగుచు జన్మదేహములు దాల్చి
యరుగుదెంచితి మేము మహానుభావ.

వ. అనిన నజ్జటాధరుం డత్యంతవిస్మితుండై వారలం జూచి.

గీ. స్నానసంధ్యావిహీనుఁడ మేన భసిత
మలఁది చరియింతు నేను శూద్రాన్వయుండ
మీపిశాచాంగములు వోవ మీఁటునకి
మెట్టిమహిమంబుచే నాకు నెలసెఁ జెపుఁడ. 311

ఆ. అనుడు వారిజనకు లజునాజ్ఞచే నిన్నుఁ
దేరవలసె నొండు తెఱఁగు గాదు

నీదుశక్తి యెఱుఁగ నేరము నావుడు
ధూతపాతకుఁ డవధూత పలికె. 312

క. ఏరీతి నాకుఁ *గల్గె న
యారె పిశాచత్వమోచనాధికశక్తుల్
సారససంభవు నెడియు
మీరలు §ప్రార్థింపుఁ డన నమేయప్రీతిన్. 313

సీ. వారలు గ్రమ్మఱ వనజగర్భునిఁగూర్చి
తపముసేయుంగఁ బద్మజుఁడు మెచ్చి
యెయ్యది కోర్కి మీకెఱిఁగింపుఁ డన దేవ
మాసుతుల్ మీకృపామహిమవలన
శాపవిముక్తులై రాపిశాచత్వ ♦మో
చనశక్తి (యా)పాదసంభవునకు
నేగతిఁ గల్గెనో యెఱుఁగింపు మని వేఁడి
రంత నన్నలువ యిట్లనుచుఁ బల్కె
దొల్లి సన్మార్గనిరతుండు ధూతకలుషుఁ
డొక్కవిప్రుండు విజితేంద్రియుఁడు గలండు
సత్యసంధుం డతండు నిచ్చలును నియమ
పరత శ్రీభగవద్గీత పఠనసేయు. 314

---

* కల్గినయారెం బిశాచత్వమోచనాధిక శక్తిం—వ్రా. ప్ర.

§ ప్రార్థింపఁ దగు—వ్రా. ప్ర.

♦ మోచనక్రియ పాదసంభవునకు—వ్రా. ప్ర.

క. భగవద్గీతాపఠనం
బొగడొందిన సమస్తభువనపూజితుఁడై యి
మ్ముగ నూఱబ్దంబులు మని
తగ నవ్విప్రుండు కాలధర్మము నొందెన్. 315

గీ. అతనికీకసములు హారమ్ముగాఁ జేసె
శూద్రముఖ్యుఁ డతనిఁ జూచుకతన
శాపముక్తు లైరి జాల్ములు మీనులు
లిదియె శూద్రుమహిమ యెఱిఁగికొనుఁడు. 316

క. అని నలువ చనిన యత్తెఱఁ
గనువుగ శూద్రునకుఁ జెల్పి యవనీదివిజుల్
తనయులఁ దోడ్కొని చని రని
ఘనమతి సూతుండు మునులఁ గని యిట్లనియెన్. 317

వ. భగవద్గీతామధ్యంగతవిభూతివిశ్వరూపాధ్యాయయుగళప్ర
భావంబు వివరించెద. 318

గీ. భూసురుం డొక్కరుం డొకపుణ్యపరత
రంగిణి మునింగి నిత్యకర్మంబు దీర్చి
యట తదధ్యాయయుగము నిత్యము పఠించి
యంత నిజమందిరమునకు నరుగుదెంచు. 319

వ. అయ్యవసరంబున. 320

గీ. ఎండమొందున వృక్షంబు లెండఁబాఱ
నెండమావులు దిక్కులయందుఁ బర్వఁ

జండదీధితి జగముల బెండుపఱుప
నిండె వేసవి పాంథులగుండె లగల. 331

వ. అక్కాలంబున. 332

క. బహులాతపోష్మభీతిం
మహీసురుండు నదీతటమునమహనీయగతిం
స్నుహివృక్షద్వయికుఱంగట
నహరహముం జదువుకొనుఁ దదధ్యాయంబుల్. 323

వ. ఇట్లు సదువుచునుండఁ దత్పాఠశ్రవణప్రభావంబున నావృ
క్షంబులు సంత్యక్తదురితంబులై రాజకులంబున రాజులై
జనియించి సర్వలక్షణలక్షితులును, జాతిస్మరణసంపన్ను
లునై రాజ్యంబు సేయుచు (శ్రీమద్భగవద్గీతామధ్య
గతాధ్యాయద్వయనిరంతరపఠనుండును) విష్ణుసమానుం
డును నగు నవ్విప్రపుంగవుం గాంచి నమస్కరించి యిట్లనిరి.

ఉ. ఓ ధరణీసురాన్వయప
యోనిధిపూర్ణసుధామయూఖ నీ
వీధరఁ బూజనీయుఁడ వ
హీనగుణాఢ్యుఁడ విద్ధబుద్ధి మఱ
మాధవమాసవేళ గరి
మఁ స్నుహివృక్షయుగంబునీడ స
ద్బోధను విశ్వరూపము వి
భూతియు నీవు పఠింపు దెప్పుడున్. 325

గీ. మును దదధ్యాయయుగళంబు వినుటఁజేసి
జెముడుమ్రాఁకులు రెండుఁ బాపము దొఱంగి
భవ్యభూతివివేకసంపదఁ జెలంగి
యవనివిభులై జనించె ధరామరేంద్ర. 327

క. అమ్మహీభుజులము మేమే
చుమ్మీ వితరణగుణంబు శూరత యశముం
గొమ్మలుఁ గరితురగమ్ములు
నిమ్మగుసంపదలుఁ గలిగె నిదె నీకరుణన్. 328

గీ. స్వామి జాతిస్మృతియు మాకు సంఘటిల్లె
ప్రాప్తరాజ్యులమై ధర్మరతిఁ జెలంగి
ఋద్ధభోగావళియు సంగ్రహింపఁ గంటి
మిన్నిపుణ్యంబులకు నీవె హేతు వరయ. 329

క. అని యతని సబాంధవముగఁ
గొని చని తమధరకు నరిగి గురుతరభక్తిన్
మన మలరఁ బూజఁ దనుపుచు
నొనరఁగ సుఖవంతు లగుచు నుండిరి వరుసన్. 330

వ. అని చెప్పి సూతుండు. 331

క. గాయత్రియు మఱి రుద్రా
ధ్యాయముఁ జండీస్తవంబు హరిహరగీతా
ధ్యాయంబు లొకటి కొకటియు
సాయుజ్యం బొసఁగు నిరతజపశీలునకున్. 332

వ. వాల్మీకిచరిత్రం బయిన యీపుణ్యాఖ్యానంబు వేదవ్యాస విరచితంబు మీకు సవిస్తరంబుగా నెఱింగించితి దీనిని శ్రద్ధాభక్తిసమన్వితులై పఠించువారలు వినువారలును విప్రహత్యాదికల్మషంబులం దొలంగి సకలకామంబు లం బొంది శతవర్షంబులు జీవింతురు. 333

సీ. హరిహరామేయమహత్త్వశోభితమును
సకలధర్మవితానసంగ్రహంబు
సర్వవేదమయంబు సర్వోపనిషదాత్మ
కము నగు నీధర్మఖండ మర్థి
సర్థార్థులకు నిఖిలార్థప్రదంబును
పుత్త్రకాములకు సుపుత్త్రదంబు
నాయుష్యకరముఁ బుణ్యాస్పదంబును యశ
స్కరముఁ జతుర్వర్గసాధనంబు
ఘోరసంసారసాగరతారకంబు
నగు నిరంతరభక్తిసమంచితముగ
వినిన చదివిన వ్రాసిన మనుజులకును
బ్రహ్మవిదులార యిది వ్యాసభాషితంబు. 334

గీ. పొత్తమున వ్రాసి యిక్కథ పూజసేయు
సన్నయంబున వర్ధిల్లు నచలభూతి
యఖిలతీర్థాస్పదంబు శుభాకరంబు
నగుచు విలసిల్లు తద్గేహ మనఘులార. 335

గీ. అవని నధ్యాయ మైనఁ దదర్ధ మైన
నందు శ్లోకార్ధమయినఁ దదర్ధమైన
హాళిఁ జదివిన రాజసూయాశ్వమేధ
ఫలము గలిగించు స్కాందంబు ప్రాజ్ఞులకును. 336

శా. దేవా నీకరుణాకటాక్షమున ను
ద్దీపించు విద్వన్నుత
శ్రీవాగ్వైఖరి ధర్మఖండ మను నీ
చిత్రప్రబంధంబు నా
భావప్రౌఢిని గద్యపద్యములచేఁ
బాటించి యర్పించితిఁ
శ్రీవాల్లభ్యమునం గ్రహింపు మెలమిన్
శ్రీశైలమల్లేశ్వరా. 337

శా. గంగాతుంగతరంగసంగతదళ
*త్కంజభ్రమన్మత్తసా
రంగీగానవిలోలకర్ణయుగళీ
♦రంగద్విలాసాత్త త
ద్గంగామంగళదూతికాభ్రమసమా
తూకుప్యదాత్మీయవా
మాంగా‡ద్రీంద్రసుతోపలాలనపరా
హారీకృతాహీశ్వరా. 338

* కంజాతమన్మత్త; ♦ రంగద్విలాసంత; ‡ దింద్ర—వ్రా. ప్ర.

క. పత్త్రీకృతమాహాప్రియ
పత్త్రిప్రభువాహబాణ పాలితబాణా
పాత్రీకృతవిధిమస్తక
సత్త్రాశనవంద్యమానచరణాబ్జాతా. 339

మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

శ్రీకర నిశాకరణశేఖర యుమారమణ
సింధుతనయారమణబాణా
పాకపరిపంథిమణిభాగళ మనీషిమణి
బాంధవ పయోధిమణితూణా
ప్రాకటశుభాచరణ పన్నగవరాభరణ
భక్తజనతారణ(వి)లోలా
శ్రీకుధరవాస వరచిన్మయవిలాస హర
సిద్ధనుత మంగళమహాశ్రీ. 340

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావైభవ
యాదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన
ధర్మఖండం బనుప్రబంధపరిపూర్తి
న వ మా శ్వా స ము.

సవరణపట్టిక

పుట	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
492	15	జేరి	జేసి
493	20	సాత్త్వికి	సాత్త్విక
499	10	తాపని	తాపని
519	2	రచియింతు	వచియింతు
555	14	కమినొక్కా	కలిమినొ
567	3	మధ్య	మధ్యమధ్య
576	8	తత్త్కర్మంబు	తత్కర్మంబు
611	9	సంయమి	సంయమ
612	7	గండుక	కందుక
621	8	యగ్రిజ	నగ్రజ
689	5	స్థాన	స్తాప
743	15	దొలంగి	దొఱంగి
734	3	వహాద్భ్రతిని	దజహాద్భ్రతి
807	12	గాదె	గావె

(ఇట్టివే కొన్ని, అర్ధబిందువులు)

ముఖ్యపాఠభేదములు

పుట.	పంక్తి.	పాఠభేదము.
482	11	సీ. శునియందు (ప్రతులన్నిట నిట్లే)
577	3	భక్త్యయశస్కరాయ
674	7, 8	పూజితులగుదు, బొలుతురెచట
691	2	గాంచిరప్పుడస్వప్న
697	10	ధవళకరవిభాసద్వ్రజ
799	17	చాయన్ డాయమి
800	13	డించి యూరక
801	1	బ్రహ్మాస్త్రబాధచేఁ బఱచుకాకాసురుఁ
806	13	డించుటకుఁ బుట్టి
821	10	యమర్ఘతామ్రము
848	4, 5	రక్తాంతప, ద్మలసత్
852	20	సుధ వార్షఁ
858	12	మౌన మెడలు
862	4	నిరగా వరవేష

☞ 866 వ పుట 300 పద్యముముం దీక్రిందిపద్య మున్నది.

తే. గీ. బాల్యకౌమారయౌవనప్రాయవార్ధ
కముల నెందైన రామనామము జపింప
వలయు నియమంబుతో సుఖవాంఛ మాని
మానవుఁడు సర్వకామముల్ దానఁ బొందు.